

**FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**MEHMET RAUF ROMANLARINDA KADIN
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Sezayi COŞKUN**

**Hazırlayan
Bora Cemal ÖZDEMİR**

**İSTANBUL
2010**

ONAYLAMA SAYFASI

Öğrenci : Bora Cemal ÖZDEMİR
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Konusu : Mehmet Rauf Romanlarında Kadın
Tez Tarihi : Haziran 2010

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

İMZA
Doç.Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Anabilim Dalı Başkanı

..... Anabilim Dalı numaralı öğrencisi
tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe,
kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

İMZA
Yrd. Doç.Dr. Sezayi COŞUN
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Sezayi COŞKUN
Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN
Doç. Dr. Yusuf ÇETİNDAG
Yrd. Doç. Dr. Nurgül ÖZCAN (Yedek Üye)

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

İMZA
Müdür

ÖN SÖZ

Çalışmamızda, birçok araştırmacıya göre Türk Edebiyatı'nın ilk psikolojik romanı *Eylül*'ü yazan Mehmet Rauf'un romanlarında yer alan kadın karakterler incelenmiştir.

Mehmet Rauf'un edebiyata olan ilgisi küçüklüğünde izlediği tiyatro oyunları ile başlar. Küçük yaşta roman yazma denemelerinde bulunur. Yazarın edebiyat dünyası içerisinde yer almaya başladığı dönem ise askeri okulda öğrenim gördüğü sırada Halid Ziya Uşaklıgil ve Tevfik Fikret'le tanışmasıyla başlar. Bu iki sanatçının da yer aldığı Servet-i Fünûn topluluğu içerisinde yer alır. Topluluğun çıkardığı Servet-i Fünûn dergisinde yazıları yayımlanır. Dergide ilk olarak mensur şiirleri yer alır. Daha sonra kendisine büyük bir başarı kazandıran *Eylül* romanını yine bu dergide tefrika eder. *Eylül* romanından sonra edebiyat dünyasında tanınmaya başlayan Mehmet Rauf, daha sonra yazdığı eserlerde bu başarısını yakalayamaz. Ekonomik kaygıların ön plânda olduğu, edebi yönden zayıf olan eserler yazar. *Eylül* ile kazandığı başarı ve ün özellikle pornografik bir eser olan *Bir Zambağın Hikâyesi* romanı ile zarar görür. Yazar olarak çalışmalarını, çıkardığı *Süs* ve *Mehâsin* adlı kadın dergilerinde yazdığı yazılarla ve *Eylül* kadar başarılı olamayan birkaç romanıyla devam eder.

Yazdığı romanlarda aşk çerçevesinde kadını, kadının sosyal hayattaki yerini, kadın problemlerini anlatan Mehmet Rauf, romanlarının merkezine hep kadınları koymuş, olayları kadınların etrafında geliştirmiştir. Mehmet Rauf, kadınlara, diğer yazarlardan farklı olarak medenîleşme yolunda öncü görevler yüklemiş, modern Türk kadının nasıl olması gerektiğini romanlarındaki kadın karakterler üzerinden okuyucuya vermiştir. Mehmet Rauf'a göre; medenîleşmek için öncelikle kadının değişmesi gerekmektedir. Türk kadını bu değişimde kendine Batı normlarını örnek almalıdır. Ancak kadın değişirse Türk toplumu da Batılı yönde değişecektir. Mehmet Rauf, ideal kadını yalnızca romanlarında değil çıkardığı kadın dergilerinde de anlatmış, kadın konusunda, özellikle kadınlara yazdığı yazılarla bilgiler vermiştir.

Çalışmamızın giriş bölümünde, Mehmet Rauf'un yaşadığı dönemin, Osmanlı kadın alanındaki durumunu ve gelişimine kısaca değindikten sonra, ilk bölümde Mehmet Rauf'un hayatı ve edebi kişiliğini anlatılmıştır. Yine ilk bölümde, romanlarından yola çıkarak da kadına bakış açısı incelenmiştir. Daha sonraki bölümde, Mehmet Rauf'un romanlarında yer alan kadınların fizikî, psikolojik ve sosyal yönleri incelenmiş, çeşitli başlıklar altında romanlarda yer alan kadınlar sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma yapılırken öncelikle romanların kronolojik olarak yazılış sırasına göre, roman hakkında bilgi ve kısaca özeti yapılmıştır. Daha sonra romanlarda yer alan kadınlar özelliklerine göre çeşitli başlıklar altında incelenmiştir. Romanlardaki bazı kadınlar, birkaç sınıfın içinde yer almalarına rağmen, en dikkat çeken ve en baskın gelen özelliklerine göre tek başlık altında incelenmiştir.

Yüksek Lisans eğitimim süresince ve özellikle bu çalışmanın hazırlanmasında verdiği emek ve özveriden dolayı kıymetli danışman hocam Yrd. Doç. Dr Sezayi COŞKUN başta olmak üzere, anlayışını esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Cihan OKUYUCU'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak her zaman yanımda olan, bana çalışma azmi veren, manevî desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Ebru ÖZDEMİR'e ve canım oğlum D.Galip ÖZDEMİR' e en içten teşekkürlerimi sunarım.

2010-BURDUR

Bora Cemal ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÖZET.....	XI
ABSTRACT.....	X

GİRİŞ

19.yy Sonu ve 20.yy Başında Osmanlı Toplumunda Kadın.....	1
---	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.Mehmet Rauf'un Hayatı.....	13
1.2.Mehmet Rauf'un Edebi Kişiliği.....	19
1.3.Mehmet Rauf'un Kadına Bakış Açısı.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

MEHMET RAUF'UN ROMANLARI

2. MEHMET RAUF'UN ROMANLARI

2.1. Garâm-ı Şebâb.....	34
2.2. Ferdâ-yı Garâm.....	36
2.3. Eylül.....	39
2.4. Bir Zambağın Hikâyesi.....	52
2.5. Genç Kız Kalbi.....	56
2.6. Menekşe.....	60
2.7.Karanfil ve Yasemin.....	63
2.8. Böğürtlen.....	72
2.9. Son Yıldız.....	75
2.10. Harabeler.....	79

2.11.Kâbus.....	83
2.12.Define.....	86
2.13.Kan Damlası.....	92
2.14.Halâs.....	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEHMET RAUF'UN ROMANLARINDA KADIN TIPLERİ

3. MEHMET RAUF'UN ROMANLARINDA KADIN TIPLERİ

3.1. Aldatan Kadınlar.....	101
3.2. Aşık Olunan Kadınlar.....	132
3.3. Seven Kadınlar.....	142
3.4. Saygıdeğer Bulunan Kadınlar.....	147
3.5. Düşmüş Kadınlar.....	150
3.6. Hafifmeşrep Kadınlar.....	154
3.7. Sığ Kadınlar.....	164
3.8. Hayattan Büyük Beklentisi Olan Kadınlar.....	173
3.9. Eğlence Düşkünü Kadınlar.....	179
3.10. Aradığı Mutluluğu Bulan Kadınlar.....	182
3.11. Aradığı Mutluluğu Bulamayan Kadınlar.....	185
3.12. Hayatın Zorlukları Karşısında Yılmayan Kadınlar.....	186
3.13. Zengin Konak Kadınları.....	188
3.14. Zayıf Karakterli Kadınlar.....	191
3.15. Cinsel İsteklerini Ön Plânda Tutan Kadınlar.....	194
3.16. Hayatına Yön Veremeyen Kadınlar.....	197
3.17. Anadolu Kadınları.....	202
3.18. Hizmetçi Kadınlar.....	203

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MEHMET RAUF ROMANLARINDA KADIN
PROBLEMLERİ

4. MEHMET RAUF ROMANLARINDA KADIN PROBLEMLERİ	
4.1. Evlilik ve Kadın.....	205
4.2. Eğitim ve Kadın.....	208
4.3. Giyim ve Kadın.....	210
SONUÇ	212
KAYNAKÇA	215

ÖZET

Türk edebiyatında psikolojik roman türünün ilk örneklerinden olan Eylül romanının yazarı Mehmet Rauf, bu özelliği ile edebi alanda bir ilke imza atmış bir sanatçıdır. Günümüz romanında sıkça başvurulan psikolojik tahlil yöntemini, edebiyatımızda roman türünün ürünlerini yeni yeni verdiği bir dönemde kullanması sanatçının roman sanatımıza yaptığı katkıları göstermektedir.

Mehmet Rauf romanlarında konuyu, kahramanların psikolojik tahlilleri ile birlikte sebep-sonuç ilişkisi içinde aşk ve kadın-erkek ilişkisine oturtmaktadır. Sanatçının romanlarındaki temel izlek aranan fakat bulunamayan ideal kadındır. Bu aranan kadınlar, romanlarda olaylara yön veren karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır ve sanatçının eserlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Romanlarında kadına büyük bir yer ve bir vazife veren Mehmet Rauf, bununla birlikte kadını modernleşmenin temel aracı olarak görmektedir. Yazara göre kadın, Türk milletinin modernleşmesi için değişmeli ve Avrupalı hemcinsleri gibi olmalıdır; sosyal hayatta ve kamu düzeninde kendine bir yer bulmalı ve erkeklerle aynı haklara sahip olmalıdır. Bu şekilde kadın modernleşirse Türk milleti kurtuluşa kavuşacaktır. Bu bağlamda yazar romanlarında kadını anlatırken Tanzimat'tan beri süregelen değişimi sosyal hayat ve kadın üzerinden anlatmış, merkezine kadınları koyduğu romanlarda ideal bir kadın portresi çizmiş, modern Türk kadınında olması gereken vasıfları kadın kahramanların üzerinden anlatmıştır.

Çalışmamdaki amacım: Mehmet Rauf'un romanlarına yansıttığı kadınların özelliklerini inceleyerek yazarın kadına bakış açısını ve kadınlara yüklediği görevi tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Rauf, Mehmet Rauf'un Romanları, Mehmet Rauf'un romanlarındaki kadın karakterler.

ABSTRACT

Mehmet Rauf, the author of the novel called 'September' (Eylül), one of the first samples of the psychological novel in Turkish literature, is a novelist that blazed a trail for the literal domain via this feature of him. The novelist's using the method of the psychological analysis applied in today's novel in a term in which novel in our literature is recently yielding fruitful results shows the contributions that the novelist made to our art of novel.

In his novels, Mehmet Rauf places the topic on gender relationship and love in a cause and effect relationship with the psychological analysis of the characters. The basic theme in the novels of the novelist is the woman wanted but not being found. We come across these wanted woman as strong characters that direct the events in the novels. Mehmet Rauf, who gives a big place and role to the woman in his novels, also sees the woman as a basic means of modernisation. According to the author, the woman should change in order that Turkish nation modernizes and should be like those of the same kind; she should find herself a place in the social life and public and have the same rights as the men. If women modernize by means of this, Turkish nation will reach its liberation. In this sense, expressing the woman in his novels, the author has reflected the change that has continued since the Reforms (Tanzimat) via social life and the woman, drawn a portrait of ideal woman in his novels, in the centre of which he puts women, and expressed the qualities a modern Turkish woman should have through the female characters of his novels.

The purpose of this study is to determine the viewpoint of the author and the charge Mehmet Rauf loaded women with by analysing the qualities of the women that he reflected into his novels

Key Words: Mehmet Rauf, Mehmet Rauf's Novels, Women Character of Mehmet Rauf's Novels

GİRİŞ

19.y.y. Sonu ve 20.y.y. Başında Osmanlı Toplumunda Kadın

Osmanlı Devleti'nde büyük değişimlerin yaşandığı 19.yüzyıl, devletin ve milletin, üst üste yapılan reformlarla büyük bir farklılaşma yaşadığı bir dönem olmuştur. Devlet kanalıyla yapılan bu girişimler Batı medeniyetine ait değerlerin ve Batı üstünlüğünün Osmanlı Devleti tarafından resmen kabul edilmesinin bir göstergesi niteliği taşımaktadır. Bu yüzyılda özellikle 1839 tarihinde ilân edilen Tanzimat Fermanı, padişah yetkilerini sınırlamanın yanında devletin ve milletin büyük bir değişim sürecine girmesini sağlamıştır. Tanzimat Fermanı, Fransız Devrimi'nin etkilerinin çok ağır görüldüğü Osmanlı Devleti'nde, devletin selâmeti ve devamlılığı için kişi hak ve özgürlüklerini geliştirme amacının yanında fikir olarak Batı'nın teknolojik ve bilimsel yönlerinin alınmasını amaçlayan bir yenilenme sürecidir. Ne var ki, hayata geçirilmesi Batı kültürünün, özellikle Batılı eğlence ve yaşam tarzının taklit edilmesinden öteye gidememiştir. Uzun yıllar Batı özlemiyle yaşayan özellikle İstanbul'un zengin ailelerinde önemli bir değişim yaşanmıştır. Temelini akıl ve aklın gösterdiği bilimden almayan bu yeni hayat tarzı Osmanlı aile geleneklerini ve aile yapısını önemli ölçüde değiştirmiştir. Özgürlük, eşitlik gibi fikirlerin ve bu yönde çeşitli çevrelerden gelen taleplerin yaygınlaştığı bu dönem daha sonra 20. yy başında akıl, eğitim ve ortak değerler yaratma ülküsü etrafında şekillenerek Kurtuluş Savaşı sonunda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağlamıştır. Tanzimat ile değişim yaşayan Osmanlı Devleti ve milleti, klâsik Osmanlı sistemi dışında yeni yapılanmalar ve düzenlemelerle özellikle Müslüman Osmanlı tebası, eskisinden farklı bir hayat düzeninin içine girmiştir. Bu alanda en büyük değişim özellikle kadınlar yönünde gerçekleşmiştir. Sivil otoriteler tarafından dillendirilmeye başlanan kadın hakları konusu, devletin girişimleriyle büyük gelişmeler göstermiştir. Tanzimat ile birlikte Batılı hemcinsleri gibi hak talebinde bulunmak için seslerini yükseltmeye başlamışlardır. Bu dönem kadın üzerinden yoğun fikir tartışmalarının yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle Batı yanlıları ile

gelenekçi kesim arasında kadın hakları konusunda önemli fikir ayrılıkları görülmektedir.

“ Tanzimat’tan Meşrutiyet’e “kadın”, batılılaşma yanlıları ile gelenekçiler arasında her zaman tartışma yaratmıştır. Batılılaşma taraftarlarının kadınlarla ilgili isteklerini manevî değerlere saldırı olarak gören muhafazakâr çevreler, kadınla erkek ilişkilerinin şeriat kurallarına uygun olarak devam etmesi yönünde bir görüşe sahiptir. Batılılaşma yanlıları ise, kadının konumunun, geri kalmanın önündeki en önemli sebeplerden biri olarak görmekte ve kadının sosyal hayata katılmasını savunmaktadır.”¹

Hukuk, eğitim, toplumsal yaşam, çalışma yaşamı, giyim ve aile alanlarında kadınlar lehine birçok değişim yaşanmış, arkasında basın ve aydın desteği ile bu girişimler Batılılaşma amacıyla sürekli desteklenmiştir.

Osmanlı Devleti’ni var eden çok milletli yapı kendi içinde ortak ve herkes için geçerli tek bir hukuk sistemi geliştirememiştir. Hukuk alanında genellikle din ve millet faktörleri göz önünde tutularak farklı kanunların geçerliliği vardır. Müslüman Osmanlı tebası için de kaynağını İslâm dininden alan Şeriat kanunlarının egemen olduğu bir hukuk sistemi mevcuttur. Bununla birlikte kutsal kitabımız Kur’an-ı Kerim’de kadınların hiçbir hakkının olmadığı belirtilmemekle birlikte kaynağını İslâm’dan alan Osmanlı kanunlarında kanun önünde kadın-erkek eşitliği açısından dengesizliğin yaşandığı da görülmektedir. Çok eşlilik, boşanma, çocukların velâyeti ve mülkiyet gibi konularda kadının aleyhine gibi görülen kanunlar kadının özellikle kamu alanında varlıklarını göstermelerini engelleyen uygulamalar olmuştur. Bununla birlikte kamusal alanda herhangi bir etkileri olmayan kadınların her alanda yüceltilen annelik görevleri sayesinde ailede önemli bir otorite oldukları da yadsınamaz. Günümüzde bile kullanılan “Osmanlı gibi”, “ Osmanlı gibi kadın” tabirleri hiç şüphe yok ki kadının sahip olduğu otoritenin bir kanıtıdır. Evlilik kurumu ve ev içinde

¹ Leyla Kaplan, “II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Kadınlarının Özgürleşme Hareketi”, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 472

güçlü olmalarının yanında, evlilik kurumu devlet kontrolünden uzaktı. Ancak evliliğin önemli bir sosyal bir birliktelik olmasından kaynaklı olarak evliliğe verilen değer toplum içinde evlilik akdinin kadı ya da imam nezaretinde yapılması geleneğini ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte evlilik için günümüzde kanunlarla belirlenen bir yaş sınırlaması yoktur. Kadın açısından ailesinin taraf olduğu evlilikte, kadın ve erkeğin rızası gerekmektedir. Evliliğin bitirilmesi yani boşanma hakkı sadece erkeğe tanınmış bir haktır. Ancak toplum da boşanma hoş görülmeyen bir durum olduğu için toplum baskısı boşanmaları kısıtlamıştır. Boşanan çiftlerin çocukları üzerindeki velâyet hakları ise, çocuklar üzerindeki tüm hakların babaya ait olmasından dolayı babaya aittir. Hukuk alanında kadınların aleyhinde olan en büyük sorunlardan biri de hiç şüphesiz tanıklık meselesidir. Kanunlara göre ancak iki kadının tanıklığı bir erkeğe denk düşmekteydi. Kadınların toplum içinde var olmalarının önünde en büyük engeli yine kanunlar koymuştur. Bununla birlikte kadınlara ait olan mekânlar (makarr-ı nisvan) kanunlarla belirlenmiştir. Kadınların kamusal alanda her yere girmelerinin önünde kanunlarla belirlenmiş yasaklar vardır. Tanzimat öncesi hukuk alanında yaşanan bu sorunlar, Tanzimat ile gelen kanun önünde eşitlik ilkesi ile o döneme göre büyük çözümlere ulaşma yönünde öncü adımların atılmasını sağlamıştır. 1858 tarihinde çıkarılan Arazi Kanunnamesi ile miras alanında eşitsizlik kaldırılmış, bu kanun ile birlikte mirasın kız ve erkek arasında eşit paylaşımına izin verilmiştir. Yine 1857'de çıkarılan bir ferman ile kölelik kaldırılmış, 1891'de ise Çerkez köle ve cariyelerin alım ve satımı yasaklanmıştır. 1874'te Sicill-i Nüfus Nizamnamesi ile daha önce nüfus sayımlarında sayılmayan kadınlar bu yasadan sonra yapılan ilk nüfus sayımında (1882) ilk kez sayılarak kayıt altına alınmıştır. II Meşrutiyet sonrasında ise 1911'de Ceza Kanunu'nda yapılan zina ile ilgili değişiklikle daha önceden sadece para cezası alan zina yapan koca bu kanunla birlikte aynı suçu işleyen kadın gibi hapis cezasına çarptırılmıştır. Zina konusunda kadın ve erkek aynı oranda ceza alarak bu alanda eşitsizlik ortadan kaldırılmıştır.

Osmanlı'da kadınların kamusal alana girmeleri ise, Tanzimat'la ortaya çıkan eğitim alanındaki yeniliklerle olmuştur. Tanzimat ile birlikte eğitim, yeniden yapılanmanın en önemli aracı olarak görülmüştür. Eğitim, dinsel içerikli

programlardan Batılı tarzdaki eğitim programlarına yönlendirilmiştir. Bu bağlamda yeni eğitim programları yeni nesilleri dünyevîleştirme amacı taşımaktadır. Osmanlı'da kadınların eğitimi ise daha çok varlıklı ailelerin özel hocalardan aldığı yabancı dil, adab-ı muaşeret, musiki gibi derslerle sınırlıydı. Bunun dışında kız çocuklarının gittiği tek okul sübyan mektepleriydi. Kız çocukların bir üst kademedeki okullara gidebilmeleri ise 1858 yılında gerçekleşti. Bu tarihte ilk kız rüştiyesi açıldı. Ancak bu okullarda kızlara eğitim verecek bayan hoca bulunamaması kadınların öğretmen olarak yetiştirilmesi için yeni bir eğitim kurumu yetiştirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkardı. Bununla birlikte 1869 tarihinde Darülmuallimat (kadın öğretmen okulu) açılmasına karar verildi. 1870'te ilk öğrencilerini alan Darülmuallimat'ın amacı ise sübyan ve rüşdiye okullarına kadın öğretmen yetiştirmektir. İlk mezunlarını 1873'te veren bu okullarda ilk kez dikiş ve nakış dersleri dışında meslekî eğitim dersleri almış ilk yüksek okul mezunu kadınlar yetişmiştir. Yine kadınların kamusal alanda yönetici olarak çalışmaları da 1879 yılında olmuştur. Bu tarihte Fatma Zehra Hanım ilk kadın okul müdürü olmuştur. Eğitim alanında yapılan büyük değişiklikler II. Meşrutiyet ile birlikte hız kazanmıştır. Bu dönemde yapılan yenilikler cumhuriyet ile birlikte benimsenen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile benzerlikler göstermektedir. *“Eğitimin yaygınlaştırılması, ilköğretimin zorunlu ve parasız olması, eğitim birliğinin sağlanması”*² gibi. II. Meşrutiyet'ten sonra 1911 yılında kızlar için idadî mektepleri ve kız muallim mektepleri açılmış ve yaygınlaşmıştır. Kızlar için açılan ilk üniversite ise (İnas Dârülfünunu) 1914 yılında açılmıştır.

Osmanlı'da kadınların çalışma alanları ise, ekonomisi tarıma dayalı olan ülkenin iş kollarına göre paralellik göstermektedir. Çalışma yaşamında Anadolu kadınları kent kadınlarına göre daha çok iş gücüne katılım göstermektedir. Kırsal alanda kadınlar erkekler ile birlikte aynı işleri yapma gücüne sahiptir. Bununla birlikte kırsalda yaşayan kadınların iş gücünde bulunmalarının yanında kent kadınının görevi olan ev işleri ve çocuk yetiştirme görevleri de vardır. İstanbul gibi merkezlerde kadının iş gücüne katılımı ile ilgili net belgelerin olmaması ise nüfus

² Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, İstanbul, 1996, s.223

sayımlarında kadınların nüfusa dâhil edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Serpil Çakır'ın Osmanlı Kadın Hareketi adlı eserinde bu konu ile ilgili kadınların tarım sektörü dışındaki iş kollarında da çalıştığı belirtilmektedir.

“ Anadolu kentlerinde tüccar ve ticarethane sahibi kadınlar gibi madenci kadınların da olduğu ortaya çıkacaktı”³

Bunun dışında adı geçen eserde, Charlotte Lorenz'in araştırmasına dayanarak şu bilgileri vermektedir:

“ Özellikle Charlotte Lorenz'in Almanya'da 1919 yılında yaptığı “İşçi Kadınları Açısından Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadın Sorunu” konulu doktora tezi, ilk elden verilere, özellikle Alman konsolosluk raporlarına ve sanayi raporlarına dayanıyordu ve bu yönüyle bile çok önemli bilgiler içeriyordu. Lorenz, tezinde Anadolu halkının %81'inin kadın ve çocuklar olmak üzere tarım ve hayvancılıkla uğraştığını, barışta olsun savaşta olsun, kadının ekonomiye yön verdiğini, ev endüstrisinde tekstil üreticiliği, ipek böcekçiliği dokumacılığı ile uğraştığını istatistikî verilerle ortaya koymaktadır”⁴

Kadınların, bilinenin tersine özellikle Tanzimat sonrasında sanayi sektöründe azımsanmayacak oranda istihdam edildiği aşağıda belirtilen sayısal verilerle ortaya çıkmaktadır.

“ Osmanlı kadını sadece tarım ve el sanatlarında değil, sanayi işçisi olarak da önemli bir işleve sahipti. 1897 yılında İstanbul'daki kibrit fabrikasında çalışan 201 işçinin 121'i kadındı; Bakırköy Bez Fabrikası'nda çalışanların yarısını kadınlar oluşturuyordu. Adana, Ankara, Konya, Sivas ve Kayseri'de 8000 kadın, ev içinde yün dokumacılığı ile uğraşırken, Bitlis'te 1907 yılında 5000 dokuma

³ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s 261

⁴ Serpil Çakır, a.g.e, s. 260

tezgâhı vardı. Halep, Adana, Urfa el örme makineleriyle çevrilmişti. Örneğin Adana'da bir Alman'ın kurduğu dokuma fabrikasında 50 kadın 50 erkek çalışıyor, bir günde 700 çorap üretiliyordu. Bu sayı Urfa'da artıyor, 1000 tane Alman el makinesiyle, kadınlar kendi evlerinde üretimi gerçekleştiriyorlardı.”⁵

Halı ihracatının yapıldığı İzmir'de bu ihraçtan yılda 6 milyon mark gelir sağlanıyor, 1200'ü sürekli çalışan 2000 el tezgâhında, 1906 yılı rakamıyla 3500 kadın, 750 erkek işçi de yıkama, boyama gibi yan işleri gerçekleştiriyorlardı”

Kadın nüfusun sayılmasına başlanmasından sonra 1913 ve 1915 tarihlerinde sanayi sektörünün geliştiği İstanbul, İzmir, Manisa, Bursa, İzmit, Karamürsel, Bandırma ve Uşak şehirlerinde yapılan sanayi sayımlarında şu sonuçlar çıkmıştır:

“1913'te sanayi kesiminde çalışanların %20'sini kadınlar oluştururken, bu oran 1915'te %30'a çıkmıştır. Sayım sonucuna göre kadınların yoğunlukta olduğu alanlar, dokuma ve gıda sektörleridir”⁶

Osmanlı Devleti'nin Tanzimat ile yüzünü Batı'ya çevirmesinden sonra kendini gösteren değişim süreci kadınların kılık ve kıyafetine de yansımıştır. Osmanlı da Müslüman kadınların kıyafetleri ev içi ve ev dışı kıyafet olmak üzere sınıflanırken ev içi kıyafetleri ekonomik seviyeyi göstermekte, ev dışı kıyafetleri ise sadece kumaş cinsinde farklılık gösteren ve her ekonomik gelir grubunun ortak kullandığı ferace ve son dönemlerde kullanılan çarşaftır. Ev içi giysilerinde süs ve gösteriş aranan özelliklerdir. Özellikle 19.yüzyılda Batı ile olan ilişkilerin artmasından sonra ev içi giysilerde aksesuar, dantel kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle zengin ailelere mensup kadınlar Meşrutiyet döneminde artan kadın dergileri aracılığı ile Batı modasını takip etmişlerdir. Genelde Batı modasına uygun giysileri Pera ve Şişli'deki mağazalardan temin etmektedirler. Ev dışı kıyafet olarak

⁵ Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s. 262

⁶ Serpil Çakır, a.g.e, s 264

ferace ve yaşmak kullanılırken 19. yüzyılda çarşaf da kullanılmaya başlanmıştır. Peçe her iki kıyafet içinde zorunlu kullanılan bir aksesuardır. İlbeyi Özer, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e *Yaşam ve Moda* adlı eserinde Osmanlı kadınının feraceden çarşafa geçişini şu şekilde belirtmiştir:

*“ Kadın giyiminde feraceden çarşafa geçişte en büyük etken iç kıyafette Avrupa modalarını takip eden İstanbul hanımlarının kabarık kollu elbiseler moda olunca bu elbiselerin feraceyle giyinmemesi üzerine çarşaf dış kıyafet olarak tercih edilmesiyle yaygınlaşır.”*⁷

Çarşafın, feracenin yerine kullanılması ve yaygınlaşması gelenekçi kesimlerde rahatsızlık uyandırmış, bununla birlikte II. Abdülhamit döneminde çarşaf giyen erkeklerin padişaha suikast yapacağı korkusundan dolayı çarşafın iki yıl süren bir yasakla giyilmesi engellenmiştir. Çarşafın tesettür sağlamanın yanında moda göre giyinmenin bir vasıtası olduğu ise o dönemde çıkan kadın dergileri aracılığı ile olmuştur. Özellikle zengin ailelere mensup kadınlar takip ettikleri Batı modasının kıyafetlerini kullanmak için çarşafı tercih etmişler ve çarşaf modasını yine o dönem de bu konulara oldukça fazla yer veren kadın dergilerinden takip etmişlerdir. O dönem çarşaf modasıyla ilgili şu değerlendirme yapılmıştır:

*“ Avrupa modalarına uyma ev içi ve çarşaf altı kıyafetle başlamıştı. Mütareke yıllarında yaşanan dış etkenler İstanbul kadınlarının kıyafetlerindeki değişimi hızlandırmıştır. Modayı takip eden İstanbul hanımları çarşafı sırf örtünmek maksadıyla giymez ayrıca peçelerini tam olarak kapatmayıp daha çok rengârenk şemsiyeleriyle yüzlerini kapatmayı tercih ederlerdi. Giysiyi moda olarak görmeyen kenar mahalle kadınları ise kalın peçesiyle moda anlayışının dışındaydı. Bu durum Cumhuriyet'ten sonra hız kazanmış, çarşafa yöneltilen alt sınıf kadınlarının giyim tanımı halk tarafından daha muhafazakâr kıyafet diye nitelenerek statüsü korunmaya çalışılmıştır”*⁸

⁷ İlbeyi Özer, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yaşam ve Moda*, Truva Yayınları, İstanbul, 2009 s. 342

⁸ İlbeyi Özer, a.g.e, s 347

Osmanlı'da kadınların giyimlerini belirleyen en önemli sosyal kurum ise ailedir. Özellikle Tanzimat öncesi Osmanlı ailesi oldukça kalabalıktır. Anne, baba, çocuklar ailenin çekirdeğini oluştururken, Osmanlı ailesinde, ailenin temelini oluşturan ve söz sahibi konumunda olan erkeğin anne ve babasıdır. Ailede bu büyükler mutlak otorite sahipleridir. Ev içerisinde alınan bütün kararlar bu kişilerden bağımsız alınmaz. Büyüklerin dışında aile içerisinde boşanmış ya da dul kadınlar da bulunur.

Evlilik kurumunun oluşmasında aile içindeki özellikle büyük kadınların etkisi önemlidir. Aile kurumu “görücülük” usulü ile kurulmakla beraber, eşlerden önce iki aile arasındaki kadınların birbirlerini tanımaları gerekmektedir. Kadınların evlenme yaşları düşüktür. Özellikle Tanzimat sonrası dönemde çıkan birçok dergide, yazarların romanlarında görücülük usulü eleştirilmiş ve çiftlerin birbirlerini tanıyarak evlenmeleri gerektiği üzerine yazılar yazılmış, romanlarda bu yolda telkinlerde bulunulmuştur.

Aileler ekonomik durumuna göre farklı tip evlerde yaşamaktadır. Üst gelir grubuna mensup aileler köşk ve konaklarda yaşamakla beraber Tanzimat'tan sonra Batı etkisiyle beraber, konut tiplerinde farklılaşmalar olmuştur. Batı etkisiyle, köşk ve konaklara göre daha küçük olan apartmanlar yeni tip Osmanlı ailesinin konutları olmuştur. Bu durum hiç şüphesiz aile yapısını ve aile içindeki güç dengelerinin değişmesine yol açmıştır. Aile büyükleri yaşamlarını köşk ve konaklarda devam ederken ailenin çekirdeğini oluşturan anne, baba ve çocuklar daha küçük olan apartman dairelerinde yaşamlarını sürdürmeye başlamıştır. Böylelikle konaklarda yaşayan aile yapısının parçalanması kadının üzerindeki, otorite sahibi yaşlı erkek baskısını azaltmış, kadınlar daha rahat giyinmeye ve daha fazla sosyal hayatın içerisine katılmaya başlamıştır.

Osmanlı kadınının gelişimi ve haklarını elde etmeleri konusunda en büyük desteği kadın dergileri vermiştir. Batılı bir toplum olmanın ilk şartı olarak kadının değişimini savunan aydınlar kadın dergilerinde sürekli kadının eğitimi konusunda

yazılar yazmıştır. Tanzimat'tan sonra çıkarılan birçok kadın dergisi kadın haklarını sorgulamış ve kadınların haklarını kazanmaları konusunda örgütleyici bir çalışmanın fikir boyutunu hazırlamıştır. Bu dönemde çıkan dergilerden bazıları şunlardır: *Terakki-i Muhadderat* (1869), *Mürebbi-i Muhadderat* (1875), *Ayine* (1880), *Aile* (1880), *İnsaniyet* (1883), *Hanımlar* (1883), *Şükufezar* (1886), *Mürüvvet* (1888), *Parça Bohçası* (1889), *Hanımlara Mahsus Gazete* (1895), *Âlem-i Nisvan* (1906).

II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e kadar olan dönemde kadın dergilerinde büyük bir artış gözlenmiştir. Özellikle II. Meşrutiyet'ten sonra kadınların hak elde etme mücadelesi daha çok artmış bununla birlikte örgütlü mücadele yürütmek için dernekler kurmuşlardır. Bu dönemde kadın haklarının gelişimi için çıkan dergiler ise şunlardır: *Musavver Kadın*, *Kadın*, *Kadınlar Dünyası*, *Güzel Prenses*, *Kadınlık*, *Siyaset*, *Seyyale*, *Hanımlar Âlemi*, *Kadınlar Âlemi*, *Kadınlık Hayatı*, *Bilgi Yurdu Işığı*, *Türk Kadını*, *Genç Kadın*, *Kadın Duygusu*, *İnci*, *Diyane*, *Kadınlar Saltanatı*, *Hanım*, *Ev Hocası*, *Süs*, *Firuze*. Çıkarılan bu yayınların ortak amacı hiç şüphesiz kadının Batılı anlamda gelişmesidir. Osmanlı'da çıkan kadın dergileri için şu değerlendirme yapılmıştır:

“ Yeni bir kadın tipini ortaya çıkarmak dönemin kadın hakları savunucusu dernekler ve yayınların ortak amacını oluşturmaktaydı. Bu kadın tipinin belirlenmesinde de daha çok batılılaşma taraftarı kişilerin örnek olarak belirlediği tip olacaktır. Yeni yaratılan kadın tipi, kılık ve kıyafetin kendisini sosyal hayattan mahrum etmeyecek, çalışan, eğitilmiş, vatansever, gelenek ve kısıtlayıcı kuralara karşı mücadele edecek batılı kadın şeklinde simgeleştirilmişti. Fakat bu yapılırken kadının evini ve ailesini ihmal etmemesi gerektiği de vurgulanmaktaydı.”⁹

Kadınların sosyal hayatta yer almalarını sağlayan en önemli örgütlü mücadele hiç şüphesiz kadın dernekleridir. Bu dernekler kuruluş amacı olarak farklılıklar

⁹ Leyla Kaplan, “II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Kadınlarının Özgürleşme Hareketi”, Osmanlı Ansiklopedisi, s. 470

göstermesine rağmen hepsinin ortak paydası kadının Osmanlı toplumunda konumunu güçlendirmek ve erkekler gibi faaliyet alanlarında söz sahibi olmaktır.

Kadınların, Tanzimat ve Meşrutiyet ile birlikte toplumda buldukları seviyeyi sorgulamaları ve süreçte basından ve aydınlardan aldıkları destek büyük değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Kadınlar sosyal hayat içerisinde ve kamu alanında daha çok görülmeye başlamış, kılık ve kıyafetlerinde eskisine göre daha serbest giyinmişler, eşleriyle birlikte faytonlara binmişler, şehir merkezlerinde halkın arasına rahatça katılmışlardır. Bu durum muhafazakâr çevrelerde rahatsızlıklar yol açmıştır. Konuyla ilgili şu değerlendirme yapılmıştır:

“ ...modernleşme süreciyle birlikte kadının konumunda meydana gelen gelişmelere muhafazakâr çevreden büyük bir tepki gelmiştir. Özellikle kadınlar toplumsal hayata katıldıkça, kentsel mekânlarda görüldükçe rahatsızlıklar da beraberinde gelmiştir. Çarşafını Avrupa modasına göre uyarlamış, peçe takma konusunda ise esnek davranan kadınlar, kocalarıyla beraber boy göstermeye, faytonlarda dolaşmaya hatta erkeklerle sokakta konuşmaya başlamışlardır. Bu durum karşısında muhafazakârların sert tepkiler vererek kadınları taciz ettikleri, peçesiz dolaşan kadınların yüzüne tükürdükleri hatta faytonları taşlamayı bir din borcu olarak addettikleri ileri sürülmektedir.”¹⁰

Tanzimat ile başlayan kadının modernleşmesi ve Batılı olma çalışmaları Meşrutiyet ile hızlanmış en büyük gücü ise Cumhuriyet Döneminde kazanmıştır. Cumhuriyet ile yeni bir medeniyet yaratma projesi her alanda hayata egemen olmuştur. Elit kesim bu konuda seslerini daha çok yükseltmiş ve bu yeni medeniyet projesinde lâiklik merkezli birçok değişiklik yapılmıştır. Bu bağlamda Cumhuriyet döneminde yeni kurulacak sistemi eski bağlardan yani Müslüman Osmanlı'dan koparmak için kadın hakları alanında yapılan yenilikler bir araç olarak kullanılmıştır.

¹⁰ Nilüfer Göle, *Modern Mahrem*, Metis Yayınları, İstanbul, 1998, s. 71

Bu konuda Ömer Çaha, *Sivil Kadın (Türkiye’de Sivil Toplum ve Kadın)* adlı eserinde şu tespiti yer vermiştir:

“ Cumhuriyet döneminde kadının, devletin Osmanlı/İslâm geleneğiyle bağlarını koparmak için bir araç olarak kullanıldıklarını söyleyebiliriz. Kadın konusundaki tutumlar ve reformlar eski düzenin yıkılmasının ve eskiyle bağların koparılmasının en önemli göstergelerinden biri sayılmaktadır. Bu nedenle de kadınlar 1920’lerde başlatılan modernleşme projesinin temel taşıyıcıları olmuşlardır. Kadınların konumu ve kamusal alandaki görünürlükleri bu projenin başarısını temsil etmekteydi. Kadınlar için düzenlenmiş giyim tarzı ve davranış kuralları Türk toplumunda modernleşmenin sembolünü oluşturmaktaydı”¹¹

Cumhuriyet Dönemi’nde kadınlar için yapılan yenilikler ile ilgili başka bir değerlendirme de şöyledir:

“ Mustafa Kemal ve onu destekleyenler için kadın hakları uygar dünya ile aynı düzeyde gelmiş olmanın simgesiydi, savaşların yükünü çekmiş cefakâr kadınlara ödenmesi gereken bir borçtu ama hepsinden daha önemlisi teokratik Osmanlı Devleti’ne geriye dönüşü olanaksız kılacak olan dini hegemonyasını temelden yıkmaya yönelik en etkin politik ve ideolojik adımdı. Asıl amaç dinsel geleneğin kadın üzerindeki etkisini ortadan kaldırmaktı”¹²

Cumhuriyet, kadınlara Batılı bir medeniyet içinde yaşama projesi olarak şimdiye kadar hiçbir dönemde verilmeyen hakları vermiştir. Bunlardan en önemlisi kadın hayatına büyük yenilikler getiren Türk Medenî Kanunu’dur. İsviçre Medenî Kanunu’nun birebir aynısı olan kanun 17 Şubat 1926’da kabul edilmiştir. Bu kanun ile birlikte, çok eşli evlilikler yasaklanmış, kadına boşanma hakkı verilmiş, evlilik

¹¹ Ömer Çaha, *Sivil Kadın (Türkiye’de Sivil Toplum ve Kadın)*, Vadi Yayınları, Ankara, 1996, s. 109

¹² Şirin Tekeli, *Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat*, Birim Yayınları, İstanbul, 1982, s. 208–209

yaşına sınırlamalar konulmuş, kadın erkekler miras konusunda aynı haklara sahip olmuş, evlilik resmi bir kurum olarak hukuksal bir boyut kazanmıştır. Ancak kadını öncelikle ev kadını ve anne olarak gören maddeleri de içeren bu kanun kadının çalışmasını kocasının iznine bağlarken, çocukların velâyetini babaya bırakıyor ve aile reisini erkek yaparak kadını yine ikinci plânda kalmasına yol açmıştır. Bu durum şöyle değerlendirilmiştir:

“ Ne var ki Medenî Kanun’un kadına yönelik bu bakış açısı, o günün kadını bir paradoks içinde bırakmıştı. Çünkü kadın neredeyse yüz yıl öncesinden kamusal alana çıkmaya başlamıştı. Bunun yanında II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet ile birlikte kadınlar kamusal hayatın bir parçası haline gelmek için şartlandırılmışlardı. Oysaki Medenî Kanun, kendini kamusal hayatın bir parçası olarak gören kadını öncelikli olarak anne ve ev kadını olarak tanımlıyordu.”¹³

Kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olduğunu ortaya koymak ve onların Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşları olduğunu, bu ülkenin yönetiminde söz sahibi olduklarını kanunlarla garanti altına almak için kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. İlki 1930 yılında yerel seçimler için diğeri de 1934 yılında ulusal seçimler için verilen haklar kadınlara yasal olarak siyaset yapma hakkı tanımış oldu. 1934 yılında yapılan milletvekili seçimlerinde 18 kadın meclise vekil olarak girmeyi hak kazanmıştır. Seçme ve seçilme hakkı dışında kadınlar için eğitim alanında birçok yenilikler yapılmıştır. Cumhuriyetin medenîleşme projesi kadınlar alanında hızlı ve büyük adımlar atmıştır.

Tanzimat’tan günümüze kadar olan süreçte kadın hakları yaşamın her alanında büyük bir değişim yaşanmasını sağlamıştır. Kadınlar elde ettikleri haklarla en başından beri talep ettikleri isteklerini elde etmiştir.

¹³ Ömer Çaha, *Sivil Kadın (Türkiye’de Sivil Toplum ve Kadın)*, s 113

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Mehmet Rauf'un Hayatı

Mehmet Rauf, 24 Ağustos 1875 tarihinde İstanbul'un Balat semti Kesmekaya Mahallesinde doğdu. Bahriye Nezareti sicil kayıtlarında 'Kadıköylü' ibaresi yer almaktadır. Babası Ahmet Şükrü Efendi, aslen Kütahyalı olup askerlik hizmeti için İstanbul'a gelmiş, daha sonra Kütahya'ya dönmeyerek İstanbul'da Liman Dairesinde memurluğa başlamıştır. Liman Dairesinde kapı çuhadarlığı ve himme müdürlüğü görevlerinde bulunan bu kişi için ¹⁴“*Hafız Ahmet Efendi diye de bahsedilir.*” Babasını 1896 yılında kaybeden Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar* adlı eserinde babasından şöyle bahseder:

*“ Bir Cuma günü pederim beni aldı, Edirnekapı'daki tiyatroya götürdü. Sonradan Fransızcasını okuduğum vakit tanıdığım vechile o hafta (Sekar Ormanı) namındaki drama oynuyorlardı”*¹⁵

Rüştiyenin son sınıfında (1887) kaybettiği annesi; *“komşularına romanlar okuyan, kahramanlar için gözyaşları döken içli bir kadındır.”*¹⁶ Mehmet Rauf anılarında annesinden şöyle bahseder:

*“Ben yalnız evde bazı komşular geldiği vakit geceleri onlara kitap okuyan validemin bu kıraatlerinin dikkatli bir samii sıfatıyla mütalâadan derin zevkler almıştım. Validem bilhassa (Üvey Ana) namındaki bir faciayı gözlerinden yaşlarla okumuş ve bütün komşu hamunlar ağlamakta ona iştirak etmiş olduğumdan anneciğimi ağlatan bu oyuna karşı çok canlı ve müessir bir meftuniyet bağlamıştım.”*¹⁷

¹⁴ Mehmet Törenek, *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, Kitabevi, İstanbul, 1999, s.19

¹⁵ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, Kitabevi, İstanbul, 2008, s.16

¹⁶ Mehmet Törenek, *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, s.20

¹⁷ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s.16

Babasının tiyatrolara götürmesi, annesinin kitap okuması Mehmet Rauf'un sanatçı kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynamıştır.

Anne ve babasını kaybettikten sonra hayatta kalan tek yakını kız kardeşi de babasının ölümünden üç yıl sonra vefat etmiştir. Kız kardeşiyle küçüklüğünde tiyatro oynaması da Rauf'un sanata karşı ilgisinin küçük yaşlarda başladığını gösterir.

Mehmet Rauf, ilk olarak Balat Mahalle Mektebi'nde öğrenime başlamıştır. Sırasıyla Eyüp Rüşdiyesi ve Soğukçeşme Rüşdiyesi'ne devam etmiştir. Rüştüye yıllarında tiyatroya olan ilgisi artar. Küçüklüğünde oğlunu tiyatrolara götüren babası, onun bu ilgisi karşısında Mehmet Rauf'u kontrol altına almak ve daha ciddi bir iş sahibi olması amacıyla Bahriye Mektebi'ne gönderir. Serbest bir hayattan, askeri bir disiplin altına giren Mehmet Rauf, Bahriye Mektebinden hoşlanmaz. Buradan kaçmak ister. Okulun bulunduğu Heybeliada'nın doğal güzellikleri onu okula alıştırmır. Okul hayatı ile ilgili Halid Ziya şu ifadeleri kullanır:

“Bu küçük çocuk, o zamanın her küçük çocuğu gibi, şöyle böyle ilk tahsilini bitirdikten sonra, en ucuz bir surette yetiştirilmek üzere, -asıl manası evden çıkarılmak ve baştan atılmak olacak- Bahriye Mektebi'ne verilmişti. O, bir denizci olmak için değil, bir edebiyatçı olmak için titriyordu. Mevcudiyetinin, hangi tesadüf rüzgârı getirip de böyle bir kurt koymuştu ve bu kurt, gıdasını nereden, nasıl bir usareden alarak, nihayet kanatlarında türlü zengin renklerle bir kelebek olabilmisti.”¹⁸

Edebiyat tutkusunun ürünleri olan eserlerini bu okulun son yıllarında yayımlar.

18 Temmuz 1888 tarihinde Bahriye Mektebi'nden mezun olduktan sonra. staj için İstanbul'dan oldukça uzakta Girit'in Suda Limanı'nda bulunan “Mehmet Selim”

¹⁸ Halid Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 392

Eğitim Gemisinde çalışmaya başlar. Buradaki görevini tamamladıktan sonra İstanbul’da Tarabya Karakol Gemisi’nde irtibat subayı olarak atanır. Çalıştığı bu gemide İtalyan elçiliğinde çalışan bir görevlinin karısıyla yasak aşk ilişkisi yaşar. Daha sonra yasak aşk ilişkisini romanlarında konu olarak ele alır. İstanbul’da edebiyat çevresinde kendine bir yer bulur. Halid Ziya Uşaklıgil ve Tevfik Fikret ile birlikte Servet-i Fünûn edebiyat topluluğunda yer alır. Tevfik Fikret’le olan edebiyat ilişkisini özel hayatına da taşır. Tevfik Fikret’in halası Ayşe Sermet Hanım’la 1900 yılında evlenerek, Fikret’in Hisar’daki yalısında oturmaya başlar. Bu evlilikten Nihal ve Süheyla adında iki kız çocuğu dünyaya gelir. 1911’de eşinden ayrıldıktan sonra Ada’da yaşamaya başlar.

Meşrutiyetin ilnından sonra imzasız yayımladığı ve pornografik roman olan “*Bir Zambağın Hikâyesi*” Mehmet Rauf’a büyük bir maddî kazanç getirmesine rağmen uzun dönemde onun “*Eylül*”den sonra kazandığı itibarın azalmasına yol açar. Eser toplum ahlâkına aykırı bulunur. Mehmet Rauf, Divan-ı Harb-i rfi tarafından altı ay hapse mahkûm edilir ve askerlik görevinden ilişkisinin kesilmesine karar verilir. Bu olaydan sonra Mehmet Rauf, maddî sıkıntılar yaşamış ve bu sıkıntıyı açmak için çeviriler yapmış ve edebi yönü zayıf eserler yazmıştır.

Bir Zambağın Hikâyesi romanını okuyan zengin bir ailenin kızı Besime Hanım okuduğu romanın yazarına aşık olur ve onu hiç görmeden evlenme teklifi eder. Büyük bir maddî sıkıntı içinde olan Mehmet Rauf bu teklifi kabul eder.(1911) İzmir’de Besime Hanım’ın evinde oldukça rahat yaşar. Bu evlilikten Cevval Rauf adında bir oğlu olur. Bu evliliği 1926 yılında biter.

1911–1926 tarihleri arasında büyük bir edebî eser verememiş olan Rauf 1919–1920 tarihleri arasında magazin ağırlıklı eserler verir. *Gelincik* mecmuasında bastığı bir resimden dolayı Mdde-i Umumlik tarafından hapse mahkûm edilir.

Ancak bu karar Büyük Millet Meclisi'nin çıkardığı bir yasa ile affedilir. Üst üste yaşadığı bu olumsuz olaylar *Eylül* yazarının edebiyat çevresinde unutulmasına yol açar. Edebi açıdan büyük bir sıkıntı yaşayan Mehmet Rauf, edebi yönü yüksek ve edebiyat çevrelerinde beğenilen bir eser verme sıkıntısı yaşamaktadır.

1926 tarihinde ikinci eşinden ayrılan Mehmet Rauf aynı yıl üçüncü evliliğini aralarında yirmi sekiz yaş fark olan Muazzez Hanım'la yapar. Bu evliliğin on üçüncü gününde felç geçirir ve hayatındaki zorluklar bu felç sonucu daha da artar. Muazzez Hanım evliliğini ve hastalığını *Son Posta* gazetesinde “*Eylül Muharriri Mehmet Rauf'un Son Demleri*” yazısında şöyle anlatır:

“*Rauf*’la altı sene evvel evlenmiştik. Evlendiğimiz onüçüncü günü 23 Kânunusani’de kendisine felç geldi. 23 Kânunuevvel 1931’de de öldü. Bu itibarla ben 3 ve 13 rakamlarının şeametine kailim. Evlendiğimiz 13’üncü günü idi. Kınalıada’da oturuyorduk. “*Son Yıldız*” romanını yazıyordu. Tam “*perişan*” kelimesini yazarken birdenbire sağ eli titredi. Felç gelmişti. Artık sağ tarafını tutamıyordu. Yazı yazamıyordu.”¹⁹

Mehmet Rauf, son evliliğini yaptığı Muazzez Hanım’da aradığı mutluluğu bulmuştur. Muazzez Hanım sanatçının geçirdiği felçten sonra, onun eli ayağı olmuştur. Yazarın *Harabeler*, *Kâbus*, *Halâs* romanlarını o kâğıda geçirmiştir. Eşini çok seven Muazzez Hanım, onunla birlikte büyük maddî sıkıntılar yaşarken Mehmet Rauf’un yazılarını kabul ettirebilmek için gazetelere birlikte gitmiştir. Maddî sıkıntılarını gidermek için eşi Muazzez Hanım; Falih Rıfkı, Yakup Kadri ve Ruşen Eşref’e mektup yazmış, İsmet İnönü’nün bu olaydan haberdar edilmesiyle kendisine aylık bağlanmasına karar verilmiştir.

Hayatının son günlerini büyük maddî sıkıntılar içerisinde geçiren yazar ölmeden önce bir buçuk yıl ağır hasta halinde yaşamıştır. 23 Aralık 1931 tarihinde

¹⁹ Mehmet Törenek, *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, s.24

hayata veda etmiştir. Cenazesi 25 Aralık 1931 tarihinde Teşvikiye Camisi'nden kaldırılan yazarın ölümüyle ilgili basında birkaç küçük haber dışında bir şey yayımlanmamıştır. Ağır şartların altında geçirdiği zor günleri ile Halid Ziya'nın ilk tanıdığı neşeli, çocuksu, utangaç Mehmet Rauf arasında büyük bir fark vardır. Halid Ziya, *Kırk Yıl* eserinde Mehmet Rauf'tan şöyle bahseder:

“O gün ne güzel bir gün geçirdik. İçimizde en çok eğlenen: Okulunun bütün yoksunluk ömrü içinde hep böyle birleşmeler hayal ederek yaşamış olduğundan, birdenbire bu hayaline kavuşmuş olmanın sevinciyle dolu, sık sık kıvrak kahkalarını salıveren Mehmet Rauf'tu.

Onun kendine özgü bir gülüşü vardı ki hiçbir zaman sıyrılamayacağı çocuk haline pek yakışırdı. Birdenbire zabdolunamayan bir fırlayıyla dudaklarının arasından – düşüncelerin en derinlerine dalmış olanlara bile serpintileri saçılarak neşe veren- bir kahkaha makarası çözüldü. Sonra birden kesilirdi. Belliydi ki gene utanmış, gene gülmüş olmakla belki yakışık almayan bir iş yapmış olmanın korkusuyla kıpkırmızı olurdu.

O günlerin şakrak çocuğu ile son acıklı yıllarının zavallı, talihsiz adamı arasında ne korkunç bir ayırım vardı.

Çocuk halli demiştim. Daha sonraları yaşı ilerleyip de bütün alın yazısına aşk egemen olmaya başlayınca, onun bu çocuk hali ve hele kısa boyu (kendisinin) en büyük bir iç yarası olmuştu.”²⁰

Hayatının zor günlere yelken açmasını yaşadığı aşklara bağlayan, bir zamanlar en iyi arkadaşı olan Halid Ziya, onun aşk anlayışının hastalık boyutunda olduğunu, âşık olduğu zaman dünyayı unuttuğunu belirtir. *Eylül* dışında büyük ses getiren bir eser verememesi Mehmet Rauf'un, “kendisine hayatı unutturan” aşklara

²⁰ Halid Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl*, s.390–391

bağlamak doğru olacaktır. Yaşadığı aşklarla da Servet-i Fünûn döneminde yer edinen Mehmet Rauf'un aşkları hakkında Halid Ziya şunları söyler:

“(...) Onun aşkları nasıldı? Hayatında, bir ömrü baştanbaşa istila eden, muannit, münferit bir aşkı olduğuna ihtimal verilemez. Birinden kurtulurken, diğerine tutulan, hastalara namzet olarak yaratılmış, mariz bünyeler kabilinden, onun sevmek ihtirası, hayalini, bazen uzaktan sezilmiş bir bakışa, bazen bir endamın hiramına, hatta bir başörtüsünün şöyle bir dolanışına yahut bir yeldirmenin omuzlara gelişigüzel atılışına, bir araba, bir sandal seyranında müstesna bulunmuş bir yaslanışa bağlar ve bir kere hayali böyle bir çengele takılınca artık onu altı ay için, bir sene, beş sene için işkenceden işkenceye sürükler; taştan taşa çarpar”²¹

Hayatının son gününe kadar, eşinin yanından ayrılmayan Muazzez Hanım eşinin kadın düşkünlüğü konusunda farklı bir bakış açısına sahiptir.

“(...) Onun yegâne iptilâsı kadındı. Kumar ve alkolden, sigaradan hiç hoşlanmazdı. En büyük zevki sokakta, salonda, şurada burada gördüğü kadınları temaşa etmektir. O, bunu sanayi-i nefiseden addederdi.”²²

Eylül yazarı olarak tanınan Mehmet Rauf'un bu eseri “Türk edebiyatında ilk psikolojik roman” olarak günümüz gençlerine öğretilmektedir. Sınav kaygısı da olsa sanatçı bugün bu özelliği ile gençler tarafından tanınmaktadır.

²¹ Rahim Tarım, *Mehmet Rauf Hayatı ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000, s.17

²² Rahim Tarım, a.g.e, s.19

1.2. Edebî Kişiliği

Mehmet Rauf'un edebiyata olan merakının temeli küçüklüğünde yatar. O Rüştîye'de okuduğu yıllarda babasıyla birlikte tiyatro oyunlarını izlemeye gider, eve döndüğünde ise annesini komşularına kitap okurken bulur. Kız kardeşi ve arkadaşları ile sürekli tiyatro oyunları oynar, oynamakla kalmayıp kendisi de çocukluk yıllarında tiyatro eserleri yazar. Babasının götürdüğü “*Sekar Ormanı*” adlı oyundan sonra tiyatroya olan merakını “*Edebi Hatıralar*” adlı eserde şöyle dile getirir:

“ O andan itibaren aklım, fikrim, bütün melâmetim, bütün havassım tiyatroya inhisar etti. Artık bir cuma kaçırılmayıp her hafta Küçük İsmail'in tiyatrosuna gitmek en muazzez bir emel oldu. Hemşiremle evde gördüğümüz oyunları beraber tekrar ediyor, elimize geçirdiğimiz tiyatro kitaplarını hararetle devr ediyor, oynamakla, okumakla kani olmayarak kendi kendime tiyatro oyunları yazmaya başlamış bulunuyordum.”²³

Tiyatro metinleri yazmakla başlayan edebiyat merakı Bahriye Mektebi'ne gittiğinde de devam eder. Sürekli kitap okuyan Mehmet Rauf Askeri Rüştîye'ye gittiğinde daha önce öğrendiği İngilizce'nin yanında bu okulda Fransızca'yı da öğrenir. Türk edebiyatı dışında Batı edebiyatının eserlerini de okuyarak edebi bilgi ve zevkini geliştirir. On beş yaşında yazdığı, *Denâet yahut Gaskonya Korsanları* çocukluk yıllarında yazdığı tiyatro oyunları dışında kaleme aldığı ilk yazı deneyimidir.

Yazar kimliğini kazanmasında okuduğu kitapların etkisi oldukça önemlidir. Kendisi hatıralarında, gençliğinde okuduğu ve kendisini etkileyen yazarlar için şöyle demiştir:

²³ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s.9

“ ... o zamana kadar beni cezbe ve teshir etmiş olan bütün muharrirlerin tesiridir ki bunlar bilhassa bütün ondokuzuncu asır edebiyatıdır diyebilirim. O zaman biz bugünkü genç muharrirler gibi değildik, bir yazar, üç hatta beş okurduk. Hem bir okuduğumuzu defaetle okumak, bir eserin lübb-i ruhuna hulûl için çalışmak lâzım geldiği kanaatinde idik. Bu kanaatle hatmettiğim edebiyatların beni en çok müteessir eden üstadları Fransızlardan Alfred Dövini (Alfred de Vigny), Lökont dö Lil (Leconte de Lisle), Bodler (Baudelaire), Flober (Flaubert), Gonkurlar (Goncourt'lar), Dode (Daudet) ve Mopassan (Maupassant), İngilizlerden Şeley (Shelley), Kits (Keats), Sivinbaren (Swinburne), Ruslardan Turgenef (Turgenyev), Dostoyevski, İtalyanlardan bilhassa Leopardi ve hele Daninçiyö'dur (de Annuzio)”²⁴

Mehmet Rauf'un yazar kimliğinin gelişmesinde ve duyulmasında en büyük katkıyı şüphesiz Halid Ziya Uşaklıgil yapar. Henüz on altı, on yedi yaşlarındayken okumaya başladığı Batı edebiyatı eserlerini çok beğenen Mehmet Rauf, bu eserlere denk düşecek Türk eserlerinin olmamasından dolayı çok üzülür ve bu konuda Türk edebiyatını öksüz bulur. Ancak Halid Ziya, *Nemide* romanını yayımladığında, Mehmet Rauf, bu eserden o kadar çok etkilenmiştir ki, edebiyatımızda eksikliğini hissettiği Batılı tarzı bu eserde bulduğunu ve bu konudaki öksüzlüğün giderildiğini düşünür. Mehmet Rauf, ilk yazarlık denemeleri, gençlik döneminde tesiri altında bulunduğu sanatçılar ve özellikle o dönemde Halid Ziya için düşüncelerini şöyle değerlendirmiştir:

“İlk okuduğum eserle beraber bende yazı yazmak hevesi peyda olmuştu. Az zamanda o vakit Türkçe mevcut olup hatmettiğim eserler kadar kitap yazdığımı zannederim. Bunlar evvelâ tabii pek çocukça şeylerdi. Fakat mürûr-ı zamanla mütâlaâtım vüs'at peyda ettikçe, ufk-

²⁴ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s. 82

ı ilhamım da derece-i iktidârım da zaruri olarak genişliyor idi. Böylece on altı, o yedi yaşıma geldiğim vakit edebiyatımızın bilhassa son eserlerini devretmiş, Kemal'i, Ekrem'i, Hamîd'i, Midhat'ı hatmetmiş, hatta Fransız edebiyatına dâhil olarak Dode'yi (Daudet), Flober'i (Flaubert) tanımış ve Safo'nun (Sapho), Madam Bovari'nin (Madame Bovary) meftunu olmuş idim. Tabii olarak şiddetle onların taht-ı te'sirinde bulunuyordum. İşte Halit Ziya'nın Nemide'si o sırada neşrolundu(1308).

Diyebilirim ki Nemide hiç kimsede bendeki kadar derin, nazif bir tesir yapmamıştır. Nemide üslûbuyla olsun, tahkiyesiyle olsun, benim aradığım, beklediğim, istediğim, his ve keşfedip de meydana getiremediğim, getiremeyeceğim bütün güzellikleri cem' ermişti.”²⁵

Kendisini bu kadar deriden etkileyen Halid Ziya, daha sonra kendisinden *Eylül*'ü yazmasını isteyecek ve Mehmet Rauf'un edebiyat dünyasında ismini duyurmasına katkı sağlayacaktır. Mehmet Rauf, Halid Ziya'yı okuduktan sonra onunla tanışmak ister. Okuldan bir arkadaşı vasıtasıyla Halid Ziya'nın diğer yazılarını da okur. Halid Ziya'ya olan hayranlığı, ona bir mektup yazma cesareti verir. Bu mektupla birlikte aralarında başlayan iletişim, Mehmet Rauf'un Halid Ziya'ya değerlendirmesi için yolladığı *Düşmüş* adlı hikâyesini *Hizmet* mecmuasında yayımlamasıyla artar. Mektuplaşmayla başlayan bu ilişki, Halid Ziya'nın İstanbul'a gelmesiyle dostluğa dönüşür. Birbirleriyle sürekli bilgi alışverişi yapan, edebiyat konuşan bu iki insanın dostluğu Mehmet Rauf'un okul bitiminde Girit'e atanmasıyla bir dönem kesintiye uğrar. Girit dönüşü (1895), Mehmet Rauf ile Halid Ziya'nın görüşmeleri tekrardan başlar. O dönem Servet-i Fünûn için yazı hazırlayan Halid Ziya, Mehmet Rauf'u Servet-i Fünûn ile tanıştırır. Mehmet Rauf, burada daha önce şiirlerini okuduğu ve beğendiği Cenap Şehabettin ile tanışır, kısa sürede onunla da iyi arkadaş olurlar. Cenap Şahabettin ile olan arkadaşlığı ve daha önceden tanıdığı Tevfik Fikret'in de Servet-i Fünûn içinde yer alması Mehmet Rauf'u da bu

²⁵ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s. 12

topluluğun içinde yer almasına yönlendirir. Mehmet Rauf için Servet-i Fünûn bir okul olur, hararetli edebiyat tartışmalarının yapıldığı ve bu tartışmalarla birlikte yazma duygularının kamçılandığı bir okul. Mehmet Rauf, Servet-i Fünûn'un içinde yer aldığı ilk zamanları ve Cenap Şahabettin ile olan yakınlığından şöyle bahsetmektedir:

“ Her sabah ona uğrardım (Şahabettin'e), o yazdığı yeni bir şiirini okurdu. Ben yazdığım yazıları gösterirdim; evden çıkarak; en yakın araba mevkiine kadar yürürdük; oradan bir arabaya atlar, doğru Servet-i Fünûn'a gelirdik. Akşamları yine beraber avdet ederdik. Akşama kadar Servet-i Fünûn'da galeyânli mübâhaseler, hararetli münakaşalarla kanımız kızışır, eve avdet edince, bu ateşle tekrar kalemi kapar, o hafta için neşrolunacak yazıları hazırlardık...”²⁶

Mehmet Rauf, 1896'dan sonra katıldığı Servet-i Fünûn'da yazdığı makale, mensur şiir ve hikâye türleri ile yavaş yavaş adını duyurmuştur. Roman alanında ise adını Eylül (1900) ile duyuran yazar, bu eseriyle büyük bir şöhret yakalamıştır. Ancak Eylül romanından sonra bu kadar ses getiren ve ilgi gören başka bir eser yayımlayamamıştır. Servet-i Fünûn topluluğunun dağılmasından 1908'e kadar yazı yayımlamayan Mehmet Rauf'un, Meşrutiyetten sonra çeşitli dergilerde piyesleri, hikâyeleri, romanları ve makaleleri yayımlanır. Ayrıca en büyük tutkusu olan kadınlar için, 1909 yılında *Mehâsin* ve 1923 yılında *Süs* adlı kadın dergileri çıkarır.

Edebî kişiliği ise, 1910 yılında yayımladığı *Bir Zambağın Hikâyesi* romanı ile büyük bir yara alır. Pornografik içerikli bu eseri, toplum ahlâkına zarar verdiği gerekçesiyle yazarının yargılanmasına yol açar ve Mehmet Rauf'un askerlikten çıkarılmasına neden olur. Bundan sonra Mehmet Rauf hayatını yazılarıyla kazanmaya mecbur kalır.

²⁶ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s.31

“ Şiir hariç, edebiyatın her türünde kalem oynatan Mehmet Rauf’u velut bir yazar olarak ilan etmek büyük bir iddia kabul edilmemelidir. Herkesin özel hocaların önünde, devrin meşhur öğretim kurumlarında tahsil ettiği edebiyata bir nevi “ tevarüsen” bağlandığı bir ortamda o, kendi kendisini yetiştirmiş, küçük yaşlarda tutulduğu edebiyat merakı neticesi edebiyatımızda isim bırakmış bir yazar konumuna yükselebilmiştir. Özellikle Servet-i Fünûn ve Meşrutiyet döneminin ilk yıllarında, nesli ve edebiyat çevrelerinde yaygın bir şöhreti ve tesiri mevcuttur. Bu devrede nitelikli eserler de kaleme almış, gösterdiği bu başarı sayesinde ki, Bir Zambağın Hikâyesi nedeniyle uğradığı dışlanma ve yok sayılmaya mukabil, ayakta kalmayı başarabilmiştir. Zaten bu zaafî onun sanatını yok eden en büyük etmendir. Kalemîni, makalelerinde dile getirdiği edebî anlayış doğrultusunda kullanabilseydi, edebiyat tarihimize çok farklı bir mevkide olabilirdi. O Eylül’le Siyah İnciler’le birlikte, Zambak’la da anılmaktadır ki, ikisi arasında mesafe, öncelikler ve onları takip edenler üzerinde sürekli bir gölge unsuru olmaya devam etmiştir.”²⁷

Makalelerinde ki, edebiyat anlayışı, ortaya koyduğu eserlerden oldukça farklıdır. Makalelerinde, realist bir roman anlayışına sahip olduğu düşüncesi öne çıkar. O romanı hayatın aynası olarak görür, romanlarda aşk dışında hayatımızda yaşadığımız farklı olayların yer alması gerektiğini vurgular. Öyle ki romancılar aşk, şiir ve müziği bir kenara bırakmalıdırlar. Bu düşüncelerini “Bizde Roman” adlı makalesinde şöyle anlatmıştır:

“ Şimdiye kadar Türkçe basılan romanları göz önüne getiriyorum, hep tahlilât ve tasvirât ile meşgul olunmuş. En çok iştigâl olunan şey bi- şüphe üsluptur; bu üslubu da bir romancı gözüyle etrafımıza bakıp kullanmamışız. Nerede olduğunu tahattur etmiyorum, Hyppolite Taine bir yerde “ Roman öyle bir aynadır ki hayat ve tabiatın bütün vücûhu

²⁷ Mehmet Törenek, *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, s.56–57

onda in 'ikâs eder" diyor. Mademki hayat ve tabiat tasvir edilecektir, hayat ve tabiat demek bizim gördüğümüz yaşadığımız hayat, etrafımızdaki tabiat demek değil midir? Hâlbuki eserlerimizde en çok bulunmayan bir şey varsa zannediyorum ki bunlardır.”²⁸

Mehmet Rauf bu görüşleriyle realist bir bakış açısıyla romana yaklaşırken başka bir bölümde de edebiyatımızın konu edindiği olayları eleştirmekte, romanlarımızın sadece aşkı konu edinmesinin yanında insanın bütün özellikleriyle tasvir edilmesini savunmaktadır. Edebiyatın bu bağlamda daha mesut bir gelecek için, insanlığa yararlı bir şekilde hizmet etmesi gerektiği görüşündedir.

“Hep aşk hep garam, hep şiir ve musiki mi? Hâlbuki bunlar daima hayatımızın şevâik ve ihtirasât-ı şâiresine bir mel'a be olmuyor mu? Bunlar hayatımızın diğer temayülâtından nasıl tefrik olunur? Hayatta aşk en galip bir temayül değildir, bilakis temayülât-ı şâireye en çok mahkûm kalan odur. Edebiyatımızda yalnız netâyicini müşahede ettiğimiz bir bedbinlik, me'yusluk var; bunun esbâbını yazmak kadar güzel bir roman zemini olur mu? Ücra mahalleler gezilse, büyük hâneler görülse oralara bir nazar-ı tedkik ile bakılsa bu meskenet-i müzehhebe veyahut fakire içinde sürünen hayatlar yazılsa...”²⁹

Makalelerinde hayatın sadece aşktan ibaret olmadığını düşünen Mehmet Rauf, bu düşüncelerini eserlerine yansıtamamıştır. Hemen hemen her eserinde ana tema aşktır. Aşk ve kadın ekseninde gelişen olaylarda mutlu bir gelecek için herhangi bir önerme yoktur. Onun romanları musikiyle sarılmış, şiirle süslenmiş aşkları anlatmaktadır. Onun kahramanları dünyada aşktan başka bir düşünceleri olmayan, gerçek hayatın dışında olan ve hep aşk peşinde koşan insanlardır. Toplumun sorunları, millî konular onun romanlarının konusunu oluşturmaz. Roman

²⁸ Rahîm Tarım, *Mehmet Rauf'un Anıları*, Özgür Yayınları, İstanbul 2001, s. 237

²⁹ Rahîm Tarım, a.g.e, s.240–241

kahramanları sosyal meselelerle ilgilenmez. Mehmet Rauf bu özellikleriyle makalelerinde savunduğu görüşlerden çok uzakta eserler vermiştir.

Türk edebiyatında bugün, geçmişte olduğu gibi *Eylül* romanıyla adını duyuran Mehmet Rauf, edebiyatın, edebiyatın birçok türünde eserler vermesine rağmen *Eylül* eseriyle adını bugüne kadar korumayı başarmış bir yazardır.

1.3. Mehmet Rauf'un Kadına Bakış Açısı

Servet-i Fünûn dönemi sanatçılarından olan Mehmet Rauf, içinde bulunduğu dönemin özellikleri göz önüne alınarak memleket sorunları karşısında diğer Servet-i Fünûn sanatçıları gibi bir davranış göstermiştir. Onlarda, Tanzimat Edebiyatı sanatçılarının memleket sorunlarını çözmeye konusundaki coşku ve geleceğe duyulan bir umut yoktur. Tam tersi Servet-i Fünûn sanatçıları bu konularda karamsar ve ümitsizdir. Hiç şüphesiz II. Abdülhamit döneminde gelişen bu topluluğun, sansür ve baskı altında daha bireysel konular ele almaları sonucunu doğurur. Bununla birlikte Batı hayranlığının arttığı bu dönemde, Tanzimat edebiyatçılarının Batı kültürüne geçişte koyduğu sınırlamaların tamamen kalktığı görülür. Batılı yaşam tarzının zirveye ulaştığı Servet-i Fünûn dönemi sanatçılarının eserlerinde Batılı yaşayışın nasıl olması gerektiği konusuna da ağırlıklı yer verdikleri görülür. Bu bağlamda Mehmet Rauf, Batılı olmanın en önemli gereği olarak kadının sosyal hayat içerisinde yer almasını görür. Kadın aydınlandıkça ve özgürleştikçe onun yetiştirdiği nesiller de daha aydın ve daha özgür olacaktır. Buna paralel olarak, Mehmet Rauf'un romanlarında başkahraman kadınların hepsi kültürlüdür. İyi eğitim almış, müzik bilgi ve zevkine sahip, modayı takip eden kadınlardır. Batı kültürünü benimsemiş ve şekli itibarıyla Batılı gibi davranan kadınlardır.

Tanzimat Edebiyatı ile başlayan gerçek sevgili, daha eski edebiyatımızda soyut manada sevgilidir. Beşeri özellikler göstermeyen sevgili, Servet-i Fünûn ile

birlikte daha gerçekçi ve betimlenebilir bir sevgiliye dönüşüm göstermiştir. Böylelikle daha önceleri erkekle aynı seviyede olmayan kadın karakterler eğitimleri ve kültürleri ile artık eskisi gibi erkeğe bağımlı, çaresiz ve zayıf değildir. Mehmet Rauf'un anlattığı kadınlar da eğitilmiş ve erkekle aynı seviyede tutulmuştur. Mehmet Rauf romanlarının kadınları, ev hayatı dışında, sosyal hayata girmiş, girdikleri ortamlarda çarşaflarını çıkarıp açık tuvaletlerle dolaşmış, erkelerle ilişkilerinde ilişkiye yön vermiş, harem selâmlık uygulamasını kırmış, erkekler gibi kumar oynayabilmiş ve çoğu evlerinde çay davetleri düzenlemiştir. Bu bağlamda, Batılı olmanın şekli bütün unsurlarını gerçekleştirmiştir. Bunları gerçekleştirirken de yüzyılların birikimi Türk örf ve adetleri kötülenmiştir. Romanlardaki kadınlar Batılaşmayı yanlış yapsalar da bu sorun olarak görülmemiştir. Türk müziği enstrümanları çalan kadınlara, babaları tarafından Türk müziği yasaklanmış ve piyano eğitimi verilmiştir. *Eylül* romanında, Suat'ın babasının Avrupa gezisinden sonra kızına ud ve kanunu yasaklayıp piyano alması hiç şüphesiz Mehmet Rauf'un Batı müziğine olan hayranlığının sonucudur. Mehmet Rauf içinse Batılı olmak kadının her alanda hayatın içinde olmasıdır. *Karanfil ve Yasemin* romanında, kahramanların ağzından kendi düşüncesini açıkça ortaya koymuştur. Karanfil ve Yasemin romanının erkek kahramanı Samim, Batıda eğitim almış bir gençtir. Ona göre başımıza gelen bütün milli felâketlerin nedeni kadınsız bir sosyal hayata sahip olmamızdır.

“—Evet, ben de bu fikirdeyim Paşa hazretleri, hatta demin Pertev Bey'e söylediğim gibi ben bu hususta bütün milli felâketlerimizi hep kadınsız hayata hamledecek kadar ileri gidiyorum.

Doktor tastik etti;

—Pek doğru. Medeniyet ve terakki, kâmil kadın tesiridir; yalnız benim fikrimce bizim için bu, pek hazırlıksız ve pek negahani oldu; Avrupa'da asırlarca hazmedilerek meydana getirilmiş olan bütün terakkiyatı bir hamlede heyetiyle yutmak istersek mide fesadına uğrayarak hâle olacağımızdan korkarım.

Paşa bu söze pek galeyanlı, pek demevî bir mukabele ile atıldı, iri karnıyla yerinden bir kere kalkıp tekrar oturarak;

—*Başka çare var mı? Diye haykırdı. Başka çare var mı?... Açlıktan
ilecek hale gelmiş bir adam eline yiyecek bir şey geçirince nasıl
tereddütsüz midesine indirirse biz de aynı mevkideyiz. Zarar, elbette
zarar göreceğiz... Fakat bu hayattan uzak kaldığımız asırlarda daha
ne feci, daha ne korkunç zararlar gördük... Öyle ki şimdi göreğimiz
zararlar eskisine nispetle kardır, zira başka türlü mahvımız
muhakkaktır.*”³⁰

Samim’in ve Doktor’un sözlerinden açıkça anlaşılacağı üzere Mehmet Rauf, kadının sosyal hayatta yer almasını Batılılaşmanın bir şartı olarak görmektedir. Mehmet Rauf bu düşüncesini oluşturduğu karakterlerin ağzından okuyucularına iletmektedir.

Mehmet Rauf’un romanlarındaki kadın kahramanların birçoğu Avrupa görmüştür. Avrupa eğlence ve moda hayatı hakkında bilgileri vardır. Romanlarda başkahraman kadınların hepsi piyano çalar. Batı müziği bilen bu kadınlar asla Türk müziği icra etmezler. Yine bu nokta da, Mehmet Rauf’un kadına yüklediği misyonun bir parçasıdır. Yazarın kendisinin de Batı müziğine karşı ilgili olduğu göz önünde tutulacak olursa kahramanların Batı müziği icra etmeleri ve bu müziği yüceltmeleri yadsınamaz. Bunun dışında kadın kahramanlar Avrupa modasını İstanbul’un pahalı ve şık mağazalarından takip ederler. Moda ve şıklık kadın kahramanlar için bir tutkudur. Kıyafetlerde açık tuvaletler çok kullanılır. Günlük kıyafetler ise çoğunlukla Fransız ve İngiliz modası hâkimiyetindedir. Bu noktada Mehmet Rauf’un Eylül 1908 ve Kasım 1909 tarihleri arasında *Mehasin*; Haziran 1923 ve Temmuz 1924 tarihleri arasında da *Süs* dergilerini çıkardığı ve bu dergilerde başyazarlık ve müdürlük yaptığını belirtmek gerekir. Her iki dergi de kadın dergisidir. Yayınlandıkları dönem kadını aydınlatmak, haklarını anlatmak için hazırlanmıştır. Bunun yanında dergiler de moda, sinema gibi magazin yönü olan yazılar da yer almaktadır. Mehmet Rauf dergiler aracılığı ile kadının bilinçlenmesini amaçlamıştır. Hazırlanan bu dergiler

³⁰ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2002, s.16–17

Türk kadınına bilinçlendirme ve Batılılaşma yolunda kadınlara rehberlik etme amacı taşımaktadır. Süs dergisinin çıkış amacı şöyle belirtilmiştir:

“Bir memleketteki resimli bir gazete çıkarmak için lâzım olan mevaddan kâğıt ve mürekkep gibi hatta en iptidaîlerinin bile iyilerini bulmak mümkün değildir, orada zarafet ve nefasetin menbaı olan kadınlığa mahsus (bahusus Süs namı altında) resimli bir gazete nesrine kalkışmak ne küstah bir harekettir. Ancak “Say ve meramın önünde muhal yoktur.” sözünün kuvvetine ve vaadine güvenerek, alettedric terakki ve salâh ümit ve arzusuyla bu müşkül vazifeyi deruhte ederken bize asıl cesaret ve metanet veren şey, hanımefendilerimizin nefaset ve zarafet merakı kadar a-yezal olan lütfkârlık ve mürüvvetperverliklerine emniyetimizdir.”³¹

Mehmet Rauf’un müdürlük yaptığı *Mehasin* dergisinin programı ise müdüriyet tarafından şöyle belirtilir:

“Zaten gazetemiz mülkümüzde yalnız hanımlara mahsus ilk resimli gazete olmakla kalmayıp resimli bir gazete olmak üzere de ilk gazete olacağını kemal-i iftiharla burada ilân etmeyi bir vazife addederiz. Çünkü Mehasin evvelâ bir sanayi-i nefise gazetesi olacaktır. Yani cihan-ı sanatın en meşhur ve müstesna asar-ı nefisesini nazargâh-ı kariata arz ve irae edecektir; fakat sanayi-i nefiseden baska o sırada sayılan sanat-ı nefise yani tezyinat-ı dâhiliye, esya ve nevadir-i nefise, danteller, islemeler, mefruşat, elmaslar, yelpazeler elhâsil su yolda nefis ve zarif eşya-yı beytiye ve nisviyeyi arz edecektir. İkinci derecede bir risale-i edebîye olacaktır. Yani âlem-i edebiyatın en meşhur üstatları tanıtılıp asar-ı arz ve irae veya tercüme edilecek ve edebiyat-ı cedidenin bütün erbab-ı iktidarının eserleri bu sahifelerde okunabilecektir.

³¹ İmzasız; “İki-Üç Satır”, Süs, Sayı 1, 16 Haziran 1339, s. 2.

Üçüncü derecede musiki gazetesi olacaktır. Üstad-ı musikiyeyi tanıtmak, eserlerini arz ve izah etmek gazetemizin mesleği cümlesindedir.

Dördüncü derecede mükemmel bir moda gazetesi olacaktır. Her nüshada Avrupa'nın en meşhur moda gazetelerinden on parçayı mütecaviz resimle iç çamaşırlarından en mutantan bir kostüme kadar resimleri arz olunacaktır. Ve ileride karielerimizden göreceğimiz teşvik üzerine her nüshada resimlerden birinin mutasavvit bir kametine göre kâğıt bir örneğini hediye edeceğimizi şimdiden vaat ederiz.”³²

Mehmet Rauf'un da yazılar yazdığı bu dergilerde kadın ile ilgili konular Avrupa'daki örnekleriyle mukayese edilerek anlatılmıştır.

“Mehasin'de giyim, moda ve güzellikle ilgili birçok yazı görülmektedir. Bu yazıların çoğunluğunda Avrupa'daki kılık kıyafet ve moda tanıtılmakta ve kadınlar batılı tarzda giyinmeye özendirilmektedir. Dergide batılı tarzda giyinen kadınların fotoğrafları yayımlanarak Avrupalı kadın tipinin özendirildiği dikkat çekmektedir. Özellikle Mehmet Rauf'un moda ve giyimle ilgili yazıları dergide dikkat çekmektedir. Kadın okuyuculara kılık kıyafetlerini tamamlayan elmaslardan yelpazelere kadar birçok konuda bilgi verilmiştir. Ayrıca dergide iç çamaşırları, saç bakımı gibi birçok konu hakkında bilgi verilmektedir.”³³

Kadını Batılılaşma konusunda en büyük vasıta olarak gören Mehmet Rauf, Batılılaşmanın da kadın üzerinden olacağını düşünerek kadın sorunlarına hem çıkardığı dergilerde hem de romanlarında ağırlık vermiştir. Mehmet Rauf, görücü usulü evliliği, kadının sosyal hayattan koparılmışlığını her defasında eleştirmiş, erkek

³² İmzasız; “İfade-i Mahsusa”, *Mehasin*, Sayı. 1, Eylül 1324, s. 1–3.

³³ Yasemin Ünalın, *Mehmet Rauf'un Kadın Dergileri; Mehasin ve Süs*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2007, s. 67

egemen topluma, toplumun ahlâk anlayışına karşı görüşlerini hem romanlarında hem de çıkardığı dergilerde ifade etmiştir. Romanlarında ele aldığı namus, evlilik, ahlâk, moda gibi kavramların fikri yönlerini *Mehâsin* ve *Süs* dergilerinde anlatmıştır. Roman kahramanları bu fikirlerinin yazıda canlandırılmış hali gibidir. Romanlardaki kadın kahramanlar Mehmet Rauf'un hayal ettiği kadın dünyasının uygulamasıdır.

Hiç şüphe yok ki, Mehmet Rauf'un kadın hakları üzerine bu kadar eğilmesinin sebebi Türk milletinin kurtuluşunun kadınlar tarafından sağlanacağını düşünmesidir. Bu konuda yazar, Haziran 1919 tarihinde *İnci* mecmuasında “*Mehmet Bey’le Eylül Hakkında Mülâkat*” adıyla yayımlanan mülâkatında şu görüşleri dile getirmiştir:

“Ne olursa olsun, kendimi İnci’ye bir yabancı addedemem... Çünkü hürriyetten sonra, kadınlara mahsus olarak ilk mecmuayı yani Mehâsin’i ben neşretmişim. O zaman olduğu gibi bugün de, hatta bugün daha kuvvetle kaniim ki, bizde yapılacak en faydeli bir iş, hanımlarımızı tenvir için sarf olunandır... Çünkü Türklük eğer kurtulacaksa, kadınlar tarafından ve kadınlar sayesinde kurtulacaktır! Bunun için kadınlarımızı yükseltmeğe çalışalım... Yalnız, yalnız buna”

34

Edebi açıdan kadını Batılılaşmanın bir vasıtası olarak kullanan Mehmet Rauf'un özel hayatında da kadının yeri önemlidir. Mehmet Rauf, kadınlara tutkun ve bütün hayatını bir kadın için harcayabilecek kadar kadın aşkı ile dolu biridir. Halid Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl* adlı eserinde Mehmet Rauf'un kadın tutkusunu şöyle belirtmiştir:

“ Bu diğer iptilâ sevmek, hayatı, beşeriyeti, sanatı, bütün dünyayı, dünyada ne varsa onların hepsini, fakat hepsinden ziyade kadını sevmek, daha doğrusu sevmek iptilâsını sevmek, onda bütün

³⁴ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s.84

duyumlarını kaplıyan, idrakini selbeden, hali ve istikbali silen hayatiyetinde yegâne muharrik olan bir cinnetti”³⁵

Mehmet Rauf, sürekli bir kadın arayışı içindedir. Ne romanlarında ne de gerçek hayatında aradığı kadını bulabilmiştir. Bulduğunu düşündüklerini ise kaybetmiştir. Bu konuda tatminsizlik yaşadığını belirtebiliriz. Yaptığı evliliklerin kısa sürmesi, aşık olduğu bir kadın için intiharı bile düşünmesi, aşık olduğu İtalyan bir kadın için Halid Ziya’dan İtalyanca bilgiler alması gibi birçok gayreti onun idealindeki kadına ulaşmak için gösterdiği çabalardır. Yazar, hayatındaki bu çabaları eserlerinden soyutlamamış ve romanlarındaki erkek kahramanları sürekli zorlu aşklara itmiş ve elde edilmesi güç kadınlara aşık etmiştir. Kendisi gibi romanlarının erkek kahramanları da hayatın tek anlamını kadın ve aşk olarak algılamış ve aşkları için büyük mücadeleler sergilemişlerdir. Mehmet Rauf’un gerçek hayatındaki aşkların romanlarına taşıdığını söyleyebiliriz. Aşktan bahsetmediği bir romanı yoktur. Hüseyin Cahit Yalçın, Mehmet Rauf’un hayatında kadının ve aşkın büyük bir yer tuttuğunu *Edebi Hatıratlar* adlı eserinde şöyle belirtmiştir:

“ (Mehmet) Rauf, muttasıl yanar, tutuşurdu. Tıpkı bir Mecusi mabedinin sönmez ateşi gibi. Fakat bu ateşin ilâhesi sık sık değişirdi. Rauf’ta esas olan yanmaktı. Kimin için? Bunun ne ehemmiyeti var? O sevmek için yaratılmış bir sel gibi akıyordu. Aktı, aktı ve kendisini de sürükledi götürdü... Rauf yalnız kadın şeklinde tecelli eden güzelliği sevmekle iktifa etmedi. Pek sevdiği “ Her güzel şey kalbimde bir yara açarak geçer.” sözü onun hakkında pek doğru olarak kullanılabilirdi”³⁶

Mehmet Rauf’un hayatında kadının ne kadar büyük bir yer tuttuğu, düşüncelerine, eserlerine kadının nasıl yön verdiğini gösteren en güzel kanıtı da yazarın farklı yıllarda birçok sanatçıyla yapılan anketlere verdiği cevaplar ortaya çıkarır. İlk anket 1897, ikincisi 1910 senesinde yapılmış ve sonuncu ankette *Ümid*

³⁵ Halid Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl*, s 586

³⁶ Hüseyin Cahit Yalçın, *Edebi Hatıratlar*, Akşam Kitaphanesi Neşriyatı, İstanbul, 1935 s. 151

mecmuasında 1919 senesinde yayımlanmıştır. Mehmet Rauf'un bu üç farklı tarihte yapılan anketlere verdiği cevaplar onun aşk ve kadın konusunda düşkünlüğünü ve her şeyi göze almışlığını gözler önüne serer. Selçuk Çıkla'nın *Yedi İklim* dergisinin Ocak-Şubat 2002 sayısında “*Üç Anket Çevresinde*”³⁷ incelediği bu anketlerden çıkan sonuçlar ise şöyledir:

Mehmet Rauf'un 1897 tarihinde yapılan 1. ankette “Nasıl ölsüm?” sorusuna “Severken”, aynı anketin “Hülya-yı saadetim” sorusuna ise “Beraber ölecek bir kadın bulmak” diye cevap vermesi onun ölümler bile aşık olabilecek kadar aşk ve kadın tutkunu biri olduğunu ve öleceği ana kadar sevebileceği bir kadını aradığını ortaya çıkarır. Yine aynı ankette Mehmet Rauf, “Yaşamak istediğim yer?” sorusuna ise “Seviştiklerimin yanında” diye cevaplamıştır. Yine 1910 yılında yapılan 2. ankette “Kalbe Hükmedilir mi?”, “Bir an-ı müebbedin saadeti için hayatınızı tehlikeye koyar mısınız?” ve “Aşkın yaptırdığı çılgınlıkları mazur görür müsünüz?” sorularına verdiği cevaplar ise itiraf niteliği taşır. Yazar bu sorulara sırayla; “Hiçbir zaman edemedim”, “Kendi hayatımı değil, kâinatı bile...” ve “Zaten bütün hayatım başka bir şeyden mi ibarettir?” diye cevaplar. Bu cevaplar, Mehmet Rauf'un karşı koyamadığı biçimde ona her türlü çılgınlığı yaptıracak seviyede aşk ve kadın tutkunu bir insan olduğunu ele verir. Yazarın aynı ankette “Sizce en büyük saadeti hayat nedir?” sorusuna verdiği cevap “Şüphesiz aşk ve para...” olmuştur.

Mehmet Rauf annesi gibi bir kadın aramaktadır aslında. 1897 tarihli ilk ankette “Bir kadında tercih ettiğim meziyet” sorusuna “valideminkiler” diye cevap vermesi annesinin meziyetlerine sahip bir kadın aradığını ortaya çıkarır, yine bu kadar çok aşk ve kadın üzerinde yoğunlaşan ve ideal bir kadın arayışı içinde olan yazarın anketin yapıldığı tarihe kadar aradığı kadını bulamadığına dair düşünceyi ise “Âlem-i hayatta sevdiğim kadınlar” sorusuna “annem” diye cevap vermesinden anlarız.

³⁷ Selçuk Çıkla, “*Üç Anket Çevresinde*”, *Yedi İklim*, Ocak-Şubat 2002, s.53–60

Hem özel hayatında hem de sanat hayatında, kadın Mehmet Rauf'un en büyük saplantısıdır. Hayatında aradığı aşkı bulduğunu bilmemekle beraber, romanlarda aradığı aşk hem onu zamanında çok ünlü bir yazar yapmış hem de, saplantılı bir şekilde yazdığı ve kadına duyulan cinselliğin had safhaya ulaştığı “*Bir Zambağın Hikâyesi*” eseriyle de onun memuriyetten atılmasına yol açmıştır. Sonuç olarak sanatını, kadının medenîleşmesi için kullanan yazarı, aşk hayatında ve sanatında kadın sebebiyle büyük inişler ve çıkışlar yaşamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEHMET RAUF'UN ROMANLARI

2.1. GARÂM-I ŞEBÂB

Mehmet Rauf'un, Servet-i Fünun topluluğundan önce yazdığı ilk romanıdır. Eser *İkdam* gazetesinde 7 Ağustos 1312 ile 18 Ağustos 1312 tarihleri arasında gazetenin ikinci sayfasında tefrika edilmiştir. Hacim bakımından oldukça kısa olan eser, İstanbul Hilâl Matbaası tarafından basılan *Âşıkane* adlı yazarın küçük hikâyelerin yer aldığı kitabın 123–188 sayfaları arasında tarafından basılmıştır.

Tabiatın geniş bir yer tuttuğu eserde mekân da köydür. Romanın anlatıcısı ve başkahramanı Memduh Bey'dir. Mekân ve şahıs kadrosu oldukça dardır. Roman Memduh Bey'in İstanbul ve İzmit arasındaki bir sahil köyüne gelmesiyle başlar ve köyden ayrılmasıyla biter. Memduh Bey, kafasında tasarladığı büyük eserini yazmak için şehrin karmaşasından uzakta تنها ve insana huzur veren bu sahil köyüne gelir. Servet-i Fünun sanatçılarının ortak özelliği olan tabiatın huzur bulmak için kaçış yeri olarak kullanılması bu eserde de karşımıza çıkar. Mehmet Rauf, bu kaçış temini daha sonraki eserlerinde de kullanacak ve kahramanlarında görülen psikolojik değişim ile mekân değişimi paralellik gösterecektir. Memduh Bey, köylüler ile hiçbir şekilde iletişime girmez. Köylüler kendi hallerinde tarlalarında çalışır. Şehirden gelen bu adama göre, kaçtığı bu tabiatın insanları kaba ve sinsi merakları olan kişilerdir.

Romanın kahramanı Memduh Bey, Mehmet Rauf'un birçok eserindeki erkek kahramanlar gibi bohemdir. Memduh Bey de aşk adamıdır. Aşk için yaşar. İçinde bulunduğu tabiatın güzelliklerini yaşamak için çıktığı bir gezintide bir kadın görür ve ona âşık olur. Tabiat bu romanda aşkın oluşmasında önemli bir unsurdur. Büyük bir eser yazmak için kaçtığı bu köyde ismi romanda belirtilmeyen bu kadına âşık olduktan sonra Memduh Bey tüm ilgisini bu kadına yoğunlaştırır. Bu kadın, şiiri ve edebiyatı seven, kitap okuyan kültürlü bir kadındır. Mehmet Rauf'un diğer

romanlarında olduğu gibi aşkı arayan erkek kahraman için idealize edilmiş bir kadındır. Ancak romanda şahısların az olmasına karşın var olan şahıslar psikolojik yönleri anlatılmadığı için ismi verilmeyen bu kadından eserde derinlemesine bahsedilmez.

***GARÂM-I ŞEBÂB* ROMANININ ÖZETİ**

Roman, başkahramanı Memduh Bey'in kaçış romanıdır. Memduh Bey bir sanatçıdır. Büyük bir eser yazmak için İstanbul'dan uzakta romanın geçtiği mekâna sahil köyüne kaçar. İstanbul gürültülüdür ve karmaşa hâkimdir. Sanatçı Memduh Bey ise, hayata aşık bakışlarla bakan duygu yüklü bir erkek olduğu için içindeki güzel duyguları ancak tabiatın huzur dolu ortamında şiirlerine aktarabileceği düşüncesiyle köye kaçar. Memduh Bey köye ilk geldiğinde tabiatın güzelliği karşısında âdeta büyülenir. Her gün gezilere çıkar. Kır, deniz, yeşillik onun duygularını iyice besler ve eserini yazmak için ona iyice ilham verir. Memduh Bey'in içinde bulunduğu durum bir gün kır gezinde gördüğü kadına âşık olmasıyla tamamen değişir. Bütün ilgisi ve merakı bu kadının üzerine yoğunlaşır. Romanda ismi verilmeyen bu kadını tanımak ve ona aşkını itiraf edebilmek için büyük bir gayret içerisine girer. Onun köşküne gitmek, piyanosunu dinlemek ve onun çevresinde olmak en büyük zevki olur. Köye geliş amacı olan şiir artık âşık olduğu kadını tanımaktır. Şiirin yerini kadın almıştır artık. Onunla tanışmasıyla birlikte, kadının edebiyata ve şiire merakı Memduh Bey'i kadına karşı kuvvetli bir aşk hissetmesine yol açar. Memduh Bey'in âşık olduğu bu kadın hakkında fazla bilgi verilmemiştir. Kadın, kimsesiz ve yalnız biridir. Memduh Bey'in kafasını meşgul eden düşünce ise çok güzel olan bu kadının nasıl olur da terk edildiğidir.

Kadın ile Memduh Bey arasındaki ilişki ilerlediği zaman, Memduh Bey kadına aşkını ilân eder. Kadın, aşta pişman olmamak, aşkın düşüncesiyle mutlu olacağına inandığı için bu aşka karşılık vermez. Aşkına karşılık bulamayan Memduh Bey, daha sonra kendisinden af dilemesine rağmen kadından ve köyden kaçar. İstanbul'a geri döner

2.2. FERDÂ-YI GARÂM

Mehmet Rauf'un kaleme aldığı ikinci romanıdır. *Eylül*'den önce yazıldığı halde, *Eylül* romanından sonra kitap haline geldiği için Mehmet Rauf'un, *Eylül*'den sonra yazılan eseri olarak bilinir. Hüseyin Cahit'in *Edebi Hatıralar* eserinde anlattığına göre; Mehmet Rauf'la birlikte çıkarmayı amaçladıkları ve Avrupa standartlarında olacağını belirttikleri *Yeni Mecmua* için, *Ferdâ-yı Garâm*'ı Mehmet Rauf'un kaleme aldığını hatta yenilik olması amacıyla eseri resimli hazırladığını, ancak derginin saraydan gelen bir emirle basımının durdurulduğunu belirtmiştir. *Yeni Mecmua*'da yayınlanamayan eser, 9 Eylül- 11 Kasım 1897 tarihleri arasında *Servet-i Fünûn* mecmuasında tefrika edilmiştir.

Romanın girişinde Cenap Şehabettin'in, romanın konusuna uygun düşen mısraları epigram olarak yer almaktadır. Kullanılan mısralar ile roman konusu arasında ilişki vardır. Kullanılan mısralar romanın özeti mahiyetindedir:

*“Birlikte terk-i cism edelim mevte bir gece/ Mest-i garam iken
Kursun bahar ruhumuz üstünde gizlice/ Bir türbe-i semen”*

Roman rakamlarla ayrılmış 44 bölümden oluşmaktadır. Şahıs kadrosu oldukça dardır. Bununla birlikte kahramanların ruh özellikleri geniş bir biçimde ele alınmamıştır. Konusu itibarı ile bir aşk romanı olmasına rağmen çift arasındaki aşk duygusu fazla işlenmemiştir. Birbirlerine aşık olan Macit ile Sermed bir arada, kavga içinde büyümüş, Macit'in ailesinin İstanbul'dan uzakta görev yaptığı vilayetten dönmesi üzerine, Macit'in bütün çocukluğunu geçirdiği Sermedlerin evinden ayrılmasıyla birbirlerine aşık olduklarını anlamışlardır. Değişen mekân aşkı daha da alevlendirmiş, yazar mekânın insan duyguları üzerindeki etkisini göstermiştir. Yine, *Eylül* ve *Böğürtlen* romanlarında da değişen mekânla birlikte değişen duyguları görmek mümkündür.

Sermed ile Macit arasındaki aşk, yazarın diğer romanlarında ele aldığı aşktan farklıdır. Aşkta kavuşmayı ölümden gören çiftler, aşkın güzelliğini koruması ve

sonsuzu kadar yaşaması için ölmeyi tercih etmişlerdir. Sermed aşk konusunda şöyle düşünmektedir:

“ Düşünüyorum ki, sevdikten sonra aşkın kalbimizde söndüğünü görmek, unutulmak, dahası hafife alınmak, ölümün bile dindiremeyeceği acılar doğurur. Bugün artık sevmediğinizi ya da sevilmediğimizi görmek... Oh, bu dudaklar, bu vücudlar bunlara mütehammildir; bugün size söylenen sözleri, belki yarın ötekine de sıklıksızın söyler; bugün sizin olan vücut, yarın belki hoşlanmayarak bir başkasının olur... Fakat kalp. O pâk, o yalnız bir aşkla pâk kalmak ister. Hâlbuki bu mümkün değil... O halde... ne yapayım bu aşkı. Dünyada bir ferdâ-yı garâm kadar acıklı ne vardır acaba? Bana gelince... Benim için bir aşk vardır. Ölümde aşk. Ancak severken ölürsek ferdânın tahakkümünden kurtulabiliriz. İşte bu. Hayatın saadeti mümkünse, severken ölmektir.”³⁸

Sermed'e âşık olan Macit, Sermed'in bu düşüncelerine kapılır ve aşklarını ölümsüzleştirmek için ölüme razı olur. Çiftin aşklarının geleceğinden korktukları için ölümü göze almaları onların mücadeleci karakterler olmadıklarını gösterir. Bu bağlamda Sermed ve Macit psikolojik olarak zayıf karakterlerdir. Aşklarının önünde hiçbir engel olmamasına rağmen ölümü tercih ederler.

³⁸Mehmet Rauf, *Ferdâ-yı Garâm*, Selanik Matbaası, İstanbul, 1909, s.73

FERDÂ-YI GARÂM ROMANININ ÖZETİ

Romanın erkek başkahramanı Macit, babasının uzak vilâyetlerde görevli olmasından dolayı eğitimine ara verilmesin diye amcasının Yeniköy'deki evinde kalmak zorunda kalmıştır. Çocukluğu, amcasının kızı Sermed'le geçmiştir. İçten içe Sermed'ten nefret etmektedir. Çok sevdiği annesinden ayrı kalmasını Sermed'in suçu olarak görür. Çünkü annesinin “orada sıkılmazsın Sermed var” demesi, küçük yaşta Macit'te böyle bir düşüncenin oluşmasına yol açmıştır. Bu sebepten dolayı Sermed'ten nefret eden Macit her defasında Sermed'le kavga etmekte, birbirlerini öfkeliendirmekte ve sürekli birbirlerini kırmaktadırlar. Macit, annesinden ayrı kalmanın acısını Sermed'ten çıkarmakta, sürekli ona ve onun sevdiği oyuncaklara zarar vermektedir.

Sermed ve Macit büyüdüklerinde, eski kavgaları biter. Macit, Sermed'e âşık olduğunu anlar. Bu sırada İstanbul dışında olan ailesi döner ve Macit ailesinin yanında kalmaya başlar. Macit, Sermed'den ayrıldıktan sonra yaşama sevincini kaybeder. Sürekli bir hüznün halindedir. Yazar, Macit'in bu ruh halinin yanında ayrılık motifiyle birlikte hastalık motifini de kullanır. Macit hastalanır, Sermed'in ziyaretinden sonra iyileşir. Bu arada Macit, aşkına Sermed'den karşılık bulur. Aşk Sermed'e melânkolik bir kişilik kazandırır. Hayattan nefret etmesine kadar varan bu ruh hali, Sermed'e aşklarının bugününü değil yarınını düşündürmektedir. Sermed, aşklarının bitmemesi ve gelecekte daha mutsuz olmamak için Macit'le ölmek istemektedir. Macit'i bu duygularında ikna eder. İki sevgili aşklarının yarınından korktukları için sandalla denize açılırlar ve korktukları aşklarını ölümle sonuçlandırır.

2.3. EYLÜL

Türk edebiyatına “Eylül yazarı” olarak geçen Mehmet Rauf’un yazar kişiliğine ismini duyurması bakımından en büyük katkıyı yapan eseri *Eylül*, edebiyatımızda psikolojik roman türünün ilk örneklerindedir. Roman, ilk olarak *Servet-i Fünûn*’da 25 Mayıs 1316- 1 Mart 1317 (1900–1901) tarihleri arasında 40 sayı halinde tefrika edilmiştir. Gördüğü yoğun ilgi neticesinde 1901 yılında kitap olarak basılarak yazarın kitap halinde basılmış ilk romanı olmuştur. Eseri “*ilk eserim son üstadıma*” ibaresiyle Halid Ziya Uşaklıgil’e ithaf eder. Halid Ziya, *Sanata Dair* adlı eserinde *Eylül* için “ *Bu eser bizde ruh tahlilinde en ziyade ince ve derin görüşlerle dolu psychologue roman nevinin ilk nümûnesidir*”³⁹ diye bahseder.

Eylül romanında, eserin büyük bir bölümünü iç monologlar oluşturur. Özellikle Suat ve Necip karakterinin ruh halleri okuyucuya iç monolog yöntemiyle verilir. Necip’in, Suat’a olan aşkı ve zamanla bu aşka karşılık bulma sürecinde duyguları iç monologlarla okuyucuya kronolojik olarak anlatılmıştır.

Eylül romanında anlatılanlar ile yazarın hayatı arasında bağ kuran birçok araştırmacı olsa da bu ilişkinin ne yazarın sağlığında ne de anılarında açıkça ifade edilmediği tespit edilmiştir. Mehmet Rauf’un arkadaşı Hüseyin Cahit anılarında, Mehmet Rauf’un bir gazeteciye aşağıda yer alan sözleri kullandığını belirterek, *Eylül* ve Mehmet Rauf’un hayatı arasında bir ilişki kurar:

“*Rauf, gene aynı konuşmada Eylül romanına esin kaynağı olan duygularına da hiç değinmedi. Sevgili bir ölünün, sevgili anısına saygı benim için bir borç. Bu noktayı da sessizlikle geçiştirmeyi zorunluluk sayıyorum*”⁴⁰

Murat Belge de, Eylül’ün Mehmet Rauf’un hayatından izler taşıdığını belirterek, eşinin akrabası olan Tefik Fikret’in eşi Nazıma Hanım’a Necip’inki gibi

³⁹ Halid Ziya Uşaklıgil, *Sanata Dair III, Türk Şair ve Edepleri*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955 s. 285

⁴⁰ Hüseyin Cahit Yalçın, *Edebiyat Anıları*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1999 s163

bir aşkla vurulmuş olduğunu belirtir; ama bu olayla ilgili ne yazarın ne de yakınlarından birinin ifadesi vardır. Resmi olarak yazarın kendi ifadesi ise; Mehmet Rauf'un *İnci Mecmuası*'nda yayımlanan "*Mehmet Rauf Bey'le Eylül Hakkında Mülâkat*" başlıklı yazıda vardır. "Eylül romanını ne gibi bir hâlet-i rûhiye tahtında ve nasıl bir fikir ve hissin şevki ile yazdınız?" sorusuna şöyle cevap vermiştir:

"Evvelâ hâlet-i rûhiyem... diye başladı. O zaman Tarabya'da ikamet ediyordum. Her gün akşamlara kadar Büyükdere, Beykoz ve Tarabya korularında dolaşmağı i'tiyâd etmiştim. Ekseriya Şeley'in (Shelley) yahut Sali Prodom (Sully Proudhomme)'un bir cildini alır, bir sandala atlar ve yelkenli açılınca Beykoz'a geçerdim. Orada, saatlerce, çayırın içinde uzanarak, mütâlaa ve murakebeye dalar ve akşam üstü, guruba yakın, rüzgâr sönmüş, deniz dinmiş olduğu vakit, ağır ağır avdet ederdim. Bu esnada Halid Ziya'nın Aşk-ı Memnû tefrikası Servet-i Fünûn'da bitmek üzere idi. Fikret gazeteye yeni bir tefrika arıyordu. Bir gün konuşurken tefrika için bana teklif etti. Benim kısmen yazılmış iki romanım var idi; Ruhumuz, Onlardan Biri. Ruhumuz'da o zaman ahlâk ve rûhunun sûret-i teşekkülünü, hayatımızın tarz-ı güzarişini yazmak istiyordum. Öteki romanda ise, Beyoğlu zevk aleminin kraliçelerinden birini tasvir ederek bunun ne gibi vekayi' saikasıyla buraya sükût ettiğini tahlil etmek fikrinde idim. Fikret, tefrikayı isteyince, Rûhumuz'da Abdülhamîd idaresinin seyyiatından bahs edileceği için sansürden kurtarmak mümkün olmayacağını düşünerek ondan sarf-ı nazar ettim. Onlardan Biri romanını yazmağa koyuldum. O esnada, birgün, Halid Ziya'nın yanında idim, biz konuşurken kendisini ziyarete bir genç geldi. Lakırdı arasında bunun o hafta tehhül edeceğini öğrendim. Düğüne ve düğünden sonraki hayatına ait tasavvurattan bahsederlerken bu adam balayını Büyükkada'da geçirmek istediğini, orada tuttuğu köşkü döşettiğini anlatıyordu. Ben Halid Ziya'nın gözlerinde acı bir esef bulutunun karardığını fark ettim. Ve bana öyle geldi ki, rûhu artık böyle bir saadetin kendisi için muhal olduğunu anlamaktan mütevellid

bir meraretle burkulmuştu... İşte Eylül'ün esasını teşkil eden fikri, yani gençliğin akan bir su, esen bir rüzgar gibi gayr-i kabil-i men' ve te'hir bir surette uçup gittiğini takdir etmek, eylülde avdet-i bahar nasıl muhal ise, şimdi her şeyin fairesiz olduğunu anlamak, ziyan olarak geçen güzel günlerin tahassürüyle harap olmak fikrini buradan kaptım. Bu fikir bana o kadar cazip, o kadar derin göründü ki günlerce meşgul olarak, işledim, tezyin ve telvin ettim. Romanın esasını hazırlayıp, iki hafta sonra Eylül'ü yazmağa başladım”⁴¹

Mehmet Rauf, Eylül romanında yaşadığı dönemin İstanbul aile yapısı ve evlilik ilişkisinin eleştirisini kendisine bir çerçeve yaparak yasak aşkı konu edinmiştir. Bu yasak aşkı anlatırken, toplumun ahlâk anlayışının, insanların ilişkilerini nasıl yönlendirdiğini bununla birlikte dogmatik bulunan ahlâkî değerlerin insan psikolojisini nasıl derinden etkilediğini gözler önüne sermiştir. Eser, beşeri aşkın psikolojik yönlerini ortaya koymakta, iç çözümlenmelere geniş yer vermektedir. Yazar, önce tek taraflı duyulan aşkın zamanla karşılıklı bir aşka dönüşmesini psikolojik nedenleriyle anlatmıştır.

Roman adını ise; eylülün, yaz mevsiminden sonra gelen sonbahar mevsiminin ilk ayı olması itibarıyla, eylül ayında hem insanda hem de doğada meydana gelen fiziki ve ruhi değişimden almaktadır. Eylül ayı, yaz mevsiminin ve sonbaharın izlerini taşır. İyi halden sıkıntılı bir hale geçiş vardır. Bununla birlikte yazdan kalan birkaç gün eylül ayının güzelliğidir. Romanda, Suat kendi yaşadıklarını eylül ayına benzetir. Hayatı artık eskisi gibi olmayacaktır. Eylül ayında, Necip'e âşık olduğunu anlar. Hayatı bu aşkla değişir. Aynı mevsimin eylül ayında değişmesi gibi. Necip'e olan aşkı ona çok kısa bir mutluluk yaşatır, aynı eylül ayında yaşanan kısa yaz günleri gibi. Ama eylül ayından sonra sonbahar gücünü hissettirir ve doğa eski canlılığını kaybeder. Suat'ta, kocasının ailesinin yanına döndüğünde Necip'le aralarında görüşmemekten, konuşamamaktan kaynaklı sorunlar yaşar. Necip'le birlikte olduğu dönemdeki canlılığını yitirir. Ruhun ağır problemler ve iç çatışmalar

⁴¹ Mehmet Rauf, *Edebi Hatıralar*, s.80-81

yaşar. Sonbahardan sonra gelen kış ise doğanın canlılığını tamamen alır. Suat'tın da hayatı doğa gibi kış mevsiminde son bulur. Eylül'de yaşadığı gelgitlerde dolu hem güzel hem de zor günleri, kış mevsiminde son bulur. Romana adını veren eylül ayını Suat kendi hayatına benzeterek, eylülle ilgili şöyle düşünmektedir:

“ – Ey sonbahar bu... Artık bu kadar letafet ve hararet verdikten sonra! Eylül'den daha ne beklenir. Eylül malum a, hüzüin ve matem ayıdır.

O zaman Suat'a da hayatının şu devresi kendi ömrünün, kendi kadınlık hayatının eylülü gibi geldi. Eylül... Birkaç gün hava ne kadar güzel olsa bu kadarlık fanî bir güzelliğe bile minnettar olmak lazım gelen bir ay. İçinde birkaç günlük kış hücumundan acı düştüğü için, o güzel havaların, devamlı yazın artık nasıl geçmiş, sade bir mazi olmuş olduğunu hissettiren bir esef ve hasret ayı... Onun hayatı da öyle değil miydi? Son günlerin letafeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüzüin ve kasvete düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi düşündüğü gibi, nasıl yaz elindeki saadetten bîhaber geçip ilk kış hücumuyla teessüf ederse, o da demin anlamamış, tahassür etmemiş miydi? Tekrar hayatına başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi? Bir senedir onu harap eden endişelerin, melâllerin ne olduğunu artık iyice görüyor, “İşte benim eylülüm!” diyordu.

Eylül... Henüz renk ve rayiha bitmemiş, fakat baharın mebzuliyet-i elvanı o kadar gayr-ı maksus bir surette çekilmiş, o kadar tekrar avdet etmemek hırmanı ile avdet eder gibi görünse bile hemen yine solup kararan hırçın, boş arzularla o kadar acı acı çekilmiş ki bir gün işte ruh-ı tabiat birden uyanıp görüyor; yaprakların nasıl sararmış, birçoklarının düşüp çamurlar içinde çürümüş olduğunu görüyor ve şimdi hava ne kadar güzel olsa, öbür iki günün verdiği acılıkla bu güzel havaların ne kadar fanî, bu renk ve rayihanın ne vefasız, ne artık ele geçmez, elde iken kıymeti bilinmemiş, öylece istihlak edilmiş bir hazine olduğuna acı acı görüyor. İşte artık ne bir çiçek, ne bir rayiha kalmış... Artık onlara tahammül bile kalmamış, hepsi çürümüş.

Evvelden yağmur yağsa bile lâkayt kalırlardı, daha taravet, daha hayat gelirdi, şimdi... Şimdi işte yağmur, işte kış hepsini çürütüyor; her şey çürüyor, her şey..."⁴²

Romanda olaya yön veren en büyük gelişme mekân değişikliğidir. Süreyya'nın ailesinin yanından taşınıp deniz kenarında oturmak istemesiyle başlayan olay, Süreyya-Suat çiftinin, Suat'ın babasından aldığı parayla Boğaz'da Yenimahalle yakınlarında bir yalı kiralamalarıyla gelişir. Mekân değişikliği Süreyya ve Suat çiftini de değiştirmiş, ilk başlarda Süreyya'nın Suat'ı çok üzen can sıkıntısı geçmiş, çift mutlu günler geçirmeye başlamıştır. Eylül romanındaki mekân değişikliği kahramanlara sıkıntı değil huzur ve mutluluk vermiştir Süreyya burada kendi zevklerini gerçekleştirmek için uygun bir ortam bulmuştur. Ancak ne gariptir ki kahramanlara huzur veren bu mekânda, duygusal da olsa aldatma olayı gerçekleşmiş, romanın başındaki mekândan dolayı kaynaklanan problemler gibi bu mekânda da Suat ve Süreyya arasında problemler yaşanmaya başlanmıştır. Suat'ın tek emeli Süreyya'yı mutlu görmektir. Onun mutluluğu için elinden geleni yapar. Çifti bu yeni evlerinde Süreyya'nın dostu Necip yalnız bırakmaz. Sürekli olarak ziyaretlerine gider. Bu ziyaretlerinde aradığı ideal kadının Suat olduğunu anlar ve zamanla tek taraflı olarak Suat'a âşık olur. Süreyya'nın sandal düşkünlüğü ile Suat'ı ihmal etmesi zamanla Suat'ı da Necip'e yaklaştırır. Aralarında açıkça yaşanmayan gizli ve yasak bir aşk ilişkisi başlar. Yazar, Necip ve Suat'ın birbirlerine yaklaşmalarını ve Suat ve Necip'in yaşadıkları yasak aşkın onlar üzerindeki psikolojik etkilerini ayrıntılı bir şekilde anlatır. Suat ve Necip'in yasa dışı, toplum kurallarını tanımayan, baş kaldıran aşkları toplum kuralları altında ezilmiş ve fiili bir birlikteliğe kavuşmadan sona ermiştir. Toplumun ahlâk değerlerinin, yaşamasına izin vermediği aşkları ölümle sonuçlanır. Yazar konakta çıkan yangınla Suat ve Necip'i konağın yanan çatısı altında öldürür. Yanarak çöken bu çatı aslında toplumsal değerlerin böyle yasak aşkların üzerine çökerek yaşanan yasak aşkı yok ettiğini vurgular. Romanın aşıkların yanarak ölmesiyle sonlanması hakkında dikkat çekici değerlendirmelerden biri şu şekildedir:

⁴² Mehmet Rauf, *Eylül*, Özgür Yayınları, İstanbul, 2009, s.182 -183

“Mehmet Rauf baştan beri “ölmek” motifiyle hazırladığı bitişe gelir: Yangın... Suat evden kaçamaz... Necip içeri atılır... ve her şey böylece biter. (...) Mehmet Rauf gerçek anlamda çözemediği ikilemini bu yapay sonla geçiştirmiştir. Asıl sorun birlikte yaşamak olduğu halde, yazar kişilerini birlikte öldürmüştür. Çünkü ona göre roman ancak böyle bir ölümlerle biterse “haşmetli” bir aşk romanı olacaktır”⁴³

Bir başka değerlendirme ise, yazarın romanın sonunda ateş motifini kullanarak yasak aşk yaşadıkları için kirlendikleri düşünülen Suat ve Necip karakterlerini bu yasaktan dolayı kirlenmişliklerinden arındırdığını düşünür.

“Konağın ve âşıkların yanması, her ne kadar bazı eleştirmenlerce ‘zorlama bir son’ gibi görülürse de; sembolik anlamda, genç âşıkların yurtsuzluklarını ve Necip’in kararlılığını yansıtması bakımından önemlidir. Ayrıca ateş fenomeni, dünya edebiyatında en iyi arındırma aracı olarak kullanılmaktadır. Yazar, Suat-Necip ilişkisini, roman kişilerinin birey olarak serüvenlerini dikkate almadan, yalnızca ahlâkî endişelerle ‘kirlenme’ diye değerlendirecek zihniyetten kurtarmak için, adeta zorla onları ateşin mutlak arındırıcılığına emanet eder”⁴⁴

Romanda ateşle yanma motifi dışında dikkat çeken başka bir özellik de kadın eşyalarına duyulan fetişist duygulardır. Mehmet Rauf o dönem kadın kıyafetlerinin parçaları olan çarşaf, eldiven ve peçe üzerinden kadın giyim eşyalarına duyulan fetişist duyguları işlemiştir. *Eylül* dışında birçok romanında kadın kahramanların kıyafetleriyle onlara yüce, ulaşılmaz ve mistik bir varlığa ait özellikleri yüklemiştir:

“ Bir kadın sutyenini vitrinde gördüğümüz bu günlerde fetişizme varan Osmanlı duyarlılığını anlamamız güç. Ama peçeler, çarşaflar

⁴³ Murat Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s. 350

⁴⁴ Ramazan Korkmaz, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınevi, Ankara, 2006, s.

içindeki bu kadın her çeşit mistik yüceltim için çok elverişli bir yaratık şüphesiz”⁴⁵

Kadın eşyalarına duyulan bu fetişist duyguların yazarın özel yaşamından kaynaklandığı, Mehmet Rauf’un özel yaşamında güzel kadınlara hayranlıkla bakmasından ve bu ilgisini eserlerine yansıttığından anlaşılmaktadır. Hatta Mehmet Rauf’un son eşi Muazzez Hanım kocasının kadınlara olan ilgisini şu şekilde ifade etmiştir:

“(…) Onun yegâne iptilâsı kadındı. Kumar ve alkolden, sigaradan hiç hoşlanmazdı. En büyük zevki sokakta, salonda, şurada burada gördüğü kadınları temaşa etmektir. O, bunu sanayi-i nefiseden addederdi”⁴⁶

Yazarın, *Eylül* romanında kullandığı en büyük fetişizm aracı Suat’ın beyaz eldivenidir. Necip, sevdiği kadının kendinden izler taşıdığını düşündüğü eldiveni alır, sanki Suat’ın cismaniyetini kokluyormuş gibi eldiveni koklar.

“ Bu akşamüstü Tarabya’ya kadar gidip dönmek için çıkıyorlardı. Necip yalnızca inerken piyanonun üstünde Suat’ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü; bir anda bu eldivenlerde onu koklamak emeline tahakküm edemedi ve titreyerek eğildi, bunları ağzına götürdü. Oh, her zaman havada olan bu rayiha işte şimdi elinde idi; ve eldivenlerin nesci o kadar onun eli gibi nerm ve rakik idi ki sahihten onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. Bir an oldu ki bunları alıp saklamak ne büyük bir saadet olduğunu acı bir hasretle düşündü ve bir cinayet yapıyor gibi titreyerek, sapsarı, bunların birini cebine soktu.”⁴⁷

⁴⁵ Murat Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, s.348

⁴⁶ Rahim Tarım, *Mehmed Rauf Hayatı ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*, s19

⁴⁷ Mehmet Rauf, *Eylül*, s 126

Necip'in aldığı bu eldiven, ağır hastalık geçirdiği bir dönemde yastığının altından çıkarıp, koklamasıyla iyileşmesine vesile olur. Suat da o eldivenin kendinin kaybolan eldiveni olduğunu fark ettiğinde Necip'in kendisine aşık olduğunu anlar.

Romandaki bu özellik dönemin Osmanlı toplumundaki cinsiyetin konumlanmasıyla ilgili olarak değerlendirilir.

*“ Eylül'de bir eldiven çok önemli bir rol oynar. (...) Eldiven motifi, biraz önce değinilen bir konuyu akla getirmektedir. Cinsel fetişizm. Kadının kapalılığı, cinsiyetin yasaklanması, aşk, dini v.b. fetişizmi kaçınılmaz kılmaktadır.”*⁴⁸

Eylül romanındaki eldiven fetişizmi üzerinden 19. yy Osmanlı kadın fetişizmi anlatıldığını savunan başka bir yorum da şöyledir:

*“ Necip'in yalıdan ayrılırken aldığı eldiven, plâtonik karakterli bu aşkın fetiş neticesidir ve örtük anlamda iki sevgilinin parçalanmışlıklarını simgeler”*⁴⁹

Eylül romanında, mekân değişikliğinin kişiler üzerindeki etkisi ve kadın fetişizmi dışında hiç şüphesiz en önemli noktalardan biri de musikidir. Süreyya ile Suat arasındaki herhangi bir ortak zevkin olmaması, piyano ve Batı müziği ile ilgilenen Suat'ı yine müzikle ilgilenen Necip'e yakınlştırır. Çoğu zaman baş başa piyano çalarlar. Necip, Suat'ın çalması için ona farklı farklı notalar getirir, Suat'ta Necip'e onları dinletmek için notalara çalışır. Zeynep Kerman; *“ Eylül Romanında Musiki”* başlıklı yazısında Necip ile Suat arasındaki müzik zevki ilişkisini şöyle değerlendirir:

“ Başlangıçta musiki onlar için bir eğlence olur. Suad, onun için getirdiği notaları sabahları çalışıyor, sonra ona dinletiyordu. Böylece

⁴⁸Murat Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, s349

⁴⁹ Ramazan Korkmaz, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, s 151

musiki yavaş yavaş onlar arasındaki ruhî münasebeti gittikçe sağlamlaştıran bir duygu köprüsü vazifesini görür. Aynı zevki paylaşmak, aynı parçalara hayranlık duymak, sevgilerinin tohumları olur”⁵⁰

Müzik, Suat ve Necip arasında açıkça itiraf edemedikleri, üzerinde hiç konuşamadıkları aşkları için onları birbirine bağlayan bir köprü vazifesi görmüştür. Birbirlerine söyleyemedikleri hislerini müzik aracılığı ile söylerler. Aşklarının, bakışmalar dışında en önemli iletişim aracı müzik olmuştur.

“ Ve gözlerin, dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar titredikleri kalpten taşıp gelen şeyleri takrir için musiki kendilerine yardım ediyor, sanki ruhları için bir vesile-i telakî oluyordu. O zaman, eski zamanları rivayet-i âşıkaneşi, Faust, Verter, Manon Lesko, Safo, Romeo ve Jülyet gibi müebbed sergüzeşt-i âşıkaneşi anlatılırdı. Bunların ahval-i ruhiyesi hülasa edilmek için kendi kalbinin muavenetleriyle, söylenilemeyen ihtiyacı ruhiyeyi onlara izafe ederek verilen tafsilâtla saatler geçirilirdi.”⁵¹

Suat ve Necip’in ortak müzik zevklerinin olması ve bu nedenle sürekli bir arada olmalarının altında, Suat’ın kocası Süreyya’nın müziğe olan ilgisizliği yatmaktadır. Evliliklerinde ortak bir nokta kalmayan Suat ve Süreyya’nın bu eksikliklerini Necip doldurmakta, Suat’ın müziğe olan duygusunu Süreyya’ya inat canlandırmaktadır. Suat’ın, Süreyya’da sevmediği sandal zevki, Süreyya’nın da Suat’ta sevmediği müzik ilgisi ikisini çatıştırmakta, Suat bu çatışmada en büyük desteği Necip’ten almaktadır. Suat ve Necip’in hoşlandıkları müzik ise Batı müziğidir. Roman boyunca hiçbir şekilde Türk müziği çalmazlar ve dinlemezler. Bu durum, o dönem İstanbul aristokrat aile yapısının müzik anlayışını sergilemekle birlikte, romanda sıkça geçen yabancı müzisyenleri ve bestekârları okuyucuya tanıtmaktadır. Kadınla birlikte, Batı müziğine de ilgisi olan Mehmet Rauf, Batı

⁵⁰ Zeynep Kerman, “Eylül Romanında Musiki”, *Milli Kültür*, Mayıs 1981, s.20

⁵¹ Mehmet Rauf, *Eylül*, s151

müziği bilgisini bu romanında da oldukça iyi kullanmıştır. Romanda birçok yabancı müzisyenin adı ve eserleri geçmektedir. Bu müzisyenlerin parçalarındaki duygu yükü hiç şüphesiz Suat ile Necip'i birbirlerine yakınlaştırmıştır.

“ Süreyya çıktıkça Suat'la Necip ya karşıda seyran eden sandala bakıp konuşuyorlar yahut piyano ile meşgul oluyorlardı. Bu haziran bade'z-zevallerinde sandal bahsinden girilerek afaki dolaşan muhasebeler esnasında Suat'ın mekânet ve letafetine hayranlığı, tabiatındaki hilm ve sükûna meftunluğu takarrur ediyordu. Sonra piyano onlar için büyük bir eğlenceydi. Suat, Necip'in getirdiği notaları, sabahları yalnız kalınca meşk ediyor, öğrenirse akşamları ona çalıyordu. Bazen öğrendim zannettiklerini onun yanında beceremeyince kızıyor, “Ben işte iki sabahtır sizin için o kadar uğraşmışım” diye hırçınlanıyordu. Ballo in Maskera'da bir potpori vardı ki bazı parçalarındaki letafet ve halâvete Necip doyamıyor, “ Bunu bir sene mütamadiyen dinlerim...” diye gülüyordu. Bazı havalar oluyordu ki ilk tecrübeye beğenmemiş bulunuyorlardı; fakat sonra bundan derin bir surette mest oluyorlardı; Traviyata'dan “ Melek kadar saf”, Ayda'dan “ Ah benim kaderim sana merhamet versin!”, Faust'tan “ Artık geç oldu, adiyol!” parçaları böyle olmuştu. Manon Lesko onları en çok meshur ediyordu, üçüncü perdenin finali olan “ Yok, ben çıldırmışım, bak, nasıl ağlıyorum...” parçası birçok tekrar ediliyordu. “ Ah Manon!” diye Necip terennüm ediyor, piyano ağır ağır inleyerek onlara her şeyi unutturuyordu.

Sonra şen havalar geliyordu; Traviya'nın medhali, Karmen'nin marşı, dördüncü perdenin medhali Necip'i bayıltıyordu, “ Ah, kavelyera rustikana...” diye yalvarıyordu; fakat Suat bunun ancak şarabiyesiyle Lola'nın şarkısını kolay bulmuştu. Asıl büyük parçaları, Sicilyanasıyla, entrimaçosunu, peşrevle dua parçasını tecrübe etmek istedikçe birbirine karşı duruyor, “ Bir ay çalışmak lazım” diye tehir ediyordu. Buna mukabil kolay parçalar teakup ediyordu. Verdi ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı; onun için

eserlerine perestiş ederek dinliyorlardı. Şimdi şimdi Puççini'yi beğeniyorlardı.”⁵²

Alıntıdan da anlaşılacağı üzere Suat ve Necip birçok sanatçının eserlerini icra edecek kadar piyano başında vakit geçirmekte, parçalardan yapılan alıntılara bakıldığında ise, çaldıkları eserlerin onların ruh durumlarını yansıttıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Mehmet Rauf müzik alanındaki bilgisini de kahramanlar üzerinden yansıtmaktadır.

Romanı kişiler bazında incelediğimizde, Süreyya, Suat ve Necip karakterleri dışında romanda büyük bir yer tutan başka karakter yoktur. Roman, Suat ve Necip'in ruh çözümlenmeleri ile zenginleşir. Bu kişilerin yanında Hanımefendi, Süreyya'nın babası, Hacer ve kocası Fatin Bey vardır. Bu kişilerin psikolojik durumları hakkında herhangi bir ayrıntı verilmemiştir. Başkahramanlar, Servet-i Fünûn eserlerindeki genel tiplerdir. Eğitimli ve kültürlüdürler. Bununla birlikte bohem bir hayat yaşarlar. Belli bir işleri yoktur. Eğlence ve gezme merakları vardır. Çalışmadıkları için ailelerinden aldıkları para ile geçinirler. Süreyya ve Necip bu özellikleri sergileyen Servet-i Fünûn karakterleridir. Necip, eğlence hayatına düşkün, eğitimli, kültürlü, özellikle Mehmet Rauf romanlarındaki idealize edilen çoğu kahraman gibi müzikten anlayan, nota bilen, bununla birlikte bu zevklerinin maddî tarafını karşılayacak herhangi bir işi olmayan bir erkektir. Romanda, Suat karakterini idealize etmek, onun kişiliğini ortaya koymak için zıttı bir karakter olan Hacer karakteri anlatılmıştır. Evine, eşine bağlı ve saygılı, aşk anlayışı tamamen duygu yönlü olan Suat'ın tam tersi Hacer'in kocasına ne saygısı ne de sevgisi vardır. O sadece erkeklerin fizikî yönleriyle ilgilenen bir kadındır. Anlatıcı tarafından Suat saflığın, Hacer ise fesatlığın sembolüdür.

52 Mehmet Rauf, *Eylül*, s 92–93

EYLÜL ROMANININ ÖZETİ

Romanın başkahramanı Suat, eşi Süreyya beş yıldır evlidir. Çiftin bir çocukları olmuş ama ölmüştür. Hayatlarında onları meşgul eden herhangi bir uğraşları yoktur. Çift, Süreyya'nın babasının Bakırköy'deki şehre uzak bağ evinde oturmaktadır. Süreyya'nın ailesi ile birlikte şehirden bu kadar uzak ve sakin bir yerde oturmaları özellikle Süreyya'yı çok mutsuz etmektedir. En büyük hayali deniz kenarında bir yerde yaşamaktır. Ancak, herhangi bir işi olmayan Süreyya'nın bu hayalini gerçekleştirmesi için maddî imkânları yetersizdir. Ailenin geçimini Süreyya'nın babası sağlamakta, bu konu dışında ailesindeki diğer fertlerin isteklerine ilgisiz davranmaktadır. Evde Suat ve Süreyya'dan başka Süreyya'nın annesi, babası ve kız kardeşi Hacer ve kocası Fatim Bey yaşamaktadır. Kişilik olarak birbirlerinden farklı olan bu kişiler ev içinde iyi anlaşmamakta, çoğu zaman birbirleriyle çatışmaktadır. Bu ortam da Süreyya'nın deniz kenarında bir eve yerleşmek arzusu daha fazla artar. Suat, eşinin bu sıkıntısını fark eder ve babasına mektup yazarak maddi destek ister. Suat'ın babasının gönderdiği para ile Süreyya'nın çok istediği Boğaz'da bir yalı kiralarlar ve buraya taşınırlar. Süreyya'nın halasının oğlu ve yakın dostları Necip, yalıda onları sürekli ziyaret eder. Birlikte kır ve sandal gezilerine çıkarlar. Hayallerini gerçekleştiren Süreyya, bir sandal kiralar. Artık bütün vaktini denize açılmakla ve balık tutmakla geçirmektedir. Süreyya bütün vaktini sandalıyla denizde geçirirken Suat'ı ihmal etmektedir. Suat ise kocası yanında olmadığından bütün vaktini Necip ile geçirmekte, ikisinin de ortak zevki olan müzik ve piyano ile ilgilenmektedir. Hayalindeki kadını Suat'ta özdeşiren Necip, dost olduğu ve birlikte vakit geçirmekten hoşlandığı Suat'ı büyük bir aşkla sevdiğini fark eder. Suat, Necip'in aradığı kadındır. Aradığı kadının en yakın dostunun karısı olması onun vicdan muhasebesi yapmasına ve bu konuda gelgitler yaşamasına neden olur. Zamanla Suat'a duyduğu aşk daha da artar ve Suat'tan uzak durmak için yalıdan ayrılır, uzun süre onların yanına gitmez. Yalıdan ayrılmadan önce gizlice Suat'ın eldivenini alır. Aldığı eldiven sanki Suat'ın bir parçasıymış gibi onu koklar ve korur. Necip'in Suat ve Süreyya'nın yanına gitmemesi onda ruhsal sıkıntıların doğmasına yol açmıştır. Bu sıkıntılı günlerle birlikte birde tifoya yakalanmıştır. Hastalığı oldukça ağır geçirmektedir. Suat, Necip'in hastalandığını öğrendiğinde çok üzülür.

Hastalığın tehlikesi geçtikten sonra Necip'in kaldığı Süreyya'nın ailesinin evine Necip'i ziyarete giderler. Necip yaşadığı aşk ve vicdan acısıyla birlikte geçirdiği hastalıkla iyice çökmüş ve bu ruh haliyle şimdiye kadar gizlediği duygularını Suat'a belli etmeye başlamıştır. Bununla birlikte Hacer'in, Necip'in iyileşmesi ile ilgili olarak yastığının altında gizlediği eldiveni anlatması ve ortaya çıkarmasıyla birlikte Suat kaybettiğini düşündüğü eldivenini Necip'te olduğunu ve onun iyileşmesine yardımcı olduğunu fark ettiğinde Necip'in kendisine âşık olduğunu anlar.

Necip'in iyileşme sürecini deniz kenarında geçirmesi için Süreyya ve Suat, Necip'in yaşadıkları yalıya gelmesi için onu zorlarlar. Necip bu teklifi ilk başta kabul etmez ama çiftin ısrarlarına dayanamaz ve yalıya gelir. Süreyya, Necip ve Suat birlikte Boğaz köylerini gezerler. Bu geziler Necip ve Suat'ı birbirlerine daha çok yaklaştırır. Necip'in tek taraflı olan aşkı Suat'tan karşılık bulur. Ancak çift aşklarını birbirlerine itiraf edemezler. Aşklarında iletişim aracı olarak bakışlarını ve müziği kullanırlar.

Yaz bitiminde, Süreyya kışı geçirmek için daha önce yaşamaktan şikâyetçi olduğu ailesinin yanına gitme kararı alır. Suat buna karşı çıkar, Süreyya tarafından hakaret içerikli bir cevap alır. Süreyya ile Suat'ın bu tartışması şimdiye kadar kocasını çok seven Suat'ta, kocasına karşı bir kızgınlık ve evliliğinden dolayı bir pişmanlık duymasına neden olur. Çift birbirine kırgın olarak köşke geri dönerler. Necip'in burada da çifti ziyaretleri devam eder. Ancak Suat etraflarında bulunan insanların bakışmalarından bile bir mana çıkaracakları korkusuyla Necip'in köşke gelmesini istemez, bunu açıkça ifade edemediği için de Necip'e soğuk davranır. Bu gayretine rağmen Hacer'in ima dolu sözlerinden kurtulamazlar. Suat ve Necip birbirlerinin yanında aşklarını gizlemek hatta birbirlerine ilgisiz davranmak zorunda oldukları için ağır psikolojik bunalımlar yaşarlar. Necip, Suat'ın kendine ilgisizliğini aşkından korkmasına bağladığından kendini eğlence hayatına bırakır, sürekli alkol kullanır. Suat ise Necip'in kendisi için değil de Hacer için köşke geldiğini, Necip'in aşkı için hiçbir şeyi göze alamadığını ve eski eğlence hayatına döndüğünü düşünür. Âşıkların iletişimsizlikten kaynaklı bu yanlış anlamaları içlerinde yaşadıkları buhranları arttırır.

Necip, bir gece köşke sarhoş gelir. Suat'ın artık kendisini sevmediğini düşünerek kadınlar için oldukça ağır sözler söyler. Hanımefendi Necip'i odaya çıkarır ve Necip odasında sürekli ağlar, tekrar hastalanır. Bu arada evdeki herkeste yakınlarının düğününe gider. Suat ile Necip evde yalnız kaldıklarında aşklarını birbirlerine itiraf ederler. Ancak bu aşkın vuslatla sonuçlanması önünde Süreyya'yı engel görürler. Birbirlerine âşık olduklarını bilmelerinin bu aşk için yeterli olduğunu, Süreyya'yı üzecek bir davranışta bulunmamaları yönünde anlaşılır ve Suat, Necip'e kendinden bir parça veriyormuş gibi aşkın göstergesi olarak eldivenin tekini verir.

Roman bu gelişmelerden sonra hiç tahmin edilemeyecek bir gelişme ile son bulur. Bir gece yarası köşkte bir yangın çıkar. Herkes kendini dışarıya attığında Suat'ın olmadığını fark ederler. Süreyya ve Necip yangının arasında kalan Suat'ı kurtarmak için köşke girerler. Her ikisi de Suat'ı alevler arasında ararlar. Necip, Suat'ın sesine benzetti bir ses duyar ve sesin geldiği yere doğru gittiğinde köşkün tavanı yangının etkisiyle alevler içinde çöker. Birbirine kavuşamayan aşıklar ölümle birleşir ve roman dramatik bir sonla biter.

2.4. BİR ZAMBAĞIN HİKÂYESİ

Mehmet Rauf'un askerlik mesleğinden uzaklaşmasına, hatta hapis cezasına çarptırılmasına neden olan romanı “*Bir Zambağın Hikâyesi*” Meşrutiyetin ilk yıllarında 1910 senesinde yayımlanmıştır.

Eser, içerik ve konu bakımından edebî yönü olmayan bir romandır. Edebi yönü olmamasına karşın yayımlandığı dönemde büyük bir ilgi görmüş, piyasada bittiğin de bile elle yazılarak kiralanmıştır. Romanın bu kadar ilgi görmesinin sebebi, konusunun bu dönem bile ahlâkî açıdan aykırı bulunan bir konuyu anlatmasından kaynaklanan merak duygusudur. Eser konusu itibarıyla pornografiktir. Olay örgüsü, şahıslar ve anlatım oldukça basit ve edebî yönden zayıftır. Esere hâkim olan

pornografidir. Türk edebiyatına pornografiyi sokan ilk eserdir. O dönemde oldukça fazla pornografi içerikli eserler basılmıştır.

*“ Bunların çoğu açık saçık şeylerdi; açık bir tabir ile memlekette zina edebiyatının öncüleri olmuşlardı. Zambak, bu kategorinin birinci kitabıdır.”*⁵³

Eserin içeriği toplumun ahlâk sınırlarını zorlamaktadır. *Eylül* gibi bir romanı yazan Mehmet Rauf'un böyle bir eseri ekonomik kaygılarla yazdığı aşikârdır. Eser yayımlandığı zaman büyük bir satış oranı yakalayarak, yazarına oldukça iyi maddî kazanç sağlamıştır.

Yazar eserin giriş bölümünde “*Başlamadan Evvel*” başlığı altında eseri yazma amacını belirtmiş, insanların ciddî yazılar dışında hayatın merkezinde yer alan ve onunla var olduğunu düşündüğü cinselliği yazmak istediğini söylemiştir.

*“Okurların her rast geldikleri gazetede kabine, meclis-i mebusan, İttihad ve Terakkiye dair bitmez tükenmez yazılar görerek ruhuna bunları okumaktan derin gına gelmiş olduğu, ediplerimizin kimisi eline geçirdiği mevki, kimisi tesis ettiği gazete için, kimisi ise kelime haznelerinin son katresini de boşaltmış olduğundan sükut ederek bizi lezzetle okunacak güzel eserlerden mahrum ettikleri şu mevsimde, neredeyse işe yaramaz hale gelmiş dimağlar için ferahlatıcı ve insanı kendinden geçirecek kadar haz verecek böyle bir esere ihtiyaç muhakkaktır. İşte ben bu ihtiyacı hissettiğim için bu eseri yazmaya cesaret ettim...”*⁵⁴

Eser, ahlâkî açıdan eleştirilecek kadar cinsellik düşkününü olan ve her kadını cinsel obje olarak gören bir adamın bakış açısıyla anlatılmıştır. Kullandığı kelimeler eserin özelliğine paralel olarak müstehcendir, bununla birlikte ahlâkî değerlerimize

⁵³ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Basın Tarihimizde Parazitler*, İstanbul, 1967, s.54

⁵⁴ Mehmet Rauf, *Bir Zambak Hikâyesi*, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.5

aykırı olarak eş cinsellik temasına değinmiştir. Romanda, kadın erkek cinselliğinin yanında kadınla kadının cinselliğine dayanan bir olay yaşanmaktadır.

Yazıldığı dönemde toplumun ahlâkî değerlerini erozyona uğratan bir akımın öncülüğünü yapmıştır. Eser toplum ahlâkını bozduğu gerekçesiyle yasaklanmıştır.

“Dâhiliye ve Adliye Nezaret-i Celilelerine; Ahiren tab ü neşr edilmiş olan Zambak namındaki risalenin mündericatı muhil-i adab olduğu anlaşılmadığından mezkûr risale hakkındaki matbuat ve matbaalar kanununun mevadd-ı mahsusası ahkamına tevfikan muamele-i lazimesinin ifası meclis-i mahsusa-ı vükala’ca bi-t-tezekkür Adliye Nezaret-i Celilesi’ne tebligat ile ifa kılınmış olmağla nezaret-i Celilelerince de icabının icrasına himmet. Tarih-i tebyizi; 8 Mayıs 1326”⁵⁵

Roman olay örgüsü ve şahıs kadrosu bakımından oldukça basittir. Kadın ve cinsellik düşkünü bir adamın Zambak adını verdiği bir kızla yaşadığı cinselliği ayrıntılarıyla anlatılmasından oluşur. Bununla birlikte romanda Zambak’ın eş cinsel ilişki yaşadığı lezbiyen bir kadın vardır.

⁵⁵ Ali Birinci, “Müstehcenlik Tartışmaları Tarihinde Bir Zambağın Hikâyesi”, Dergâh, İstanbul, 1991 s.18

BİR ZAMBAĞIN HİKÂYESİ ROMANININ ÖZETİ

Roman, adı belirtilmeyen anlatıcı erkek kahramanın, vapurdan inen kadınları incelemesiyle başlar. Vapurdan inen kadınlardan bir tanesini oldukça etkileyici bulur ve bu kadını takip eder. Kadının evini öğrenen erkek kahraman ona iltifatlarla dolu bir tanışma mektup yazar. Ancak kadından olumsuz bir yanıt alır. Kadın mektubunda erkeklere güvenmediğini bildirir. Bu kadından yazdığı olumsuz mektuptan sonra bahsedilmez.

Erkek kahraman bir arkadaşının evine yaptığı ziyarette burada hizmet işlerini gören ve adına Zambak dediği genç bir kızla tanışır. Onu cinsel yönünden beğenir ve onunla ilgili hayaller kurar. Bu kıza yakınlık gösteren erkek kahraman, kızın bu evde eziyet çektiğini, kendisine kötü davranıldığını ve bu evden kurtulmak istediğini öğrenir. Kıza şık kıyafetler ve süslenmesi içinde makyaj malzemeleri alan erkek kahraman kıızı kendi evine alır. Her yönden bilgisiz olan bu kız vücudunu tanımamakta, cinselliği bilmemektedir. İlk olarak ona kadın vücudunu anlatan erkek kahraman daha sonra kıza cinsellikle ilgili bilgiler verir. Bu anlarda aralarında cinsellik yaşanmasıyla birlikte erkek kahraman, kızın bu konuda çok istekli olduğunu anlar. Aralarında geçen bir konuşmada kız “sevici” kelimesinin anlamını sorar. Erkek kahraman da bu kelimenin kadınlardan hoşlanan kadınlar için kullanıldığını anlatır. Zambak, daha önce kaldığı eve misafir olarak gelen ve Erenköy’de oturduğunu söylediği bir kadın için evde sevici kelimesinin kullanıldığını söyler. Erkek kahraman bu kadının daha önce vapurdan inerken gördüğü ve mektup yazdığı kadın olduğunu anlar. Bu kadınla da cinsel ilişki yaşamak için Zambak’ın ağzından ona davetiye mektubu yazar. Kadın, daha önce ilgi duyduğu Zambak’ın bu davetini kabul eder. Erkek kahraman da Zambak’a bir kadınla nasıl cinsel ilişki yaşayacağını anlatır. Kadının geldiği gün Zambak’la aralarında eş cinsel bir ilişki yaşanır. Olayın pornografik olan özelliği bundan sonra daha da artar, erkek kahraman eş cinsel ilişki yaşayan bu iki kadının arasına katılır.

2.5. GENÇ KIZ KALBI

Genç Kız Kalbi, şahısların psikolojik tahlillerine yer veren, Mehmet Rauf'un Servet-i Fünûn topluluğu dışında kaleme alıp, 1912 yılında Servet-i Fünûn topluluğunun mecmuasında tefrika edilmiş ve aynı yıl kitap halinde basılmış romanıdır. Romanın başkahramanı Pervin'in günlüklerinden oluşur.

Roman hayallerle gerçekliğin çatışmasını ve bu çatışmanın insan üzerindeki psikolojik etkilerini irdeler. *Genç Kız Kalbi*, hayallerle oluşan bir beklentinin, gerçekliğin acı ve yıkıcı yönüyle karşılaşması durumunu anlatır. Roman kahramanı, hayal ettiği her şeye ulaştığını düşündüğü anda gerçekle yüz yüze gelmekte, gerçeğin beklentilerini karşılamadığından dolayı üzüntü içerisine girmektedir. Romanda kişiler ve mekânlar arasındaki, hayalle gerçek, ideal olanla gerçek olanın tezadı vardır. Yazar bu tezatlıklardan yola çıkarak ideal bir aşkı ve ideal bir kadın dünyasını anlatmıştır. Mehmet Rauf, kadını toplumun neresinde ve nasıl görmek istediği romanın başkahramanı Pervin üzerinden anlatmıştır. Bir kızın aşk macerasının anlatılmasından ziyade, o dönemin aile, kadın-erkek ilişkisi, evlilik kurumu ve sosyal hayatın eleştirisi yapılmıştır. Osmanlı'nın, kentli, zengin aile yapısına büyük eleştiriler getirilmiştir. Konaklarda, Ada'da, Boğaz kıyısındaki yalılarda mutlu, huzurlu, birbirine saygı duydukları bilinen ailelerin aslında kendi içlerinde birbirlerine bile tahammüllerinin olmadıklarını, ikiyüzlü davranarak, mutluluk maskesi altında, kendilerinin de belli bir süre sonra ikiyüzlü hayatlarının gerçek olduğuna inandıkları bir düzende yaşadıkları anlatılmıştır. Yazar, mutlu ve huzurlu evliliklerin olmasına vesile olarak görünen "görücü usulü" evliliğin aslında çifteler arasında bir yıkım yarattığını, kadının ne kadar kendini yetiştirse yetiştirsin bu usulle yapılan evliliğin kadının kendini yetiştirmekle elde ettiği kazanımları ortadan kaldırdığı düşüncesini savunmuştur. O dönem, erkeğin egemenliğinde bulunan sosyal hayatın kadını ezdiğini, kadını yok saydığını, en eğitilmiş erkeğin bile kendini yetiştirmiş, bakımlı bir kadına tahammül edemediği gibi ağır bir ithamı dile getirmiştir.

Alaturka müziğin vızıltı olarak tabir edildiği, dönemin en gözde mesire yerlerinin ise bataklık olarak gösterildiği romanda her şeyin en ideali Batı'dadır. Onun müziği ve sosyal hayatı ideal olandır. Bu bağlamda, Doğulu olarak Pervin'in amcası ve miskin ailesi, Batılı olarak da Pervin ve ailesinin kıyaslaması vardır. Amca Bey, oldukça kaba, zevksiz, yalancı, dedikoducu, ailesini baskı altında tutan, sonradan görme ve bağınaz biri olarak anlatılır, Pervin ve ailesi ise oldukça aydın ve yeniliklere açıktır. Ancak romanda Doğu-Batı çatışmasından kaynaklanan meseleler anlatılmamakta sadece bunların tezatlıkları göz önüne serilerek Batı'nın sosyal hayatı ve kadına bakış açısı daha iyidir düşüncesi okurlara verilmektedir. Romanda olumlu karakterler, Batı medeniyetine hayrandır, Türklerin sosyal hayatını beğenmez ve eleştirirler. Pervin, amcasının karısı Hediye Hanım'ın Göksu mesireliğini İstanbul'un en kibar ve en zarif yeri olarak nitelendirmesi karşısında burayı beğenmeyerek Avrupa'daki emsalleriyle karşılaştırır ve şöyle der:

“Geçen yaz, İzmir’de Femina sinemafotoğraf hanesinde Avrupa hayat-ı ezvakına dair gördüğüm kordelalar beni nasıl mahzuz etmişti; o iki sahili temiz rıhtımlarla muhat derede, o zarif sade hayatlarıyla bir İngiliz yarışı görmüştüm ki bundan taştan pür cuş u huruş neşe ile insan nasıl meftun oluyordu. Halbuki bu murdar müteaffin Göksu deresindeki hayattan mahzuz olmak, bu eğlenceden bir zevk duyabilmek için bir ruhun ne kadar adi, ne kadar hüsn ve şiirden bi nasib olması lazım gelir.

Rast gelen kayıkların, sandalların hepsi kıyafetsiz, zevk ve rikkatten mahrum olduklarına insanın emin olduğu erkeklerle kadınlarla dolu... Nadiren, pek nadiren zarif bir sandalda zarif bir iki çift... Fakat yine meselâ bunlarda mutlaka bu gün pek güzel eğlendiklerine zahib olacak kadar mahrum-ı zevk ve izan şeyler... İki taraf çayırda o mahud rengareng çuval yeldirmelerle karıncalanan bir sürü kadın, çoluk çocuk. Ah o erkeklerin o kadınlara atfettikleri baygın nazarlar

ve o kadınların o beylere karşı aldıkları tavr-ı naz ve cilve. İnsanın naz ve cilveden, muşakadan, hatta insanlıktan öğreneceği geliyor”⁵⁶

Batı hayranı genç şair Mehmet Behiç, her defasında Türk toplumunu ve medeniyetini eleştirir, onu miskin ve sadece geçmişiyle övünen, bu sebepten dolayı da gerici bulur. Türk milletinin, Batılılıktan anladığını sadece yeme, içme ve uyumaktan ibaret olduğunu düşündüğünü, sanata karşı merakın olmadığına, çalışmaya ve ilerlemeye yönelik hiçbir şey yapmadığı eleştirisini yapar. Amca Bey ile konuşmasında şunları dile getirir:

“Başka milletlere benzemek için neyiz var? Bir edebiyatımız mı? Bir san’atımız, bir ticaretimiz, bir zenaatımız mı var? Bir siyasetimiz, bir idareimiz var mı? Âlem-i ilm ve fende bir keşifte mi bulunduk? Altı yüz bu kadar senedir ne keşfettik? Daha doğrusu, başkalarının keşiflerini taklit edeceğiz diye bozmaktan başka ne yaptık”⁵⁷

GENÇ KIZ KALBI ROMANININ ÖZETİ

İzmir’de yaşayan, ailesi tarafından iyi eğitim aldırılmış Pervin’in en büyük hayali, kendisini anlayan, sevebileceği ve kültürlü, modern bir erkekle evlenebilmektir. Aradığı erkeği İzmir’de bulamayan Pervin, İstanbul’un zevkli, insana mutluluk veren, kültürlü erkeklerin bulunduğu, sosyal hayatın hareketli olduğunu düşünerek, aradığı erkeği İstanbul’da bulacağı hayaliyle İstanbul’a gitmeyi çok istemektedir.

Babası, Pervin’in ısrarlarına daha fazla dayanamayarak onu İstanbul’a, çok görüşmediği ağabeyinin yanına yollamayı kabul eder. Pervin, gemiyle İstanbul’a gider. İstanbul’u ilk gördüğünde ise büyük bir hayal kırıklığına uğrar. İlk izlenimi bu hayal kırıklığını ortaya koyar:

⁵⁶Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, Arma Yayınları, İstanbul, 1997, s.85

⁵⁷ Mehmet Rauf, a.g.e, s.107

“...hakikat o kadar bed, o kadar çirkin, o kadar muharrib ki... Evvelâ o insanın ilk ayak attığı yer, rıhtım... İzmir’in Avrupa şehirlerini andıran muhteşem Kordonuna bedel, buranın rıhtımı dar, siyah, muhnik bir yer... Vapurlardan çıkarılan un çuvallarıyla sair eşya ile yüklü, bir taraflı en adî, hatta en sefil gazinolarla ve kahvehanelerle kapalı birkaç arşın eninde bir rıhtımcık... Sonra yük arabaları, kira faytonları arasında ezilmeden nasıl gediklerine hayret edilecek karma karışık bir halk, yani bir Şark şehri...”⁵⁸

Batı hayranı olan ve İstanbul’u hayallerinde çok farklı hayal eden Pervin için karşılaştığı manzara onu hayal kırıklığına uğrattır.

Mayıs ayında geldiği İstanbul’da amcasının İstinye’deki evinde kalmaktadır. Amcasının karısı Hediye Hanım, kızı Nigar, oğlu Abdi’den hoşlanmaz. Onların aile yapısını, amcasının egoist tavrını, geri kafalılığını ve sonradan görmüş tavırlarını hiç beğenmez. Herkese buyurgan bir tavrı olan amcası aileye hükmetmekte, onların her şeylerine müdahalelerde bulunmaktadır. Babasından böyle bir davranış görmeyen Pervin, amcasından ve ailesinden sıkılır. İstanbul ve yanında kaldığı akrabaları onu ilk günde büyük hayal kırıklıkları yaşatmıştır. İstanbul’u gezdikçe, insanları tanıdıkça hayalindeki İstanbul’u bulamaz. İstanbul’u ve insanlarını bayağı bulur. Kadınların en büyük zevk aldığı şey dedikodudur. Bundan çok rahatsız olur.

Yengesinin akrabası genç şair Mehmed Behiç bir gün amcasına misafirliğe gelir. Mehmed Behiç sosyal hayattan, sanattan konuştuğunda ona hayran kalır. Kendi fikirlerini paylaşan, aynı şeyleri düşündüğü, kültürlü ve tam manasıyla Batılı olduğunu düşündüğü bu erkeğe âşık olur. O hayalindeki aradığı erkektir. Mehmet Behiç de Pervin’e karşı ilgisiz değildir. Bir gece evin balkonunda birbirlerine açılırlar, hatta sevişirler. Pervin ailesine aradıkları damadı bulduğu haberini mektupla vermek üzereyken Pervin’in amcası Behiç ile Pervin arasındaki ilişkiden

⁵⁸ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.83

şüphelenerek karısına Behiç'in ne düşündüğünü sormasını ister. Behiç; “ *Zengin olsaydı belki alırdım, kız fena değil, hoşuma gidiyor... Fakat yaşamak için insana hayat lâzımdır, hayal değil...*”⁵⁹ Diyerek Pervinle evliliği düşünmediğini belirtir. Pervin amcasının kızı Nigar'dan Behiç'in bu düşüncesini öğrenir ve yıkılır. Aradığı erkeği bulduğunu düşünen Pervin, Behiç'in de aslında diğer erkeklerden farkı olmadığını, sadece birkaç gün gönül eğlendirmek derdinde olduğunu düşünür ve hayallerinin her birini yıkan İstanbul'dan ayrılmaya karar verir. Yaşadığı bu tatsız deneyimden sonra Pervin'in hayattan beklentisi kalmamıştır. Ailesinin kendisini vermek istedikleri jandarma komutanıyla, mutsuz bir hayat sürmeyi göze alarak, namus ve ahlâk içinde yaşama düşüncesiyle jandarma komutanıyla evlenme kararı almıştır.

2.6. MENEKŞE

Mehmet Rauf'un Meşrutiyet yıllarında yazdığı eseri 21 Mart 1329 ile 18 Temmuz 1329 tarihleri arasında *Servet-i Fünun'da* tefrika edilmiştir. Daha sonra 1915 tarihinde birkaç hikâye ile birlikte İstanbul Teshil-i Tıbaat Matbaası'nda kitap olarak basılmıştır. Yazar, bu eserini İzmir'de evlendiği eşinden olan oğlu “*Hüseyin Cevval*”e ithaf etmiştir.

Romanın başkahramanı Hüseyin Bülent Bey, yazarın diğer romanlarında olduğu gibi bir aşk adamıdır. Edebiyat dünyasının tanınmış bir romancısı olan Hüseyin Bülent Bey, son romanı “ *Güzide*” ile edebiyat dünyasında ses getirir, eseri ve kendisi hakkında gazete ve dergilerde birçok haber çıkar. Hüseyin Bülent Bey, son romanının başarısı ve şöhretinin artmasıyla yeni aşklar aramaya başlar. Romanda bunun dışında belirli bir olay olmamakla birlikte Hüseyin Bülent Bey'in kadınlarla mektuplaşmaları hâkimdir. Şöhretin zirvesinde olan bu yazara birçok kadın aşk mektubu yazar. Hüseyin Bülent Bey bu mektupları karşılıksız bırakmaz, birçoğuna cevap yazar. Roman, Hüseyin Bülent Bey mektuplarına cevap aldığı kadınlar

⁵⁹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.157

arasından Matmazel Violet takma adını kullanan bir Türk kızıyla mektuplaşmaya devam etmeye karar vererek biter.

Matmazel Violet, Hüseyin Bülent Bey gibi yaşadığı devri ve toplumu beğenmemekte, eleştirilerde bulunmaktadır. İkisinin yakınlaşmasını sağlayan en önemli ortak düşünce de budur. *Menekşe* romanında İstanbul’da yaşanan zevk hayatı da anlatılır. Bu tema yazarın daha sonraki romanlarında daha ayrıntılı olarak işlenmekle birlikte, *Menekşe* romanında İstanbul zevk hayatı hakkında okurlarına bir ön bilgi verilir. Mehmet Rauf’un diğer eserlerinde olduğu gibi *Menekşe* romanının erkek kahramanı Hüseyin Bülent Bey’in de malî bir sıkıntısı yoktur. Aşırı derecede savurgan bir adamdır. Mehmet Rauf’un diğer erkek kahramanları gibi aşktan başka bir şey düşünmez. Evli olmasına rağmen aşksız bir hayat düşünemez ve tanıdığı ve beğendiği birçok kadına aşk mektupları yazar ve bu mektuplarına karşılık bekler. Hüseyin Bülent Bey’de var olan yaşlanma korkusu, onu âşık olmaya, aşk yaşamaya iter. Çünkü ona göre âşık olan ruhlara her daim genç kalır. Hüseyin Bülent Bey aşk için şöyle demektedir:

“...bir saniyelik aşk-ı mesuda nail olmak için bütün hayatını kahr ve eleme terk ve teslim ederim”⁶⁰

Hüseyin Bülent Bey’in aşk için kullandığı bu cümleler, Mehmet Rauf’un aşk anlayışı ile birebir örtüşmektedir. Ayrıca Mehmet Rauf’un da kadın hayranlarıyla sürekli mektuplaşması, hatta bunlardan biriyle evlenmesi ve bu evlilikten olan oğlu Hüseyin Cevval’e *Menekşe* romanını ithaf etmesi, Hüseyin Bülent Bey’in de Mehmet Rauf gibi para ve şöhret meraklısı birisi olması, Mehmet Rauf’un, *Menekşe* romanının erkek başkahramanı olarak kendini anlattığı sonucunu çıkarır.

⁶⁰ Mehmet Rauf, *Menekşe*, Teshil-i Tıbaat Matbaası, İstanbul, 1915, s. 36

MENEKŞE ROMANININ ÖZETİ

Ünlü bir romancı olan Hüseyin Bülent Bey son romanı “ *Güzîde*” ile özellikle kadın hayranları tarafından oldukça beğenir. Romanı üzerinde yapılan konuşmalar Hüseyin Bülent Bey’in hoşuna gider ve sürekli bu konuşmaların yapıldığı ve özellikle kadınların bulunduğu ortamlarda yer almaktan mutluluk duyar. Beyoğlu eğlence hayatına da düşkün olan Hüseyin Bülent Bey’in tek korkusu yaşlanmaktır. Otuz sekiz yaşında olan kahraman hayatının kadını bulamamaktan ve aradığı aşkı yaşayamamaktan dolayı da üzüntü yaşar. Evli olmasına rağmen karısı ile arasında herhangi bir ortak duygu bulunmamakta, herkesin çok beğendiği eserlerini karısı içeriği bakımından sürekli eleştirmektedir.

Eseri hakkında konuşmaktan hoşlandığı ortamlardan birinde Ermeni bir aile dostlarının evinde genç bir kızla tanışır. Onunla birlikte olmaktan büyük bir zevk alır. Ancak evine döndüğünde karısıyla karşılaştığında hayatın gerçekliği ile yüzleşir ve tekrar mutsuz olur. Karısını sevmekle birlikte ortak zevklerinin kalmayışı onu karısından uzaklaştırır. Evinde üzüntüsünden uzaklaşmasını sağlayan tek şey çocuğu ile ilgilenmektir.

Kadın hayranlarından sürekli mektup alan Hüseyin Bülent Bey hayallerinde büyük bir aşk yaşadığı İclâl Hanım’dan bir mektup alarak tekrardan aşk hayalleri içerisinde kaybolur. Bu mektubun dışında Ermeni ailenin evinde tanıştığı genç kadından ve Münevver Hanımdan da mektup almasıyla birlikte gururu okşanan Hüseyin Bülent Bey aşk hayalleri ile iyice meşgul olur. Beğendiği kadınlardan mektuplar almak onu iyice memnun eder. Yaşlanma korkusunu unutturan bu mektuplar onun korkularına ilâç gibi gelir, bundan sonraki vakitlerini kadınlardan gelen mektuplara cevap yazmak ve cevaplarına yeni karşılıklar beklemekle geçirir.

Hüseyin Bülent Bey bu mektuplaşmaların sonunda yaşlılık korkusundan olsa gerek Ermeni ailenin evinde tanıştığı genç kızla mektuplaşmaya devam etmeye karar verir. Roman alınan bu kararla sona erer. Romanın başlangıcı gibi sonu da basittir.

Gerilimden, çatışmalardan ve merak unsurlarından oldukça uzak bir başlangıç ve bitişi vardır.

2.7. KARANFİL VE YASEMİN

Mehmet Rauf'un genç, kültürlü bir erkeğin aşk maceralarını ve cinsel arzularını anlattığı bu romanı 1924 yılında yayınlamıştır.

Romanda, İstanbul'un zengin insanlar anlatılır.

Roman bir aşk romanı olmasının yanında Cumhuriyet sonrası Türkiye'nin Batılılaşma sürecini, kadın-erkek ilişkilerinden ve kadının cemiyet hayatındaki değişimini roman kahramanları üzerinden işler. Romanda, zengin ailelerin evlerinde düzenlenen çay davetlerinde, o dönem gerçekleşen değişimler, özellikle kadının kıyafet ve sosyal hayatındaki değişiminin bir panoraması verilir. Kadınlar kıyafetlerinde eskisinden farklı olarak daha açık kıyafetler giyebilmekte, Avrupalılaşma açısından bu yönde ellerinden geleni yapmaktadır. Türk romanında sıkça ele alınan yanlış Batılılaşma bu romanında çerçevesini oluşturur. Özellikle kadınların üzerinden yanlış Batılılaşma ele alınır. Kadınların kıyafetleri, erkeklerle aralarındaki münasebet, verilen çay davetleri yönünden, hem bu işi doğru yapan Avrupalılaşmış kişiler hem de yanlış Avrupalılaştıran kişiler arasında kıyas yapılır. Her ne kadar Batılılaşmanın gereklerini doğru yaptıkları kabul edilen insanlar bunu sadece zevk ve eğlence hayatlarında uygulamaktadır. Romanın kahramanı Samim uzun yıllar Avrupa'da kalmasına rağmen Avrupa'dan tek anladığı kadının eğlence hayatı içinde yer almasıdır.

Romanda Samim'in kadın tavlama, onu elde etme, onunla cinsellik yaşama serüveni, bu uğurda yaptığı fedakârlıklar hâkim unsurdur. Romanda Batılı anlamda kadın-erkek ilişkilerini geliştirmek için sürekli çay davetleri organize edilir. Davetlerde muhakkak Samim vardır bir de bulunan ortamdaki herkesi çok iyi

tanıyan, bu insanların dedikodusunu yapan Saraylı Hanım. Avrupalılaştırmanın romanda en büyük belirtisi müzikli, danslı, kadın ve erkeğin bir arada olduğu çay davetleridir.

Mehmet Rauf'un bu romanında da ideal Batılı kadınlar müzikten anlar, piyano çalar. Şık giyinirler. Erkeklerle ilişkilerinde çekingen değildirler. Evli olmalarına rağmen başka bir erkekle rahatlıkla cinsel ilişkiye girebilirler. Romanda kılık kıyafet, süslenme, müzik zevki, fikirleri ile Batılılaşmayı yanlış anladığı kabul edilen karakterlerin yanında Batılılaşmayı doğru anladığı belirtilen karakterlerin de tek meziyeti klâsik müzik bilgileri, zevkle Avrupa mobilyalarıyla döşenmiş evleri, açık kıyafetleri ve yaşadıkları yasak aşklardır. Romanda İstanbul'un eğlence hayatında vazgeçilmez mekânlar Beyoğlu ve Nişantaşı'dır. Beyoğlu yabancı müzik gruplarının ve dansçılarının sahneye çıktığı, içkili mekânların bulunduğu, her tür yabancı kadınla birlikte olunabilecek bir yerdir. Nişantaşı'nda evlerde verilen çay davetleri Avrupalı olmanın bir şartıdır. Bazı roman kahramanları bu davetlerin olumsuz yanlarının olmasından bahsetse bile bu davetlerin tüm olumsuzluklarına rağmen gerekli olduğunu düşünürler:

“ Paşa Samim'e dönüp;

—Bunu muharebeye medyunuz oğlum dedi. Muharebe sayesinde dört beş dev adımı attık, lahü'l-hamd bu hayata girdik. Bunun mazarratından korkan, aleyhinde bulunanlar pek çok, ama ben bunlardan değilim. Hatta ben, bunun mazarratı değil bilakis pek büyük faidesi olacağını iddia ediyorum. Çünkü içtimaî hayatı olmayan bir millet, boğulmaya mahkûmdur...

Samim cevap verdi;

—Evet, ben de bu fikirdeyim Paşa hazretleri, hatta demin Pertev Bey'e söylediğim gibi ben bu hususta bütün milli felâketlerimizi hep kadınsız hayata hamledecek kadar ileri gidiyorum.

Doktor tastik etti;

—Pek doğru. Medeniyet ve terakki, kâmilen kadın tesiridir; yalnız benim fikrimce bizim için bu, pek hazırlıksız ve pek negahani oldu;

Avrupa’da asırlarca hazmedilerek meydana getirilmiş olan bütün terakkiyatı bir hamlede heyetiyle yutmak istersek mide fesadına uğrayarak halel olacağımızdan korkarım.

Paşa bu söze pek galeyanlı, pek demevî bir mukabele ile atıldı, iri karnıyla yerinden bir kere kalkıp tekrar oturarak;

—Başka çare var mı? Diye haykırdı. Başka çare var mı?... Açlıktan ilecek hale gelmiş bir adam eline yiyecek bir şey geçirince nasıl tereddütsüz midesine indirirse biz de aynı mevkideyiz. Zarar, elbette zarar göreceğiz... Fakat bu hayattan uzak kaldığımız asırlarda daha ne feci, daha ne korkunç zararlar gördük... Öyle ki şimdi göreceğimiz zararlar eskisine nispetle kardır, zira başka türlü mahvımız muhakkaktır.”⁶¹

Türklerin başına gelen bütün felâketleri kadının cemiyet hayatı içinde yer almamasına ve Avrupa’daki gibi bizde çay davetlerinin olmamasına bağlayan kahramanlar, Türk milletini aç bir adama benzeterek bu hayatın bazı sorunlar ortaya çıkaracağını; ama bu hayatın olmamasının daha büyük sorunlar doğuracağına inanırlar. Roman kahramanlarının gözünde eğlence hayatı Avrupalı gibi olamayan bir Türkiye çok büyük felâketler yaşamaya mahkûmdur. Bunun dışında kahramanlar ülkenin kurtuluşu, refahı için başka bir şey düşünmezler. Aç bir adama benzettikleri milletin gerçek açlığını, kalkınma gibi en önemli sorunları için herhangi bir çözüm yolu bulmazlar. Ülkenin çok zor bir dönemden geçtiği bir dönemde, Avrupa mobilyalarıyla ev döşerler, kumar oynarlar; çünkü onlar kendilerine göre Avrupalılaştırmıştır. Halkın büyük bir sefalet içinde olduğu bu dönemde onların sorunları halkın sorunlarından farklıdır. Onlar çay davetlerinin Avrupa’daki davetlerle farkını, benzerliğini kadınların kıyafetlerini sorun ederler. Başkahraman Samim altı yıl Avrupa’da kalır ama onun ağzından Avrupa’nın kalkınmasıyla ilgili bir fikir çıkmaz. Kalkınmasını sanayi ile tamamlamış bir Avrupa’nın eğlence hayatını Türkiye’de arar. Eğlence hayatındaki gelişmelerden oldukça memnundur, hatta Türk kadınının değişimine inanamaz:

⁶¹ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.16–17

“ Yalnız, rica ederim bana söyle; bu kadınların hepsi de Türk mü? Yoksa rüya mı görüyorum? —Ben sana söylemedim mi? dedi. Hayatımızda, inkılâp mı, tekâmül mü her ne ise son seneler zarfında zuhura gelen bu tahavvüle sen de şaş, ben de şaşayım. Evet azizim... Bu rüya değil, gerçekten bir hakikat. Bu kadınların hepsi de Türk, hem de birkaç sene evveline gelinceye kadar erkeklerle böyle dans etmek değil, bir tanesine rast gelince köşe bucak saklanan Türk hanımlarından.⁶²

Türk kadını büyük bir değişim geçirmiştir. Romandaki Türk kadınları Avrupalı olmuş, Avrupalı olmanın gereklerini yerine getirmeye başlamıştır. . Bu durum, Samim’de büyük bir memnuniyet yaratır.

Romanda Batılı olmanın gerekleri dışında yoğun şekilde işlenen konu aşktır. Roman kahramanı Samim âşık olabileceği bir kadın arayışındadır. Bu arayış onu mutsuz bir evlilik yapmış, kocasından ilgi bulamayan Nevhiz’e götürür. Nevhiz, Samim’in aradığı özelliklere sahip bir kadındır. Evli olması her ikisi içinde sorun değildir. Aralarında bir ilişki başlar. Cinsellik, ilişkilerinin en önemli paylaşımıdır. Bunun dışında Samim aradığı aşkı Nevhiz’de de bulamadığını düşünerek Pervin’le birlikte olur. Pervin de evlidir. Bu ilişkide de kadının evli olması sorun değildir. Pervin’le de cinsel ilişkileri olur. Samim, Nevhiz’e âşık olur, Nevhiz ise âşık olmaz aralarındaki ilişki cinselliğe dayalıdır. Pervin, Samim’e âşıktır, Samim ise değildir, Samim-Pervin arasındaki ilişki de cinselliğe dayalıdır. Romanda bu ilişkiler arasında ortak duyguların olmadığı yasak aşklar vardır. Bu ilişkide de ne kadın ne de erkek duygusal olarak anlaşabilmektedir. Anlaştıkları tek yön kadınların evli olmalarına rağmen Samim’le yaşadıkları cinselliktir. Samim bu kadınlarla evlilik düşünmez, sadece daha özgür bir aşk yaşamak ister. Evliliğe sıcak bakmayan Samim,

⁶² Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.11

aradıklarını bu iki kadın da birleştirir. Bu yasak aşkların sonunda hiçbiri aradığını bulamamış ve bu üçlü aşk mutsuzlukla bitmiştir.

Romanda, Mehmet Rauf'un birçok romanında olduğu gibi evlilik usullerindeki hataların sonuçları ağır bir biçimde verilmiştir. Görücü usulüyle, evleneceği erkeği tanıyamadan, evde kalma korkusuyla evlenen kadınların evlilikleri hep mutsuzlukla sonuçlanır. Romanda, Samim'in etrafında gelişen aşklar, mutsuz evliliklerin bir sonucudur. Nevhiz, evde kalma korkusuyla evlendiği adamla mutlu değildir, kocasıyla ortak bir noktaları yoktur, kocası kumar bağımlısı, ilgisiz bir adamdır. Nevhiz, mutsuz evliliğinde bulamadığı aşkı, cinselliği Samim'de arar hatta onda da bulamaz başka bir erkekle İtalya'ya kaçar. Pervin'de, evde kalma korkusuyla kendisini isteyen bir adamla evlenir. O da kocasına âşık değildir. Mutsuzdur. Mutluluğu Samim'de arar, ama Samim'in istekleri onunkinden farklıdır, Samim'le de olan ilişkisinde aradığı mutluluğu bulamaz ve sonunda hastalanır ve ölür. Evde kalma korkusuyla kendilerini isteyen bir adamla yapılan evlilikler mutsuz sonuçlanmıştır. Batı tarzı; âşık olarak evlenenler ise mutlu olmuştur. Pertev ile Yezdan birbirlerini tanımışlar, âşık olmuşlar ve mutlu bir evlilik yapmışlardır. Evlilik üzerinden de Doğu-Batı karşılaştırılması yapılmış, Batılı usullere göre tanışıp evlenen çiftlerin daha mutlu olduğu sonucuna varılmıştır. Burada çelişen noktalar ise aileleri Batı düşüncesini benimsemiş, kendileri Batı eğitimi almış ve Batı hayranı olan bu kadınların kendi istekleriyle Doğu usulü ile evlenmeleridir. Yazar bu durumu; evde kalma korkusu ve toplumun bu konuda yaptığı baskının kadın psikolojisi üzerindeki etkisi ile sosyolojik olarak açıklamıştır.

KARANFİL VE YASEMİN ROMANININ ÖZETİ

Roman, yurt dışından yeni dönen Samim'in, arkadaşı Pertev'in babası tarafından verilen çay davetine katılmasıyla başlar.

Pertev'in babası Kadri Paşa ve ailesi, İstanbul'un zengin ailelerindedir. Kışları Nişantaşı'nda, yazları Beykoz'daki konağında geçirir. Kadri Paşa, Batı hayranıdır. Batılı hayatın toplumda yerleşmesi için evinde çay davetleri verir. Bu davetlerin Avrupa'daki davetler gibi olmasına özen gösterir. Çünkü ona göre başımıza gelen bütün felâketlerin nedeni; içtimaî hayatımızın olmamasıdır. Çocuklarına da Batı eğitimi aldirmiştir.

Romanın başkahramanı Samim, uzun yıllar Avrupa'da kalmış, ülke ülke dolaşarak Avrupa'yı tanımıştır. Ülkesine döndüğünde, İstanbul'da da Avrupa'daki gibi çay davetlerinin yapıldığını duymuş, yeni geldiğinden dolayı hiçbirine katılamamıştır. Galata'da gördüğü çocukluk arkadaşı Pertev, Samim'i evlerinde yapılacak olan çaya davet eder. Samim, çaya gittiğinde gözlerine inanamaz. O, yurt dışına gittiğinde kadınlarla erkelerin aynı ortamda bulunamadığı, kadınların yüzlerini bile çarşaftan göremediği bir ortam varken şimdi kadınlar açık ve şık giysiler giymiş, Batı müziği eşliğinde erkeklerle dans eder durumda bulmuştur. Buna oldukça şaşırır ve bu kadınların Türk kadını olup olmadığını bile sormuştur. Samim kadının ve sosyal hayatın değişiminden oldukça mutludur.

Samim, Kadri Paşaların çay davetinden önce Beyoğlu'nda gördüğü ve güzelliğine hayran kaldığı kadını, Nevhiz'i bu davette görür ve çok mutlu olur. Onunla tanışmak ister. Davette, İstanbul eğlence hayatının vazgeçilmez ismi, Doktor Cevdet Kerim Bey'in eşi Saraylı Hanım'da vardır. Samim'le çok iyi anlaşır. Samim'i koluna takar ve davete katılanları Samim'e tanıtır, onların dedikodularını yapar. Samim bir an önce Nevhiz'le tanışmak ister. Saraylı Hanım Nevhiz'in Kadri Paşa'nın gelini olduğunu söyler; ama Samim için bu durumun herhangi bir önemi yoktur. O, Nevhiz'le tanışmak ve onun kalbini kazanmak ister. Fakat hemen onunla

tanışamaz. Salonda tanışması gereken o kadar çok kişi vardır ki, bir yandan arkadaşı Pertev, bir yandan Saraylı Hanım onu Nevhiz dışında herkesle tanıştırır. Önce Paşa'yla tanışır. Paşa'da Samim gibi Batılılaşma taraftarıdır. Kadri Paşa'ya göre ne olursa olsun Batılılaşmak gerekir. Batılılaşmak için de bu davetlerin olması gerekir. Doktor Cevdet Kerim Bey ise; Avrupa'nın bu seviyeye uzun yıllarda, hazmederek geldiğini, bizim böyle bir hayata hemen geçmemizde hazmedememekten kaynaklı sorunların doğacağına inanır. Samim bu noktada da Kadri Paşa'ya katılır. Samim'e göre; ahlâk dışı olan şeyler, gizlenmeden, açıkça yapılırsa kontrol altına alınmış olur:

“hiç olmazsa temiz bir çevrede, kibar bir muhit içinde edep ve terbiye dairesinde hapsolunuyor... Hâsılı ben kendi hesabıma bu hayattan memnunum, çünkü biliyorum ki, bidayette alışıncaya kadar bir az aksasak bile, ancak bu hayat ile kurtulacağız... Medenî insanlar gibi yaşamayınca medenî olmak mümkün değildir...”⁶³

Samim'e ve Kadri Paşa'ya göre sonuçları ne olursa olsun Batılılaşmak şarttır. Medenî insan olmak için öncelikle medenî insanlar gibi davranmak gerekir. Medenî Avrupa, çay davetleri yapıyorsa biz de yapmalıyız. Bu davetlerde ne kadar çirkinlik yaşanırsa yaşansın medenî olmanın gerekleri yerine getirilmelidir. Samim ile Kadri Paşa'nın ortak fikri *“Bütün milli felâketlerimizi yalnız bizde içtimaî hayatın olmamasıdır.”*⁶⁴ Bundan sonra daha büyük milli felâketlerin yaşanmaması için bu yeni hayatın getirdiklerini yapmak şarttır.

Samim, Kadri Paşa'nın dekorasyonuna hayran kaldığı, zevkle ve birbiriyle uyumlu sanat eserleriyle donatılmış evi için Paşa'nın yanında bulunan eşine hayranlığını bildirir. Ancak kadın evin dekorasyonu ile kendisinin değil, kızı Pervin'in ilgilendiğini söyler. Daha sonra Samim, Pervin ile tanışır. Pervin oldukça güzel, kültürlü bir genç kızdır. Saraylı Hanım, Samim'e Pervin gibi bir kızı kaçırmamasını ve onunla evlenmesini söyler, ama Samim'in bütün ruhu Nevhiz'dedir. Bir an önce onunla tanışmak ister. Ancak davet o kadar hareketlidir ki,

⁶³ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s. 9

⁶⁴ Mehmet Rauf, a.g.e, s.11

müzik hiç susmaz, kadınlar ve erkekler sürekli dans ederler, Samim, Nevhiz’le tanışma fırsatı bulamaz. Saraylı Hanım, Samim’in bu isteğinden habersiz, onu sürekli başka birileriyle tanıştırır. Bunlardan birisi Sacide Hanım’dır. Giydiği kıyafet, süslenmesi ve taktığı takılarla dikkat çeken orta yaşlı, şişmanca olan bu kadın, kocası öldükten sonra büyük bir değişim yaşamış, açık kıyafetler giymeye başlamış, özel dil dersleri almış, evinde çay davetleri vermeye başlamıştır. Batı’yı sadece zevk ve eğlence yönüyle anlayan ve onun gerektirdiklerini yaparken eline yüzüne bulaştıran bu kadın Samim’e çok yakın ilgi gösterir. Bu yakınlığın sebebi kendine âşık etmek mi yoksa kızına koca mı bulmak olduğu ilk başlarda anlaşılabilir; ama daha sonraki davetlerde Samim’e gösterdiği ilginin Samim’i kendine âşık etmek için olduğu anlaşılır.

Samim, o gece İsviçre’den tanıdığı Şeref Bey ile karşılaşır, onun yeğenleri Yezdan ve Fahire ile tanışır. Davetten sonra Kadri Paşaların evinde yemeğe kalır; ama bir türlü esas tanışmak istediği Nevhiz’le tanışamaz, Kadri Paşa’dan Beykoz’daki konağına davet alır. Nevhiz’le orada tanışmak umuduyla, istediğini elde edememenin üzüntüsüyle oradan ayrılır.

Beykoz’daki konakta Samim ile birlikte Sacide Hanım ve kızı, Şeref Bey ve yeğenleri de davetlidir. Beykoz’da kadınlı erkekli kır gezisine çıkarlar. Samim en sonunda bu kır gezisinde Nevhiz’le tanışır ve onunla yakınlık kurar. Ona duygularını anlatır. Nevhiz kumar düşkün, eşiyle ilgilenmeyen bir adamla evlidir. Samim, Nevhiz’in böyle bir adamla evli olduğunu düşünerek, onun da kendisine ilgi göstereceğini düşünür ama yanılır. Nevhiz o kadar mağrur ve gururludur ki, mutsuz bir evlilik yapmasına rağmen kendine hemen başka bir erkeğin kollarına atmaz. Muhabbetleri ilerledikçe, özellikle Samim, sanattan, müzikten bahsettikçe Nevhiz’de Samim’e yakınlaşır. Onunla İstanbul’da buluşmayı kabul eder. Aralarında iletişim aracı olarak mektubu kullanırlar. Nevhiz ne zaman isterse Samim’le buluşmak için mektup yazar. Samim, o kadar çok âşıktır ki bu durumu kabul eder. İlk buluşmalarında Nevhiz, Samim’in beklediği ilgiyi göstermez.

Zamanla aralarında cinselliğe dayalı bir ilişki başlar. Samim, Nevhiz'e âşiktir; ama Nevhiz'in âşık olduğunu düşünmez. Nevhiz ile Samim böyle bir ilişki yaşarken, Pervin, Şeref Bey'le, Pertev de Yezdan ile nişanlanır, çok vakit geçirmeden de nikâhlanırlar ve balayı için Avrupa'ya giderler.

Samim, Nevhiz'in isteği doğrultusunda daha rahat buluşmak için Moda'dan ev kiralar. Bu evi en son Avrupa modasına uygun olarak döşer. Bu evde Nevhiz'in belirlediği günlerde buluşurlar ve birlikte olurlar. Samim ise aradığı aşkı bulamadığından dolayı üzgündür. Nevhiz'le birlikte olmalarına rağmen bir şeylerin eksik olduğunu düşünür. Bu kadının aşka uzak durduğunu, güzelliğine ve tapılacak kadar sevmeye ve âşık olmaya layık olmasına rağmen kalbinin soğuk olduğuna ve kendine âşık olmadığına inanır. Bu ilişki onda büyük hayal kırıklıkları yaşatmıştır. Samim tam bu düşüncelerle meşgulken Pervin'lerin Avrupa'dan döndüklerini öğrenir ve kendisine âşık olduğunu bildiği, güzelliğine hayran kaldığı Pervin'i görmeye gider. Nevhiz'de bulamadıklarını Pervin'de bulacağını düşünür, Pervin'i, Nevhiz için kaçırdığına çok üzülür, ona ilgi gösterir, Pervin'in kendisine olan aşkı canlandırmaya çalışır. Pervin ise Samim'i ilk gördüğü günden beri âşiktir ve aşkı hiç bitmemiştir. Şeref Bey'le Samim'in kendisine ilgi göstermediği ve bu sebepten dolayı evde kalma korkusundan evlendiğini söyler. Aşklarını birbirlerine itiraf ettikten sonra sürekli buluşurlar. Daha da ileri giderek birlikte olurlar. Hem Pervin'in evinde hem de Samim'in Nevhiz için tuttuğu evde aralarında sürekli cinsel ilişki gerçekleşir.

Samim iki aşk arasında kalmış, her ikisiyle de farklı zamanlarda birlikte olamaya başlamıştır. Samim aradıklarını iki kadında bulmuştur. İkisinden de vazgeçemez. Ama bu ilişki Samim'e zor gelmeye başlamıştır. Nevhiz'de Samim'e karşı eskisi gibi ilgisiz değildir. Samim, Pervin'le görüşmeyi türlü yalanlar söyleyerek bitirir. Pervin, Samim'le Nevhiz arasındaki ilişkiyi anlar. Samim'i Nevhiz'den kurtarmak için eşini bırakıp, aşklarını daha rahat yaşamak için Avrupa'ya gitme teklifinde bulunur, Samim bunun imkânsız ve çok zor olduğunu söyler. O da, aynı teklifi Nevhiz'e yapar. Nevhiz düşünmek için Samim'den zaman ister, sonunda kabul eder. Samim gerekli hazırlıkları yapar. Bu sırada kendisiyle

buluşmak isteyen Pervin'e hasta olduğunu yazdığı bir telgraf yolar. Pervin, Samim'i çok merak eder, onun için üzülür. Soğuk ve yağmurlu bir kış akşamı yürüyerek Samim'in evine gider. Samim'le Pervin'i sevişirken görür, çok üzülür, ölmek ister. Evine dönerken yağmurda ıslanır ve çok üşür, zatürreeye yakalanır.

Nevhiz ise para işlerini halletmek için Çengelköy'deki baba evine gider. Samim'le Avrupa'ya gidecekleri gün bir türlü buluşma yerine gelmez. Samim meraklanır. Kadri Paşa'nın konağına gider ve Nevhiz'in başka bir erkekle İtalya'ya gittiğini öğrenir.

Samim, Nevhiz uğruna kendisini seven Pervin'i ihmal ettiği, onun sevgisine karşılık vermediği için çok pişman olur ve Pervin'e gidip ondan özür dilemeyi, aradığı aşkın kendisi olduğunu itiraf etmeye karar verir. Ancak konağa gelen telefonla Pervin'in hasta olduğunu ve durumunun çok ciddi olduğunu öğrenir. Pervin'in Feneryolu'ndaki evine gittiğinde onu çok kötü bulur. Pervin onu hala sevdiğini ve onunla mutlu, özgür bir aşk yaşamak istediğini, hayallerinde birlikte gezmek istediği Avrupa şehirlerini anlatırken eli Samim'in elinde ölür.

2.8. BÖĞÜRTLEN

Mehmet Rauf'un, Karanfil ve Yasemin adlı romanından sonra kaleme aldığı, ilk olarak Cumhuriyet gazetesinde tefrika ettiği, daha sonra kitaplaştırdığı romanıdır. Romana hâkim olan konu aşktır. Roman, içerikleriyle bağlantılı olarak *İlk Tesadüf*, *Mücadele* ve *Aşk mı?* Başlıklarından oluşan üç bölümden oluşmaktadır.

Romanda, yazarın diğer romanlarında olduğu gibi hâkim olan duygu aşktır. Romanın erkek kahramanı Pertev, İstanbul'un zevk ve eğlence hayatı arasında Graslar diye tanınan üç kız kardeşin yanında yaşayan zevk ve eğlence hayatından uzakta yaşamayı tercih etmiş, yaşadığı ortamdan kendini soyutlamış Müjgan adlı genç kıza aşık olur. Müjgan, davranışlarıyla diğer kızlardan o kadar farklıdır ki,

Pertev, onu romana adını veren böğürtlen bitkisine benzetir. Müjgan, her zaman bulunabilecek bir kız değildir. Kendi kendine yetişmiş, kuytularda kalmış bir meyveye, böğürtlene benzetir Pertev, Müjgan'ı. Bu benzetme romanın adını verir.

Müjgan, yanında yaşadığı akraba kızlarının hayatından çekindiği için ürkek ve çekingendir. İnsanları sevmez. Sürekli aldatılacağını düşünür. Bu sebepten dolayı Pertev'in ilgisine karşılık vermez. Pertev, kolay elde edilen kadınlardan değil de kendisini uğraştıran zorlu kadınlardan hoşlanır. Çevresinde kolay elde edilecek birçok kadın varken, o Müjgan gibi sert ve kolay elde edilemeyecek bir kadını tercih eder. Mehmet Rauf'un, *Karanfil ve Yasemin* romanında Samim kolay elde edebileceği Pervin dururken, zoru seçer ve Nevhiz için her şeyi göze alır. Bu romanda *Karanfil ve Yasemin*'de olduğu için hayalindeki ideal kadın için gösterilen bir çaba vardır. Yine, *Karanfil ve Yasemin*'de iki farklı kadını doğal varlıklarla anlatan yazar bu romanda da anlattığı kadını doğal bir varlıkla anlatmıştır. Pervin'i karanfil'e, Nevhiz'i yasemin çiçeğine benzeten yazar, bu romanında Müjgan'ı yabaniliğinden ötürü böğürtlene benzetir.

Pertev, Müjgan'a kendini kabul ettirebilmek için her şeyi göze alır. Karanfil ve Yasemin'de Samim gibi, Pertev'de Müjgan için tüm tehlikeleri göze alır. Müjgan'a olan bağlılığını ise bir kır gezisinde Müjgan'ın çok sevdiği köpeğine büyük bir köpeğin saldıracağı anda kendini ortaya atarak yaralanmasıyla kanıtlar. Bu olaydan sonra Müjgan'ın Pertev'e olan soğukluğu gider.

BÖĞÜRTLEN ROMANININ ÖZETİ

Genç ve zengin iki arkadaş olan Pertev ve Nihad İstanbul'da dolaşırken otomobille gezen ve Nihad'ın daha önce tanıdığı üç genç bayanla karşılaşır. Nihad bu bayanları Pertev'le tanıştırır. Bu üç kız kardeş, çevrelerinde eski Yunan mitolojisinde insanlara güzellik ve çekicilik bağışlayan üç güzel kız kardeş tanrıça olan gras diye tanınırlar. Yazar romanın daha sonraki bölümlerinde bu kızlardan Graslar diye sıkça bahseder. Bu kızları Nihad, Perteve; "*Le Truva gras... Esatir devri*

için ne ise, 1339 sene-i mübarekesinde İstanbul'un yüksek zevk hayatı içinde bunlar odur"⁶⁵ diye tanıtır.

İstanbul eğlence hayatının vazgeçilmez simaları olan bu kızların en büyüğü Şeküre, ortanca olanı Mahmure, küçük olanı ise Nigar'dır. Para için yapmayacakları yoktur. Bütün ölçütleri paradır. En pahalı mağazalardan giyinirler. Evlerinde kumar oynatırlar ve sürekli bu üç kardeşten biri oynanan kumarda kazanır. Kışları Nişantaşı, yazları ise Ada'da yaşarlar. Her iki evlerinde de davetler ve gelen giden eksik olmaz. Kendilerindeki bakım, şıklık evlerinde yoktur. Oldukça dekolte giyinirler. Nihad'la karşılaştıkları günde zenginliğini bildikleri Nihad'ı ve arkadaşı Pertev'i evlerine davet ederler.

Nihad ve Pertev kardeşlerin davetlerine katıldıklarında evde kumar masasıyla karşılaşır. Pertev kumar oynamak istemez. Evde gezinirken, Müjgan adında bir genç kızla tanışır. Müjgan, Şeküre, Mahmure ve Nigar'ın yeğenidir. Okulun son sınıfında babasını kaybettiği için akrabaları olan bu kızların yanında yaşamak zorunda kalmıştır. Müjgan'ın güzelliğine ve tavırlarına ilk görüşte hayran kalan Pertev ona dans teklifinde bulunur, ama Müjgan geri çevirir.

Müjgan, genel olarak soğuk bir kız olup yeğenlerinin yaşamlarından uzak durmaktadır. Ürkek ve çekingendir, Pertev'in bütün tekliflerini reddeder. Müjgan'ın bu kırılmaz inadı Pertev'i ona daha çok bağlar. Hatta Pertev, Müjgan'a evlenme teklifinde bulunur ama Müjgan bu teklifi de geri çevirir. Sonunda başaramayacağını, kendi samimî hislerini Müjgan'a bir türlü anlatamayacağına inanan Pertev, Ada'dan, Müjgan'dan uzak bir yere Tarabya'ya döner. Müjgan'a olan aşkını unutmak için başka bir kız ile görüşür ama Müjgan'ı bir türlü unutamaz. Sonunda tekrar Ada'ya döner. Müjgan bir türlü kendisine sıcak davranmaz, sürekli kendisinden uzak durur. Bir gün kalabalık bir arkadaş topluluğu ile gittikleri piknikte Müjgan'ın hayatta en sevdiği varlığı Silki adındaki köpeğe büyük bir köpek saldıracağı anda Pertev kendini köpeğin önüne atarak Silki'nin hayatını kurtarır. Bu olay Müjgan'ın bütün

⁶⁵ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, Akşam Matbaası, İstanbul, 1926, s.5

soğukluğunu ve çekingenliğini ortadan kaldırır. Müjgan, Hayatta en sevdiği varlık için kendi canını düşünmeden ortaya koyan Pertev'in samimiyetine inanır ve Pertev'in evlenme teklifini kabul ederek onunla evlenir.

2.9. SON YILDIZ

Mehmet Rauf'un Cumhuriyet sonrası İstanbul'da Nişantaşı ve Beyoğlu çevresindeki ailelerin özellikle eğlence hayatını anlattığı bu romanı, *Karanfil ve Yasemin* romanında olduğu gibi çay davetleri ve balo eğlenceleri önemli bir yer tutar. Roman, Tanzimat ile İstanbul'da oluşan eğlence düşkünü sosyete ailelerinin, Cumhuriyet ile birlikte tamamen değişen kadına bakış açıları, kadın-erkek ilişkilerini irdeler.

Mehmet Rauf, bu romanı yazdığı dönemde felç geçirdiğinden dolayı, eşi Muazzez Hanım *Son Yıldız* romanını kâğıda geçirmiştir. Roman 1925 ile 1926 yılları arasında yazılmış, 1927 yılında da Gündoğdu Matbaası tarafından kitap olarak basılmıştır. Romanın iç kapağında “*Büyük aşk romanı*” yazmasından anlaşılacağı üzere *Son Yıldız* romanı da yazarın diğer romanları gibi aşk romanıdır. Yazar bu romanını eşi Muazzez Hanım'a ithaf ederek bu romanda emeği geçen eşine saygısını göstermiştir.

Romanda, sürekli çay davetleri ve balolar düzenlenir. *Karanfil ve Yasemin* romanında yer alan Saraylı Hanım ve Sacide Hanım'ın da sürekli bu davetlere katılmaları, Saraylı Hanım'ın, *Karanfil ve Yasemin* romanında yer alan Kadri Paşalar, Yezdan ile Pertev, Hürrem, Fahri ile Feriha'nın dedikodularını yapması ve onlar hakkındaki son gelişmeleri anlatması, *Son Yıldız* romanının *Karanfil ve Yasemin* romanının bir devamı niteliğinde olduğunu gösterir. *Karanfil ve Yasemin* romanında olduğu gibi romandaki aşkın gerçekleştiği mekân çay davetleridir. Yine bu romanında âşık olunan kadın hem evlidir hem de başka bir erkekle metres hayatı yaşamaktadır. Romanın kadın kahramanı Perran, yazarın birçok eserinde eleştirdiği görücü usulü ile evde kalmaktan korktuğu için evlenmiş, bu evlilik kendisine

mutluluk getirmemiştir. Bu romanda diğer romanlardan farklı olarak karısını ihmal eden erkek yerine karısını başka erkeklere sunan Perran'ın kocası Şefik Nuri vardır. Romanda birçok kadın zengin erkeklerin lüks hayatlarından faydalanmak için yasak aşk ilişkileri yaşar. Ancak bu yasak aşklar lüks hayatın içerisinde, paranın gücüyle gizliliğini yitirmiş ve alenî bir şekilde yaşanır.

Perran, kocasının bilmesine rağmen rahatlıkla Fahri Cemal ile metres hayatı yaşar. Fahri Cemal'in sunduğu imkânlar, zenginliği, Perran'ı lüks içerisinde yaşatması Perran'ın kocası Şefik Nuri'nin bu ilişkiye göz yummasına neden olur, Şefik Nuri de bu ilişkiden menfaat sağlar. Perran, elli yaşında olan Fahri Cemal ile parası için birlikte olurken genç Fuat ile âşık olduğu için birlikte olur. Fuat, Perran'ın hayatının son dönemleri hakkında fazla bilgi sahibi olmadığından daha önceden âşık olduğu bu kadına tekrardan bağlanır. Romanda Perran ile Fahri Cemal arasındaki aşk ilişkisi lüks ve para kaynaklı olmakla birlikte yıllar önce öldüğünü duyduğu Fuat İlhami'nin tekrar hayatına girmesiyle menfaat ilişkisinden doğan aşktan tamamen farklı bir aşk yaşar. İki erkek arasında kalan Perran yaşadığı acılardan kurtuluş yolu olarak ölümü görür ve intihar girişiminde bulunur, ancak bu girişim ölümlerle sonuçlanmaz. Mehmet Rauf'un birçok eserinde kurtuluş yolu olarak seçilen ölüm sadece *Ferda-yı Garam* adlı romanında gerçekleşir.

Hem konu itibarî ile hem de konunun işlenişi, kahramanların anlatımı, olaylar arasındaki ilişkinin güçlü bir şekilde ifade edilmesinden dolayı yazarın, *Eylül* romanı kadar güçlü olan *Son Yıldız* romanı Mehmet Rauf'un her açıdan *Eylül*'den sonra edebi yönden en güçlü eseridir.

SON YILDIZ ROMANININ ÖZETİ

Roman, birbirinden farklı insanları bir araya getiren çay daveti ile başlar. Bu davetlerde vazgeçilmeyen tek şey ise dedikodudur. Çay davetlerinde iki türlü dedikodu yapılmaktadır. Birincisi davetlilerin şıklığı üzerine, ikincisi ise, davetlilerin özel hayatları üzerine yapılmaktadır. Romanın kadın kahramanı ve olayların onun etrafında gerçekleştiği Perran ise, insanların özel hayatları hakkında dedikodudan kaçınır. Bunun nedeni ise mutsuz bir evlilik yaptığı Şefik Nuri'yi, onun haberi olmasına rağmen zengin bir adam olan Fahri Cemal ile aldatmasıdır. Kendisi de birçok dedikoduya malzeme olan Perran, davetlerde özellikle bu tür dedikodulardan uzak durmaktadır. Fahri Cemal, tüm zenginliğini büyük bir aşkla bağlı olduğu Perran'a sunar, Perran da, toplum baskısından çekinmeden hem bu ilişkisini hem de bu ilişkinin kendisine sağladığı lüksü hiç çekinmeden çevresiyle paylaşır. Ancak bu ilişki de Fahri Cemal'in en büyük korkusu Perran'ı genç bir adama kaptırmaktır. Çünkü Fahri Cemal elli yaşında bir adam, Perran ise genç ve güzel bir kadındır. Fahri Cemal bundan dolayı Perran'ın çevresindeki bütün genç erkekleri uzaklaştırır. Hatta Fahri Cemal çevresindeki bütün erkeklerden Perran'ı korumak için onu Avrupa'ya götürmeyi önerir. Büyük bir Avrupa özenti içerisinde olan Perran, Avrupa modern hayatını tanımak için bu teklifi hiç tereddütsüz kabul eder. Perran'ın Avrupa'ya gitme hazırlıkları yaptığı dönemde katıldığı bir baloda eski aşığı Fuat İlhami ile karşılaşması bütün hayatını değiştirir. Daha önce öldüğünü duyduğu eski sevgilisi Futa İlhami bir anda ve en büyük hayalini gerçekleştirmek üzere olduğu bir dönemde hayatına girer. Perran, kalbine gömdüğü eski sevgilisine tekrar âşık olur ve Fahri Cemal ve Fuat İlhami arasında bir ikilem yaşar. Bir tarafta hayatında kocası tarafından asla verilemeyecek imkânları sunan zengin Fahri Cemal, diğer tarafta ise kalbinin sahibi Fuat İlhami. Ancak ikisi arasında bir karar veremez. İkisinde de aradığı her şey vardır. İçine düştüğü bu durum Perran'ın kendisinden nefret etmesine yol açar. Her iki erkeği de yalanlarıyla idare eder.

Perran, daha önce plânlanan Avrupa seyahatine Fahri Camal ile birlikte gider. Avrupa'ya gideceği için ilk başta çok seven Perran'ın İstanbul'dan ayrılırken

döktüğü gözyaşları ve seyahat boyunca gözyaşlarının dinmemesi Fahri Cemal'i oldukça üzer ve İstanbul'a dönme kararı alır. İstanbul'a döndüklerinde Fahri Cemal'in ilk işi eve Perran'ın tüm yaptıklarını anlatacak bir hizmetçi almak olur. Perran ise, Fuat İlhami ile görüşebilme yolları arar. Perran ve Fahri Cemal, Avrupa seyahatinde oldukları dönem de ise, Perran'ı yaşadığı hayattan ötürü kıskanan komşuları Hidayet Hanım'ın kızı Neriman, Fuat İlhami'yi evlerinde yaptıkları çaya davet eder. Büyük bir kıskançlık ile Perran ile arasında ilişki olduğunu bildiği Fuat İlhami'ye Perran'ın, evli olmasına rağmen zengin bir adamla metres hayatı yaşadığını anlatır. Perran hakkındaki gerçekleri öğrenen Fuat İlhami'nin Perran'a duyduğu aşk ise dinlediklerinden sonra nefrete dönüşür.

Avrupa seyahatinde, Perran'ın durumundan şüphelenen Fahri Cemal ise, Perran'ı bir şekilde cezalandırmak için, Perran'ın kocası Şefik Nuri'yi sahibi olduğu gazetede işinden atar. Perran'ın Fuat İlhami ile olan ilişkisini öğrenince de Perran'a akıttığı para kaynaklarını azaltır. Perran'ın Fuat İlhami'ye gittiğini öğrendiğinde ise her ikisini öldürtmeye karar verir. Ancak Fuat İlhami, Perran'la görüşmez. Perran'ın yalanlarıyla idare ettiği iki erkek gerçekleri öğrendiklerinde Fahri Cemal aldatılmanın, Fuat İlhami ise aldanmanın verdiği tepki ile Perran'ı hayatlarından dışlarlar. Her ikisinden de af dileyen Perran, Fuat İlhami ve Fahri Cemal'den olumsuz yanıt alır. Fuat İlhami'den aldığı olumsuz yanıt ile Fahri Cemal'e giden ve kocasından boşanıp onunla evlenmeyi düşündüğünü söyleyen Perran, Fahri Cemal'den ise nankörlük suçlamasıyla karşılık bulamaz. Sonunda kocası Şefik Nuri'nin yanına giden Perran, kocasının kendisini Adana'ya götüreceğini öğrenir. İtiraz eder, ondan boşanmak ister ama bu durumun imkânsız olduğunu bildiğinden son çare olarak tekrardan affedici ve merhametli biri olarak bildiği, sahip olduğu güç ile kendisini kurtaracağını düşündüğü Fahri Cemal'in yanına gider. Fahri Cemal, Perran'ı asla affetmeyeceğini söyler. Çaresizlik içinde ne yapacağını bilemeyen Perran, ölmeye karar verir. Perran kendisini tramvayın altına atar. Ama ölmez. Fahri Cemal ise çok sevdiği Perran'ın üzülmesine dayanamaz ve onun peşinden gider, Perran'ı yolda çamurlar içerisinde görünce ona daha fazla acır. Romanın bu bölümünde Fahri Cemal bir iç muhasebe yapar ve kendisini yaşlı bulur, ne yaparsa yapsın Perran'ı bir gün kaybedeceğine karar verir. Perran'ın aşkı için lüksü, serveti

bırakıp fakir bir adama gitmesi Fahri Cemal'in, Perran'ın aşkına saygı duymasını sağlar. Fahri Cemal hiçbir şekilde önüne geçemeyeceği bu aşkta Perran'ı mutlu etmek için elinden geleni yapmayı vaat ederek roman hiç beklenmeyen yüksek gerilimli bir sonla biter.

2.10. HARABELER

Harabeler romanı bir çöküşün romanıdır. Mehmet Rauf romanda geçen köşk üzerinden Osmanlı hayatının çöküşünü anlatmıştır. Mehmet Rauf'un son dönem romanlarından olan *Harabeler* Şubat 1926 ile Mart 1927 tarihleri arasında yazılmış, 22 Temmuz 1926 ile 27 Nisan 1927 tarihleri arasında da *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edilmiştir. Tefrikalar incelendiğinde romanın gazetede yayımlanmasında kopukluklar yaşandığı görülmektedir. Bu kopukluğun sebebi de Mehmet Rauf'un hastalığının bu döneme denk gelmesidir. Mehmet Rauf bu romanı *Cumhuriyet* gazetesi başyazarı Yunus Nadi'ye ithaf etmiştir. Roman yazarın tefrika halinde kalmış ve kitaplaşmamış eserleri arasında yer alır. *Harabeler* romanında yazarın diğer romanlarında sıklıkla yer alan İstanbul zevk ve eğlence hayatının, yalanla ve ahlâksızlıkla çöküşü anlatılır. Romanda ana mekân olan köşk aslında o devrin sembolüdür. Köşkün harabeye dönmesi aslında o dönem İstanbul'un zevk ve eğlence düşkünü, özünden kopmuş halkının durumunu anlatır. Köşk dönemi, köşkün içinde yaşayanlar ise özünden kopmuş, eğlenceyi sapkınlığa çevirmiş İstanbul halkını anlatır. Köşkü bir sembol seçmesi ve bir devrin çöküşünü anlatması nedeniyle Yakup Kadri'nin *Kıralık Konak* romanını hatırlatan *Harabeler* romanında Kıralık Konak'ın Naim Efendi'si gibi köşkü ayakta tutmak isteyen ve bunun için mücadele veren Fahir Bey vardır. Ancak Fahir Bey köşkün ve köşkte yaşayanların eski günlere dönemeyeceğini anladığında köşkü ateşe verir, kendisi de intihar eder.

Köşkte yaşanan sorunların temelinde savaş vardır. Savaş tüm yurttaki olduğu gibi bu köşke de maddî sıkıntı getirir. Bu maddî sıkıntılar köşkte yaşayanların manevî sorunlar yaşamasına neden olur. Hem ailenin bu durumunu hem de devrin içinde bulunduğu sıkıntıyı köşke sürekli gelen Bedi Sadrettin şöyle değerlendirir:

“ Harp mahrumiyetleri bütün meramları kırmış, bütün salâbetleri parçalamış herkeste yaşamaya ve eğlenmeye derin bir hasret vermiştir. Ahlâktaki tedenni bu meyille birleşince insanoğlunun hiçbir zaman düşmediği bir çukura yuvarlanmış olduk. Aileler oldu ki küçük kızından büyük anasına kadar serapa fuhuş ile kirlendi. Genç kızlar görüldü ki, o zamana kadar temiz kalmış ana kucağından yine bu ananın delâletiyle zengin çapkınların ağışuna teslim edildi. Babalar, kocalar karılarına, kızlarına tellâllik ettiler. Hırsızlar, sahtekârlık umur-ı adîye sırasına geçti”⁶⁶

Romanda büyük bir çöküntünün ön hazırlıkları, genç kızların fuhuşları ve geleneksel aile hayatına sahip kişilerin modernleşme amacıyla değişim adı altında bozulmasıyla başlar. Zevk, sefa, eğlence ve para için yapamayacakları hiçbir şey olmayan insanlar ahlâkî çöküşü hızlandırır. Çaylar, balolar bu romanında vazgeçilmez sosyal faaliyetleridir. Şahıs kadrosu oldukça geniş olan bu romanın kahramanlarını, sürekli bu çay davetleri ve balolarda görürüz.

HARABELER ROMANININ ÖZETİ

İki ailenin kendi içindeki ilişkilerden doğan roman, romanın ana mekânı köşkün kiralanması ile başlar. Bu iki aileden biri köşkün sahibi, diğeri ise köşkü kiralamak isteyen ailedir. Fahir Bey’in ailesi sahip oldukları lüks düşkün hayatlarından dolayı köşkü kiraya verecek kadar maddî sıkıntılar yaşar. Diğeri aile Lebibzadeler ise yeni modern hayata uyum sağlamaya çalışan bir ailedir. Bu iki aile arasındaki ilişkiyi ise Lebibzade Şefik Bey’in işletmesinde kâtiplik yapan Nuri Süha sağlar. Nuri Süha, Lebibzade Şefik Bey’in kâtibinden ziyade oğlu gibidir, onu okutan ve kâtiplik işi veren Şefik Bey’dir. Nuri Süha iyi eğitim almış, yabancı dil bilen ve bu sayede geniş bir çevresi olan bir adamdır. Yazar, Nuri Süha için Cumhuriyet

⁶⁶ Mehmet Rauf, *Harabeler*, Cumhuriyet Gazetesi, 8 Ekim 1926, İstanbul

çocuğu benzetmesi yapar. Nuri Süha yeni kurulan Cumhuriyet'in oluşturmak istediği erkek tipine örnektir. Nuri Süha bahsi geçen aileler için önemli bir karakterdir. Lebibzadelere yön veren, Fahir Bey ve ailesini ise uçurumdan kurtarmak için çaba gösteren Nuri Süha'dır. Nuri Süha'nın Fahir Bey'in ailesi ile ilişkisi ise köşkün kiralama hâdisesi ile başlar ve köşkte düzenlenen eğlencelere ve davetlere davet edilmesiyle devam eder. Özellikle köşkte yaşayan kızlar Nuri Süha'yı bu aileye iyice bağlar. Köşkte yaşayan yedi genç kız bu köşkü gönül maceraları arayan erkeklerin uğrak yeri yapar. Geçmişin çürümüş temelleri üzerine kurulmak istenen yeni düzen özellikle gençleri bir çöküşe doğru itmektedir. Her iki aile de zengin olsun fakir olsun hazmedemedikleri bu yeni düzende yok olmaya hızla yaklaşır. Bu kötü gidişi tek fark eden ise birçok olumlu özelliği kendinde toplamış Nuri Süha'dır. Nuri Süha köşkte düzenlenen davetlerde özellikle Selma ve Mübeccel ile samimî ilişkiler kurar. Mübeccel'in samimiyetinden oldukça memnun olan Nuri Süha, Mübeccel'in Şerif Nahit'le ilişki yaşamasından sonra âdeta onu terk eder ve Selma ile yakınlaşır. Bu noktadan sonra Mübeccel ve Selma arasında kıskançlıktan doğan bir mücadele başlamasına neden olur. Bununla birlikte Mübeccel gibi zor bulunan ve köşkteki diğer kızlardan farklı olan bir kızın Şerif Nahit'le birlikte olması Nuri Süha ve Şerif Nahit arasında da bir mücadele doğmasına sebep olur. Şerif Nahit, yalancı bir mirasyedir. Asalak bir tiptir. Gerçekte olmayan bir çiftliğin sahibi gibi davranır. Eğlence düşkün olan bu adam para bulamayınca hırsızlık yapabilecek kadar tehlikeli bir adamdır. Mübeccel'i evlenme vaadi ile kandırır. Mübeccel'de Şefik Nahit'ten asla vazgeçemez ve aslında nişanlı olmamalarına rağmen sürekli nişanlı gibi davranır ve onu öyle takdim eder. Bununla birlikte, Fahir Bey'in samimî arkadaşı Fazluddin Bey Mübeccel'le evlenmek ister. Fazluddin Bey eski bir mebustur ve zengindir, eğer Mübeccel evlenmeyi kabul ederse köşkün bütün borçlarını temizlemeyi vaat eder. Mübeccel bu olaydan sonra iç çatışmalar yaşamaya başlar. Genç ve zengin Nuri Süha, yaşlı ve zengin Fazluddin Bey, sevdiği adam Şerif Nahit. Nuri Süha zengin olmasına rağmen ailenin içinde bulunduğu maddî sıkıntıların giderilmesi için herhangi bir teminat vermemiştir. Romanda bu teklifler ve yaşanan iç çatışmalardan sonra Fahir Bey'i paracı ve para için her şeyi yapan bir konumda görürüz. Mübeccel'e Fazluddin Bey ile evlenmesi için sürekli baskı yapar. Ailenin yaşadığı bu durum maddî çöküntüyle birlikte ahlâkî çöküntü yaşamalarına

neden olur. Bir zamanların zenginlik sembolü olan köşkleri artık her yönüyle bir harabedir. Ahlâkları, maddî dünyaları bir harabeye dönmüştür. Para için her ahlâksızlığı mubah gören bir aile ve onların bu zaafından yararlanmak isteyen bir yığın adamın karışık ilişkileri romana yön verir. Evdeki kadınlar maddî beklenti içerisinde erkeklerle çok rahat bir şekilde gezmekte, eğlenmekte herhangi bir yanlışlık görmezler.

Mübeccel'den olumsuz bir tavır gören Nuri Süha ise zorunluluktan biraz da kışkırtılmaktan kaynaklanan nedenlerden Selma ile birlikte olur. Selma ailedeki diğer kızlardan oldukça farklıdır. Ailenin içinde bulunduğu duruma en çok üzülen ve kurtulmak için en çok çaba harcayan da Selma'dır. Selma'nın bu tutumu Nuri Süha'yı ona iyice bağlar, hatta Nuri Süha köşke gelen bir haciz işlemi Selma'nın çabalarına saygı duyduğundan dolayı kaldırır. Aileyi kısa vadede batmaktan kurtarır.

Fahir Bey ve ailesi tarafında borçları ödemek için girişilen ahlâksızlıklar yaşanırken, Lebibzadeler ise, hızla zengin olmanın getirdiği sıkıntıları yaşar. Özellikle Nuri Süha'nın patronu Lebibzade Şefik Bey'in eşi Zahide Hanım yeni düzene ayak uydurmak için ailenin her şeyini değiştirir. Tam bir Batılı gibi yaşamak için ne varsa onu yapma gayreti içerisinde. Evlerinde eğlence asla eksik olmamakla birlikte Zahide Hanım'ın evli olmasına karşın etrafında çapkınlıkları ile tanınan Mecdi Refet'in bulunması Nuri Süha'da bu ailenin de Fahir Bey ve ailesi gibi aynı akıbeti yaşayacağı düşüncesi doğmasına sebep olur. Diğer zenginliği yitirmenin çöküntüsünü yaşarken bu aile de zenginliğin getirdiği sonradan görmürlük ile çökmeye mahkûmdur. Zevk ve eğlence her iki aileyi de uçuruma sürüklemektedir.

Ailenin ve köşkün hiçbir şekilde kurtulamayacağını anlayan Fahir Bey köşkü ateşe verir, kendisi de ölür. Köşkün yanmasından sonra aile daha küçük bir köşk kiralar. Artık kendilerine lüksü sağlayan aşçıları ve hizmetçileri yoktur. Bu sırada Mübeccel'in aşığı Şefik Nahit'in tutuklanması Nuri Süha'da tekrardan Mübeccel ile birlikte olma fikrini getirir. Ama Selma'dan vazgeçemeyeceğini de anlar.

Romanın bundan sonraki bölümünde anî ve hızlı gelişmeler yaşanır. Karakterler hızlı bir şekilde değişim yaşarlar. Gerilim ve merak artar. Zevk ve eğlencenin eksik olmadığı Lebibzadelerin evinde Zahide Hanım tarafından bir davet verilir. Düzenlenen bu davette ev sahibi Lebibzade Şefik Bey aniden fenalaşarak ölür. Lebibzade Şefik Bey'in ölümü ile Nuri Süha'ya önemli bir miras kalır. Nuri Süha, bu mirasla ekonomik olarak elde ettiği güç sonrasında Selma ile evlilik planları yapar. Ancak Selma, Kıbrıs'ta öğretmenlik yapacağını belirterek İstanbul'dan ve Nuri Süha'dan ayrılır. Selma'nın Nuri Süha'yı terk etmesinin en önemli nedeni de Nuri Süha ve kardeşi Mübeccel arasındaki aşkın bitmediğini fark etmesidir. Bu aşkın bitmediğini anlayan Selma, çok sevdiği Nuri Süha ve kardeşi Mübeccel'in mutluluğu için aradan çekilmeye karar verir.

2.11. KÂBUS

Mehmet Rauf'un Cumhuriyet'ten sonra yazdığı son dönem romanıdır. Roman *İkdam* gazetesinde 30 Kânunusani- 4 Mart 1928 tarihleri arasında tefrika edilmiş, daha sonra kitap olarak basılmamıştır.

Mehmet Rauf'un bu romanı, diğer romanlarından farklı olarak aşk romanı değildir. Bir aile romanıdır. İhanet çevresinde gelişen aile içi şüphe anlatılmıştır. Romanda birbirinin zıttı iki tip aile vardır. Romanın başkahramanı Aziz Nihat'ın ailesi mutlu aileyi, Aziz Nihat'ın karısı Nigar'ın kardeşi Celâl Bey'in ailesi ise Aziz-Nigar çiftinin ilişkilerini kuvvetlendirmek için mutsuz aileyi temsil eder. Celâl Bey, kötü bir koca olmakla birlikte karısı Hâlet Hanım onun tam tersi bir karakterdir. Neşeli bir kadın olmasına rağmen kocası Celâl Bey'den sürekli fizikî şiddet görmektedir. Hâlet Hanım'ın mutsuz bir aile hayatı olmasına rağmen asla başka maceralar peşinde koşmaz. Nigar ise, sahip olduğu mutlu evlilikle yetinmez, heyecan amacıyla sürekli başka aşkların peşinde koşar. Bir tarafta mutsuz evliliğini devam ettirmeye çalışan Hâlet Hanım, diğer tarafta ise mutlu evliliği ile yetinemeyen Nigar karakteri romanda olaylara yön verir.

Roman, karısından şüphelenen Aziz Nihat'ın iç hesaplaşmalarıyla ilerler. Aziz Nihat'ın karısının kendini aldattığına dair şüpheleri kendi içinde ikilemler yaşamasına yol açar. Karısını sevdiğinden dolayı ondan vazgeçemez. Karısı Nigar ise, kocasını sevmekle birlikte, kendisiyle ilgilenen erkeklere kayıtsız kalamamaktadır. Bu nedenden dolayı kocası Aziz Nihat, karısından uzak kalmamak için evden fazla uzaklaşamaz. Karısının kendisini aldatacağı düşüncesi Aziz Nihat'ın hayatını kâbusa çevirir. Aziz Nihat'ın yaşadığı bu durum romana ismini verir.

Macera peşinde koşan Nigar, kocasının düşüncelerini boşa çıkarmaz ve genç bir adamla kocasını aldatır, daha sonra bu adamın oldukça basit bir erkek olduğuna inanır ve ondan ayrılır. Ancak Aziz Nihat bu ihaneti öğrendiğinde karısını affetmez. Mehmet Rauf'un diğer romanlarında karılarının kendilerini aldatmalarını umursamayan erkek tipinden farklı olarak Aziz Nihat, bu ihaneti namus meselesi olarak görür ve karısı Nigar'ı boğarak öldürür.

KÂBUS ROMANININ ÖZETİ

Roman, Aziz-Nigar çiftinin evlerinde, evliliklerinde büyük sorunlar olan ve sürekli kavga eden Celâl-Hâlet çifti arasındaki kavga ile başlar. Hâlet'in eşi Celal oldukça sinirli bir adamdır. Sürekli karşısındaki insanları kırmaktadır. Eğlenceden hoşlanmaz, tam zıttı karakterde olan eşi Hâlet ise neşeli bir kadındır. Aralarındaki bu mizaç farkı evliliklerinde sürekli çatışmaların yaşanmasına neden olmaktadır. Celâl Bey'in kadınlar için düşüncesi de oldukça serttir.

“ Samimî olarak bir erkeği seven bir kadın hiçbir zaman görülmemiştir. Kadın aşkın künhünde mutlak bir zarar tohumu vardır. Cinsler arasındaki münasebette erkek ne kadar uluv-i cenab, ne derece necabet gösterirse göstereceği, kadın şefken, cinsen, mizacen yalancı, gaddar ve haindir”⁶⁷

⁶⁷ Mehmet Rauf, *Kâbus*, İkdâm, 30 Kânunusani 1928, s.2

Celâl'in kardeşi Nigar ise ağabeyinden tamamen farklıdır. Nigar, zevk ve macera kadınıdır. Genç bir erkekle ilişkisi olan Nigar, kocasında sürekli şüphelerin oluşmasına neden olmaktadır. Nigar'ın davranışlarında yaşanan değişiklik kocasının dikkatini çekmektedir. Genç erkeğin mektuplarında Nigar'a sürekli şiirler yazması, Nigar'ın evliliğinde bulamadığı duygusallığı bulmasını sağlar. Kocasından tamamen farklı olan genç adam şık ve zariftir, şiir yazacak kadar duygusaldır. Genç adamın, Nigar'ın kadınlık duygularını okşaması ve evliliğinin tüm duygusallığını kaybetmesi Nigar'ın kocasını aldatmasına neden olur. Ağabeyi Celâl ile karısı Hâlet'in ziyarette bulunduğu bir gün, Nigar'ın aşığı evin etrafında gezmektedir. Aziz Nihat pencereden baktığında genç adamı görür ve o anda eşinin kendisine ihanet ettiği şüphesi kafasına yerleşir. Aziz Nihat pencereden genç erkeği gördüğü andan itibaren karısına karşı sürekli şüphe ile yaklaşır. Bu şüphe onu iyice içine kapatır ve karısına karşı sürekli somut bir kanıt arayışı içerisine sokar. Ancak somut bir kanıt bulamayan Aziz Nihat'ta bu durum büyük bir sıkıntı yaşatır, karısı Nigar'ı aşığı ile bir aradayken yakalamak için sürekli fırsat kollar, evden fazla uzağa ayrılamaz. Karısına duyduğu aşk aklına geldiğinde ise düşüncelerinden pişman olur ve onsuz bir hayat süremeyeceğini düşünür. Ancak Nigar'ın durgun hali ve sürekli pencere önünden ayrılmaması Aziz Nihat'ın Nigar'a karşı hissettiği aşk ve merhamet duygularını yıkmakta ve ona karşı öfke hissetmesine ve sürekli gelgitler yaşamasına neden olur.

“ ...Nigar'ın arkasından atılarak “ Acaba ne yapıyor ve ne için gitti?” diye koşup yukarıda pencereden bakmak yahut merdivenden eğilip dinlemek hâsılı karısının bütün sersem, âdeta deli ediyor ve odanın ortasında ne yapacağından mütahayyir, hangisine yetişeceğinden meyus, “ Hangisini yapayım?” diye kendini yiyordu.”⁶⁸

Romanda, Aziz Nihat'ın şüphe ve gelgitleri yaşandığı anda Nigar'ın aşığından gelen mektupları bulmasıyla içinde bulunduğu durum netlik kazanır. Mektuplarda Nigar'ın aşığı ile yaşadığı maceranın tüm geçmişini öğrenir.

⁶⁸ Mehmet Rauf, *Kâbus*, 17 Şubat 1928, s.2

Şüphelerinin doğru çıkması Aziz Nihat'ta intikam alma duygusunu doğurur. Aziz Nihat hem karısını hem de aşığını birlikte cezalandırmaya karar verir. Nigar'ın aşığı ile buluşmaya gittiği zaman Aziz Nihat karısını takip eder, ancak onu kaybeder, intikam duygusu içerisinde eve geri döner. Nigar ise bu buluşmada âşık olduğu adamın aslında mektuplarındaki gibi ince bir ruha sahip olmadığını anlar, hatta davranışlarından ötürü ondan nefret eder ve yasak ilişkisini bitirir. Nigar eve döndüğünde Aziz Nihat içindeki öfke ve ihanete uğramanın verdiği nefretle karısını boğarak öldürür.

2.12. DEFİNE

Mehmet Rauf'un diğer romanlarından farklı olarak aşkı, aranan ideal kadını ve kadın haklarını anlatmadığı romanı *Define* önce 1926 yılında *Muhhike* dergisinde tefrika edilir, bu derginin uzun ömürlü olmamasından ötürü romanın devamı *Resimli Ay* dergisinde tefrika edilir. Roman 1927 yılında yayınlanır. İki romandan oluşan bir serinin ilk kitabıdır. *Define* romanında anlatılan olaylar *Kan Damlası* romanında aynı karakterler kullanılarak devam eder.

Romanlarında yer alan karakterler üzerinden Batılı insanı, zevk ve eğlence hayatını anlatan, kadın sorunlarına değinen yazar bu romanında ne zevk ve eğlence hayatına ne de aşka öncelik vermiştir. Roman Doktor Şâkir Feyzi'nin gizlenmiş bir defineyi bulma serüvenini anlatır. Romanda hakim olan aşk değil maceradır. Doktor Şâkir Feyzi bir dedektif gibi bu hazinenin bulunmasını sağlar. Şâkir Feyzi Sherlock Holmes, Arsen Lupen maceralarından ve okuduğu İngiliz ve Amerikan polisiye romanlarından yola çıkarak gizemli bir şekilde saklanmış olan defineyi arar. Roman, gizemli bir definenin aranması, şiddet içerikli eylemlerin olması sebebiyle macera romanı niteliği taşır.

Şâkir Feyzi'nin bu defineden haberdar olması da ilginçtir. Baştabip olarak çalıştığı Erzurum Hastanesi'nde tedavisini yaptığı yaşlı bir kadın tarafından

definden haberdar olur. Yaşlı kadın daha önce yanında çalıştığı Abdüssamet Paşa'nın ölmeden önce kızına verilmek üzere içinde hazinenin yerinin şifrelerle anlatıldığı Fuzuli Divanı'nı kendisine verdiğini, onun da Paşa'nın kızına ulaşamadığını, ölmeden önce de bu kitabı güvenilir birisine vermek istediğini belirterek Şâkir Feyzi'ye verir. Romanda macera bu noktadan sonra başlar. Şâkir Feyzi İstanbul'a gider. Paşanın kızını bulur. Cesur ve tehlikelerden korkmayan Şâkir Feyzi definenin peşinde olan Paşa'nın eski damadının adamları tarafından plânlanan birçok kötülüğe karşı korkusuzca mücadele eder. Takip edilir, kaçırılır, ama o asla yılmaz, defineyi ne pahasına olursa olsun bulmak ister. Şâkir Feyzi'nin bu kadar zorluğa, hatta ölümle sonuçlanabilecek olaylara tereddütsüz girmesinin sebebi ise ilk görüşte âşık olduğu Abdüssamed Paşa'nın torunu, Fransa'da eğitim almış Suzan'dır. Zor durumlara düştüğünde Suzan'ı düşünür ve cesareti artar. Bu romanda da kadının rolü budur. Âşık olunan kadın erkeğe cesaret verir. Âşık olunan kadın Mehmet Rauf'un diğer romanlarında olduğu gibi Batı eğitimi almış, genç ve güzel modern bir kızıdır.

Diğer eserlerinde kahramanların fizikî ve psikolojik tahlillerine fazlaca yer veren, olayları kahramanların fikirlerine ve psikolojilerine göre yön veren Mehmet Rauf bu romanında kişi tahlillerine yer vermemiş, maceranın her an yüksek tutularak okuyucunun ilgisini sürekli canlı tutmasını sağlamıştır. Romanda kişilerden ziyade olayın ön plâna çıktığı görülür.

Olaylar çok hızlı gelişir. Şâkir Feyzi Fuzuli Divanı'nda definenin yerini gösteren şifreleri çabuk bulur. Her ne kadar yirmi gün de bulduğu belirtilse de bu süreçte şifreyi çözmek için uğraşları anlatılmaz. Şifrenin bulunmasının anlatıldığı bölümde macera canlı tutulmaz. İstanbul'a geldikten sonra daha önce hiç tanımadığı Paşa'nın kızı Hâdiye Hanım'ı da, definenin yerinin yazılı olduğu Moda'daki ağacı da çok kolay bulur. Düşündüklerinde hiç yanılmaz. Aklına gelen ilk yerler hep doğru çıkar. Bu durum olayı basitleştirerek, okuyucuyu tamamen yazara bırakır, okuyucuyu düşündürmez, zaten olaya tesadüfler hâkimdir. Bütün zorluklar ve gizemler tesadüflerle çözülür. Bu da romanın eksik ve edebi yönden zayıf olmasına yol açan bir özelliktir. Kendisiyle mücadele eden ve definenin peşinde olan Paşa'nın

damadının kardeşi olan Hüsrev ve çetesine karşı tek başına oldukça güçlüdür. Onlara asla yenilmez. İki kere onların eline geçer ve ikisinde de kurtulur. Macera niteliğindeki romanın bu bölümlerinde heyecan düşüktür. Macera definenin bulunmasından sonra defineyi arayan Hâdiye Hanım'ın eski kocasının adamlarının yaptığı zorbalıkların anlatıldığı bölümde üst seviye çıkar. Bütün kötülüklerle baş eden Şâkir Feyzi sonunda hazineye ulaşır, Hâdiye Hanım da kendisine ödül olarak kızıyla evlenmesine onay verir.

Roman, özellikle yazarın ilk romanı *Eylül* ile kıyaslandığında edebi yönden zayıftır. Olaylar hızlı akmakta, kişiler yazarın diğer eserlerinde olduğu gibi tahlil edilmemektedir. Bir macera romanı olmasına rağmen tesadüfler ve kahramanın her zorlukları bu tesadüflerle yenmesi, zalim bir çeteyi tek başına mücadele etmesi, sürekli tesadüflerle onların elinden kurtulması da okuyucuda “nasıl olsa kahraman yine tesadüfle işini halleder” düşüncesi vermektedir. Bu durum romanda aranan yüksek heyecanı düşürmektedir.

Bu romanda kadının olaylara yön veren bir ağırlığı yoktur. Kadının sadece erkeğin zor duruma düştüğünde hayal edilerek ona cesaret verme özelliği vardır. Diğer romanlarda mutsuz ve sorunlu bir evlilik yapan kadınlar ailelerinin uygun görmediği, âşık olmadıkları erkeklerle görücü usulü ile evlenirken, bu romanda mutsuz bir evlilik yapmış olan Hâdiye Hanım babasının uygun görmediği bir adama âşık olup kaçarak evlenmiştir.

DEFİNE ROMANININ ÖZETİ

Romanın başkahramanı Doktor Şâkir Feyzi Erzurum Hastanesi'nde baştabip olarak çalışmaktadır. Hacı Hanım adında yaşlı bir hastası vardır. Onunla sürekli ilgilenir. Onun güvenini kazanır. Hastalığı ağırlaşan bu kadın ölmeden önce hayat hikâyesini Şâkir Feyzi'ye anlatır.

Hacı Hanım, evlenip Erzurum'a gelmeden önce İstanbul'da oldukça zengin Abdülhamit döneminde paşalık yapmış Abdüssamet Paşa'nın konağında kâhyalık yapmıştır. Paşa'nın karısı öldüğünden bütün ilgisini kızı Hâdiye'ye göstermiş, onun iyi bir eğitim alması için elinden geleni yaparmış. Kızı Hâdiye Hanım, babasının istemediği; ama kendisinin âşık olduğu kendisine özel ders veren Râci Bey'le evlenerek Paris'e kaçmıştır. Abdülhamit'in tahtan inmesi ve onun döneminde çalışan bütün paşaların malları sorgusuz sualsiz ellerinden alınmasıyla Abdüssamet Paşa'da ölmeden önce bütün servetini bir yere gizlemiş, gizlediği yeri şifrelerle anlatan bir kitabı da Hâdiye Hanım'a ulaştırması için Hacı Hanım'a vermiştir. Ancak Hacı Hanım, Paşa'nın kızına ulaşamamış ve kitap kendisinde kalmış evlenerek Erzurum'a yerleşmiştir. Uzun yıllar Hâdiye Hanım'a ulaşmaya çalışmış ne var ki ulaşamamıştır. Ölmeden önce de bu sırrı güvenebileceği birisine vermek istemiştir. Doktora çok güvendiği için bu kitabı Hâdiye Hanım'a vermek üzere Doktor Şâkir Feyzi'ye vermiş ve daha sonra da ölmüştür.

Fuzuli'nin Divanı olan bu kitaba ilk bakıldığında saklı olan definenin yerini gösteren hiçbir ibare yoktur. Doktor Şâkir Feyzi eseri inceler ve bazı yerlerin farklı kalemle yazıldığını anlar ve bu bölümleri bularak şifreye ulaşır. Ulaştığı şifre şudur:

“ İki koy burnunda, deniz tarafında, yıldız yönünde, dokuzuncu boğum. Bir içeri, iki dışarı merdiven sahanlığında, karayel istikametinde raks eden demir...”⁶⁹

Şâkir Feyzi, şifrede anlatılan yeri ve Paşa'nın kızı Hâdiye Hanım'ı bulmak için İstanbul'a gider. İstanbul sosyal hayatını iyi tanıyan bir arkadaşına Hâdiye Hanım'ı sorar. Arkadaşı, Hâdiye Hanım'ı tanımamaktadır, bir yere telefon ederek Hâdiye Hanım'ın yerini öğrenir. Doktor Şâkir Feyzi İstanbul'a geldiği ilk gün aradığı kadını çok kolay bulur. Hemen onunla görüşmek üzere Hâdiye Hanım'ın evine gider. Hâdiye Hanım'a her şeyi olduğu gibi anlatır. Babasının servetini, servetin yerinin şifrelerle anlatıldığı kitabı. Hâdiye Hanım çok sevinir, Şâkir Feyzi'yle hemen

⁶⁹ Mehmet Rauf, *Define*, Gündoğdu Matbaası, İstanbul, 1927, s.21

yakınlık kurar. Kocasının kendisiyle parası için evlendiğini anladıktan sonra onunla boşanan ve kızıyla İstanbul'a yerleşen bu kadın için babasından kalan servet oldukça önemlidir. Çünkü boşandıktan sonra evlendiği adam da ölmüş, kızıyla birlikte parasız kalmışlardır. Şâkir Feyzi, Hâdiye Hanım'ın kızı Suzan ile tanıştığında ona ilk görüşte âşık olur. Artık amacı defneyi bulup pay almak değil, defneyi bulunca Suzan'la evlenmektir.

Şifrede anlatılan yerin Moda olduğunu anlayan Şâkir Feyzi, ilk düşündüğü yerde, hiç zorluk çekmeden şifrede geçen “*boğum*” kelimesinin Moda'da kökleri boğum boğum olan ağaçlar olduğunu anlar ve bu ağaçları sayarak dokuzuncu ağaca tırmanır. Burada bir kutu bulur. Kutuyu sevinçle Hâdiye Hanım'lara götürür. Kutuyu açtıklarında “*Dik eğik mermeri kaldırınız*” yazılı bir kâğıt vardır. Kısa bir süre sonra Hâdiye Hanım, bu mermerin Abdüssamet Paşa'nın eski konağında olabileceğini düşünür. Ancak bu konak satılmış, Hâdiye Hanım'ın kocası Paşa'nın servetini bu konağa gizlediğini düşünerek tekrar geri almıştır. Defneyi bulmaya yaklaşan Şâkir Feyzi ise birileri tarafından takip edildiğini anlar. Nereye gitse arkasından birkaç adam gelmekte, o sürekli onlardan kaçmaktadır. Hâdiye Hanım, Şâkir Feyzi'yi takip ettirenlerin eski kocası Râci Bey'in adamları olduğunu düşünür. Ancak merak ettikleri ise defneyi nasıl haber aldığıdır. Hemen akıllarına Râci Bey'in yanında yaşayan Suzan'ın sütnesi Sıdika Hanım'ın bu konuyu Râci Bey'e anlattığı gelir; çünkü Hâdiye Hanım çok güvendikleri bu kadına defneden söz etmiştir. Râci Bey'de uzun yıllar bu defneyi aradığı için Şâkir Feyzi'yi takip edip defnenin yerini öğrenmek için adamlarını görevlendirmiştir.

Peşinde azılı canilerin takipte olduğunu bilen Şâkir Feyzi tanınmamak için hoca kılığına girer ve Abdüssamet Paşa'nın Aksaray'daki eski konağına gider. Yakalanmamak için gece yarısı konağına girmeye karar verir. Gece olduğunda Hâdiye Hanım'ın tarifine göre mermer olan odaları arar. Konağın hamamına girdiğinde hemen dik eğik mermeri bulur, mermeri kaldırır ve Abdüssamet Paşa'nın gizli servetine ulaşır. O sırada konağına Râci Bey'in adamları geldiği için defneden bir parça mücevher alır ve oradan hemen uzaklaşır. Hâdiye Hanım'ın evine gittiğinde ise, defnenin bulunmasından dolayı herkes çok mutlu olmuştur. Hayatlarının

kurtulduğunu düşünerek Şâkir Feyzi'ye çok teşekkür ederler ve aralarındaki samimiyet daha fazla artar. Şâkir Feyzi evden çıktığında tekrar takip edildiğini anlar. Peşindeki adamlardan kaçır ama başaramaz. Adamlar Şâkir Feyzi'yi kaçırmaya ve bir eve kapatırlar. Ondan definenin yerini öğrenmek isterler. Şâkir Feyzi hayatını tehlikeye atarak Suzan ve Hâdiye Hanım'ın geleceklerini düşünerek define hakkında bilgi vermez ve hapis tutulduğu beşinci kattan çarşafı bağlayıp evin karşındaki değirmene birleştirdiği çarşafı atarak kaçmayı başarır. Hemen Suzan'ın yanına gider; ama hizmetçiden Suzan'ın kayıp olduğunu annesinin de üzüntüden hastaneye kaldırıldığını öğrenir. Suzan'ın babası Râci Bey'in adamları tarafından kaçırıldığını düşünür. Hastaneye Hâdiye Hanım'ın yanına giderek Suzan'ı bulacağına söz verir.

Suzan'ı nasıl kurtaracağını düşünen Şâkir Feyzi'nin tesadüfler yine yardımcısı olur. Yolda eski arkadaşı Hasan Fuad'la karşılaşır. Korkusuz ve gayet zeki olan bu adam Şâkir Feyzi'ye yardım edeceğini ve tanıdığı bir emniyet müdürüyle durumu görüşeceğini söyler. Şâkir Feyzi, sabah olduğunda Suzan'ı bulacağını düşünerek bir önceki akşam kaçıp kurtulduğu Râci Bey'in Ayastafanos'taki evine tanınmamak için macuncu kılığına girerek gider. Ne var ki Râci Bey'in adamları Şâkir Feyzi'yi takip ettikleri için tanırlar. Onu karanlık, dar bir sarnıca kapatırlar. Şâkir Feyzi sonunun geldiğini düşündüğü anda, kapalı tutulduğu sarnıca, Suzan'dan gizli bir mektup bırakılır. Mektupta, korkmaması gerektiğini ve gece yarısı kaçacaklarını gizlice bildirmiştir. Gece olur, sarnıcın kapağı açılır, Şâkir Feyzi o karanlık sarnıçtan çıkarılır, bu işlerin sorumluluğunun kendin de olduğunu ve büyük bir pişmanlık yaşadığını belirten sütüne Sıdıka Hanım da onlara yardım eder ve oradan kaçarlar. Takip edildiklerini anlarlar, yakalanacaklarını düşündükleri bir anda Hasan Fuad onları kurtarır. Olayları polise bildiren Şâkir Feyzi kendilerine kötülük yapanların Râci Bey'in kardeşi Hüsrev olduğunu öğrenir, Hüsrev ve adamları hapisaneye gönderilir. Şâkir Feyzi, polis eşliğinde Aksaray'daki konağa gider ve Abdüssamet Paşa'nın gizli servetini alır. Romanın sonunda Hâdiye Hanım, Şâkir Feyzi'yi kızıyla evlendirerek ödüllendirir.

2.13. KAN DAMLASI

Yazarın *Define* romanının devamı olan *Kan Damlası* romanı 1928 yılında kitap olarak basılmıştır. *Define* romanında; Abdülhamit döneminde paşalık yapmış olan Abdüssamet Paşa'nın sakladığı defineyi bulan Doktor Şâkir Feyzi, büyük bir servete sahip olan Hâdiye Hanım'ın kızı Suzan'la evlenir. Büyük bir köşk alırlar ve hep birlikte bu köşkte otururlar. *Define* romanında anlatılan zamandan beş sene sonra yaşadıkları köşkte vahşî bir cinayet işlenir ve romanın heyecan yaratan bölümü burada başlar.

Kan Damlası, *Define*'ye göre heyecanı daha yüksek tutulmuş bir romandır. İşlenen seri cinayetler, cinayetlerle ilgili kanıt toplama süreci, bir cinayet polisinin olaylara el koyması gibi özellikleri olduğundan dolayı bir dedektif romanıdır.

Eserde işlenen iki cinayet vardır. İşlenen bu cinayetlerde gerilimi yükseltmek için gizemler verilmiştir. İlk cinayetin işlendiği Doktor Şâkir Feyzi'lerin köşkü çok iyi korunmakta, yüksek duvarlarla çevrelenmektedir. Böyle bir eve nasıl girilebileceği sorusu evde çalışan hizmetçileri ve diğer görevlileri şüpheli konumun düşürmektedir. Ayrıca öldürülen sütüne Sıdika Hanım'ın vahşîce öldürülmesine rağmen yatağının hiç bozulmaması herhangi bir boğuşma izinin olmaması ve göğsünün üzerine “ *Numara bir*” yazılı bir kâğıdın bırakılması cinayetin üzerindeki gizemi arttırmaktadır. Yine aynı şekilde Doktor Şâkir Feyzi'nin arkadaşı ve *Define* romanında Hüsrev'in yakalanmasına yardım eden Hasan Fuad'ın da ölü bulunması ve Sıdika Hanım gibi aynı yöntemle boğazı parçalanarak öldürülmesi ve o cinayette de “ *Numara iki*” yazılı bir kâğıdın bırakılması eserin heyecanını arttırmakta ve okuyucuyu bir sonraki cinayette kim ölecek? Sorusuyla meraklandırmaktadır.

Define romanında cesur, tehlikelerin üzerine korkusuzca atlayan Şâkir Feyzi bu romanda daha pasif, olaylar karşısında diğer romana göre daha korkak görünmektedir. Cinayetleri çözmek için görevlendirilen polis Hayret, bu romanda

cesaretin ve kurnazlığın temsilidir. Olaya girdiği andan itibaren, romanın başkahramanı polis Hayret olur.

KAN DAMLASI ROMANININ ÖZETİ

Defîne romanında Abdüssamet Paşa'nın sakladığı servet olaylı bir şekilde bulunduktan sonra zengin olan Hâdiye Hanım kızı Suzan'ı Şâkir Feyzi'yle evlendirmiş, Tarabya sırtlarında etrafı kalın duvarlarla çevrili, İngiliz Köşkü olarak adlandırılan bir köşkte yaşamaya başlamışlardır. Yanlarında birçok hizmetkâr ve sütüne Sıdika Hanım'da yaşamaktadır. Bu arada ilk romanda Hasan Fuad ve Sıdika Hanım'ın yardımcılarıyla hapse yollanan Hüsrev ve adamları hapisten çıkmıştır.

Romanda olay, Suzan'ın sütinesi Sıdika Hanım'ın boğazı parçalanarak öldürülmesiyle başlar. Cinayet oldukça esrarengizdir. Çünkü köşk çok iyi korunmakta, dışarıdan yabancı birinin girmesi imkânsız olarak değerlendirilmektedir. Sıdika Hanım'ın yatağı hiç bozulmamış ve katil ya da katiller “*numara bir*” yazılı bir kağıt bırakmıştır. Bu olay daha gizemini korurken Anadoluhisarı'nda annesiyle birlikte yaşayan Şâkir Feyzi'nin arkadaşı Hasan Fuad da aynı yöntemle, boğazı parçalanarak öldürülmüş ve onunda eline “*numara iki*” yazılı bir kâğıt sıkıştırılmıştır.

Aynı yöntemle işlenen cinayet kurbanlarının Şâkir Feyzi'nin tanıdıkları olması ve her ikisinin de Hüsrev'in yakalanmasında rol oynamaları cinayetleri Hüsrev'in işlediği görüşünü güçlendirir. Ancak cinayeti çözecek ve katili bulacak herhangi bir ipucu yoktur. Köşkte yaşayanları en çok korkutan olay ise işlenecek üçüncü cinayete kimin kurban gideceğidir. Bu arada Sıdika Hanım'ın ölü vücudunu muayene edeceğini söyleyen adliye doktoru olan iki kişi köşke gelir. Daha sonra bu kişilerin resmi görevli olmadığı anlaşılır. Bu olay köşkte korkuyu iyice arttırır, aileyi perişan eder. Olaydan bir gece sonra Hâdiye Hanım'ın odasından gelen silâh sesleri üçüncü cinayete Hâdiye Hanım'ın kurban gittiğini düşündürmüştü; ancak Hâdiye Hanım'a sadece gözdağı vermek amacıyla böyle bir saldırı yapıldığı “*üçüncü sen*

olacaksın” yazısının bırakılmasıyla anlaşılmıştır. Bu olaydan sonra bünyesi zayıf olan Hâdiye Hanım felç geçirmiştir.

Olayları çözmek için görevlendirilen Hayret ise, bu canilerin korunaklı olan köşke kendilerini hiç göstermeden, ellerini kollarını sallayarak ve hiç iz bırakmadan nasıl girdikleridir. Bu soruya cevap vermek için köşkü en ince ayrıntısına kadar inceleyen Hayret Sıdika Hanım’ın kaldığı bölümün alt katında köşkün bulunduğu köye kadar uzanan gizli bir geçit bulur. Bu geçitten geçerek sonunun bir tarlaya çıktığını tespit eder. Tarlada çalışanlardan tarla içinde bir kulübede Çerkez olduklarını bildikleri birkaç adamın yaşadığını öğrenir. Edindiği bu bilgi cinayetleri işleyenlerin Hüsrev ve adamları olduğunu kanıtlar. Çünkü Hüsrev’de Çerkez’dir.

Gizli geçiti bulan Hayret katillerin yine bu geçiti kullanıp köşke gireceklerini düşünerek yardımcılarıyla birlikte bir pusu kurar. Tahminleri gerçekleşir ve bir gece Hüsrev’in üç adamı bu geçitten köşke girdikleri anda yakalanır. Bu adamlar yakalandıktan sonra iş, çetenin başı Hüsrev’i yakalamaya gelmiştir. Hüsrev adamlarının yakalandığını anladığından tarladaki kulübeden kaçmış ve Hayret’e bir mektup bırakmıştır.

“... Görüyorum ki biz aynı cinsten adamlarız. Birbirimizi tanımazsak, sanırım yazık olacak. Senin kadar olağanüstü bir adamın pek tabii olarak benim gibi pervasız ve cesur olması lâzımdır. Sen de eğer cesaretinin ve dirayetinin eri isen, yarın saat on birden on ikiye kadar bana gel... Fakat tek başına, dürüst ve hilesiz gelmelisin.”⁷⁰

Mektubun sonunda buluşacakları yeri tarif ettikten sonra imza yerine bir kan damlası bırakmıştır. Hayret, tehlike bizim her anımızda, her hareketimizde alnımızın karşısındadır diyerek Hüsrev’in buluşma teklifine gideceğini belirtir.

⁷⁰ Mehmet Rauf, *Kan Damlası*, Amedi Matbaası, İstanbul, 1928, s.108

Ertesi gün Hüsrev'in dediği yere gitmiştir. Ortalıkta kimse yoktur. Orada bulunan Hüsrev'in tarif ettiği yanmış bir kulübeye girdiği anda kulübe yıkılmaya başlamıştır. Hayret bunun bir komplo olduğunun anlar. Yanan kulübenin direkleri testere ile kesilmiş ve bir iple çekildikten sonra Hayret'in üzerine çökmüştür. Hayret kulübenin içinden çıktıktan sonra Hüsrev'i görür. Aralarında silâhlı bir çatışma yaşanır. Hayret, Hüsrev'i silhla vurarak öldürür.

Şakir Feyzi ve ailesine çok zor günler yaşatan, birçok cinayet işleyen ve adamları ile birlikte zorbalıkla zengin insanları tehdit edip para alan çetenin başı Hüsrev, Hayret tarafından öldürülmüş ve Şâkir Feyzi ve ailesi rahat bir nefes almıştır. Şâkir Feyzi hayatlarını kurtaran bu cesur polise önemli sayılacak bir miktarda mükâfat vermiştir.

2.14. HALÂS

Mehmet Rauf'un, içerik ve değindiği meseleler bakımından diğer romanlarından ayrılan *Halâs* romanı 1929 yılında yayınlanmış olup yazarın son romanıdır. Yazar eserin çerçevesini romanın giriş bölümünde “*İstiklâl Harbi Romanı*” diyerek belirtmiştir.

Roman, içinde bir Mehmet Rauf klâsiği olan aşk temasını da içermekle birlikte baştan sona kadar Türk Kurtuluş Savaşını ve o dönemin toplum yapısını anlatır. Ayrıca romanın ön sözünde yer alan “Büyüklerin en büyüğü Gazi Mustafa Kemal'e” cümlesi bu eserin Mustafa Kemal ATATÜRK'e ithaf olduğunu göstermektedir.

Halâs romanında yazar ilk defa kadın aşkının yanında vatan ve millet aşkına da yer vermiştir. Bununla birlikte romanda verilmek istenen ana düşünce millet ve vatan sevgisinin her şeyden önce ve üstün geldiğidir.

Romanın başkahramanı Teğmen Nihat, kurtuluş mücadelesinin bizzat içinde değildir; ancak durumun ciddiyetini bilmekte ve mücadeleye katılmak için çalışmaktadır. Nihat karakteri, yazarın diğer romanlarındaki gibi kadın düşkünü, aşk peşinde koşan, zevk ve eğlence içinde yaşayan bir erkek değildir. Bu romanında ilk kez yazar aşkı ikinci plâna atar, en büyük ve en kutsal aşk olarak vatan ve millet aşkı üzerinde durur.

Roman, vatanını kurtarmak isteyenler ile kendini kurtarmak isteyenler arasındaki zıtlıklar üzerine kurulmuştur. Dönem oldukça çalkantılıdır. Savaş, toplum düzenini altüst etmiş, vatanın kurtuluşu için birçok fikir tartışma zemini bulmuştur. Yabancı devletlerin mandasını savunanlar genelde kendi çıkarlarını koruma derdindedirler, karşı tarafta yer alan vatanseverler ve milli mücadele taraftarları ise tüm bireysel hırslarından uzak tek bir amacı düşünmektedirler, bu da elbette ki istiklal. Hatta roman başkahramanı Nihat ve nişanlısı İclâl evliliklerini vatanın bağımsızlığına kavuşacağı güne ertelemişlerdir. Bu bağlamda Nihat'ta aşk hep ikinci plana bırakılmıştır. Vatan sevgisi, aşktan önce gelmiş, maddî refah vatan sevgisi uğruna önemsenmemiştir. Nihat'ın İzmir'de tanıştığı İngiliz asıllı Beatrice, Nihat'a kendi yanında kalması, onunla evlenmesi ve mücadelesini bırakması dâhilinde servetiyle refah içinde yaşayabileceklerini teklif etmiş; ancak Nihat bu teklifi hiç düşünmeden reddetmiştir.

Vatan konusunda bu kadar hassas olan ve vatanın kurtuluşu dışında hiçbir şey düşünmeyen Nihat'ın mücadelesi hissi boyuttan öteye geçemez. İzmir'de yer aldığı teşkilâta birkaç harita çizimi ve İstanbul'da iki İngiliz askerini tartaklamak dışında herhangi bir faaliyet gösteremez. Yazar Nihat'ı Anadolu'ya da götüremez. Ankara'ya gitmeye niyetlendiğinde hemen yakalanır:

” ...böyle iddialı bir eser dahi İstanbul ve İzmir'in dışına çıkamadığına göre yazar Anadolu'daki mücadele şartlarını yeterince bilememektedir.”⁷¹

⁷¹ Mehmet Törenek, *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, s.120

Mehmet Rauf'un, *Halâs* romanını yazmaya başladığı sıralarda *Cumhuriyet* gazetesine bir ilân vererek (21 Şubat 1927) mütareke ve İstiklâl Harbine dair hatırası olanların kendisine göndermesini ister. Böyle bir teşebbüsün pek başarılı olmadığı, romanın Milli Mücadeleye ait canlı sahnelere sahip olmamasından açıkça anlaşılmaktadır. İlk kez çizgisi dışına bu romanı ile çıkan Mehmet Rauf'un eserde Milli Mücadeleyi, Nihat'ın yerine başkalarının ağzından anlatması ve Nihat'ı bir türlü mücadelenin içine katamaması Mehmet Rauf'un da Nihat gibi Anadolu'yu ve o dönemin mücadelesine tam olarak vakıf olmadığını gösterir. Nihat roman boyunca bir türlü mücadeleyi vücutlarıyla, kanlarıyla ve bizzat ateşin içinde yapanlarla yan yana gelemez.

Bu eksikliğin yanında roman Kurtuluş Savaşının ve Atatürk devrinin bir romanı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından beğenilip okullara ve kütüphanelere tavsiye edilmiştir. Ayrıca Kurtuluş Savaşını anlatan roman olarak 1922 Halide Edip "Ateşten Gömlek" Peyami Safa "Sözde Kızlar", 1926 Halide Edip "Vurun Kahpeye", 1928 Y.Kadri Karaosmanoğlu "Sodam ve Gomore", A.Gündüz "Dikmen Yıldızı", eserlerinden sonra yazılmış olan altıncı roman olarak edebiyatımızda yer almıştır. Kurtuluş Savaşını yüzeysel olarak işlemiştir.

***HALÂS* ROMANININ ÖZETİ**

Romanın başkahramanı Teğmen Nihat, vatansever bir Türk gencidir. Aslen İstanbulludur. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan önce babasından miras kalan gayrimenkulleri satmak amacıyla İzmir'e gelmiş; ancak müşteri bulmakta sorun çıktığı için İzmir'de kalması gerekmiştir. İki ay Frenk mahallesinde bir pansiyonda kalmış, dostlar edinmiş ve İzmir eğlence hayatına da katılmıştır. Hayatında eğlence önemli bir yer tutmaktadır. İzmir işgal edilmediğinden dolayı da Türkler ile Rumların ve diğer azınlıkların sosyal ilişkileri oldukça iyidir. Böyle bir ortamda

Teğmen Nihat, azınlık mensubu kızlarla ve aileleri ile dostluklar kurmuş ve onlarla sürekli görüşüp, evlerine gitmiştir.

Nihat'ın azınlık aileleri ile kurduğu ilişkilerden hiç şüphesiz en önemlisi İtalyan tüccarı olan İngiliz asıllı Mister Daster ve ailesiyle olandır. Daster ailesinin evine sürekli girip çıkar, onlarla iyi ilişkiler kurar. Ailenin kızı Beatrice ile aralarında bir aşk başlar. İzmir'in işgalinden sonra, Türklerin, Rumlarla ve diğer azınlıklarla arası açılır, eski dost ilişkileri bozulur. Bu durum Mister Daster'da da görülür. Mister Daster'in Nihat'a olan tavırları değişir. Mister Daster artık tamamen Türk düşmanı olmuştur. Türk topraklarının hangi devletlerarasında nasıl paylaşılacağını bile Nihat'a anlatır, hatta evine Venizelos'un resmini asar. Mister Daster'in Türkler ile ilgili olumsuz ve vahşî düşünceleri ve Nihat'a karşı olumsuz yönde değişen tavrı Nihat'ı milli konularda düşünmeye sevk eder. Nihat bir Türk genci olarak oldukça incinmiş, milli duyguları horlanmıştır. Gelişen olaylar Nihat'ı değiştirir, bundan sonra kendini vatanına ve milletinin düşman işgalinden kurtulmasına adar. Kendi kendine kararlar alır; artık vatani için mücadele edecek, yabancılarla dostluk kurmayacaktı. İlk adım olarak Frenk mahallesinde olan ve bir Rum'un işlettiği pansiyondan taşınır, Beatrice ile olan ilişkisini bitirir. Sosyal hayatındaki değişikliklerden sonra vatani için fiili çalışmalar yapmaya başlar. Emekli Albay Emin Bey'in başkanlığında çalışmalar yapan vatansever bir gizli teşkilâta katılır. Burada teşkilâtın kendisine verdiği görevleri yerine getirir. Nihat, Albay Emin Bey tarafından çok sevilir, özellikle vatanseverliği ve vazifesinde gösterdiği başarı Emin Bey'i Nihat'a yaklaştırır, aralarında bir dostluk kurulur. Emin Bey, Nihat'ı daha faydalı işlerde bulunması için İstanbul'daki mücadele teşkilâtının başında bulunan Binbaşı Ekrem Behiç Bey'in yanına yollar. Nihat, İzmir'in içinde bulunduğu ortamdan da kurtulmak için İstanbul'a gideceğine sevinir. İstanbul'a gitmeden önce Beatrice onu bulur ve ona İstanbul'a gitmemesini, İzmir'de kalıp onunla evlenmesi, zengin ve mutlu bir hayat sürmesi teklifinde bulunur. Kalbi vatan için atan Nihat, Beatrice'nin bu teklifini maksatsız, kozmopolit ve alçakça bir hayat getireceği gerekçesiyle reddeder.

Nihat, İstanbul'a gitmeden önce Emin Bey kalp krizi geçirerek ölür. Ölmeden önce Nihad'a İstanbul'da bulunan, ayrı yaşamak zorunda kaldığı kızı İclâl'e ve Binbaşı Ekrem Behiç Bey'e verilmek üzere mektup bırakır.

Nihat, İstanbul'a gittiğinde ilk önce Binbaşı Ekrem Behiç Bey'in yanına gider. Ona mektubunu verir. Sohbet ettikçe Ekrem Behiç Bey'le aynı fikirleri paylaştığını düşünür ve onunla da aralarında sıcak bir ilişki başlar. Daha sonra diğer mektubu vermek üzere İcmal'in yanına gider. İclâl, İngiliz hayranı olan ve İngilizlerle ortak iş yapan, onların menfaatleri doğrultusunda çalışan dayısı Saim Remzi Bey'in yanında kalmaktadır. Nihad, İclâl'i böyle bir adamın yanında kaldığından dolayı ilk başta onu da dayısı gibi hain bir insan olarak düşünür; ancak İclâl ile konuşup, sohbet ettikçe onun babası Emin Bey gibi vatansever, kültürlü bir insan olduğuna karar verir. İlişkileri ilerler ve birbirlerine âşık olurlar.

İclâl'in babasından kalan malları satmak ve kiraya vermek için İzmir'e gitmesi gerekiyordu. Nihat işlerine yardımcı olmak için Saim Remzi Bey'in İclâl ile İzmir'e gitme isteğini seve seve kabul etti. İzmir'e gittikleri günün ertesi İzmir işgal edildi. Bu durum onları daha çok yakınlaştırdı ve nişanlanmaya ve ülkeleri özgür olduğu vakit evlenmeye karar verdiler. İşgal altındaki İzmir'den İclâl'in dayısı Saim Remzi Bey'in İngilizlerden aldığı özel bir mektupla kurtulurlar ve İstanbul'a dönerler.

Ankara'da ise Mustafa Kemal liderliğinde bir hareket başlamış, Nihat da bu harekete katılmak için girişimde bulunmuştu. Ankara'ya gideceği gün kendisine yardım edecek Hacı Molla'nın evinde bir Rum bakkalın iftiralara maruz kalarak işgal kuvvetlerinin eline düşmüş ve İngilizlere bağlı bir hapisanede, sekiz ay sorgusu yapılmadan çok kötü şartlar altında tutulmuştur. Nihayet sorgusu yapılmak üzere götürüldüğü bir mahkemenin koridorunda, Beatrice ile karşılaşır. Beatrice'nin mahkemede tanıdıkları vardır ve Nihat'ın haptisten kurtulması için bu kişileri aracı yapar. Nihat hapisaneden Beatrice'nin yardımıyla kurtulur. Beatrice, Nihat'a daha önce yaptığı teklifi yineler ve daha da ileri giderek isterse Nihat ile Anadolu'ya gidip mücadeleye yardım edebileceğini söyler. Nihat bu teklifi, İclâl ile nişanlı olduğunu

söyleyerek tekrar reddeder. En başından beri Nihat'ın vatanseverliğine, olgunluğuna hayran olan ve gerekirse onun için Türk vatandaşlığına geçmeyi kabul eden Beatrice, Nihat'ın bu kararını olgunlukla karşılar.

Ankara'ya gitmeyi düşünen Nihat, bu sefer yanında İclâl'i de götürmeye karar verir. Beatrice son olarak İclâl ve Nihat'ı akşam yemeğine davet eder ve onları İnebolu'ya götürecektir. Onları motora kadar götürür, onları yolcu eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MEHMET RAUF ROMANLARINDAKİ KADIN TİPLERİ

3.1. Aldatan Kadınlar

Mehmet Rauf, romanlarında eşlerini aldatan kadınların aldatma gerekçelerini yaptıkları mutsuz evliliklere bağlar. Bu kadınlar evde kalma korkusundan dolayı istemedikleri halde karşılıklarına çıkan talipleriyle evlenmiş, kendileriyle ilgilenmeyen kocalarından kopuk bir hayat yaşamakta, kendilerini anlayan bir erkekle karşılaştıkları zaman kocalarını aldatmaktadır. Bu kadınlar, Mehmet Rauf'un eserlerinde sürekli dile getirdiği görücü usulü evlenmelerin bir sonucu olarak eşlerini aldatmaktadırlar. Bu kadınlar üzerinden görücü usulünün eleştirisi yapılmış, ailelerin kızlarını evlendirirken, kendilerine danışmadan, erkeğin kızlarına uygun olup olmadığını düşünmeden sadece maddî ve namus yönüne baktıklarını, bunun yanında ahlâkî ve fikir hayatını arka plâna ittiklerini savunmuş, bunun doğal sonucu olarak evliliklerde aldatma durumunun gerçekleştiği, kadının her hâlükârda acı çektiği vurgulanmıştır.

Mehmet Rauf romanlarındaki ve edebiyatımızdaki en önemli kadın karakterlerden biri olan Suat, *Eylül* romanında kocasını aldatan bir kadın kahramandır. Suat, kocasını başka bir erkekle cinsel ilişkiye girerek aldatmasa da hisleriyle aldatmıştır. Aldatma kelimesi, Suat karakteri için ağır bir sıfat olsa da o kocasından başka bir erkeğe âşık olarak bedeniyle değil de ruhuyla aldatmıştır.

Suat, kocasını seven ve ona bağlı, tek isteği kocasını mutlu görmek olan, eğitilmiş ve güzel bir kadındır. Kocasını aldatmak gibi bir düşüncesi yoktur. Kocasını Süreyya ile beş senelik evlidir. Kocasının, ailesiyle birlikte bağ evinde kalmaktan oldukça rahatsız olmasına üzülmemektedir. Kocasını mutsuz, sürekli şikâyet ederken o hiçbir şeyden şikâyet etmez, kocasını çok sevdiği için yaşadıkları ortamdan dolayı ağzını bile açıp herhangi bir şey söylememektedir. Kocasının, yaşadıkları şehirden

uzak bağ evi için Şikâyetlerini ve sıkıntılarını anlattığı ve Boğaziçi'ne gitme hayallerinden bahsettiği gün, kendisi de bu durumdan memnun olmamasına rağmen yine susmuŐ ve Şöyle düşünmüştür:

“ Suat, kaŐlarında bir inhina-yı endiŐe ile gözleri daha ziyade karararak, kaç senedir bu aynı yerde, aynı hayatta bais-i Şikâyet hiçbir hal görülmeden mesut günleri tahattur ile sükût ediyordu; bir aralık “ Evvelden hiç böyle söylemiyordun!” demek istedi; fakat neye yarayacaktı? Ufak bir mazeret, adi bir sebeple geçiŐtirilmeyecek miydi?... “ Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” diyecek oluyordu, fakat beş senedir beraber bulunmaya, her Şeyi beraber yapmaya o kadar alıŐmıŐlardı ki, zevcine karşı kalbindeki derin irtibatın sevkiyle bu fedakârlığa razı olup söylese bile onun bunu fark ederek, münkesir olduğunu görerek daha rahatsız olacağını, yine yeminlerin baŐlayacađını, hiçbir Şeyin deđiŐmeyecek sade zevahir namına uğraŐılmıŐ olacağını düşünüyordu”⁷²

Kocasının hiç bitmek bilmeyen Şikâyetleri karşısında o, hep eski mutlu günlerini düşünür ve susmayı tercih eder. Suat, Süreyya için dünyada arayıp da bulamayacağı kadar değerli, samimî bir kadındır. Olduğa sakindir, hiçbir zaman kontrolsüz ve fevrî davranmaz. Suat da kocasını çok sever ve gerekirse hayatını onun için feda ederek mutlu olabilecek bir kadındır:

“ Suat sakin müteheyyiç duruyordu. Zevcinin bu galeyan zamanlarında o daima sakin kalır, söylemek istediklerini böyle söyleyemediğinden nagehanî taŐan deragaŐ arzularıyla boğularak, bütün irtibat-ı ateŐini ancak sükût ile hapsederek ezilirdi; ve hâlâ böyle yeni bir gelin gibi kızarıp hissiyatını ne bir sözle ne bir tavırla göstermediği zamanlar olurdu. Heyecan ile asıl ruhundan çıkan sayhaları hazmederdi; bu hal kalbini daha ziyade hararetle zevcine

⁷²Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 12–13

rabt ederek ruhu ona karşı böyle zamanlarda, kayaları parçalayıcı bir çağlayan huruşuyla tehaciim gösterirdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki, bu anda Süreyya için hayatını isteseler mesut olarak verirdi.”⁷³

İnci Enginün, Suat’ın bu özelliklerinden dolayı 19.yy Osmanlı toplumundaki kadını temsil ettiğini ifade eder:

“ Birinci şahıs durumunda olan Suat, sahip olduğu fiziki, sosyal ve psikolojik özelliklerle roman edebiyatımızın en tanınmış, en ilgi çekici kadın tipleri arasında yer alır. Yakup Kadri’nin, Edebiyat-ı Cedide deyimlerini de kullanarak “lâtif, zarif, müstesna ve mutarra” olarak nitelendirdiği ve “ iffetli, temkinli bir genç kadın” diye takdim ettiği Suat, tam bir Türk kadınıdır ve İstanbul’un 1870 ile 1890 yılları arasındaki Tanzimat devrinin, eski tabirle “ münevver” kadınıni temsil eder”⁷⁴

Eşinin huzursuzlukları ve şikâyetleri karşısında Suat’ın sesini çıkarmamasını ise çocukluğunun anne ve babasının geçimsizlikleri içinde kahırlı geçmesine bağlayabiliriz. Çünkü o Süreyya ile yaptığı evlilik için sonsuz minnettar olmakta ve ailesinin huzursuz evlilik hayatını her şeye rağmen kendi evliliğinde yaşamak istememektedir. Suat’la Süreyya’nın evliliği toplumsal nedenlere bağlı olarak evde kalma korkusu ya da aile baskısı ile olan bir evlilik değildir. Onların arasında sevgi ve saygı olmasına rağmen Suat, Süreyya ile eskisi gibi canlı bir sevgilerinin olmadığını, aralarındaki eski ateşin azaldığını düşünmekte buna karşın aralarındaki samimiyetin arttığını fark etmektedir. Kocasıyla arasındaki samimiyetten hiçbir zaman şüphe etmeyen Suat yine mutluluğu ve çok değer verdiği evliliğinin kocasının parasızlığından kaynaklanan sorunlardan yıpranmasını engellemek için bu durumu önemsememektedir. Kocasını parasızlığı için aciz görmek istememekte ve şöyle düşünmektedir:

⁷³ Mehmet Rauf, *Eylül*, s 15

⁷⁴ İnci Enginün, *Servet-i Fünun Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006, s. 416

“Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum, dedi; herkes zengin olabilir, fakat senin gibi olamaz”⁷⁵

Suat’ın evliliğinden tek beklentisi bir çocuğunun olmasıdır. Çiftin daha önce bir çocukları olmuş ama yaşamamıştır. Çocuğu, evliliği güçlendiren bir bağ, kocasıyla olan ilişkisini her zaman genç tutacak bir varlık olarak gören Suat, çocuğunun ölümüne çok üzülür. Bu olay onu derinden yaralamıştır. Çocuğunu bir kez kaybettikten sonra tekrar doğurmak için korku hissetmektedir:

“ Ah çocukları sağ olsaydı... Ve bunu düşünür düşünmez her vakitki gibi ta ciğerinden bir şey sızlayarak gözlerini yaşlarla doldurdu. Ah çocuk! Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir rabita olduğunu, gayr-ı kabil-i telâfi zannolunan eşvaka muadil bir başkalık, bir yenilikle kalpleri nasıl mahzuz ve mesut ettiğini düşünüyor; düşündükçe çocuğunun ziyanına şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. Ah sağ olsaydı, onların hayatını nasıl daima sıcak, daima genç tutacaktı... Bu ziya kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki, tekrar doğurmak için azim bir korku, mukavemet edilmez bir içtinap hissediyordu.”⁷⁶

Kendi içinde sorunlar yaşayan Suat ve Süreyya çiftinin sorunlarından az da olsa uzaklaşmalarını sağlayan şey ise Süreyya’nın dostu ve Necip’in ziyaretleridir. Necip, Süreyya’nın sıkıntılarından kurtulmasının tek yolunun Boğaziçi’nde bir ev tutmaları olduğunu düşünür. Necip’ten de böyle bir destek alan Suat, babasına para yardımında bulunmasını bildiren bir mektup yazar. Babası, onların Boğaziçi’nden bir ev tutmalarını sağlayacak miktarda parayı yollar. Romanda kahramanların içinde buldukları sıkıntılı halden kurtulmalarını sağlayan mekân değişikliği, Boğaziçi’nde Yenimahalle’de tutulan bir yalı ile sağlanır. Çift kendilerini yıpratana Süreyya’nın babasının bağ evinden, apar topar yalıya taşınır.

⁷⁵ Mehmet Rauf, Eylül, s. 16

⁷⁶ Mehmet Rauf, a.g.e, s 23

Süreyya ve Suat'ın evliliklerinde Suat'ı rahatsız eden sürecin tek nedeni hayallerinde yaşamak istedikleri deniz kenarında bir evliliklerinin olmamasıdır. Süreyya'nın ekonomik yetersizliği, her ne kadar Suat'ın umurunda olmasa da evliliklerine olumsuz olarak yansımaktadır. Çiftin, farklı bir mekânda bulunmak ve bu farklı mekândan kaynaklı evliliklerindeki mutluluğun artacağına dair bir ümitleri vardır. Sonunda Boğaz'da tuttıkları yalı ile hayallerini gerçekleştirmenin sağladığı mutlulukla her ikisi de eski huzursuz ruh hallerinden kurtulmuştur.

Yalıya taşındıktan sonra Süreyya hayallerini gerçekleştirmekte geç kalmaz. Bir sandal kiralar ve günün çoğu zamanını sandalıyla meşgul olarak geçirir. Suat, Süreyya'nın sandal ve deniz düşkünlüğünden zamanla şikâyetçi olmaya başlar. Ama her zaman ki gibi kocasının üzülmemesi için herhangi bir müdahalede bulunmaz. Bununla birlikte Süreyya'nın kendi zevklerine Suat'ı ihmal edecek kadar düşkün olması evliliklerinin geleceği ile ilgili Suat'ı kuşkulara sokmaktadır. Bu sıkıntısını, yalıya taşındıktan sonra sürekli ziyaretlerine gelen ve hatta kendisine ayrı bir oda hazırlanan Necip'e anlatır:

“ Buraya geldikleri zaman sandal bahsi olmadığından, yenilik ile bir külayiş ve heves hâsıl olmuştu; fakat her gün o revnak biraz daha soluyor, o küşayiş biraz daha teverrüm ediyor, her gün biraz daha iniyordu. Bazen bunun sonunu bir çukur gibi, hayalinde birden kararan nihayetsiz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir raşe-i hiras ile üşüyerek melul kalıyordu.

Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, dimağını yırtarak geçen bu fikir üzerine, “Ne yaparım Yarabbim, ne yaparım?” diye düşündü. Ne olacağını kat'i, muhakkak olarak görmemekle beraber o çukur hissi onu tedhiş ediyordu. Bu korku ona sade Süreyyasız, onsuz kalmak suretinde tecelli ediyordu. Tekrar başını kaldırıp denize baktı. Gözleriyle uzun uzun sandalı aradı ve onu nihayet orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak, bir tarafa eğilmiş yatmış, kırmızı

bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Ve Süreyya'ya şikâyet edemiyor, onu men etmek istemiyordu, kendisi anlasaydı, ah Suat'ın kalbinde ne elemeler, ne hasretler olduğunu anlarsa da öyle hareket etseydi...”⁷⁷

Süreyya, sandalla denize açıldığında, Suat, Necip ile birlikte piyano çalarak vakit geçirmektedir. Suat, Batı müziğini iyi bilen, nota bilgisi olan bir kadındır. Babası, Avrupa seyahatinden sonra Batı müziğini hayran kalır ve Suat'a udu, kanunu yasaklar, piyano alır. Suat, kısa sürede piyano çalmayı öğrenir ve bu alanda bilgisini yabancı bestekârların parçalarını çalarak geliştirir. Suat gibi Necip'te Batı müziğini iyi bilmektedir. Hatta Necip, Suat'ın nota defterini karıştırdığında çoğu parçanın notalarını eksik bulur. Suat'a çalabileceği yeni notalar hediye eder. Bundan sonra Suat ve Necip, Süreyya denize açıldığında baş başa piyano çalar. Müzik Suat'la Necip'i birbirine iyice yakınlaştırır. Necip, Suat'la yalnız kaldığı bu anlarda Suat'ın aradığı, idealindeki kadın olduğuna emin olur. Artık, Suat'a arkadaştan çok bir âşık gözüyle bakar. Onu kendi içinde yüceltir. Onun bakışlarında çok etkilenir. Suat'ı hayatına giren diğer kadınlardan ayrı tutar, Suat diğer kadınların kirlenmişliklerinden, fesatlıklarından uzak melek gibi bir kadındır Necip'in gözünde. Necip, Suat'a karşı hislerinden pişmanlıklar yaşadığında, Suat'ın gözleri onu başka bir âleme götürür, pişmanlıklarını unutturur, kendini ölüyormuş gibi hisseder. Zaten aralarında başlayacak olan aşka bu bakışmalar aracılık eder:

“ Onu asıl öldüren Suat'ın gözleri idi, bunlar onu öldürüyordu. Ve en çok kendini medhuş-ı zevk eden şeylerle ölüyormuş hissini hâsıl etmek için ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunda tahayyür ediyordu. Bu gözler, ah bu gözler... Bunlara bir renk vermek kabil mi idi? O kadar müddet bakamıyordu ki rengini tayin edebilsin. Bakmak mümkün değildi, bâhusus nazarları telakî ederse ve ne zaman Suat'a baksa onun gözlerinin de kendine insibabını görürdü. Bir anda tesadüm edip çarpışan nazarlar... O zaman bu gözler bir siyah elmas gibi, bir siyah

⁷⁷ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 84

ateş gibi yakarak bakıyor, manasında öyle irade-sûz bir incizab, öyle bir serzeniş, hem perestiş, hem melâl hem neşe manaları memzuc oluyordu, bunlar öyle bir tevalî gayri muayyen ile titremek, parlamak, yanmak vehmi veriyordu ki onlara mensup nazar, müptela, müncezip, hayatta ondan başka bir zevk olamayacağına emniyetle, fakat bu derece zevkten sersem, bîtap düşüyordu. ⁷⁸

Necip, Suat'la arkadaşken, onun sadece huylarını, tavırlarını inceler; ama ona âşık olduğunu fark ettikten sonra onun saçı, giyimi, dudakları, yüzünün hatları gibi fizikî özelliklerini inceler. Normalde fizikî olarak sıradan algıladığı Suat, artık Necip'in gözünde tüm fizikî yapılarıyla ilâhî bir güzelliğe ve ilâhî bir kusursuzluğa sahiptir. Hatta Suat'ın fizikî olarak kusursuzluğu onu, Necip için tapımılacak bir varlık haline getirir. Öyle ki her insanda olan el üstü damarlarını bile Necip farklı bir gözle inceler ve onlara farklı anlamlar yükler:

“ Ve Necip'in gözleri hepsini görüp dudaklara geliyor, bunlardaki karanfil kırmızılığı, donuk ateşi karanfil rengi, yine bütün çehrede titreşen mana-yı serzenişle pür-nem, o şuh sitemkâr ifade ile lerzişdar, onun nazarını teshir ediyordu. Dişler, bunların müsaadeleriyle tebessüm ettikçe bütün bu manalar yüzlerce çoğalarak gözlere kadar sirayet eden bu tebessümle onun ruhu bu çehrede o kadar şuh ve pür-neşe görünüyordu ki, o zaman, işte o zaman Suat'ın niçin bu kadar muazzez ve şayan-ı perestiş olduğu tezahür ediyordu. Necip'in nazarını cezbeden bir şey de onun elleri idi. Bu eller nerm ve rakik nescleriyle beyaz ve ince idi; altındaki mavimtırak damarların hutut-ı müşevveşesi insana bu nefis mahlûkun ne elden bin türlü avarız ile zayi olacak, fena-yâb zavallı bir vücut olduğu hiss-i elimini veriyordu.” ⁷⁹

⁷⁸ Mehmet Rauf, Eylül, s. 161

⁷⁹ Mehmet Rauf, a.g.e, s 162

Suat, Süreyya tarafından ihmal edildiğini düşündükçe, evliliklerinin eskisi gibi olmadığını fark eder. Bir gelin arabası görünce bile kendi geçmişini düşünerek, ne kadar mutlu olduğunu, bugünüyle kıyaslayarak anlar. Geçmiş mutlu günlerin öldüğünü ve bir daha geri gelmeyeceğini düşünür. Çünkü Süreyya kendisiyle ilgilenmemekte, onun zevklerini görmezlikten gelmektedir. Ortak paylaşımları yoktur. Evliliklerine gölge düşüren en önemli sorun ise budur. Çiftin ortak zevklerinin olmaması evliliklerini tekdüzeleştirir. Evliliklerindeki aşk bitmiş, yerini alışkanlık almıştır. Süreyya'nın bu durumun fark etmemesi de kişiliklerinin bile farklılık gösterdiğini ortaya çıkarır. Suat, duygusal, ince düşünen bir kadındır, Kocası tam tersi öfkeli ve evlilikleri konusunda kafa yormayan bir adamdır. Ramazan Korkmaz, çiftin evliliklerinde yaşadığı sorunları şöyle değerlendirmiştir:

“Yalnızca evlilik bağıyla ilintili Suat-Süreyya beraberliği, yüzeysel ve tek boyutludur. Her ne kadar rızaya ve isteme bağılı olsa da bu ilintinin, iki farklı dünyayı ortak bir potada eritebilecek içeriği yoktur”

80

Hayatlarındaki her şeyin birbirini tekrarlayan bir seviyeye gelmesi sonucunda evliliklerinin, alışkanlığa dönüşmesi, ortak zevklerin olmaması, Suat'ı bunaltmakta, bu bunaltılı anlarında ise yanında kendini anlayan, ortak bir zevki paylaşabildiği Necip'in olması Suat'ı da Necip'e karşı farklı bir bakış açısıyla bakmasına yol açmıştır. Ona karşı herhangi bir aşk hissetmez; ama bir sıcaklık duyar, eski düşüncelerinden farklı olarak Necip'i daha sıcak ve yakın bulur.

Kendi içinde, en yakın dostu Süreyya'ya ihanet ettiği düşüncesi yüzünden sürekli gelgitler yaşayan Necip, Suat'tan bir süre uzak kalmayı düşünür ve onların yanından ayrılır, ayrılmadan önce Suat'ın eldivenlerinden bir tanesini gizlice alır ve Süreyya'nın babasının bağ evine gider. Burada ağır bir hastalık geçirir. Süreyya ve Suat bunu haber aldıktan sonra, Necip'in hastalığının hafiflediği bir zamanda onu ziyarete bağ evine giderler. Burada Necip'in iyileşmesini yastığının altında sakladığı

⁸⁰ Ramazan Korkmaz, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, s. 150

eldivene borçlu olduğunu söyleyen Süreyya'nın kız kardeşi Hacer ve annesi bu olayın üzerine giderler ve Necip'in yastığının altında gizlediği eldiveni ortaya çıkarırlar. Suat, eldiveni gördüğünde, kaybettiğini sandığı eldiveni olduğunu görünce, daha öncekine göre farklı duygular beslediği Necip'in kendisine âşık olduğunu anlar. Fark etmemiş gibi davranır; ama o da zaten kendisine yakın bulduğu Necip'e, evliliğinin gidişinden memnun olmadığı bir zamanda âşık olduğunu anlar.

Süreyya, Necip'in iyileşme döneminde kendilerinin yanında kalması için baskı yapar. Bu baskıya direnemeyen Necip, Süreyyaların evinde kalır. Suat, kendisinin de bir şeyler hissettiğini anladığı ve Necip'in sevgisinden korktuğu için onun kendi yanlarında kalmasını ilk başta istemez, ama Suat; Süreyya, Necip ve birlikte kır gezilerine çıktıklarında Necip'le daha fazla yakınlaşır ve Necip'in yanlarında kalmasından dolayı mutluluk duyar. Necip'in kendisine duyduğu aşkı belli edeceğinden korkar; ama onun sakin tavrı karşısında bu durumun korkulacak bir şeyden ziyade kadınlığı için övünülecek bir durum olarak algılar. Onun kadınlık duygularını okşar ve aralarındaki bu gizli aşktan zevk almaya başlar. Kocasından göremediği aşkı, kendisine ilgi gösteren bir erkekte bulması, evli olmasından kaynaklanan korkularla birlikte bu aşka kendini teslim etmeyi düşündürür:

“ Suat, Necip'i biraz mütelaşî, biraz feryatlı, biraz davakâr bulacağım zannediyordu. Evvela titreye titreye mukavemet eden bir zaaf ile, her türlü ihtirasata cevelangâh olup hepsine birden mukavemet lazım olduğu için yoran bir zaaf ile beklerken şimdi kesb-i kuvvet etmişti. Necip dudaklarında bir hatt-ı istihkâr, gözlerde bir zill-ı nefret göreceğim endişesiyle korkarken her zamanki gibi, belki biraz sakin, fakat herhalde nefretten muarra bir kabul görünce müsterih oldu. Bunun için ilk hafta zarfında, Suat, Necip'in bu kadar hürmet ve sükûnet ile tezahür eden perestişini korkulacak bir şey değil, bilakis, nesevîyetinin samim-i ruhunda bir kadın için en minnet ve şükranla kabul edilecek bir şey diye telâkki etmekten zevkyab oldu. Necip o kadar ketum, o kadar sakin bir tavır ile hareket ediyordu ki, amakını bildiği için yalnız Suat altındaki ateşî fark ediyordu ve Necip'in bir an

onu kaybetmekten titremiş olması muamelâtında evvelkine nazaran daha takayyütkâr davranmasını temin ediyordu. Bu kadar samimî ve ciddî bir aşk her kadının kalbinde habide olan, derin, mümtaz bir aşkla perestiş olunmak arzusunu o kadar safvet ve kuvvetle tatmin ediyordu ki, Suat arzusunun hilâfına istediği içtinap ve tebaüt yerine bunları evvelâ biraz tereddüt ve ihtiraz ile fakat sonra emniyet ve saadette, emniyette bile mevcut olan tehlikelere teslim-i nefis etmek zevkiyle telâkki etmeye alıştı.”⁸¹

Bakışların yanında bu çiftin söylemekten, anlatmaktan korktukları duyguların aktarılması için en önemli vasıta aracı ise musikidir. Piyanoda çaldıkları eserler, onların duygularını, birbirlerine açıklayamadıklarından kaynaklı olan yasak ve gizli aşklarını ortaya çıkarır. Bu anlarda, Suat’ın aklına kocası Süreyya gelir, vicdan azabı çeker ancak içinde bulunduğu ortamın hoşluğundan kaynaklı olarak yaşadığı vicdan azaplarını o an için unuttur. Aslında bu durum Suat’ı yaralamakta, aşkın verdiği ilk heyecanla bunu fark edememektedir. Bastırdığı bu vicdan azapları ileriki zamanlarda onun psikolojisini ağır yaralayacak ve içinden çıkılması zor bir karmaşanın içine itecektir:

“Ve gözlerin, dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar titredikleri kalpten taşıyıp gelen şeyleri takrir için musiki kendilerine yardım ediyor, sanki ruhları için bir vesile-i telâki oluyordu. O zaman, eski zamanları rivayet-i âşıkaneşi, Faust, Verter, Manon Lesko, Safo, Romeo ve Jülyet gibi müebbed sergüzeşt-i âşıkaneşi anlatılırdı. Bunların ahval-i ruhiyesi hülâsa edilmek için kendi kalbinin muavenetleriyle, söylenilemeyen ihtiyacı ruhiyeyi onlara izafe ederek verilen tafsilâtla saatler geçirilirdi. Suat bunların arasında Süreyya’yı müthiş azaplarla görüyordu. O zaman kendini ne kadar müdafaa etmek isterse istesin nasıl bir uçurumda olduğunu, Süreyya’ya karşı bu mevkiin nasıl itiraf edilemez, keşfinden korkulur,

⁸¹ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 149

fena, çirkin bir mevki olduğunu ret ve inkâr edemeyerek, müzebzeb, perişan kalırdı. Fakat şimdi o hayatını zir ü zeber eden endişelerden, uzun melâllerden o kadar uzak, o kadar bilâihtiyar münkad idi ki, bu teessürat devam edemiyordu.”⁸²

Romanda, Suat’ın psikolojik tahlili yapılırken onun sürekli bu yasak ve gizli aşk nedeniyle yaşadığı gelgitler, gerginlikler anlatılmıştır. Suat, Necip’le ortak bir şeyler paylaştığında o anın verdiği zevkle aldatmanın verdiği vicdan azabını ne kadar kendinden uzak tutsa da, kendi kendine kaldığı anlarda daha önce uzaklaştırdığı vicdan azabı bir kâbus gibi üzerine çökmekte, yaptıklarının doğru olmadığını düşünmektedir. Sürekli kocasının yanında, sevdiği başka bir erkekle olmak Suat’ı fazlasıyla germekte, onun ruh halini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte aşkın imkânsızlığı onun hem bu konuda adım atmasını engeller, hem de kimi anlarda Süreyya’yı ve toplumun ahlâk değerlerini bir yana bırakıp dilediği gibi aşkını özgürce yaşama isteğini ortaya çıkarır. Bu gelgitler arasında kendisinin de çok iyi bildiği tak şey bu yasak aşkın özgürce yaşanmasının önündeki tek engelin kocası Süreyya olduğudur:

“Sevk-i kelâmla aşkıdan bahsederek mahzunane hasretlerini, mahrumiyetlerini anlatıyordu. Bunun arasında yalnız bir Süreyya isminin geçmesi ikisini de titretti. Şimdi o şiirin yerine bir nedamet istilâ etmişti; Suat’ın gözlerini kaldırıp bakmayarak ağır bir sükûttan sonra acı acı, “ Ah biz fena yapıyoruz, fena fena...” dediği işitildi.”⁸³

Suat, yaşadığı vicdan azabından dolayı hem aşığı hem de kocasının en iyi dostu Necip’in kendilerine ziyarete gelmesini istemez. Necip’in bu yasak aşktan sonra Süreyya ile nasıl görüşebildiğini, onun yüzüne nasıl bakabildiğini düşündükçe, asıl kabahatin kendinde olduğunu kendine itiraf ederek daha büyük vicdan azapları yaşar. Ancak ne kadar Necip’in gelmesini istemese de onun ziyaretlerinde Necip’e

⁸² Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 151

⁸³ Mehmet Rauf, a.g.e, s. 211

daha çok kalpten bağlandığını ve kendisini sevdiği için Necip'e teşekkür ihtiyacı hissettiğini anlar:

“ Suat, onu Süreyya ile yine evvelki gibi saffet ve muhalesetle görüşüyor gördükçe içi sıkılarak, onu fena bulmaktan korkarak, “Hala nasıl görüşebiliyor? Bari görüşmese de kaçsa...” diye düşünüyor, artık gitmesini, hemen gitmesini temenni ettiği oluyordu. Ondan böyle memnun olamayıp hâlbuki kabahatin daha ziyade kendinde olduğunu itirafa mecbur kaldıkça asıl kendinden gayr-ı memnun, ezilirdi. O zaman Süreyya'nın göğsüne düşüp huçkırarak “Bak bana, dinle Allah aşkına... O gelmesin artık, gelmesin, istemiyorum, gelmesin!” diyeceği gelirdi. Ah, Necip anlasa da gelmeseydi, bunun böyle devamı kendini öldürdüğünü görse de acısa, merhametten gelmeseydi... Fakat Necip anlamıyor ve geliyordu. Ve o geldikçe Suat sahihan ve ilk defa seven bütün kadınlar gibi her gün ona daha ziyade rabt-ı kalp ettiğini görüyor, onu sevdiği için ikbaline teşekkür ihtiyaçları hissediyordu.”⁸⁴

Yaz sonu geldiğinde, Süreyya hiçbir neden göstermeksizin, kışı babasının konağında geçireceklerini söylediğinde, Suat itiraz eder. Ancak Süreyya, şimdiye kadar hiç göstermediği sertlikle Suat'a tepki gösterir. Necip'in yanında hakarete uğramak, Suat'ı oldukça yaralar. Suat, kocasının en büyük hayali olan deniz kenarındaki bir evden neden hiç sevmediği babasının evine taşınmak istediğini anlamaz, onun bu gelir geçer istekleri karşısında iyice sinirlenir. Ancak her zaman ki gibi yine açıkça bir şey söyleyemez. Kendi içinde düşüncelerini biriktirir ve bu birikim onu daha huzursuz, daha içine kapanık bir ruh halini almasına neden olur. Bununla birlikte Necip'le birlikte daha rahat görüşmeyeceğinin verdiği sıkıntı onu iyice Süreyya'ya karşı tepki duymasını ve evliliğini sorgulamasına neden olur. Suat, düşündükçe mutlu olduğunu düşündüğü evliliklerinin aslında hep onun susmaları ve kocasına kayıtsız şartsız bağlı olmasından kaynaklandığını düşünür. Suat'a göre

⁸⁴ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 212

Süreyya, aslında babası gibi bencil ve soğuktur. Şimdiye kadar tanıyamadığı kocasının gerçek yüzünü yaptıkları bu kavga neticesinde öğrenir. Kocasıyla mutluluklarını kocasının her hevesini itirazsız hemen yerine getirmesine, ona karşı bir esir gibi itaat etmesine bağlar. Suat'ın tavır değişikliğinden dolayı aralarındaki eski saygı kalmaz, birbirlerine karşı soğuk davranırlar. Suat, Süreyya'nın gerçek yüzünü görmesinden dolayı evliliğinden pişman olur. Pişmanlığı ise ciddî bir şekilde ona acı vermektedir. Suat, kendi içinde evliliğini ve pişmanlığını şöyle değerlendirir:

“ Ve onun haksızlığı altında kalıp haykıramadıkça tehevürünün çoğaldığını, ona boğulduğunu hissediyordu. Ömründe ilk defa mana-yı izdivaç önünde aciz ve dem-beste kalıp nihayet anlamaya mecbur oluyordu. Koca denilen birinin haklı haksız keyfine esir olmaktan başka bir şey olmayan, mesut denilenleri ise onun her türlü hevesatına bilaşârt münkad ve ram olmaktan ibaret olan bu izdivaç ona menfur geliyordu. Artık Süreyya ona düşman görünüyor, şimdiye kadar da öyle mi diye hayret ediyordu. O zamana kadar hiç böyle fırsatla bunu anlamamıştı. Çünkü hep itaat etmişti, hep arzularını daha zuhur etmeden keşf ve icraya çalışmıştı. Demek kocasının kendisine muhip ve munis gelmesi bundandı. Esasen işte bu gece görüldüğü gibi hodgâm ve barit idi. Demek o kadar müddet onu tanımayarak hem boş yere emin ve mesut olarak yaşamış, zahiri şeylere saadet namı verip memnun ve mesut olarak yaşamıştı. İşte onda hiç beklemediği huylar, fenalıklar vardı ve bunlar fırsat düşmediği için görünmemişti. O zaman başını ellerinin içine alıp “ Ben onu bilmiyormuşum, bütün bütün başka bir adammış!” diye sızlandı. Korkuyordu, onunla geçen hayatı, kendindeki emniyeti için korkuyordu. “ Nasıl yaşamışım yarabbim?” diye titriyordu.”⁸⁵

Süreyya'nın babasının evine geri döndüklerinde ise, Suat artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını anlar. Eskiden tahammül edebildiği ya da Süreyya için

⁸⁵ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 217

sorun olup kendisi için sorun olmayan ev halkı artık onun için de bir sorun olmakta, artık onlarla birlikte yaşayamayacağını anlamaktadır. Süreyya'dan ve onun ailesinden usanmıştır. Yine de Süreyya'nın isteklerine boyun eğer, çünkü buraya dönüşleri gibi diğer isteklerini de zorla yaptıracığını düşünür. Bu ev ortamı onu iyice germekte ve çevresinden nefret etmesine yol açmaktadır. Bu insanların arasında tek isteği ölmektir. Hiçbir şeye karşı hevesi kalmamıştır. Önceleri ona büyük zevkler veren kitap okuma ve piyano çalma hevesi kalmamıştır. Günleri büyük bir sıkıntı ve sinirle geçmektedir. Bu anlarında yazın yaşadıkları yalıyı ve orada Necip'le geçirdiği vakitleri düşünerek kendini cennette hisseder. Yalıdan Süreyya'nın babasına taşındıktan sonra Necip'in ilk ziyaretinde çevresindeki insanların bakışından rahatsız olduğu, başkalarının her şeyi anlayacağından korktuğu için Necip'le ilgilenmez. Bu ilk ziyarette onu ne kadar çok sevdiğini anlar, hatta “ *Seninim, beni götür*”⁸⁶ demek ister. Bu isteği de her zamanki gibi içinde kalır.

Süreyya'nın kız kardeşi Hacer'in kocasından nefret etmesinden kaynaklı, evin cumbasında oturup, başka erkeklerle bakışması Suat'ı rahatsız eder. Aşkından dolayı çevresindeki insanların baskısından korkan Suat, Hacer gibi birçok kadının sırf bedeni zevkleri için önlerine çıkan ilk erkekle gönül ilişkisi yaşamasıyla, kendinin Necip'e olan aşkını kıyaslar ve kendini bu kadınların arasında temiz ve masum bulur. Çünkü onun sevgi anlayışı Hacer gibi değildir. Suat sevmek ile ilgili şöyle düşünür:

*“ Sevmeye gelince... O böyle sokaktan geçerken karşıdan görmekle erkek sevmeyi anlamıyordu. Bu ona seveyim diye sevmek gibi geliyordu; sevmek için bilmeyerek sevmek, sonra fark etmek lâzımdır diye düşünüyordu. Öbür türlü... İşte Hacer'in, Hacer gibilerin sevdaları... Ömrünü geçirdiği cumbada birini bulup sevip sevilme için geçen ömründe muvafık ve muhalif her bulduğuyla aşk oyunu yapmak, işte onların sevmeler...”*⁸⁷

⁸⁶ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 229

⁸⁷ Mehmet Rauf, a.g.e. s.237

Suat, çok sevdiği adama karşı her ziyaretinde ilgisiz davranır, ona bakmaktan bile çekinir. Hacer'in sürekli imalı sözleri, onu Necip'e karşı ufak bir bakışta bulunmasına engel olur. Ya hasta olduğunu bahane eder, ya başka işlerinin olduğunu. Necip her geldiğinde kendisiyle ilgilenmeyen, aşkından şüphe duyduğu bir Suat bulur. Suat'ın kolayı seçip aşkı için mücadeleyi göze alamadığını düşünür. Suat ise Necip'in Hacer'le ilgilenmesinden rahatsız olur ve ziyaretlerinin nedenini Hacer için olduğunu düşünür. Bu durum Suat'ı, Necip'e karşı daha soğuk ve ilgisiz davranmasına yol açar. Suat ve Necip iletişimsizlikten kaynaklı olarak birbirleri için aşklarının bittiğini düşünürler. Necip, Suat'ın ilgisizliği karşısında kendini alkole verir. Sürekli alkol kullanır ve eski eğlence hayatına geri döner. Suat bunları duyunca Necip'in kendini artık sevmediğini, aşkından korktuğu için eski hayatına geri döndüğünü düşünür. Bir gece Necip, Süreyyaların evine sarhoş gelir, her cümlesinde Suat'ı kırıcı sözler kullanır. Sabah olduğunda evdeki herkes tanıdıkları birinin düğünü için dışarı çıkar. Yalıdan taşındıktan sonra ilk kez yalnız kalan Necip ve Suat kısa süreli tartışmadan sonra birbirlerine aşklarını itiraf ederler. Sonunda aralarındaki gizli aşk ilk kez kelimelere dökülür. Necip, Suat'a birlikte gitme teklifinde bulunur. Her şeyi, Süreyya'yı, toplumun olumsuz bakışını bir yana bırakıp aşklarını yaşamak için uzaklara gitmeyi teklif eder. Ancak her ikisi de istemelerine rağmen bu teklifin imkânsızlığı karşısında susarlar. Suat bu teklifi istemeden de olsa geri çevirir. Suat, Necip'le giderse Süreyya'ya kötülük edeceğini düşünür ve teklifi geri çevirir. Başka bir adama âşıkken bile Suat kocasına ihanet edemez. Onu terk etme fikrini kabul edemez. Başka bir erkeği sevse bile her şeye rağmen yine kocasına sadıktır. Necip'e şu sözleri söyleyerek teklifini imkânsızlığını ortaya koyar ve nedenlerini Necip'e de kabul ettirir:

“ Hayır, Necip, hayır dedi; bana birbirimizden o kadar şey istemeye hakkımız yoktur gibi geliyor... Hem her şeyi unutsam bile Süreyya var. Bilsen ona ne kadar acıyorum Necip... Bile bile ona bu fenalığı etmek o kadar fena geliyor ki. Düşün, onun için bu ne fena bir hareket olur değil mi?”⁸⁸

⁸⁸ Mehmet Rauf, *Eylül*, s.281

Necip ve Suat aşklarını itiraf ettikten sonra asla birlikte gidip mutlu olamayacaklarını anladıktan sonra birbirlerine kavuşmasalar da her zaman sevecekleri sözünü verirler. Âşıklar birbirlerini ölünceye kadar sevecekleri sözünü verdikten sonra ayrılırlar.

Necip'in Süreyyaların evinde olduğu bir gece, evde yangın çıkar. Herkes yangından kurtulur, ancak Suat evden çıkamamıştır. Necip ve Süreyya, Suat'ı bulmak için yanan evin içine girerler; Necip, Suat'ın sesine benzeyen bir ses duyduğu odaya girdiğinde yanan binanın çatısı âşıkların üzerine düşer, hayatlarında birleşmeyen âşıklar ölümün karşı konulmazlığı karşısında birleşirler.

Suat ve Necip'in ilişkisi Mehmet Rauf'un diğer romanlarında eşlerini aldatan kadınlardan farklıdır. Suat'ın aldatmasının fizikî bir boyutu yoktur. İlişkileri duygusal olarak yaşanır. Cinselliğe dönüşmez. Aralarındaki ilişki Necip'in Suat'ı Süreyya'dan kıskandığını fark etmesinden sonra başlar. Bilmeden, uzaktan uzağa gerçekleşen bir aşk vardır.

“ Nitekim her türlü acı ve ızdıraba boyun eğer, fakat yine de ihaneti düşünmez, Suat'a olan aşkından maddî bir emel beklemez, Suat'ı plâtonik bir aşkla uzaktan uzağa sevmeye devam eder”⁸⁹

Romanda, aldatma olayına aracı olan en önemli şey, Necip ve Suat'ın müziğe olan ortak ilgileridir. Müzik ikisinin arasında gizli bir bağ kurmuştur. Süreyya ile ortak bir zevklerinin olmaması Suat'ın Necip'e karşı ilgi duymasını sağlamıştır. Her ne kadar aldatmanın cinsellik boyutu olamaması yanında Necip, Suat'a karşı cinsel arzularını ortaya çıkaran bazı düşünceleri olmuştur.

“ Bu Necip'in Suat'tan malik olduğu yegâne şey vücudu idi; bu kendisine daima sinesinin nefesi gibi gelmişti; bu ne bir çiçeğin, ne bir

⁸⁹ İnci Enginün, *Servet-i Fünun Edebiyatı*, s.420

yaprağın hülâsa-i itrı idi; bu malum olan hiçbir kokuyu andırmaz cansûz bir rayiha; bir şey, bir nefes idi ki Neci onun ruhunun rayihası zannediyordu, o kadar emsalsiz, o kadar samimi bir rayiha idi. Bunda Suat'ın bütün hafaya-ı mahremiyeti, bütün neseviyet-i pür helacan bulunurdu, o kadar kadından o kadar Suat'tan nebean ediyordu ve şimdi denizde bu rayiha, ona bir vücut hararetiyle memzuç geliyordu. Tahassüs o kadar şedit oldu ki vücudu titreyerek bîtap kaldı.

Bu nereden geliyordu? Ondan evvel denize girmiş olduğu için mi kalmıştı? Denizin, rüzgârın telatumu bunu nasıl dağıtmamıştı? Ve suyun içine girdiği zaman, şimdiye kadar bunu düşünmediğine istigrap ederek, onun da burada, bu su içinde yıkandığını düşünmek bütün ihtiyarını helâk ve zebun eden bir zaaf-ı rehavete sevk ediyordu. Bulutlar içinde, sermest ve bîhuş, kendini suyun içine bırakarak, nihayetsiz bir mestî-yi havas içinde onu burada, suyun arasında, deniz elbisesinin nim sakladığı omuzu, kolları, gerdaniyla görerek, bayılır gibi kalıyordu; bu hissini idame için gözlerini kapayarak, suyun kendini nevazişleriyle sebh ettiren kuvvetinin üstünde sallanarak, mahmun, hayatından bîhaber, medhuş kalıyor, onu öyle görmeyi tasavvur ettikçe, kokusunu hissettikçe denizin içinde nihayetsiz amaka uçuyorum zannını veren bir sarhoşluk ile sersemleşiyordu.

Nihayet çıktığı zaman, bu, kendisini denizi delice bir tehâlûkle isteyecek, hâlî vakitlerini tenhalara kaçıp ona binlerce ateşin hitaplarla, bu sefahat-i tasavvurat ile meşgul olmaya hasredecek hale girdi. Onu en ince, en mahrem kadınlıklarına kadar düşünerek, hararetinde, ruhunda ölüyorum zannederek “ Ah ölsem...” diye saadetinin ancak o zaman tamam olacağına inanıyordu.”⁹⁰

⁹⁰ Mehmet Rauf, *Eylül*, s 124–125

Karanfil ve Yasemin romanında Nevhiz, kocasını romanın başkahramanı Samim ile aldatmıştır. Yirmi iki yaşındaki genç kadın, Kadri Paşa'nın oğlu Sadri ile evlidir. Babası Abdülhamit'in en değerli valilerinden olup, birçok vilâyet dolaşmıştır. Babası mutasarrıfken Midilli'de doğmuştur. Babası nazır olunca İstanbul'a gelmiştir. Babası ölünce büyük bir servet bırakmıştır. Annesi ve kız kardeşi Çengelköy'de gösterişli, büyük bir köşkte yaşamaktadır. Nevhiz oldukça eğitilmiş bir kadındır. Müzik, resim derslerinin yanında Fransızca ve İngilizce eğitimi almıştır. Okumadığı Fransız ve İngiliz romanı kalmamıştır. On beş yaşında amcası ve kız kardeşi ile Avrupa seferi yapmış, birçok ülke gezmiştir. Ancak Avrupa'yı bu seyahatinde anlamamış, asıl Avrupa'yı mütarekeden sonra yaptığı seyahatinde anlamıştır.

Müzik ve edebiyat bilgisi oldukça fazladır. Dünyaca ünlü müzisyenlerin eserlerini piyanoda çalabilmektedir. Çaykovski, Beethoven, Moskovski gibi müzisyenlerin bestelerine hâkimdir. Rossini'nin *Giyom Tel Üvertürünü* Londra'da Kristal Palas'ta dinleyecek kadar müziğe düşkündür. Evinde piyanosunun bulunduğu oda da, ünlü müzisyenlerin ve edebiyatçıların tabloları bulunur.

Giyim, müzik ve eğlence hayatı olarak tamamen Batılıdır. Ancak, onun Batıllığı Avrupa'nın moda ve eğlence hayatından ileriye gidemez. Türk kültürünü zayıf, Avrupa kültürünü zengin bulur.

Fizikî olarak oldukça güzel bir kadındır. Roman başkahramanı Samim, Nevhiz'i ilk gördüğünde “*Onda şüphesiz uzaktan bile icra-i tesir eden pek müessir bir cazibe vardı*”⁹¹ diye düşünür. İlk görüşte kendine hayran bırakan bir kadındır. Samim, İstanbul'a geldiğinde güzelliği ve nefaseti ile onu son derece cezbeden ilk kadındır. Vücudu oldukça düzgündür. Samim ilk gördüğünde hemen onu elde etmek, onunla aşk yaşamak ister:

“ *İnce bir vücut, uzunca bir boy, mevzun bir endam, esmer mi, kırmızı mı, beyaz mı nedir bir renk verilemeyecek; şimdi esmerken*

⁹¹ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s. 22

şimdi beyaz yahut kırmızı denilecek ipek daha iyisi kadife bir çehre, mutena bir şekil ile başını tetviç eden kumral saçları ayrı ayrı bakıldığı halde bir fevkalâdelikleri görünmediği halde gözlerinden, dudaklarından, göğsünden, kalçalarından ziyade bunların heyet-i mecmuasından intişar eden pek mukavemetsiz bir şiir ve cazibe halesiyle müzeyyen, fakat muzlim, fakat esraralud, fakat muammaengiz bir his veren bir şahsiyet”⁹²

İlk görüşte Samim’de böyle bir etki bırakan Nevhiz evlidir. Samim bunu öğrendiğinde de düşünceleri değişmemiş, hala onu elde etme hayalleri kurmuştur.

Nevhiz, tam manasıyla aşk kadınıdır. “ *Fikrimce dünyada güzelliğin fevkinde başka hiçbir şey yoktur. Zaten hayat güzellikten ve aşktan ibarettir*”⁹³ düşüncesinde olan bu kadın evlendiği adamda aradığı aşkı bulamamıştır. Kocasını Sadri Bey, Kadri Paşa’nın büyük oğludur. “ *...somurtkan bir kaya parçası*”⁹⁴ gibi olan bu adam eşi Nevhiz’e karşı ilgisizdir. Onun en büyük merakı ve zevki kumardır. Konuşmayı sevmez, çay davetlerine katılmaz, çevresine karşı oldukça ilgisiz bir adamdır. Nevhiz’i kumar yüzünden ihmal etmiştir. Romanda, karı koca arasında hiçbir konuşmaya ve ilişkiye yer verilmemiştir. Bu durum Nevhiz’in kocasını aldatmasını meşrulaştıran bir konum hazırlamıştır. Kocasının bu ilgisizliğine rağmen Nevhiz, kocasından hiçbir şekilde şikâyet etmemiştir. Çünkü o evde kalma korkusuyla sevmediği bir adamla evlenmek zorunda kalmış, mutsuz bir kadındır. Kocasının, sürekli kumar oynanan kulüplere gitmesi Nevhiz’i rahatlatmaktadır. Bundan dolayı bir kez bile olsun eşinden yana bir şikâyeti işitilmemiştir:

“ Nevhiz, o kadar mağrur bir kadındır ki, kocasından şikâyet değil; bahsettiğini kimse işitmemiştir”⁹⁵

⁹² Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.23

⁹³ Mehmet Rauf, a.g.e, s.175

⁹⁴ Mehmet Rauf, a.g.e, s.20

⁹⁵ Mehmet Rauf, a.g.e, s.47

Nevhiz, kocasından yana yüzünün gülmediği evliliğini, kocasının ailesinin yanında yaşamaktadır. O evde bir gelin gibi değil, bir misafir gibi yaşamaktadır. Romanın başlarında Saraylı Hanım'ın, Nevhiz için söylediği; “ *Gelin gelip buraya geleli üç sene oluyor, bu evde bir misafir gibi, merasimperver, teklifli bir hayat sürüyor*”⁹⁶ sözlerinden onun bu yaşayışı beğenmediği, misafir gibi hissettiği bu evden yine bir gün misafir gibi gideceği anlaşılmaktadır. Saraylı Hanım, Nevhiz'in bu sıkıcı, aşktan uzak evliliği nasıl sürdürdüğüne ve aşk, zevk için kocasını nasıl aldatmadığını düşünmektedir.

Nevhiz'in nefsine hâkim, mağrur bir kadın duruşuna sahip olması, ona ilk görüşte aşık olan Samim'i korkutmuştur. O, Nevhiz'i elde etmek isterken, bu kadının kocasını aldatıp başka erkeklerle birlikte görülmediğine üzülüp, kendisiyle de birlikte olmayacağını düşünmüştür. Nevhiz, Samim gözünde:

*“Vücudunun zerrelere kadar sevmek ve sevilme için halk olunmuş bu kadın, aşk için, zevk için vücut bulmuş ilâhî bir mevcut...”*⁹⁷

Olarak görülmekte ve onun aşkına, vücuduna sahip olmak için her şeyi göze almayı hak ettiğini düşünmektedir.

Her ne kadar mağrur, kocasına sadık bir kadın olarak görülse de şehvetli davranışlar sergilemekten çekinmez. Samim'i kendisine daha çok âşık eden ve ona sahip olma konusunda hırsa kapılmasına neden olan davranışlarda bulunur:

“Hâlbuki Nevhiz, yanı başında koltuğunda, onun beynini fırtınalarla tarumar eden bu hissiyattan haberdar olmuş da onu daha ziyade tahrik etmekten zevk duyuyormuş, lâhutî nağmelerle salonda temevvüc eden Şuman'ın neşidesiyle aşı oluyormuş gibi vücudunu dalgalandırıyor,

⁹⁶ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.47

⁹⁷ Mehmet Rauf, a.g.e, s.62

siyah şehvet halkalarıyla muhat gözlerinin süzgün, baygın nazarlarıyla onu sanki vahşî bir günaha davet ediyordu”⁹⁸

Samim, uğraşları sonunda Nevhiz ile yakın bir ilişki kurmayı başarır. İlk başlarda Nevhiz, Samim’e karşı mesafeli davranarak, onun ilgisine karşılık vermez. Samim, Nevhiz için ; “ *Onda zulmet vardı, esrar vardı, uçurum ve elem vardı*”⁹⁹ diye düşünerek, onun sevgisini gösteremeyen, güzelliğine, sıcaklığına rağmen, sevme ve aşk konusunda oldukça soğuk olduğunu düşünmüştür.

Samim, duygularını Nevhiz’e söylediğinde, Nevhiz, hemen onun kollarına atlamamış, temkinli ve soğukkanlı davranmıştır. Buna neden olarak; şimdiye kadar birçok erkeğe rast geldiğini, birçoğunun onu istediğini, sevdiğini, takip ettiğini belirterek; aldanmak, mutsuz olmak ve boş yere yara almaktan korktuğu için onları reddettiğini ve bu konularda temkinli davrandığını belirtmiştir:

“Onda öyle bir vakar, öyle ağır bir tavır vardı, öyle bir kraliçe tavrı vardı ki, ilk gün onu kolay bir zafer olarak telâkki edişine şimdi kendi de gülüyor...”¹⁰⁰

İlişkileri ilerlediği zaman da, bütün buluşmaları ve nerede ve ne zaman olacağını Nevhiz belirtmiştir. Onun bu vakur, mesafeli hali, ilişkilerini yöneten ve her şeyin ona göre ayarlandığı bir durum ortaya çıkarmıştır. İlişki çift arasında değil, Nevhiz kontrolünde devam etmiştir. Nevhiz tehlikeyi seven bir kadındır. Samim’le buluşmalarını tehlikeli ve gizli plânlar yaparak düzenler. Onun aşkını isteyen adamın tehlikelerle mücadele etmesini ister:

“ Son derece mağrur, son derece nefesine hâkim bir kadın demeliyim. Son derece hayalperver, son derece hassas bir kalp taşımaktan de hali değilim, yalnız bu kalp ve bu his gururun arkasında

⁹⁸ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s. 64–65

⁹⁹ Mehmet Rauf, a.g.e, s.75

¹⁰⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s.76

gizlenmiş ve âdeta kaybolmuştur... Bunu itiraf ederim... Benim aşkıma isteyen adam her şeyden evvel ona lââyık olduğumu ispat etmeli, âdeta beni fethetmelidir. Evet, ben fedakârlıkla, büyük türlü müşkülâtle fetholunmak isterim ”¹⁰¹

“ Benim çocukluğumdan beri tahayyül ettiğim aşk, dünyada başka hiçbir kuvvet tanımayan, başka hiçbir kuvvete mağlûp olmayacak kahır, yırtıcı korkunç bir aşktır... Beni feci tehlikelere, müthiş felâketlere rağmen isteyecek, arayacak ve sevecek böyle bir erkek ve bunun verebileceği böyle bir aşk isterim. ”¹⁰²

Samim, Nevhiz'in kalbini fethetmek, onun aşkına lââyık olabilmek için her şeyi yapar. Nevhiz'in tehlikeli buluşma plânlarına uyar, o ne zaman isterse görüşmeyi kabul eder, İstanbul'daki sosyal hayatında kopar, uzakta Moda'da bir ev tutar, günleri hep onu beklemekle geçer ama Nevhiz'i her şeye rağmen yine soğuk ve aşktan uzak bulur. Kadının kendisine âşık olmadığını düşünür. İlişkileri cinsellikten öteye gitmez. Aralarında herhangi bir duygusallık yaşanmaz. Samim'in Moda'da tuttuğu evde Nevhiz'in istediği zaman buluşurlar bu buluşmalarında da aralarındaki ilişki sadece cinselliktir. Nevhiz bu buluşmalarında Samim'in tanıdığı kadından çok farkı bir kadın olmakta, bu farklı davranışlarıyla Samim'i kendisine iyice bağlamaktadır:

“ Yalnız güzelliği değil, o zamana kadar nasılsa sakin duran ruhu da sanki ateşlenmiş, âdeta kaynıyordu. Gözünde mahmur bir zulmet yayılmış, yanaklarını bir kırmızılık alevi sarmış, dudakları şiddetli bir humma ile yanıyor gibiydi. Lâkırdı söylerken, gözleri baygın bir parıltı ile alevleniyor, kenarında dalgalanan şuh ve müphem gamzelerle ağzında öyle zengin bir tebessüm hattı gölgeleniyordu ki, Samim'i buseden daha leziz, buseden daha kuvvetli bir rehavetle

¹⁰¹ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s 174

¹⁰² Mehmet Rauf, a.g.e, s. 177

sarhoş ediyordu. Gerdanı simin harelerle ipekleniyor, memeleri Samim'i çıldırtan bir galeyanla telâtum ediyordu.

...

Söz söylerken, ellerinin, parmaklarının öyle hareketleri oluyordu ki başka kadınların gözlerinde, dudaklarında o kadar manalı cilveler olamazdı. Sözlerini derin işvelerle ihata eden sesi ile mevcudiyetini sıcak nazarlarla canlandıran gözleri şuh deraguşlarla birbiriyle yekmeal oluyordu. Bilhassa bazı kelimeleri söylerken, tekellüm ve tasavvut cilveleri Samim'in ruhunu en nefis bir beste gibi üstadane bir hulûl ile zapt ediyordu.”¹⁰³

Samim'i cinselliği ile kendine bu kadar bağlayan Nevhiz, aşk konusunda ise Samim'e yetersiz gelmektedir. Cinselliğe önem veren ve gördüğü kadınları cinsel çekiciliği ile değerlendiren Samim ise bunu yeterli görmez, ilişkilerinde bir eksiklik bulur. Samim bu buluşmalarda mutlu olur; ancak içindeki “Nevhiz beni sevmiyor” düşüncesi hiç gitmez. Aradığı aşkı bulamadığını düşünen Samim ise Nevhiz'i idare ederken, daha önce kendisini sevdiğini bildiği Pervin'le görüşmeye başlar. Nevhiz'e göre Pervin daha sıcak ve aşk konusunda daha kolay bir kadındır. Nevhiz'de bulamadığı aşkı Pervin'de bulacağını düşünür. Nevhiz'in cinselliği ile Pervin'in aşkını birleştirir. Aradıklarını tek kadın da değil de iki kadında bulur. Zamanla bir kalpteki iki kalp sorunu büyür. Nevhiz'in kendisine daha yakın ilgi göstermeye başlaması, Samim'i tekrar Nevhiz'e yönlendirir. Ona Avrupa'ya kaçmayı ve aşklarını daha rahat yaşamayı teklif eder. Nevhiz, Samim'le Avrupa'ya kaçmayı kabul eder. Ancak, aradığı aşkı Samim'de bulamadığını düşündüğünden; kayın pederi Kadri Paşa'ya bir mektup bırakır. Mektupta:

“...konağa geldi geleli kendilerinden gördüğü nezakete, insaniyete son derece minnettar olduğunu fakat bir genç kadının kayınpederinin kayınvalidesinin nezaketiyle iktifa edemeyeceğin, kocasıyla

¹⁰³ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.180

sürdürdüğü hayata artık tahammül edemeyip onu terk etmeye mecbur kaldığını”¹⁰⁴

Bu mektubu yazdıktan sonra Amerika’da eğitim almış, İstanbul’a yeni dönmüş genç bir delikanlıyla İtalya’ya kaçmıştır.

Nevhiz, hem eşini aldatmış, hem de eşini aldattığı Samim’i aldatmıştır. Eşinde bulamadığı cinsel yakınlığı ve isteği Samim’de bulmuştur, Samim’de bulamadığı aşkı ise Amerika’dan gelen bir gençte bulmuş Samim’i de aldatmıştır. Aradıklarını tek bir erkekte bulamadığından dolayı hayatındaki bütün erkekleri aldatmıştır.

Yine, *Karanfil ve Yasemin* romanında Pervin’de eşini aldatır. O da Nevhiz gibi kocasını Samim ile aldatır. Pervin’in, Nevhiz’den farkı; Pervin’in Samim’i ilk gördüğünden beri ona âşık olmasıdır. O, Nevhiz gibi cinsel ihtirasları için kocasını aldatmaz, sadece çok sevdiği Samim’le kavuşma ümidiyle aldatır. Kocasını aldatırken aslında Samim’de onu aldatır. Onunla birlikte olduğu süre içinde Samim, Nevhiz’le de birlikte olur.

Pervin; Samim’in arkadaşı Pertev’in kız kardeşi, Kadri Paşa’nın büyük kızıdır. Mehmet Rauf’un diğer romanlarındaki kadınlar gibi Pervin’de Batılı bir eğitim almış, müzikten, edebiyattan ve sanattan anlamaktadır. Güzel piyano çalar:

“ Bu esnada içeride salonda misafir hanımların ve beylerin rica ve ibrarıyla piyanoya geçmiş olan Pervin’in lâtif sesinin, Şuman’ın neşidelerinden birini teganni ederek “Ich kannst nicht fassen, nicht glauben” diye yükseldiğini işitti”¹⁰⁵

Mehmet Rauf’un anlattığı kadınların bir örneğidir. Modadan anlar, şık giyinir, bakımlıdır. Onun da diğer kadınlar gibi Avrupalılaşımadan anladığı

¹⁰⁴ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.336

¹⁰⁵ Mehmet Rauf, a.g.e, s.63

yüzeyseldir. Avrupa onun için de; giyim kuşam, eğlence ve özgür bir hayattır. Bu özellikleriyle Avrupa'ya hayrandır.

Kadri Paşaların evini onun dekore etmesi, onun sanata olan merakı ve sanat zevkinin yüksek olmasından kaynaklıdır. Evi sanat eserleriyle, uyum içinde zevkle döşemiştir. Küçüklüğünden beri de bu işlerle meşgul olmayı sevmiştir. Evde verilen bütün çay davetlerini o organize etmiş, davetlerin, Avrupa usullerine uygun olması için elinden gelini yapmıştır.

Avrupa'dan yeni dönen Samim için oldukça ideal bir kızdır. Samim Pervin'in dış görünüşünü beğenir:

“ Bu, yirmi iki yaşlarında, ufak tefek, zengin ve ahenktar vücutlu bir hanımdı. Kesik kestane saçlarının dalgalarıyla, hatta uzun ipek kirpiklerinin hareketiyle bile gölgeleniyor denecek kadar rakik ve beyaz cildi vardı. Koyu sarı gözleri namütenahi hande dalgalarıyla taşıyordu.”¹⁰⁶

Pervinlerin evinde verilen çay davetinde, Samim ve Pervin tanıştıktan sonra aralarında samimî bir ilişki doğar. Samim, Pervin'le dans eder, dans ederken kadını iyice inceler.

“... ondan sıcak, samimi, püremel bir hava intişar ediyor; basmıyor, uçuyor denilecek bir hafiflikte oynuyordu”¹⁰⁷ diye düşündüğü Pervin'i, ilk gördüğünde hayran kaldığı ve aşık olduğu Nevhiz'le karşılaştırır ve *“ Nevhiz'e bakarken, insan derin ihtiras galeyanlarına boğuluyor, fakat Pervin de şifa veren bir sükun intişar ediyordu”¹⁰⁸* diye düşünür. Nevhiz, Samim için aşkın ihtiraslı yanı, Pervin ise huzurlu ve sevgi dolu yumuşak hisler uyandıran yanındır. Samim Pervin'le konuştuğunda onu daha zarif ve daha cazip bulur. Pervin konuştuğunda zekâsını, ince

¹⁰⁶Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s14

¹⁰⁷Mehmet Rauf, a.g.e, s. 23

¹⁰⁸Mehmet Rauf, a.g.e, s23

zevkini ve sanata olan merakını ortaya çıkarır, bu da Samim'in ona olan ilgisini arttırmıştı:

“ Gayet hararetli, ahenkdar bir sesi, tatlı, sıcak bir söyleyişi vardı. Sözlerinden, her hususta pek zeki, pek şahsî bir görüşü olduğu anlaşılıyordu. Ara sıra şen bir kahkaha dalgacığı ile göğsü fıkırdıyordu”¹⁰⁹

Kadınları fizikî ve ruhî özellikleri yanında, cinsellikleri ile de değerlendirmeler yapan cinselliği ön plânda tutan bir tip olan Samim, Pervin'i de bu özelliklerine göre değerlendirir. Onu gayet çekici ve şuh bulur:

“ Fakat asıl şahsiyeti dudaklarında tebellür etmiş denilebilirdi. Bu, biraz kalınca ve gayet tatlı kırmızı dudaklar en küçük bir telmih ile birden pespembe oluveren şeffaf çehrenin, yavru masumiyetiyle parlayan canlı gözlerin yanında o kadar şuh, o kadar fitneengiz tebessümlerle ateşleniyordu ki insan saffetle şeytanetin bu bariz zıddiyeti arasında mütehayyir kalıyor, harap oluyordu.”¹¹⁰

Güzellik, zevk, sanat, şuhluk, sıcaklık gibi birçok özelliği kendinde barındıran Pervin, Samim'e ilgi duymuş ve hatta ona âşık olmuştur. Her seferinde Samim'e yaklaşmak ve onunla birlikte olmak istemiş; ancak Samim tüm benliği ile Nevhiz'i düşündüğünden ve onu elde etme çabası gösterdiğinden Pervin'le ilgilenmemiş, onu her defasında ihmal etmiştir. Ara sıra Pervin aklına takılsa da o hep Nevhiz'i arzulamış, sonunda Nevhiz'e açılmış ve ilişkileri başlamıştır. Pervin ise; Samim'den hep bir ilgi ve sıcaklık beklemekle yetinmiştir. Bu arada Samim'e birçok insanla tanıştıran Saraylı Hanım ise; Samim'e sürekli Pervin'i kaçırmamasını, onunla evlenmesini, böyle güzel, zeki ve zengin bir kızı başkasına kaptırmaması gerektiğini söylemektedir. Samim ise; tercihini yapmış Nevhiz'le yasak bir ilişkiye başlamıştır. Bu sırada Pervin'in Samim'den beklediği ilgiyi Şeref Bey gösterir ve ona evlenme

¹⁰⁹Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s. 44

¹¹⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s.14

teklifinde bulunur. Pervin, Samim’i sevmektedir. Şeref Bey, Pervin’i ailesinden ister, o da biraz vakit tanımlarını ister, bu sırada Samim’den bir ilgi bekler ama Samim Nevhiz’le birlikte olduğundan ona hiçbir ilgi göstermez. Pervin istemeye istemeye, evde kalmak korkusuyla evlenmeyi kabul eder. Aynı anda ağabeyi Pertev de Yezdan ile evlenir, iki çift Avrupa’ya balayına gider. Pervin, Yezdan ile Pertev’in mutlulukları yanında kendisini mutsuz hisseder, kocası kumar düşkünlüğünden dolayı onunla ilgilenmez, çoğu zaman onu yalnız bırakır:

“Bu kadar kumar müptelâsı adam güç bulunur. Kumar oynayabilmek için beni burada değil, Avrupa’da bile yalnız bırakır gider, beni hep kumar oynanan yerlere sürüklerdi. Ben meselâ müzeleri, tiyatroları, konserleri görmek için deli olurken, o bana maalkeraha refakat eder ve fırsat bulur bulmaz beni bırakıp sıvıştırdı.”¹¹¹

İlgisiz ve sevilmeyen bir koca, yanlarında mutlu bir çift olunca Pervin gittikleri balayında çok mutsuz olur ve bir an önce İstanbul’a dönmek ister, döndüklerinde ise kayın validesinin yanında Feneryolu’ndaki köşkünde yaşamaya başlar.

Nevhiz’de bulamadığı aşkı, Pervin’de bulacağını düşünen Samim, Pervin’in kocası Şeref’in kumar oynamaya gitmesinden istifade ederek sürekli Pervin’in yanına gider. Onu kendisine âşık edecek davranışlarda bulunur. Onun güzelliğinden, sevicecek bir kadın olduğundan bahseder. Pervin’e ona âşık olduğunu itiraf eder. Zaten en başından beri Samim’e âşık olan Pervin, Samim’in bu ilgisi karşısında kayıtsız kalmaz ve o da Samim’i sevdiğini itiraf eder:

“ Ben sizi ilk gördüğüm an sevmeye başladım. Sizi gördüm, sesinizi işittim, iradem ihtiyarım kalmadı, kâmilin, kâmilin ve ebediyen sizin olduğumu anladım. Ah bilseniz başka bir erkeğe zevce olmak benim için ne kadar, ne kadar güç geldi. Uzun geceler, ebediyen hayatıma

¹¹¹Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.265

girmiş beni eline almış olan bu adam duymasın diye başımı yastıkların arasına sokarak sabahlara kadar hıçkırmaktan harap oldum.”¹¹²

Aşklerini birbirlerine itiraf ettikten sonra Pervin, bu aşktan korkar, ne kadar sevmese bile kocasına ihanet edemeyeceğini söyler. Samim, Pervin’in peşini bırakmaz. Pervin bu aşk karşısında dayanamaz. Sürekli görüşmeye başlarlar. Kocasının yokluğunu fırsat bilerek evinde bile Samim’le görüşür onunla birlikte olur. Samim’in Moda’daki evine giderek onunla cinsel münasebette bulunur. Bu sırada Nevhiz’den beklemediği bir ilgi gören Samim, Pervin ile olan ilişkisinden pişman olur, onu her seferinde türlü yalanlarla atlatır. Pervin, Samim’i görmek için Moda’daki evine gittiği bir gün, Nevhiz ile Samim’i sevişirken görür ve orada yaşadığı bu ilişkiden çok pişman olur ve bu ilişkiyi bitirmeye karar verir. Hem bedenen hem de ruhen Samim’in ihaneti karşısında çökmüştür. Samim’den ayrılmayı düşünür ama onu hala çok sevdiğine karar verir. Samim’i Nevhiz’in elinden kurtarmak için savaşmaya karar verir. Samim’e Avrupa’ya kaçmayı, aşklarını daha rahat yaşamayı teklif eder. Samim bu teklif karşısında ilgisiz kalır ve onunla görüşmemeye karar verir. Pervin’in görüşme isteklerini geri çeviren Samim, bir gün çok hasta olduğunu görüşemeyeceklerini telgrafla bildirir. Bunun üzerine yağmurlu, soğuk bir havada yürüyerek Samim’in evine giden Pervin, onun hasta olmadığını, Nevhiz’le buluştuğunu öğrenir, yine ıslanarak evine geri döner ve hastalanır. Çok ağır bir zatürre geçirir. Bu arada Nevhiz Samim’i aldatarak başka bir erkekle İtalya’ya kaçmıştır. Samim Pervin’e yaptıklarından çok pişman olur, Pervin’in hastalığını öğrenir ve hemen onun yanına gider. Pervin Samim’in ellerini tutarken onunla yaşamak istediği aşkı anlatırken ölür:

“ Genç kadın birdenbire canlandı kımıldandı, gözleri parladı, yanaklarına bir renk gelir gibi oldu; ve bilhassa Pertev ile Yezdan’ın Avrupa’da sürdürdükleri beraber aşk hayatlarını kendisiyle beraber yaşamak, en muazzez emeli olduğunu tekrar etti.

¹¹²Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.277–278

En çok Ostande'nin deniz mevsimi hayatını beğenmişti. Mutlak oraya gideceklerini söylüyor, Samim'le beraber yaşamak için tahayyül ettiği serbest, mesut aşk hayatını tafsil ediyordu.”¹¹³

Samim'in aşk oyunu karşısında eşlerini aldatan iki kadın vardır. Biri Samim'e sadece cinselliği ile bağlıyken, diğeri cinselliği ile birlikte tam manasıyla her şeyi göze alarak kalben bağlanmıştır. Sonunda Pervin'i ölüme götüren bu aşk Samim karakterinin Avrupalılıktan özgür bir aşk hayatı, gerektiğinde evli kadınlarla bile aşk yaşanması gerektiğini anladığını göstermektedir. Toplum Avrupalı olamamakla ve başımıza gelen milli felâketleri içtimaî hayatımızın noksanlığına ve kadının toplum hayatında olmadığına bağlayan Samim, girdiği bu yasak aşk oyunlarıyla kendisinin de Avrupalılaşmayı ne kadar yanlış algıladığını göstermektedir. Sadece cinsel zevk ve âşık olunabilecek bir kadın özlemi ve ne pahasına olursa olsun bu kadını elde etmek. Samim, Avrupalı Samim olarak sadece bunu yapmıştır. Toplumda eleştirdiği, kadınları ve erkekleri felâkete sürüklediğini düşündüğü örf ve adetlerin daha kötüsünü kendisi yaparak kadınların aşk zaaflarından yararlanıp onları zina, ihanet gibi suçları işlemesine yönlendirmiş, hatta ölmelerine neden olmuştur. Çok sevdikleri Avrupaî çay davetlerinin dedikodu ve çirkinlik ürettiğini fark etmeden Samim'de eleştirdiği insanlar gibi yanlış Avrupalılaşmıştır.

Harabeler romanında Süheyla, kocası Naim'in eğlence hayatına düşkün olması ve kendisini başka kadınlarla aldatması nedeniyle kocasından intikam almak için aldatmayı düşünmektedir. Onun aldatma düşüncesi fiili olarak gerçekleşmez, romanın başkahramanı Nuri Süha'ya yakınlık duyar, ama Nuri Süha onunla sadece müzik sohbeti yapar, herhangi bir aşk macerası düşünmez. Süheyla'nın kocası Naim, özellikle Fahir Bey'in köşküne sürekli gider. Onun köşke gitme amacı, içkili, müzikli ve kumar oynanan eğlence davetlerinde erkeklerle kurdukları samimî ilişkilerle tanınan köşkün kızlarıyla gönül eğlendirmektir. Kocasının kadınlarla yaşadığı ilişkileri öğrenen Süheyla'da ondan intikam almak, ihmal edilmişlikten kurtulmak için kocasını başka bir erkekle aldatmayı düşünür.

¹¹³Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.349

Süheyla iyi eğitim bir kadındır. Özellikle müzik bilgisi oldukça gelişmiştir. Babası, Süheyla'ya çok iyi ve derin bir müzik eğitimi aldırmıştır. Ailesinin müziğe ilgili olması sebebiyle kızları Süheyla'yı da müzik sevgisiyle yetiştirmişlerdir. Avrupa kültürüne ve yaşamına hayran bu kadının Schuman en çok çaldığı ve neredeyse taparcasına sevdiği bir bestekârdır. Evinin duvarlarında onun resimleri asılıdır.

“ Musiki benim için bir dindir. Yalnız bir din değil, yegâne imanım, yegâne dinim musikidir desek daha doğru olur. Babam beni ayakta durabildiğim yaşta piyanoya oturtmuş ve parmaklarım kabiliyet-i lemsiyelerini en evvel piyano tuşlarında tecrübe etmiştir. Validem iyi keman çalar, pederim flütte üstad addolunacak bir derecede maharet gösterirdi.”¹¹⁴

İyi bir eğitim almış, müzik yeteneği gelişmiş Süheyla, kocasının kendisini başka kadınlarla aldatıp, yalnız bırakmasından dolayı, özellikle müzik alanında yakın bulduğu Nuri Süha ile beraber vakit geçirmek ve onunla bir ilişki yaşamak ister. Nuri Süha ve Süheyla arasında müzik, *Eylül* romanında olduğu gibi Suat ve Necip arasında ilişkiyi geliştiren vasıta görevi görür. İkisi başbaşa kalınca müzik yakınlaştırıcı bir unsur olur. Süheyla, Nuri Süha'ya Schuman'ın aşk hikâyelerini anlatır. Nuri Süha'ya yakınlaşmak için bütün kadınlığını kullanır.

Süheyla'nın kocasını aldatma düşüncesine kapılmasının tek nedeni Mehmet Rauf'un diğer romanlarında aldatan kadınların kocalarını aldatma nedenleriyle aynıdır. İyi bir eğitim almış, sanatsal zevklere sahip bir kadın olarak kocası tarafından ortak zevklerinin olmamasından dolayı kocasını aldatır. Süheyla karakteri üzerinden de görücü usulü evlilik ve ortaya çıkardığı mutsuz evliliklere bir eleştiri yapılmıştır.

¹¹⁴ Mehmet Rauf, *Harabeler*, 13 Teşrinisani 1926

Kâbus romanında aldatan kadın ise Nigar'dır. Romanın anlatıcısı Aziz Nihat, çok sevdiği karısı tarafından ihanete uğrar ve hayatı âdeta kâbusa döner. Romanda Aziz Nihat-Nigar çifti mutlu bir aileyi temsil etmekle birlikte, Nigar hayatında bazı duyguların eksikliğini yaşar. Evliliği tekdüze hale gelmiş, kocası ile ilişkileri alışkanlığa dönüşmüş Nigar, macera ve heyecan yaşamak için kocasını mutlu bir evliliği ve çocuğu olmasına rağmen aldatır. Nigar, kocasını seven ve ona bağlı olan bir kadın olmasına rağmen içindeki dinmek bilmeyen macera arayışı ve kadınlık duygularının tatmini için yolda kendisine inceleyen ve sürekli takip eden bir gence âşık olur. Daha sonra bu gencin komşusu olduğunu öğrenince sıkıntısı daha da artar. Çünkü pencereden sürekli birilerini arayan gözlerle bakması kocası Aziz Nihat'ı şüphelendirir.

Nigar'ın genç aşığı ona sürekli aşk mektupları yazar, aşk şiirleriyle dolu olan bu mektuplar, Nigar'ın hoşuna gider. Kendisine aşk dolu mektuplar yazan bu genç adama iyice bağlanır. İçine düştüğü durum Nigar'ın durgunlaşmasına neden olur. Sürekli durgun bir halde elinde dikişi ile meşgul olan, pencerenin önünde aşığını bekleyen Nigar, kocasının şüphelerini üzerine çeker. Ancak kocası Nigar'ın kendisini aldattığına dair herhangi bir kanıt bulamaz. Onun tek kanıtı, Nigar'ın sürekli pencerenin önünde olmasıdır. Aziz Nihat, şüphelere kapıldıktan sonra karısını yakın takibe alır. Karısı gibi o da sürekli pencere önünde birilerini arar. Bu takiplerinde pencerenin karşısındaki yolda genç bir adamın kendi evlerine baktığını görür. Bu adamın karısının aşığı olduğuna karar verir. Nigar ise, aşkı kaybolmuş evliliğinin sıkıcılığından bir an olsun kurtulmak ve duygularını yazdığı şiirlerle okşayan zarif genci tanımak için onunla buluşmak arzusuyla yanıp tutuşmaktadır. Nigar, genç aşığı ile buluşacağı zaman, Aziz Nihat'ta hemen peşinden gider. Nigar ise, buluşması sırasında mektuplarından âşık olduğu genç adamın aslında kibar bir erkek olmadığını anlar, evine döner. Aziz Nihat ise karısının peşinden gitmesine rağmen bulamamanın kızgınlığı ile eve döner. İhaneti içine sindiremeyen Aziz Nihat, namusunu temizlemek ve karsından intikam almak için onu öldürmeye karar verir. Nigar, beklediğini bulamamanın verdiği üzüntüyle eve geldiğinde aslında hem aradığı maceranın, heyecanın hem de hayatının sonuna geldiğini anlar. Kocası oldukça sinirlidir ve içindeki intikam duygularıyla Nigar'ı boğarak öldürür. Bu romanda

aldatma olayı aldatan kadının kocası tarafından öldürülmesiyle sona ermiştir. Diğer romanlardaki gibi aldatma koca tarafından üzeri kapatılan bir olay gibi algılanmamış, aldatan kadının eşinin namusunu kirlettiği düşünülmüştür.

3.2. Âşık Olunan Kadınlar

Bu tip kadınlar, Mehmet Rauf romanlarında erkek başkahramanın idealindeki kadınlardır. Bütün vasıflarıyla aranan kadınlardır. Âşık olan erkekler bu kadınları elde etmek için ellerinden geleni yaparlar. Aşk konusunda oldukça zorlu olan bu kadınların kendilerine âşık olan erkeklere karşılık vermesi kolay olmaz. Romanlarda temiz karakterleri ile örnek gösterirler. Karşılarında karakterlerinin daha belirgin ortaya çıkması için zıt karakterli kadınlara yer verilir. Mehmet Rauf'un romanlarında aldatan kadınların bazıları aynı zamanda âşık olunan kadınlardır. Örneğin, Suad aynı zamanda ideal âşık olunan kadındır. Ancak "Aldatan Kadınlar" başlığı altında ele aldığımız için diğer başlıklar altında ele almayacağız.

Mehmet Rauf'un ilk romanı olan *Garâm-ı Şebâb* konusu itibarıyla aşk romanıdır. Mehmet Rauf, romanda, erkek kahramanı Memduh Bey'e plâtonik bir aşk yaşattır. Memduh Bey, romanda adı geçmeyen bu kadına o kadar çok âşık olur ki, büyük bir eser yazmak için kaçtığı sahil köyünde, şiiri unutmuş ve tüm zamanını, tüm ilgisini bu kadına aşkını kabul ettirmek için harcar. Memduh Bey, bu kadını, köyü tanımak için yaptığı gezide tanır, ilk görüşte kimsesiz olduğunu öğrendiği bu kadına merhametten doğan hislerle âşık olur. Bu kadın hakkında romanda fazla bilgi verilmez. Hakkındaki her şey kısıtlıdır. Memduh Bey'de kadını önce köydeki dedikodulardan tanımaya çalışır. İsmi romanda hiç geçmeyen bu kadın kocası tarafından terk edilmiş, köye hâkim bir tepede olan köşkünde, hizmetçisiyle birlikte yaşamaktadır. Çok güzel bir kadın olmasına rağmen yalnız yaşaması Memduh Bey'in dikkatini çeker. Kendisi gibi bu kadın da bir şeylerden kaçıyor gibi tek başına kırlarda, sahilde gezmektedir. Kadınlı tanıştığında ise onun güzelliğine, masumluğuna ve kişiliğine hayran kalır. Memduh Bey ile sürekli görüşmeleri

aralarındaki ilişkiyi geliştirir. Kadın, başkalarının bakışlarından rahatsızlık duyduğunu belirterek Memduh Bey ile bir arada görünmekten kaçınır.

Memduh Bey'in âşık olduğu kadın kendisi gibi edebiyata meraklıdır. *Nesim-i Edeb* adlı edebiyat dergisinin abonesi olan kadın, dergide Memduh Bey'in şiirlerini okur. Edebiyat dışında bu romanda da müzik ilişkinin gelişmesi için önemli bir görev üstlenir. Memduh Bey, bir gece gizlice kadını köşküne gittiğinde onun piyanoda Mozart'tan bir parça çaldığını fark eder. Kadının kültürlü, masum, gizemli oluşu, Memduh Bey'in kadına aşkını itiraf etmesini sağlar. Kadınla görüştükleri bir gün yazdığı şiirleri kendisine duyduğu aşktan ilham alarak yazdığını itiraf eder. Kocasından terk edilmiş bir şekilde yalnız yaşayan kadın, kendisine yapılan aşk itirafı karşısında serinkanlılığını korur. Kendisini Memduh Bey'e teslim etmez. Ancak Memduh Bey, Mehmet Rauf'un diğer romanlarında âşık olunan kadınlar gibi aşkına karşılık bulamaz. Memduh Bey'in aşkı kadını korkutur, Memduh Bey'in kendisine duyduğu aşkın ölünceye kadar sürecektir bir aşk olduğunu, kısa bir gönül ilişkisi olmadığını belirtmesine karşın kadın hayatında bir kişiyi sevdiğini ve onun dışında başka kimseyi sevemeyeceğini belirterek, Memduh Bey'den özür dileyerek aşkına karşılık veremeyeceğini söyler.

*“ Yirmi sekiz senelik hayatım yalnız bir kişinin aşk ve muhabbetiyle dolmuştur. Fakat heyhat ki hayat daima güllerden, rayihalardan, neşvelerden ibaret geçmiyor. Onun da dikenleri, zulmetleri, feryatları var. Ben ki bu konuda tecrübe sahibiyim. Bana inanınız beyefendi ki saadetimiz, saadet dediğimiz hülya bu muzlim rüya-yı hayatın bir nuru zailidir”*¹¹⁵

Memduh Bey, şiir kitabı yazmak için kaçtığı sahil köyünden, âşık olduğu kadından kabul görememenin verdiği üzüntü ve hayal kırıklığı ile tekrar İstanbul'a kaçır. Kadın, Memduh Bey'i reddettiği için pişman olup özür dileyse bile Memduh Bey içindeki acıyla birlikte İstanbul'a döner.

¹¹⁵ Mehmet Rauf, *Garâm-ı Şebâb*, 17 Ağustos 1312

Böğürtlen romanında erkek başkahraman Pertev'in bütün uğraşlarına rağmen aşkına karşılık bulamadığı kadın Müjgan, kişiliği ile de romana ismini veren böğürtlen meyvesine benzer. Pertev, Müjgan'ı niçin böğürtlene benzettiğini şöyle ifade eder:

“ Hani pek mutena, pek mahsû l- i ihtimam çiçekler ve yemişler vardır. Sonra köşede bucakta, çayırkların, çitlerin arasında kendi kendilerine bitmiş çiçeklerle yemişler de vardır. İnsan o mutena numunelere tabî hayran olur, fakat tabiatın lütuf ve takayyüdüyle kenarda bitmiş olanları da yakından tedkik edersek, ne derin nefasetler keşfederiz. Bazen bir çayır ucunda öyle bir çiçeğe, yahut bir çit üstünde öyle bir yemişe rast geliriz ki meftûn kalmamak kabil olmaz. O kadar cazip ve lezizdir. İşte Müjgan Hanımı hiç tanımadan dün gece salondaki vaz ve hâletle birdenbire görünce, bana öyle geldi. Evvelâ hiç nazar-ı dikkati celbetmeyen, fakat sonra keşf edilince pek derin nefasetlere, pek müstesna lezzetlere malik olduğu anlaşılan bir çiçeğe, bir yemişe, meselâ, meselâ, ben pek severim, bir böğürtlene benzettim...”¹¹⁶

Pertev'in ilk görüşte edindiği bu fikir doğru çıkmıştır. Zevk, eğlence hayatı içinde yaşayan, şık açık kıyafetler giyen yeğenleri Şeküre, Mahmure ve Nigar'dan oldukça farklıdır Müjgan. Kıyafetinden bir hanım mı yoksa bir hizmetçi mi olduğu anlaşılmaz. Pertev ilk gördüğünde onu hizmetçi diye düşünür ama hanımların arasında oturmasına da anlam veremez. Hem hanımlar arasında oturur hem de yeğeni Mahmure'nin isteklerini karşılar.

Okulunun son sınıfında mutasarrıflıkta bulunmuş olan babasını kaybeden Müjgan, yeğenlerinin yanında kalmaya başlar. Onlardan oldukça farklıdır. İyi bir eğitim almıştır. Batı kültürünü tanır. Ancak yanında kaldığı yeğenlerinden farklıdır.

¹¹⁶Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s.32-33

O içkili kumar masalarından, danslı eğlence hayatından uzaktır. Aldığı eğitim ve davranışlarıyla düzgün kültürlü yeni kadını temsil eder, yeğenleri ise Mehmet Rauf romanlarında sıkça yer alan yanlış batılılaşmış kadınları temsil eder.

Müjgan zatürre geçirdiğinden yüzü soluktur. Fizikî olarak güzel bir görünüşe sahiptir. Ancak hizmetçi mi yoksa hanım mı olduğu ilk bakışta anlaşılamayacak kadar da sadedir:

“ Müjgan bir hanım mı bir hizmetçi mi? Hizmetçi olsa, misafirlerin arasında oturmazdı. Hanım olsa, kendisine bu kadar soğuk bir emir verilmezdi, kalktı, dipte kayboldu.

Bir az sonra, likör şişesi ve kadehlerle ufak bir tepsi getirdi.

Bu daha yirmisine gelmemiş, güzel görünmek için süslenmemekle beraber dargın gibi donuk bakan açık kestane gözlerinden, bunların bir şiir mânâsıyla hem- âhenk ve edebi zannedilecek bir hatt-ı iğbirârla kıvrılmış dudaklarından, tayin edilemez, müessir, anlaşılamaz, fakat câzib bir ifade-i sihr ve efsûn seyelân eden bir mevcûd”¹¹⁷

Çok genç bir yaşta anne ve babasız kalmasıyla tahsili yarım kalan ve kendisine benzemeyen akrabalarının yanında kalmak zorunda olması Müjgan’ı iyice içine kapanık bir insan yapmıştır. İnsanlarla arasında büyük bir mesafe vardır, herkesten uzak durmayı tercih eder.¹¹⁸“ *ben hiçbir şeyi sevmem*” diyerek hayata ve insanlara olan bakış açısını açıkça belli eder. Yapmacık davranışları yoktur, hissettiği gibi davranır. Çevresine şirin ve mutlu görünmek gibi bir kaygısı yoktur. Çevresindeki insanları beğenmez, onlardan farklı olduğunu düşünür, o insanların kendi ruh dünyasını anlayamayacaklarını savunur. Yeğenleri gibi paraya tapmaz, paraya önem vermez.

¹¹⁷ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s.11

¹¹⁸ Mehmet Rauf, a.g.e, s.13

“ Meselâ benim hakkımda hiç kimsede zerre kadar doğru bir fikir olmadığına eminim. Ne yapsalar beni anlayamazlar ki. Bir kere onların hiçbirine benzemiyorum. Etrafımdaki bütün insanlara bakıyorum, hiçbirine benzemiyorum. Bütün dünya mesela paraya tapıyor. Âlâyişi hiç sevmem. Dünyada paranın sebep olduğu felâketleri, fâciâları düşününüz. Hayatın en muzır, en kaatil ve en zehirli mikrobu değil mi? (...) Parasız mahlûklar insan addolunmuyor. Hâlbuki parayı kazanmak için insanlıktan ne kadar fedâ etmek lâzım değil mi? Bütün nâmus, bütün necâbet, bitin şeref hep parayla fedâ ediliyor. Kadınlar namuslarını, erkekler şereflerini hep para için çamura atıyorlar. Bir kadın para için vücudunu değil, tek bir nazarını bile fedâ etmemelidir. Ben böyle düşünüyorum, böyle anlıyorum. Babam bana böyle öğretti”¹¹⁹

Hiç şüphe yok ki, Müjgan'ın para konusundaki bu görüşleri çevresindeki insanların para için her şeyi göze almalarından kaynaklanır. Babasından sıkı bir namus terbiyesi alan, ahlâkına ve namusuna oldukça bağlı olan Müjgan, özellikle yeğenlerinin para için vücutlarını bile ortaya koymalarından oldukça rahatsızdır. Yaşadığı çevrede içine kapanık bir tip oluşunun nedeni de bu insanlarla yaşadığı ahlâkî zıtlıklardır. O içindeki temiz duyguları, namusunu çevreden gelecek olan çirkinliklere karşı korumak için ilgisiz, sönük ve çevresinden kopuk bir tip olarak kendini koruma yolunu seçmiştir. Bu sebepten dolayı kendisini ilk görüşte çevresindeki kızlardan oldukça farklı bulan ve dikkatini çeken Pertev'e karşı da kendini koruma amaçlı olarak uzak durur. İnsanlara güveni olmadığından Pertev'le asla yakın bir ilişki kurmaz.

Kılık-kıyafetinde oldukça sadedir. Gösterişe asla düşmez. Bu sebepten dolayı çevresinde asla ilgi görmez ve fark edilmez. Ailesinin ölümüyle birlikte çok acı günler yaşamış, insanlara olan güveni sarsılmıştır. Özellikle kadın-erkek ilişkisinde oldukça güvensizdir. Evlilik konusunda ise ileri fikirlere sahiptir. Çiftlerin birbirini

¹¹⁹ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s. 66

tanıyıp, anlaşmasıyla bir evliliğin kurulabileceğine inanır. Pertev'in kendisinden hoşlandığını söyleyip, evlenme teklifinde bulunmasından sonra hem güvensizliğinden hem de birbirlerini tanımadıklarından dolayı bu teklifi kabul etmez. Yeğeni Şeküre'nin ısrarlarına ve dil dökmesine rağmen en küçük bir rıza belirtisi göstermez. Oldukça inatçı bir kişiliğe sahip olduğu "*sanki eğilmez bir taş bükülmez bir demir*"¹²⁰ sözleriyle ifade edilir.

Müjgan'da aydınlığa kavuşturulamayan bir karanlık bir ruh, insanlara karşı vahşî bir tavır ve hiç taviz vermediği çetin bir gururu vardır. Yeğenleri tarafından bu özelliklerinden dolayı sevilmez. Sadece Şeküre ile anlaşabilir. Onunla da birkaç cümle dışında bir konuşma yapmaz. Sürekli horlandığı içinde onlarla asla bir yakınlık kuramamakta, bedeni onların yanında olmasına rağmen ruhu onlardan çok uzak yerlerde dir. Müjgan'ın ilk hareketi daima itiraz ve ilk sözü de daima hayırdır. Kendisine samimî hislerini sunan Pertev'e hemen itiraz eder, onun bütün tekliflerine de hayır cevabıyla karşılık verir. Pertev, Müjgan'ın bu kırılmaz sertliği karşısında ona iyice bağlanır, aşkı daha çok kuvvetlenir. Çünkü o çevresinde kolay elde edilen kadınlara benzememektedir.

Müjgan'ın insanlara karşı bu güvensizliğine karşın sevme yeteneğini gösterdiği tek varlık köpeği Silki'dir. Kimseye göstermediği ilgiyi Silki'ye gösterir, kimseye vermediği sevgiyi Silkiye verir. Köpeğine karşı bir anne şefkatiyle yaklaşır. Bu durum Pertev'de küçük kıskançlıklar yaratır. Köpeğe gösterdiği ilginin çok azını kendisine göstermesini temenni eder. Ancak, Müjgan'ın, Pertev'e olan tavrı değişmez. Pertev biraz da olsa bu ortamdan uzak kalmak için Tarabya'ya döner. Burada Müjgan'ı unutmak için otelde tanıştığı Süheyla adındaki bir kızla ilişki yaşar; ama bu ilişki Müjgan'ı unutturmanın yanında daha çok ona bağlar. Çünkü çevresindeki kızlar, Süheyla'da dahil birbirlerine benzer, çok kolay elde edilirler. Fizikî açıdan Müjgan'ın bu kızlardan hiçbir farkı yoktur, o da oldukça güzeldir; ama onun farkı zor bir karaktere sahip olmasıdır. Namuslu, ahlâklı, paraya kıymet vermeyen, iki güzel söze kanmayan kişilik sahibi bir kızdır. Pertev, bu düşüncelerle

¹²⁰ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s.55

tekrar Ada'ya döner. Ona sahip olamasa bile onun yakınında olmak ister. Ada'ya geldiğinde düzenlenen bir piknik gezisine Pertev'de katılır. Çünkü Müjgan'da orada olacaktır. Piknikte olan bir olay Müjgan'ın, Pertev'e olan güvensizliğini ortadan kaldırır. Müjgan'ın köpeği Silki'ye, büyük bir köpek saldıracağı anda Pertev hemen Silki'yi kurtarır ve büyük köpek tarafından ısırılır. Bu olay Müjgan'ı çok etkiler. Hayatta en çok değer verdiği varlığı köpeği Silki'yi kurtarmak için kendi canını tehlikeye atan Pertev'in kendisine canını ortaya koyabilecek kadar değer verdiğini anlar. Sonunda Pertev, âşık olduğu kadın tarafından kabullenilir ve evlenme teklifine olumlu cevap alır. Romanın sonunda Pertev ve Müjgan evlenir, Müjgan o eski güvensiz halinden kurtulur.

Harabeler romanında, köşkün sahibi Fahir Bey'in yeğeni Mübeccel, Lebibzadelerin genç kâtibi Nuri Süha'nın âşık olduğu genç, güzel, eğitilmiş bir kızdır. O ve kardeşi köşkte yaşayan diğer kızlardan farklıdır. O da kız kardeşi Selma gibi köşkteki kızların, erkeklerle yaşadığı çirkin ilişkilerden rahatsızdır. Nuri Süha, ilk kez köşke geldiğinde Mübeccel ve Selma kardeşler arasında gelgitler yaşar. Her ikisi de ailenin diğer kızlarına göre çok farklıdır. Diğer kızlar gibi eğitilmiş ve Batı meraklısı olmalarına karşın Mübeccel ve Selma ahlâkî yönden diğer kızlar gibi değildir. Mübeccel de Selma gibi kirlenmiş ve batağa saplanmış düzende temiz kalmak için gayret gösterir. Mübeccel, köşkteki diğer kızlar gibi her gün başka başka erkeklerle ilişki yaşamaz. Kadınlığını para ve zevk için kullanmaz. Mübeccel'i bu özelliklerinden dolayı farklı bulan Nuri Süha, ona âşık olur. Ancak aşkına karşılık bulamayan Nuri Süha'nın karşısında oldukça kirlili bir rakip vardır. Mübeccel, kendinde topladığı birçok olumlu özelliğe karşın yalancı, kumarbaz ve çapkın bir adam olan Şerif Nahit'i sevmektedir. Bu ilişkisinden dolayı Nuri Süha ile birliktelik düşünmez. Nuri Süha, Mübeccel'in kendisini Şerif Nahit gibi bir adam için reddetmesinden dolayı Mübeccel'e büyük bir öfke besler, ancak içinde ona karşı dinmeyen bir aşk vardır. Mübeccel'i sevmesine rağmen Nuri Süha, Mübeccel'in kız kardeşi Selma ile birlikte olur, hatta onunla evlenme kararı bile alır, ama Mübeccel'in sert, inatçı kişiliğine rağmen ondan vazgeçemez. Bu durumu fark eden Selma da kız kardeşi ve sevdiği adam Nuri Süha'nın birlikte olabilmeleri için İstanbul'dan ayrılır.

Mübeccel, ne kadar da Nuri Süha'yı kabul etmese de Nuri Süha, ona karşı hislerinden asla vazgeçemez. Evlenebilecek bir kız olan Selma'yı değil de Mübeccel'i tercih etmesine kendisi de zaman zaman şaşırır.

Defîne romanında, başkahraman Şâkir Feyzi'nin ilk görüşte âşık olduğu, define sahibi Abdüssamet Paşa'nın torunu Suzan Hanım, annesi Hâdiye Hanım'ın ilk kocası Râci Bey'den olan kızıdır. On sekiz yaşlarında, Paris'te yetişmiş, Batı eğitimi almış, bilgili ve kültürlü bir kızdır. Anne ve babası ayrıldıktan sonra annesiyle İstanbul'da yaşamaya başlamıştır. Annesine benzer, ondan biraz daha incedir. Asil bir duruşu vardır:

*“Narin görünen ufak tefek vücudu, şekillerin gayr_ı ma'mûl zenginliği ile nazarının, tebessümünün bin bir şiir ve âhenk mânâsıyla fîrûzan olan genç bir kız”*¹²¹

Romanda, diğer karakterler gibi fazla işlenmemiştir; ancak defineyi aramak için Şâkir Feyzi, Suzan'ı düşünerek ondan cesaret alır ve tehlikelerle mücadele eder. Şâkir Feyzi zor durumda kaldığında Suzan'ı ve ona hissettiği duyguları düşünür.

Defîne romanının devamı olan *Kan Damlası* romanında da Suzan karakteri vardır. Şâkir Feyzi ile evlenmiş ve çocukları olmuştur. Zengin bir hayat sürdükleri sırada kendilerinden intikam almak isteyen Hüsrev'in hapisten çıkmasıyla mutlu yaşamları geride kalır. Cani adamlar çok korunaklı köşklarinin içine kadar gelip sütninesi Sıdika Hanım'ı öldürmüştür. Evlerinde böyle bir olay yaşanmasından dolayı uyku bile uyuyamaz hale gelmiştir. Romanın sonunda polisler katilleri yakaladıklarında rahat etmiştir.

¹²¹ Mehmet Rauf, *Defîne*, s.19

Halâs romanında İclâl karakteri hem seven hem de sevilen kadındır. Ciddi manada sevgisine karşılık bulduğu ve sevmeden önce ilk o sevildiği için bu kategoride ele alınmıştır.

İclâl, Nihat'ın İzmir'de girdiği vatansever gizli bir teşkilâtın yöneticisi Albay Emin Bey'in kızıdır. Nihat ile tanışması babasının ölümünden sonra yazdığı mektubu Nihat'ın teslim etmesiyle başlar.

Arnavutköy Amerikan Kolejini bitirmiş, dil bilen, kültürlü bir genç kızdır. Anne ve babası ayrı olduğundan, babasından ayrı olarak İstanbul'da Hürriyet-i İtilâf üyesi, eski adliye müsteşarı ve İngilizlerle ortak işler yapan Saim Remzi Bey'in evinde kalmaktadır. Fakat babası, onu okulda sık sık ziyaret ederek gerekli nasihatleri vermiş, bilgili, kültürlü ve vatansever bir insan olarak yetişmesini sağlamıştır. Milli değerlere bağlı, Batı kültürünü ve eğitimini almasına karşın özünden kopmamış bir Türk kızdır. Bilinçlidir, Batı'ya karşı bir özentisi yoktur, asla o dünyayı taklit etme girişiminde bulunmamıştır. Nihat, onu ilk tanıdığında İclâl'i, babasından uzakta, dayısının yanında kaldığından dolayı hayırsız evlât olduğunu düşünmüştür; ancak Nihat, İclâl'in babasından bahsedildikçe çehresinde parlayan masum ilgi ve alâkayı görünce bu düşüncesinin yanlış olduğunu anlamıştır.

İclâl, Nihat'ı derinden etkilemiştir. “ *Ahenkli ve rüzgârlı bir yürüyüşü, nurlu bir yüzü vardı.*”¹²². Nihat ilk başta İclâl'i görünce “ *görünür görünmez hayatımızı ışıklandıran, emellerimizi nurlandıran ve kalbimizi inşirah ve saadet arzuları ile dolduran ilâhî mevcutlardan biridir*”¹²³ diyerek ona hayran olur.

Annesi ve babası ayrıldıktan sonra İngiliz hayranı ve Türklüğe ihanet içinde bulunan dayısının yanında özünden hiçbir şey kaybetmemiştir. Dayısının evine gelen yabancı askerleri hiç hoşlanmaz. Onları, bize güya medeniyet getirme gururu ile kabaran birer hödük olarak görür. Bu insanların geçmişte ve gelecekte Türklerin düşmanı olduklarına inanır. Eve gelen İngilizlerle dayısı arasında tercümanlık yapar

¹²² Mehmet Rauf, *Halâs*, s.185

¹²³ Mehmet Rauf, a.g.e s.185

bu sırada da sürekli problem çıkarır ve onların anlaşmalarına engel olur. Hatta bu sebepten ötürü dayısı, İclâl'i babası gibi nemrut bulur. Eve gelen İngiliz ve Fransızları tanıdıkça onların gerçek İngiliz ve Fransız olduklarına inanmaz. “ *O bizim edebiyatlarını öğrendiğimiz asıl İngiliz ve Fransız'ın bir taklidi ve kuklası gibi geliyor*”¹²⁴ diyerek onların gerçek İngiliz ve Fransız nezaketini ve asaletini taşımadıklarına inanılır. Beatice'de aynı düşüncededeydi. O da Türk topraklarındaki yabancıları kaba bulur, onlardan hoşlanmazdı. Nihat, İclâl'in bu düşüncelerde olmasından dolayı mutlu olmuştur. İclâl'in fikirlerini olgun, ince ve keskin bulur. Ona hayran kalır. İclâl'i, babası Emin Bey'e benzetir. Aralarındaki ilişki ve muhabbet zamanla artar.

İclâl'de, hırçınlık, kıskançlık gibi duygular görünmez. Nihat ile sohbetlerinde sürekli aralarına giren dayısının kızı Şefkat'e karşı herhangi bir kötü davranışta bulunmaz. Çünkü o iyimser ve iyi kalpli bir kızdır. Vatanını düşünen, onun için bütün fedakârlıkları yapabilecek bir kişi böyle küçük olaylara müdahale edemezdi. O vatanını o kadar çok seviyordu ki; Nihat'la birbirlerine aşık olduklarında hemen onun kollarına atlamamış, aşklarının vatan bağımsızlığa kavuştuğunda, millet huzura erdiğinde evlilikle sonuçlanacağına karar vermiştir.

Nihat'ın, Ankara'ya gitme fikrini büyük bir olgunlukla karşılamış ve hatta kendiside oradaki mücadeleye katılmak istediğini belirtmiştir:

*“ Ah ne olur bende erkek olsaydım, erkek olsaydım da ben de bu işlere karışsa idim, ben de sizinle beraber memleket için bir vazife alsaydım, ben de vatanıma yararlı olsaydım.”*¹²⁵

O da Nihat gibi vatanın bağımsızlığını aşkından önce tutmaktadır. Nihat'ın Ankara'ya gitmeden önce hapishaneye düştüğü dönemde harap ve perişan olmuştur. Nihat, kurtulup tekrardan kavuşunca yine Ankara'ya gitmeye karar verir, bu kez İclâl de onunla gidecektir. Gitmeden önce Nihat'ı hapisten kurtaran ve ona âşık olan

¹²⁴ Mehmet Rauf, *Halâs*, s.186

¹²⁵ Mehmet Rauf, a.g.e, s.396

Beatrice ile tanışır. Hatta Beatrice bile İclâl'e hayran kalır ve şu sözleri Nihat'a söyler:

*“...Biz konuştuk konuştuk, konuştuk, şunu anladım ki, kendisi gayet iyi kalpli, gayet zeki ve çok hisli bir kadındır. Vatana karşı üzerine aldığınız çetin vazifeyi sizinle beraber sonuna kadar ifa edecek metanete maliktir. Bahtiyar olunuz”*¹²⁶

Nihat bu sefer Ankara'ya İclâl ile gidecektir. Vatan kurtulduğunda evlenecekler, onların da mutluluğu vatanın mutluluğu ile büyüyecekti. Çünkü İclâl'in hedefi, hayatı, fikri Türklüğe bağlı ve Türklük için her türlü fedakârlığı göstermektir. O da, Nihat gibi düşmanlardan kurtulmuş ve refah içinde mesut ve kalkınmış görmek için çırpınmaktadır.

İclâl, tüm özellikleriyle sevilecek ideal bir kadındır. Türklüğe bağlı, ihtiraslardan uzak, eğitilmiş, kültürlü bir Türk kadınıdır. Mehmet Rauf'un Türk kadınlarına örnek gösterdiği bir karakterdir.

3.3. Seven Kadınlar

Mehmet Rauf'un romanlarındaki kadınların birçoğu aşkı arayan, seven kadınlardır. Bu kadınlar kimi zaman aldatan kadındır, kimi zaman da aradığı mutluluğu bulamayan kadındır. Bundan dolayı çalışmamızda, seven ama aldatan bir kadını “Seven Kadın” başlığı altında incelemesi yapılmamıştır. “Seven Kadın” sınıflamasında yer alan kadınlar, tüm benlikleri ile âşık oldukları erkeği seven kadınlardır. Onu aldatmak, cinsel istekleri doğrultusunda kullanmak gibi istekleri yoktur. Âşık oldukları erkeklerden tek beklentileri kendilerini mutlu etmeleridir, bunun dışında herhangi bir karşılık beklemezler. Bununla birlikte bu tip kadınlar,

¹²⁶ Mehmet Rauf, *Halâs*, s.396

sevdikleri erkek için bütün fedakârlıkları yapmayı göze almalarına karşın, sevdikleri erkekten sevgilerine karşılık bulamazlar.

Halâs romanında seven kadın tipine *Beatrice* girer. Beatrice Nihat'ın İzmir'de kaldığı pansiyonun karşısındaki evde oturan İtalyan bir annenin ve İngiliz asıllı zengin bir İtalyan tüccarın tek kızıdır. Ailenin tek çocuğu olması sebebiyle her isteği yerine getirilerek yetiştirilir. Karakterinde bu özelliğinden kaynaklı olarak egoist davranışlar görülür. İyi eğitim almış, çok iyi piyano çalmaktadır:

*İngiliz kızı olmak itibarıyla Beatrice de İngilizce konuşur ve İngiliz olmayı İtalyan olmaya yeğler görünürdü. İngiliz olmayı tercih etmesine karşın; İngilizlere özgü manevî güzellik, İtalyanlara özgü dünyevî ihtiraslarla birleşmiş bir genç kız olarak her iki milletin de özelliklerini taşımaktadır.”*¹²⁷

Fizikî olarak; “... uzun olmaktan ziyade kısa denilecek bir boyda ve şişman olmaktan ziyade zayıf denilecek bir endamda”¹²⁸ dır, “...saçları kestane, kaşları siyaha yakın bir kestane, gözleri sarı denilecek kadar açık ela renginde, parlak, derin ve şahane bakışlı”¹²⁹ dır. “...burnu mevzun ve muntazam, küçük dudakları cazip ve rengin, çevresi yuvarlak ve buğday renginde”¹³⁰ dır.

Romanın kahramanı Nihat, Beatrice'yi bir davette görür ve çok beğenir, onunla tanışmak için bir ara dostu olan İtalyan tacirden yardım ister. Beatrice'nin dayısı olan bu tacir iki genci tanıştırır. O gece Beatrice'yi takip eden Nihat, onun oturduğu evi öğrenir ve evinin karşısındaki pansiyonda oda kiralar. Beatrice romanın başında sevilen ve peşinde koşulan bir genç kızdır.

Nihat, sürekli Beatricelerin evine gider, Beatrice ve babası Mister Daster ile yakın ilişkiler kurar. Beatrice, Nihat'ı tanıdığı Türklerden farklı bulur, onu daha önce

¹²⁷ Mehmet Rauf, *Halâs*, s65

¹²⁸ Mehmet Rauf, a.g.e, s. 392

¹²⁹ Mehmet Rauf, a.g.e, s 392

¹³⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s 392

tanıdığı Türklere benzetmez. Beatrice'nin övgüleri Nihat'ı oldukça rahatlatır ve Beatrice'ye daha çok yakınlaştırır. Genç kızın boyu, endamı, şekli, gösterişi ve kadınlığın bütün saltanatını ilân eden bakışı, gülüşü ve söz söyleyişi Nihat'ın hayalindeki kadına denk düşmektedir. Ailesinden gelen zenginlik ve iyi eğitim alması sayesinde kibar ve ağırbaşlılığı Nihat'ı oldukça etkilemiştir.

İlişkilerinin ilk başlarında, uzun bir süre aralarındaki yakınlığa karşın hislerini birbirlerine açamamışlardır. Hatta Beatrice, Nihat'ın ağzından aralarındaki ilişkiye dair tek bir kelime işitmemiş olduğundan onun hissiyatı hakkında hüküm vermekte zorlanmıştı. Cinsellikten ve herhangi bir fizikî temastan uzak sadece aralarında samimî bir ilişki vardır.

Nihat sıkıntılara kapıldığında Beatrice'yi düşünür ve içini ferahlatır. Sabah kalktığında ilk iş olarak penceresinden onların evine bakmak olur. Beatrice, sürekli piyano çalar, Nihat ta piyano sesini dinlerdi. Beatrice'nin piyano çalması ve Nihat'ın da dinlemesi aralarında gizli bir iletişim bağı kurmakta, aynı anda ikisi de birbirini düşünmektedir.

Beatrice'yi sevilen ve seven kadından, seven kadın durumuna getiren olay ise; İzmir'de Yunanlıların yaptığı gösteriden sonra başlar. Nihat gösterilere çok büyük tepki gösterir, küstahça bulur ve bu durumdan içi çok sıkılır. Beatrice'yi düşünerek içini ferahlatır ve bir an önce Dasterların evine gidip Beatrice'yi görüp rahatlamak istemektedir. Fakat Beatricelere gittiğinde çok büyük hayal kırıklığı yaşamıştır. Mister Daster'in, Nihat'a olan tavırları değişmiş, Türkleri yenilmişler diye aşağılayarak Nihat'a olumsuz bir tutum sergilemiştir. O sırada Beatrice'nin de babasının duvara astığı Venizelos resmini Nihat görmesin diye çıkarmaya çalışması sırasında Nihat ile ilgilenmemesi, Nihat ta Beatrice'nin de kendine karşı değiştiği düşüncesini doğurmuştur. Nihat resmi gördüğünde, resmi Beatrice'nin astığını düşünmüştür:

“Hâlbuki her zaman kendine gülümseyerek koşup gelen ve onun söylediği sözlerini ruhunun bütün özlemi ile içen, kendinin sarf ettiği

*kelimeleri kalbinin bütün çekimiyle ile içiren genç kız yerine bugün boş bir salon, süratli ve intikama meyilli bir düşman... Evet, düşman değil de ne?"*¹³¹

Bu durum, Nihat'ın gözünde Beatrice'yi o kadar çok değiştirir ki, artık ondan uzak durmaya karar verir. Nihat, bundan sonra kadınları, aşkı, eğlenceyi bir kenara bırakarak sadece vatan sevgisiyle yaşamaya ve vatanının kurtuluşu için çalışmaya yemin etmiştir. Beatrice ile görüşmelerini sonlandırır.

Nihat, Milli Mücadele'ye devam etmek için İstanbul'a gitmeye karar verir, gitmeden önce Beatrice ile karşılaşır. Beatrice, Nihat'a o gün evde gördüklerini yanlış anladığını, milli duygularda hassasiyetini bildiğinden Venizelos remini kaldırmaya çalıştığını söyler. Bu yanlış anlamadan dolayı Nihat'tan özür diler. Nihat'a Türklerin mücadele de başarısız olacaklarını bunun için kendisine İstanbul'a gitmemesini söyler. Nihat'a ailesinin çok zengin olduğunu İstanbul'a gitmeyip İzmir'de kalmasını teklif eder. Türklerin kurtuluşunun olmayacağı, Türk milletinin nankör olduğu, dünyada, insana öncelikle hayatın gerektiği, sonra milletin gerektiği konusunda Nihat'ı ikna etmeye çalışır. Nihat'ın tavırlarına, kusursuzluğuna ve ölçülü davranışlarına hayran olduğunu belirtir ve onun diğer erkeklerden farklı olduğunu düşündüğünü söyleyerek aşkını ilân eder:

“ Bu kadar rast geldiğim erkeklerin hiçbirisine karşı nasıl tabir bulayım bilmem? Bir... Yani... Bir ilgi... Bir sıcaklık... Bir muhabbet hissetmedim. Özellikle bu İzmir'de görülen delikanlılarda soğuk Levantenler, yani ne oldukları belli olmayan, bilinçleri işlenmemiş, yalnız ticarete çalışmış, sanattan, incelikten anlamaz şeyler... Ya Avrupa'da yaşayamayarak buralara düşmüş medeniyet sürgünleri oldu. Bunlara karşı kalbimde zerre kadar bir his, bir heyecan duyamadım. Bunun için bu yaşım kadar aşk denilen şeye kalbim sıkı sıkı kapalı kaldı. Ben sizi kusursuz bulmaya ezelden hazırlanmış ve

¹³¹ Mehmet Rauf, *Halâs*, s.69

*beğenmek için ezelden kaderimin hükmünü giymiş bir kızdım.
Anlıyorsunuz ya, sizi sevmeye âdeta mahkûmum”¹³²*

Sözleriyle Nihat’a niçin ilgi duyduğunu ve aşkını itiraf eder.

Beatrice’nin özürlerine, aşk itiraflarına ve tekliflerine rağmen, Nihat aşkı ikinci plâna atıp tüm varlığını vatanına adadığını belirterek Beatrice’nin sevgisine ve aşkına karşılık vermez, teklifini de reddeder.

Beatrice’den romanda uzun bir süre bahsedilmez. Onun romandan çıktığı düşünüldüğü anda olaylara öyle bir anda girer ki seven kadın imajını tam manasıyla hak eder. Nihat’ın Ankara’ya gitmek üzereyken başına gelen tatsız olaylardan dolayı İngilizlerin kontrolündeki bir hapisaneden sekiz ay sonra sorgulanmaya gittiği gün, İstanbul’a taşınan ve bir İngiliz dostunu mahkemede görmeye gelen Beatrice, Nihat’ı görür. Onun hapisten çıkması için İngiliz dostlarını araya sokar ve sevdiği ama sevgisine karşılık bulamadığı erkeği belki de hiçbir zaman kurtulamayacağı o hapisaneden kurtarır. Nihat’ın onu reddetmesine rağmen ona hınç değil, yakınlık gösterir. Onu evine götürür, temizlenmesini sağlar, karnını doyurur.

Beatrice, tekrardan Nihat’a Türklerin başarıya ulaşamayacağını, kendisinin boş yere bu heveslerle vakit kaybetmemesi gerektiğini ve birlikte Avrupa’ya gidip mutlu bir hayat sürmeyi teklif eder. Nihat, bu sefer de bu teklifi kabul etmez. Yokluk, hiçlik, sefalet ve azaba karşılık Nihat’ın teklifini kabul etmemesi ve düşüncelerini korumasına hırsla ve ihtirasla hayran olan ve kendisinin sunduğu nimetlere “Ya İstiklâl ya ölüm” deyip elinin tersiyle iten bu erkeğin ve bu erkeğin mensubu olduğu Türk milletinin başarıyı yakalayacağı hissi Beatrice’ye hâkim olur.

Beatrice, tüm gururunu ve tüm hayatını bir kenara bırakıp, bu sefer de Nihat’a birlikte Anadolu’ya gidip onunla mücadele etmeyi, onun gibi Türk olmayı ve Türk olmakla iftihar edeceğini söyler. Beatrice, tüm zenginliğini, gençliğini, güzelliğini bir

¹³² Mehmet Rauf, *Halâs*, s.311

erkek için bir yana bırakıp, seven kadın fedakârlığını göstermesine rağmen Nihat bu teklifi de vatansever bir Türk kıızıyla nişanlı olduğunu söyleyerek geri çevirir.

Nihat'ın kendisiyle birlikte olma teklifini reddetmesi Beatrice'de, Nihat'a karşı olumsuz bir tavır takınmasına yol açmaz. O, seven bir kadın olarak Nihat'ın nişanlısı İclâl ile tanışır ve onları Ankara'ya götürecektir olan motora kendi elleriyle bindirir.

Beatrice, romanın başında tipik bir Batılı kız olarak karşımıza çıkmaktadır. Piyano çalan, zengin bir kız. Beatrice anlatıldıkça onu daha farklı tanırız. Sevdiği erkek için tüm fedakârlıkları yapabilecek, gerekirse sevgisini kalbine gömebilecek bir kadın. Şüphesiz ki, Nihat'ın vatan aşkıyla dolu bir erkek olmasında onu fark etmeden yönlendiren, romanda olayların gelişmesinde ve kahramanların roman içinde değişmesinde önemli rol alan bir kadındır. Romanlarında kadını merkeze alan Mehmet Rauf, farklı bir alanda yazdığı bu romanda bile kadını olaylara yön veren bir merkeze oturtmuştur.

3.4. Saygıdeğer Bulunan Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarında bu tip kadınlar, ailelerinin direği sayılan, ailelerini ayakta tutan, evlerinde sürekli kişiler arasında denge sağlayan, yaşadıkları zorluklara rağmen şikâyetçi olmayan kadınlardır. Bu tip kadınlar romanlarda derinlemesine inilmeden genel özellikleri ve hayatlarının kısa bir hikâyesi verilerek anlatılmıştır.

Eylül romanında, Süreyya'nın annesi, romanda kendisinden hanımefendi diye bahsedilir, hayatı kabullenmişliğinden ve kocasının eziyetleri karşısındaki olgun tavrından dolayı gelini Suat tarafından saygıdeğer bulunur. Fedakâr, çocuklarına karşı onların tüm miskinliklerine ve şımarıklıklarına karşı sevgi doludur. Tipik eski kadını sembolize eder. Mehmet Rauf romanlarında kendi yaş grubuna ait diğer yetişkin çocuklu annelerin özellikleriyle bu yönüyle benzerlikler gösterir. Suat ve

Süreyya'nın ailenin büyüklerinden izin almadan yalı kiralayıp evden ayrılmalarına bile olumsuz bir tepki ya da bir kırgınlık göstermez, tam tersi onları merak eder:

*“ Hanımefendide yine o sükûn ve tebessüm, yine o herkes için vakf-ı zihin ve vücut etmek hali vardı. Uzun uzun oğlunu, gelinini soruyor, gidip görüşmediği için şikâyet ederek “Onlar olsun ara sıra gelmeli değiller mi?” diyordu.”*¹³³

Süreyya'nın annesinin adı romanda geçmez. Kocasının bütün eziyetlerine ve sinirliliğine rağmen ona karşı sadıktır. Sessiz, sakin ve aileyi bir arada tutan bağları sağlayan bir kadındır. Hiçbir şekilde kocasının şikâyetlerini dindiremez. Sürekli onun hizmetçisi gibi çalışır yine de kocasının hakaretlerine karşı gelemmez. Romanın kadın başkahramanı Suat, evde bir tek Hanımefendi'yi saygıya lâyık bulur. Necip ile olan ilişkisinden rahatsız olmadığı anlarda Hanımefendi'yi gördüğünde onun kocasına karşı sadakati karşısında ilişkisinde utanır ve pişmanlık duyar.

*“ Hanımefendi, pederşâhî aile içinde ferâgat, sadâkat, tahammül ve şefkati temsil eden yüce bir kadındır. Değeri kocası tarafından bilinmemekte beraber, aile büyüğü olan babanın ailenin geçimini sağlamaktan başka hemen hemen hiçbir görev yüklenmediği bu ailede, nesilleri birbirine bağlayan tek bağ ve ailenin mânevi direğidir. Gerçekte hem aileyi, hem de toplumu ayakta tutan en önemli unsurdur.”*¹³⁴

Suat, Süreyya'nın babasının Hanımefendi'ye karşı sürekli sinirini çıkarmak, acı vermek için ağzına geleni söylemesi karşısında Hanımefendi'nin gösterdiği sabra ve sessizliğe şaşırır. Evde yaşayan herkesin Suat'ı ürkütmeye başladığı yalıdan dönüş sonrasında Suat, sadece Hanımefendi'yi saygıdeğer ve kusursuz bulur:

¹³³ Mehmet Rauf, *Eylül*, s 90–91

¹³⁴ Doç. Dr Sevim Kantarcıoğlu, “Modern Roman Teknikleri ve Mehmet Rauf'un Eylül'ü”, *Milli Kültür*, Ağustos 1981, s 44

“ Bir hanımefendi... Evet, Suat’ın sevdiği ve hürmete lâyık gördüğü yalnız o vardı, onun da beyefendinin nasıl kahırlarına, meşakkatlerine tahammül ederek yaşadığını görüyordu; beyin her şeyde hemen gürleyen hırs ve tehevürünün, bir kere kızınca hiç karşısındakinin kalbini, hatırını düşünmeyip hırs almak, acı çıkarmak için ağzına geleni söyleyerek zehirler saçışının masum ve mütehammil bir kurbanı olduğunu gördükçe, “ Nasıl sabrediyor, yarabbi?” derdi...”¹³⁵

Bu özellikleri dışında Hanımefendi karakteri romanda fazla işlenmemiştir. Bu nedenden dolayı düz ve psikolojik derinlikten yoksun bir karakterdir.

Menekşe romanında edebiyatçı olan roman kahramanı Hüseyin Bülent Bey’in edebiyat üzerine sohbetler ettiği Ermeni Madam Saryan, Türk edebiyatını iyi bilmesi ve yakından takip etmesinden dolayı kendisine saygı duyulur. Romanda yer alan birçok Türk kadını, Türk toplumu ve medeniyetinden âdetâ nefret etmesine karşın Madam Saryan’ın Türk olmamasına rağmen Türk toplumunu ve Türk edebiyatını tanıması, sevmesi, kendisine saygı duyulmasını sağlar. Roman kahramanı Hüseyin Bülent Bey, Madam Saryan’ın Şişli’deki evini sürekli ziyaret eder. Bu ziyaretlerinde sohbet konusu genellikle Edebiyat-ı Cedide ve Fecr-i Âti edebiyat topluluklarıdır.

Karanfil ve Yasemin romanında Pervin’in kocası Şeref Beyin kız kardeşi, Yezdan ile Fahire’nin annesi Nazlı Hanım genç yaşta dul kaldığından ve hayatını kızlarına adadığından dolayı saygıdeğer bulunur. Genç yaşta dul kaldığında İstanbul’un en güzel kadınlarından. Dul kaldıktan sonra kendisine gelen kısımetleri genç ve güzel olmasına rağmen kızlarını düşünerek kabul etmez. Onların üvey baba yanında büyümesini istemez.

Genç yaşta hayatını kızlarına adadığı için hayata veda etmiş, yaşlılığa çekilmiştir. Onun yaşındaki kadınlar süslenip, boyanırken o, bunları yapmaz. Kızlarının iyi bir eğitim almasına çaba gösterir. Kızlarının katıldığı çay davetlerinde

¹³⁵ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 224

onları yalnız bırakmamak için çok yorgun düşse bile yanlarında bulunur. Bunun dışında her hangi bir sosyal hayatı yoktur.

Romanda pek fazla işlenmemesine rağmen kendisinden bu özelliklerinden dolayı saygıyla bahsedilir

3.5. Düşmüş Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarında, bu tip kadınlar yaşadıkları ekonomik sorunları çözmek için para karşılığında başka erkeklerle birlikte olmaktadır. Geleceklerini garanti altına almak, sefaletten kurtulmak ve arzuladıkları hayat standartlarını elde etmek için ya randevu evlerinde çalışmakta ya da zengin ve yaşlı erkeklerin sevgilileri olmaktadır.

Karanfil ve Yasemin romanında Feriha, kötü yola düşmeye yaklaşmış, birlikte olduğu adamı evlenmeye razı ederek kötü yola düşmekten kurtulmuştur. Temiz, namuslu bir ailenin kızıdır. Ailesinin yanında kapalı eski usule göre yaşamaya alışmıştır. Üç sene önce evlendiği adam, onu o zamana kadar yaşamaya alışmadığı bir hayatla tanıştırmıştır. Feriha'yı önce arkadaşlarının, dostlarının ortamlarına dahil etmiş, onu Beyoğlu'nda tiyatrolara, balolara götürüp alafranga hayata alıştırmış ve baştan çıkarmak için ne gerekirse yapmıştır. Sonra da gizli bir mektubunu buldum diyerek Feriha'yı boşamıştır. Aslında Feriha, iyi eğitilmiş bir kız olup alafranga hayatın teorik bilgilerine sahiptir; ama yaşayış olarak ailesinin geleneklere bağlı olmasından dolayı bu hayatı bilmemektedir:

“ *Ufak tefek, mütenasip, sonra gayet tatlı gözleri vardır; güzel Fransızca konuşur, sözlerde tahsil etmiş, hoş, şen bir kızcağız*”¹³⁶

¹³⁶ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.27

İyi bir müzik bilgisi vardır. Çok iyi bildiği Fransızca ile oldukça iyi şansonetler söyler:

“ ... Feriha’yı piyanoya geçirdiler. O, küçük Fransız şansonetlerini çok iyi söylerdi. Saatlerce onu dinlediler. Gayet zengin bir repertuarı vardı.”¹³⁷

Boşandıktan sonra ailesinin yanına dönen Feriha, zevk ve eğlence hayatına alıştıktan sonra anne ve babasının sönük, zindan gibi boğucu hayatına uyum sağlayamaz. Sürekli iyi ailelerin davetlerine katılır. Zevk ve eğlence dolu bir hayat için para lâzımdır ve para için mahvolmaya ve düşmeye mahkûmdur. Bu sebepten ötürü onun etrafında dolanan, oldukça çapkın, çirkinliği ve yaşlılığı dolayısıyla parasıyla birçok kadına sahip olmuş Fahri Bey adında eski bir müsteşarla birlikte olur. Fahri Bey, aşırı derecede kadın düşkündür. Parasıyla birçok genç kızı, hatta evli güzel, genç kadınlarla birlikte olur. Kadınlarla birlikte olduğu bir evde bu kadınların adlarının ve kaç kez birlikte olduğunun kayıtlı olduğu bir defterden ve birçok kadına ait olduğu söylenen açık, müstehcen resimler ve filmlerin olduğu söylenir. Feriha, oldukça ahlâk dışı davranışları olan bu adamla parası için birlikte olmaktadır.

Şuh bir kadındır. Dans etmesini bilmediğini iddia etmesine rağmen dansa kalktığında oldukça şuh bir şekilde dans eder, kendisiyle ilgilenen bütün erkeklere karşılık verir ama en zengin olan yaşlı ve ahlâksızlıkları herkes tarafından bilinen Fahri Bey’i tercih eder. Fahri Bey ile üç apartmanın kendisine verilmesi şartıyla evlenir. Ortalıktan kaybolur ve Fahri Bey tarafından kendisinden boşanacağı ve mallarına sahip olacağı korkusuyla cemiyet hayatından kopartılır.

Feriha karakteri üzerinden, o dönem iyi bir alafranga eğitimi almış, yalnız ailesi eski düzene göre yaşayan çok varlıklı olmayan kızların iki hayat arasında nasıl mahvolduklarını, ailelerinde para olmadığından dolayı alafranga yaşamak için para

¹³⁷ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.105

uğruna kötü yollara düştüğü anlatılmıştır. Eğlencenin ağır bastığı bir alafranga hayat için eğitimin yanında paranın da bulunması gerektiğini, olmaması durumunda ise özellikle genç kızların bu iki hayat arasında çok zor durumlarla karşılaştığını, kadınlıklarını para karşılığı kullanarak alafranga hayatı elde ettikleri belirtilmiştir.

Karanfil ve Yasemin romanında Sacide'nin verdiği çay davetinde davetliler arasında bulunan ama isminden söz edilmeyen, saçları tavuskuyruğu gibi tepesinde yelpazelenen sarışın, gözlüklü adamın karısı da bu tip bir kadındır. Bu adamın son yıllarda girmediği iş, yapmadığı memurluk kalmamasına rağmen hiçbirini beceremez. Parasız kaldıkça yakın çevresindekilerden borç almak için karısının eline bir istek kâğıdı vererek karısını yollamaktadır. Güzel olan bu kadın da, borç istemek için gittiği her yerden para ile dönmektedir. Bir gün yakın bir dostu para karşılığında kadınla birlikte olmayı ister, kadın para için kabul eder. Bu tarz para-cinsellik ilişkileri, zamanla diğer erkeklerle başlar. Kadın ve kocası kolay para kazanma yolunu seçerek, çalışmadan yaşamaya başlar. Sacide'nin davetinde çok eleştirilen davetlilerden biri de bu karı kocadır. Bu düşmüş hallerine rağmen çay davetlerine giderler ve zengin görüntüsü sergilerler.

Harabeler romanında ise, köşkün sahibi Fahir Bey'in kızlarından Necla ve Müzehher, para tutkuları nedeniyle erkekleri elde etmek için tüm kadınlıklarını kullanırlar. Babaları Fahir Bey'in içinde bulunduğu maddî sıkıntılardan kurtulmak için araç olarak kullandığı Necla ve Müzehher'in, zengin erkeklerle birlikte olmak ve onların maddî imkânlarını kullanmak hayatlarındaki tek amaçları olmuştur. Bu kızların sırf para ve zevkleri için kadın tüccarlığı yaptığı bilinen adamlarla çok yakın ilişkileri vardır. Onların mekânlarından ayrılmazlar. Onlarla hem gönül eğlendirirler hem de zengin erkekleri tanımak için onları aracı olarak kullanırlar. Onlarla birlikte köşkte yaşayan yeğenleri, İclâl, Kamuran ve Nermin de Necla ve Müzehher gibi para için zengin erkeklerle birlikte olurlar. Romanda genç kâtip Nuri Süha'ya göre; zevk ve para düşkünü bu kızlar, yaşadıkları köşkün yıkılıp, harabeye dönmesi gibi hayatlarını harabeye döndürmektedirler. İçki içen, kumar oynayan, fuhuş yapan bu kızlar, değişim içerisinde olan toplumun, bu değişimden olumsuz etkilenenlerin bir yansımasıdır. İçkiye düşkün olan bu kızlar, isteklerini karşılayan bütün erkeklerle

rahatlıkla birlikte olurlar. İclâl, yüz elli erkek tanıdığı için gurur duymaktadır. Bu kızların hepsi de Arnavutköy Koleji'nde okumuş tahsilli kızlardır, yabancı dil bilirler, hem alaturka hem de Batı müziği parçalarını söyleyebilecek kadar müzik bilgileri de vardır. İyi eğitim almalarına rağmen onların içinde bulunduğu durumun nedeni; düştükleri zevk ve eğlence dünyasının getirdiği para hırsıdır. Bu dünyanın sürdürülebilmesi için en önemli kaynağın para olması bu kızların da para için kadınlıklarını kullanıp, fuhşa kadar giden bir batağa saplanmalarına neden olur. Köşkün yanmasından sonra kiralanmış küçük bir köşkte yaşayamayacaklarını düşündükleri için aileden kopan bu kızlar geleceklerini düşünmeden eski hayatlarına devam ederler.

Halâs romanında, romanın başkahramanı Nihat, arkadaşı Sabahattin Bey ile bir randevu evine gider. Nihat'ın yanına gelen kız, çocuk denecek kadar ufak bir Rum kızıdır. Çekingendir, böyle bir ortamda bulunmasına şaşırılacak bir kızıdır. Babası tarafından sürekli şiddete maruz kalan kız Canip Bey adında bir Türk çavuşa âşık olmuş ve onunla birlikte Ödemiş'e kaçmıştır. Canip Bey'de kızı babası gibi hırpalamış ve kızı İzmir'e yollamıştır. Kız önce ablasında kalır; ancak ablasının aşığı ona musallat olur, bunu fark eden ablası kızı, babasının yanına yollar. Babasının uyguladığı şiddet daha da artmış, evde yediği yemeğin bile parasını ister olmuştur. Kız babasının dayaklarına ve horlamalarına dayanamayarak tekrar ablasının yanına gitmiş, ablası da para kazanması için kızı randevu evine yollamıştır. Böylelikle kız, o gün randevu evine düşmüştür. İlk müşterisi de Nihat olmuştur. Ancak Nihat kıza, Türk kızı olmadığı için acımaz, yardım etme isteği duymaz. Nihat zor durumda bulunan Türk memleketlerindeki kızları düşmanın yumrukları altında, fuhuş yataklarında, ırgat heriflerin keyfini yerine getirdiklerini düşünür ve bir Rum kızı yerine Ayşeleri, Fatmaları kurtarmayı tercih eder.

3.6. Hafifmeşrep Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarında yer alan bu kadın tipi, yer aldıkları sosyal çevrenin genel özelliklerini taşımakla beraber, insan ilişkilerinde ve yaşamlarında daha rahat davranan kadınlardır. Para düşkünlüğü genel özellikleridir. Çevreleri tarafından kabul görseler bile gizliden gizliye yaptıklarıyla sürekli eleştirilirler. Giyim konusunda oldukça cüretkârdırlar. Kıyafetleri her zaman çevrelerindeki insanların dikkatini çeker. Açık kıyafetler giymekten hoşlanan bu kadınların erkeklerle olan ilişkileri de oldukça rahattır. Bazen gönül eğlendirmek bazen de maddî kaygılar dolayısıyla birçok erkekle birlikte olurlar. Mehmet Rauf'un romanlarında yer alan “düşmüş kadın” tipinden farklı olarak, bu kadınlar toplum içerisinde mevkilerini korumakta, davranışlarıyla hafiflik göstermektedirler. Gülmeleri, eğlence tarzları gibi özellikleri onları hafif kadın yapmaktadır. Hayata karşı herhangi bir görüşleri yoktur. Ciddî konularla ilgilenmezler.

Karanfil ve Yasemin romanında; Sacide Hanım, İstanbul aristokrat ailelerinin ortamında bulunan; ama onlar gibi olamayan, Avrupalılaşmayı yanlış anlayan bir kadındır. Babası, Abdülhamit zamanında dönemin zengin vilâyetlerinde defterdarlık yapmış zengin bir aileni kızı olmasına rağmen düzgün bir eğitim alamamıştır.

İyi muhafaza edilmiş bir gençliğe sahip olmasının yanında şişmanlığı ve tavırlarının dolgunluğundan yaşı, kırktan fazla göstermektedir. Yaşına rağmen gereğinden fazla süslenir, açık giyinir, saçlarını ilgi çekmek için garip şekillere sokar. Davranışlarında olduğu gibi kılık kıyafetinde de alafrangalığı yanlış anlamakta ve aşırıya kaçmaktadır:

“ ...kadıncağız, bir çaya ne kıyafetle gidilir, ne giyilir, bundan hiç haberi yoktur, aynı zamanda alafranga olmak, yeni hayata girmek

*zevki ve kendini, elmaslarını göstermek ve parlak merakı ile gözleri kararmış...”*¹³⁸

Bu ne yapacağını bilemeyen hali, gösteriş merakı sebebiyle sürekli çevresindeki insanlar tarafından eğlenen bir kadındır.

Hürrem adında bir kızı vardır. Tek derdi kızını evlendirip, özgürce hayatını yaşamaktır. Kızından daha süslü ve alımlıdır. “*Kızından daha süslü ve daha dişe lâyük olan*”¹³⁹ Sacide Hanım zengin erkeklerle birlikte olmaktan hoşlanmakta ve onlara yakın ilgi göstermektedir. Şuh tavrı ile etrafındaki erkekleri etkilemeye çalışır. Hatta erkeklere olan düşkünlüğü, kendine mi yoksa kızına koca bulmak için mi yaptığı anlaşılmaz. Kocasını ölünceye kadar kapalı ve namuslu olan Sacide, kocasının ölümüyle bambaşka bir kadın olmuştur. Kıyafetler değişmiş, kapalı giyinen kadın kocasının ölümünden sonra göbeğine kadar çıplak kıyafetler giyip, oldukça aşırıya kaçan makyajlar yapmaya başlamıştır. Fransızca öğrenmek için özel hocalar tutmuş, alafrağa cemiyet hayatının vazgeçilmezi olan çay davetleri yapmaya başlamıştır. Onun davetleri seçkin ailelerin davetleri gibi değildir. O çay davetinin kalabalık ve zengin insanlarla dolu olması için karışık işler yapan adamları ve şüpheli kadınları da davet eder, kendini ve bu misafirlerini paşalarla ve hanımefendilerle bir tutardı.

Sacide, romanın başkahramanı Samim ile tanıştıktan sonra ondan hoşlanmıştır. Samim, Sacide'nin boğucu ilgisini kendi için mi yoksa kızı için mi olduğunu anlamaz. Her fırsatta Samim'e yakınlaşmaya çalışır, onun kadınlar ile ilgili düşüncelerini merak eder. Zamanla, Samim'e gösterdiği ilginin kızı için değil kendi için olduğu anlaşılır:

*“Samim'in kolunda Sacide hiç durmuyor, fıkırdıyor, mütemadiyen ona lâkırdı söylüyor, yıldızlardan, gölgelerden bahsederek onu esrara, sergüzeşte celp etmeye çalışıyor...”*¹⁴⁰

¹³⁸ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.32

¹³⁹ Mehmet Rauf, a.g.e, s.40

¹⁴⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s.69

Oldukça kıskanç olan Sacide, Samim'in kendisiyle değil de Nevhiz ile ilgilenmesini fark eder ve gözleriyle sürekli onları takip eder. Kıskançlığı sebebiyle Kadri Paşa'nın evinde verilen çay davetinden daha güzel ve daha eğlenceli bir çay daveti vermeye çalışır. Ama alafranga çay davetleri konusunda yeterli bilgisi olmadığı için komik durumlara düşer. Giydiği açık kıyafet ile ilgili yapılan eleştirilere şu şekilde cevap verir:

“Yok, Avrupa’da çaya dekolte gidilmezmiş... Ne demek efendim? Burası Avrupa değil, İstanbul... Biz her şeyde Avrupa’yı harfi harfine mi tatbik edeceğiz? Avrupa’da kadınlar, tiyatrolara, balolara gidiyorlar... Bizim burada tiyatromuz, balomuz mu var?...Çaylara, müsamerelere dekolte giymezsem nerede giyebilirim. Ölünceye kadar göğsüm, boynum kapalı mı gezeceğim?”¹⁴¹

Verdiği çay davetine katılanların hepsi seçkin insan değildir, ne iş yaptıkları belli olmayan paralı insanlar vardır. Bununla birlikte, bir de davette göbek dansı yaptırınca çevresindeki asil aileler tarafından dışlanır. Hatta Kadri Paşa tarafından, Pertevle Yezdan'ın ve Pervin ve Şeref Bey'in düğününe çay davetinin rezilliğinden dolayı çağrılmaz. O da hırsını, onlara iftira ederek alır. Paşa ve ailesi için:

“...Paşa Abdülhamit'in hafiyelerinden, Yıldız'ın jurnalcilerindenmiş. Serveti, sefaretteyken saraya karşı kurduğu dolaplardan oynadığı oyunlardan birikme imiş. Oğlu Sadri kumarbaz, ahlâksız, yalancı bir herifmiş.”¹⁴²

Şeklinde konuşarak kendisini dışladıkları için bu yolla intikamını alır.

Kızından kurtulup, daha rahat yaşayabilmek, kısmetini bulabilmek ve bazı zevkleri yaşamak için birçok kirli işlere bulaşmış şair Bülbül Cemal'e sırf kızına

¹⁴¹ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.140

¹⁴² Mehmet Rauf, a.g.e, s.209

talipli biri çıktı diye onun nasıl bir insan olduğunu düşünmeden vermeyi kabul eder. Bülbul Cemal'in kirli bir geçmişi olduğu konusunda yapılan eleştirilere de şöyle cevap verir:

“ Vakıa ona hafif, züğürt, hatta... Ahlâksız falan derler ama ben galiba razı olacağım gibi... Bu zamanda hafiflik de bir kabahat mi oluyor sanki? Züğürtlüğe gelince, elhamdülillâh kızımın serveti ikisine de bol bol yetişir... Kalıyor ahlâksızlığı... Ne yapmış? Dört beş arkadaşından borç almış, vermemiş... Bu zamanda kimin borcu yok? Alıp vermemeye gelince...

...

Evet, buna gelince, parası olsa yapar mıydı? Demek ki o da züğürtlüğün neticesi... Yani bir kabahat değil, değil mi ya? Şimdi artık zengin olacağı için, kimseye borç etmez, etse de vakti gelince verir kurtulur... ”¹⁴³

Sacide, böyle düşünmesine rağmen, kızı Hürrem, Bülbul Cemal ile evlendikten kısa bir süre sonra işleriyle ilgilenmek için Bülbul Cemal'e vekâlet verir. Bu vekâletle birçok borç yapan Bülbul, Sacide'nin bütün mallarını rehine verir ve ortalıktan kaybolur.

Sacide Hanım'ın kız kardeşi Nadire Hanım, romana Sacide'nin verdiği çay davetinde dâhil olur ve onun dışında romanın başka bölümlerinde yer almaz. Ablasına göre daha şişman, daha kırsadır:

“ Nadire Hanım'ın kısılalığında da, şişmanlığında da garip ifratlar vardı. Etli ensesi kalın bir hörgüç ile küçük başına kadar yükselerek kulaklarını geniş omuzlarına yapıştırıyordu. Ufacık kara üzüm gözleriyle kenarları aşağıya doğru bükülmüş gibi duran kalın dudakları, yüzünde tabii bir halde daimi bir surette derin bir teessür

¹⁴³ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.123

ifadesi gösteriyor ve hakikaten tebessüm etmek istediği zaman bu ifade birdenbire elim bir işmizazdan geçerek feci bir bükaya mütakallip oluyor gibiydi.”¹⁴⁴

İlk görüşte insanlarda pek bilmiş ve fıkırdak yapısına rağmen mahcupluğu ve utangaç hali ile tam anlamıyla eski düzen Türk kadını olduğu intibası bırakır. Davetlilerle tanışırken ablası gibi hafif ve atılgan değildir. Ağır ifadeler kullanır, insanlarla samimi konuşmalar yapmaktan kaçınır.

Sacide'nin, çaya davet ettiği Kemanî Feyzullah Bey ile Nadire Hanım arasındaki ilişkiyi gördükçe insanların ilk gördüklerinde eski düzen bir Türk kadını diye bahsettikleri Nadire Hanım düşüncesi tamamen değişir. Kemanî Feyzullah Bey'e kendi elleriyle rakı ikram edip, hatta onunla kırıştırır. Tavırlarıyla ablasından da daha hafif bir kadın olduğunu belli eder:

“ Bu kadın ablası gibi değildir... Âdeta tam bir mahalle karısıdır... Sacide kocasıyla beraber nasılsa biraz yaşamış, biraz görmüş, şöyle böyle biraz yükselmiş. Fakat bu, Allah esirgesin, tam eli bayraklı denilenlerden bir yadigârdır...”¹⁴⁵

Kemanî Feyzullah Bey'in çaldığı müziğe eşlik ederek ağır ve içten gazeller okur. Ancak Kemanî Feyzullah Bey rakıyı fazla kaçırıp sarhoş olmaya başlayınca çiftetelli çalmaya başlar. Nadire Hanım, çiftetelli eşliğinde kalçalarını ve göğüslerini aşırı hareket ettirerek göbek dansı yapar. Davette bulunan saygın insanların hoşuna gitmeyen bu durum Nadire Hanım'ın ilk görüşte insanlara vermiş olduğu intibayı tamamen ortadan kaldırır ve tam bir mahalle kadını olduğu düşüncesi insanlarda hakim olur. Zaten bu olaydan sonra Sacide, Kadri Paşa ailesinden uzak tutulur, hatta o ailenin düğününe davet edilmez.

¹⁴⁴ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.119

¹⁴⁵ Mehmet Rauf, a.g.e, s.122

Böğürtlen romanında, kadın başkahraman Müjgan'ın anne ve babası öldükten sonra yanlarında yaşamak zorunda kaldığı akrabaları Şeküre, Mahmure ve Nigar, dönemin zevk ve eğlence hayatının vazgeçilmez aktörleridir. Evlerinde davetler verirler ve bu davetlerde kumar oynatırlar. Para için yapmayacakları hiçbir şey yoktur. Zengin bir hayat sürerler; ama bu zenginliğin kaynağı meçhuldür. Ahlâkî değerleri yozlaşmış, kumar masalarından kalkmayan bu kızların ailelerinden romanda bahsedilmez. Hayatta bir tasaları yoktur, tek dertleri paradır. Parayı şık kıyafetler almak için kullanırlar. Çevrelerinde kendileri için Gras diye bahsedilir. Gras eski Yunan mitolojisinde güzellik ve çekicilik tanrıçaları olan üç kız kardeş tanrıçadır.

Bu kız kardeşler yazları Ada'da, kışları ise Nişantaşı'nda yaşarlar. Müjgan'ın ailesi ölünce, Müjgan'da bu kızların yanında yaşamaya başlar. Müjgan, bu kızların yaşamlarını beğenmemektedir. Eğlence hayatına düşkün, içki ve sigara kullanan, para için namuslarını bile hiçe sayan bu kızlar idealleştirilen Müjgan karakterinin tam zıttı karakterlerdir. Müjgan karakterini güçlendirmek için romanda hafif özellikleri ile anlatılırlar. Açık saçık giyinmekten sakınmazlar, erkeklerle gayet rahat bir ilişkileri vardır. Batı hayranlarıdır. Batıya gitmemelerine rağmen sırf Batının eğlence hayatı daha renkli diye Türk kültürünü aşağılamaktan çekinmezler. Bu üç kız kardeş için hayatta en büyük güç paradır:

*“ Bu hanımefendiler için, bütün dünyada paradan büyük bir güç düşünülemezdi; onlara her şeyi yapmak ve yaptırmak için, ancak savurganlık derecesinde eli açık olmak gerekiyordu”*¹⁴⁶

*“ Çünkü onlar tanıdıkları bir erkeğin her şeyden önce parasıyla ilgilenir; zengin olup olmadığını merak ederler ve bunu öğrenmek isterlerdi”*¹⁴⁷

¹⁴⁶ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s.29

¹⁴⁷ Mehmet Rauf, a.g.e, s.29–30

Şeküre, bu kız kardeşlerin en büyüğüdür. Erkeklerle ciddi bir ilişkisi olmaz. Sadece zengin olan erkeklerle parası için birlikte olur. Oldukça açık giyinir. Fizikî olarak ilk bakışta insanı yanıltan bir özelliği vardır. İlk bakışta masum bir çocuğa benzer ama konuşmaya başlayınca bu masumiyeti kaybolur:

“ *Şeküre Hanım, yarı dekolte açık yeşil bir rob giymişti. Omuzlarına kadar açık olan kollarıyla boynu ve özellikle ensesi, balmumundan dökülmüş denecek kadar ölçülü ve pırıltılı idi. Açık kestane saçları küçük bir şiyonla ensesini süslüyor, alnının üzerinde ve şakaklarında ufak dalgalı halinde havalanmış saçlarıyla, pür-şerâre gözleriyle, çapkın ifadeli, bin bir mânâ, bin bir câzibe ile hâledar etli dudaklarına rağmen yalnız gözlerinin saf bakışıyla ilk nazarda pek mâsum bir çocuk hissi veriyordu.* ”¹⁴⁸

Kardeşleri arasında romanın kadın başkahraman Müjgan’la iletişim kuran tek kişidir.

Böğürtlen romanında yer alan bu üç kız kardeşin ortanca olanı Mahmure; diğer kız kardeşleri gibi giyimine özen gösteren, içki, kumar ve alkol düşkünü bir kızıdır. Çok kurnaz bir poker oyuncusudur:

“*Mahmure Hanımefendi’nin ne kazanacağını hiçbir zaman, hiç kimse bilmez. Onun karları hep sırdır. Sürekli uyarıda bulunduğu için hesabı karıştır; ama eminim ki en çok kazanan odur. Onun kadar kurnazca, idareli oyun oynayan pokerci hiç görmedim.*”¹⁴⁹

Pertev bu üç kız kardeşten en çok Mahmure’yi beğenir. Onun için; “*güzel, yüksek, nadir ve şâyân-ı arzu ve melek bir kız*”¹⁵⁰ diye düşünse de, onun gibi bir kızı

¹⁴⁸Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s.9

¹⁴⁹Mehmet Rauf, a.g.e, s. 21

¹⁵⁰Mehmet Rauf, a.g.e, s. 21

her yerde bulabileceğini ve diğer kızlardan onu ayırabilecek bir özelliği olmadığını düşündüğü için Mahmure ile ilgilenmez.

Nigar, üç kız kardeşin en küçüğüdür. Diğer kardeşlerine göre daha sessiz ve sakın görünmesine karşın, onlardan bir farkı yoktur. Kumar masasında kazandığı bir anda sevinçten çığlıklar atması, onun da paraya olan düşkünlüğünü gösterir.

Süheyla, *Böğürtlen* romanında, erkek kahraman Pertev'in, Müjgan'a duyduğu karşılıksız aşk acısını dindirmek için birlikte olduğu kızdır. Oldukça neşeli bir kızdır. On sekiz yaşlarında olan bu kız oldukça şuh ve çapkındır. Romanda fazla bahsedilmeyen Nebile adında bir ablası vardır:

“ *Handân ve mevvâc; ve sonra habîs denilecek kadar çapkın ve şûh. Bir şey ki bir ateşpâre; fırtınalı; şimşekli ve yıldızlı bir şey*”¹⁵¹

Süheyla, konsolos olan eniştesi sayesinde Avrupa'da bulunmuş, Avrupa kültürüne aşina bir kızdır. Batı müziğini iyi bilir ve oldukça güzel piyano çalar. Pertev'le tek ortak noktaları müziktir. Bu ortak zevk onları birbirlerine yaklaştırır. Aralarında kısa süreli bir ilişki olur. Ancak, Süheyla'nın ilişkilerinin başında hiç itiraz etmeden Pertev'e kendini teslim etmesi, Pertev'i bu kızdan soğutur. Erkeklerle cinsel meselelerde bu kadar rahat olması Pertev'i rahatsız eder ve unutmaya çalıştığı Müjgan'ı ona hatırlatır. Süheyla karakteri, Müjgan'ın ne kadar namuslu ve saf bir kız olduğunu güçlendirmek için anlatılan zıt bir karakterdir. Süheyla karakterinden Müjgan'ın ahlâk anlayışı vurgulanmış ve yüceltilmiştir. Çünkü Müjgan, en küçük teklifleri bile ahlâk ve ilişki anlayışından ötürü geri çevirir.

Son Yıldız romanında ise, romanın kadın başkahramanı Perran'ın komşusu Hidayet Hanım'ın gelini Naciye de verilen çay davetlerinde ki davranışlarıyla hafif meşrep bir kadın görüntüsü çizer. Çok konuşması ve konuşma sırasında attığı kahkahalar etrafındaki erkeklerin ilgisini çeker. Naciye, çaylarda ve balolarda

¹⁵¹ Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, s. 80–81

etrafındaki bütün insanları en ince ayrıntılarına kadar inceler ve her biri için dedikodu malzemesi bulur. Toplum içinde oldukça basit davranışlar sergileyen bu kadının en büyük eğlencesi, katıldığı davetlerde dedikodu yapmak için insanların açıklarını yakalamaktır.

Neriman karakteri ise, yine *Son Yıldız* romanında Perran'ın olumlu özelliklerini daha iyi vurgulamak için anlatılan bir kadındır. Perran kocasını aldatan ve bununla yetinmeyip metresini de aldatan bir kadın olmasına rağmen Neriman gibi de hafif bir kadın değildir. Dedikodu yapmaz, toplum içinde tutarlı davranışlar gösterir. Neriman ise, Perran'dan farklı olarak erkeklere zaafı ve özel bir ilgisi olan bir kadındır. Evli olmasına rağmen, etrafında bulunan bütün erkeklerle yakın bir ilişki kurmak ister. Kendisine ilgi duyan bir erkeğin karşısında şuh davranışlarda bulunur. Dekolte kıyafetleriyle vücudunu göstermekten mutluluk duyar. Aşırı derecede kıskançtır. Başkalarının düzenli hayatlarını, aşklarını kıskanır. Perran'ın sahip olduğu lüks hayatı kıskanır. Perran, Avrupa seyahatine gittiğinde Perran'la ilişkisi olduğunu bildiği Fuat İlhami'yi evinde düzenlediği çaya davet eder. Onunla yakından ilgilenir. Perran'ın Fuat İlhami'den sakladığı hayatını ona anlatır ve Fuat İlhami'nin Perran'dan nefret etmesini sağlar. Böylelikle ahlâk dışı bir hayat sürdüğü, buna karşın çevresinde saygın bir hanımefendi olarak kabul gören ve bu duruma tahammül edemediği Perran'dan kıskançlığını tatmin etmek için intikamını alır.

Harabeler romanında, zengin tüccar Lebibzade Şefik Bey'in karısı Zahide Hanım, hırslarının kendine egemen olmasından dolayı ölçsüz davranışlar sergiler. Büyük emeklerle zengin olan kocasını yeni hayata uyum sağlamak için Taksim'e taşınmaya razı eder. Bununla yetinmez, kocası Şefik Bey'in giyimini de değiştirir. Tek isteği yeni hayatın içinde yaşamaktır. O da diğer aileler gibi çaylar düzenlemek, balolar vermek ister. Zenginliği tek gurur kaynağıdır. Zenginliğine rağmen bir türlü Beyoğlu eğlence hayatına girememekten yakınır. Kocasının genç kâtibi Nuri Süha'nın tavsiyesiyle Ada'ya yerleşir. Ada'da kiralana köşkü son moda mobilyalarla döşetir. Tüm çabalarına ve sahip olduğu maddî imkânlara rağmen burada da eğlence hayatı içerisine giremez. Hayatının sıkıcılığında şikâyet eder.

“ Ben bu etrafımda gördüğüm kakkahalı, curcunalı hayata mütehassirim. Donmuş gibi, sessiz, hareketsiz yaşamaktan artık bıktım. Biraz kımlıdayalım, biraz herkesin içine girelim, biraz biz de gülelim, eğlenelim istiyorum”¹⁵²

Hayatının tekdüzeliğinden şikâyet eden Zahide Hanım, içine girebildiği eğlence hayatında Mecdi Refet ile tanışır. Mecdi Refet, Fahir Bey’in kızlarının dostu olan ve kadın tüccarı olduğu bilinen içki ve kumar düşkün, para avcısı bir adamdır. Zahide Hanım, bu yeni hayatın içine girmenin verdiği zevkle ve heyecanla Mecdi Refet ile birlikte olur. Onun kollarında dans eder. Roman kahramanı Nuri Süha bu durumu öğrenince, Lebibzadelerin de Fahir Bey’in ailesi gibi aynı akıbeti yaşayacağına karar verir. Zevk ve eğlence düşkünlüğü, paraya sahip olan bu kadını saptırmış, eğlence uğruna kadın tüccarlığı yapan adamlarla birlikte olma seviyesine kadar düşürür.

Halâs romanında, hafif kadın tipi olarak tütün tüccarı Sadi’nin karısı vardır. İsmi belirtilmemiştir. Zaten Sadi, ismini karısının hafifliği ve savurganlığı ile duyurmuştur. Romanın başkahramanı Nihat, Sadi ile arkadaşı Kemal Mümtaz tarafından tanıştırılır. Nihat, Sadi’den kötü namından dolayı hoşlanmaz.

Sadi’nin karısı farklı ve açık kıyafetler giymektedir. Yüzüne fazlaca makyaj yapmakta ve romanda “*fahişe kılıklı*” olarak anlatılmaktadır. Kocasının işlerini halletmek için bazı erkeklerle eğlenmektedir. “ ...*güzelce işe yarar bir şeydir.*”¹⁵³ Bu güzelliğini kullanarak kocasının işlerini kısa yoldan halletmesine yardımcı olur. Sadi karısı yardımıyla iş görür ve fazlaca para kazanır. Tek derdi para olan bu adamın vatan, millet sevgisi, namus gibi manevî duyguları gelişmediğinden, karısını bu amaçlarda kullanmasından da rahatsızlık duymaz.

¹⁵² Mehmet Rauf, *Harabeler*, 25 Kânunusani 1926,

¹⁵³ Mehmet Rauf, *Halâs*, s. 57

3.7. Sığ Kadınlar

Mehmet Rauf'un romanlarında, belli bir düşüncesi, hayattan beklentisi olmayan, genelde kıskanç, başkalarının mutluluklarını çekemeyen, arabozucu, sıradan kadınlar da yer alır. Bunlar “Sığ Kadınlar” olarak nitelendirilir. Romanlarda anlatılan ideal kadın tipine karşı bu tip kadınlar sürekli onlara karşı gizli bir mücadele içindedir. Bu kadınlar anlatılan ideal, kültürlü, eğitilmiş ve örnek verilmek istenen kadınların zıttı olarak romanlarda yer almıştır. Bu kadınlardan yola çıkarak ideal kadının nasıl olması gerektiği anlatılmıştır.

Eylül romanında Süreyya'nın kız kardeşi Hacer, romanda idealize edilen Suat karakterini güçlendirmek, onun olumlu yönlerini ön plâna çıkarmak için romanda yer alan bir karakterdir. Ahlâk ve sevgi anlayışı, kocasına olan bağlılığı, evlilik hayatı ve insan ilişkileri bağlamında Suat'ın tam zıttı bir karakterdir. Romanın erkek kahramanı Necip, Suat ve Hacer'i şöyle mukayese eder:

“ Necip, Hacer'in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle adi adi meydana vurduğunu görmekte beraber ona acıyordu; Suat'ın tefevvuku, güzellikçe belki Hacer galebe ederdi, fakat Suat'ın bütün sair şeylerde ona tefevvuku o kadar göze çarpıyordu ki, bunu Hacer'in de fark etmemesi gayr-ı kabil idi. Ahlâkça, mekânetçe, hilm ve nezaketçe bu tefevvuk Suat'a öyle bir hal veriyordu ki, güzelliği bundan zenginleniyordu. Zevcine olan rabıtası, sakin, daima mütebessim, daima mütevazı halleri bir sebab-i tealî oluyor, onu yükseltiyordu. Hâlbuki Hacer'in öyle anlari olurdu ki, bir gölge gibi namahsus ince kaşları, şeffaflık-i cildi, saçlarının eda-yı dilberi ile gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür; Necip bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. Sonra Suat'ın mesudiyeti yanında kendisinin zıyan edilmiş hayat-ı izdivacı bu kadına karşı ihfasını nezaket ve tahammülünün kifayet edemediği bir kin ile onu azürde eder dururdu. Necip, eğer Suat'ın hilm ve idaresi olmasa

Hacer’le itilaf kabil olamayacağını, Hacer’in hatta fırsat bile beklemeyen şu hırçın tehcümlerine Suat’ın nasıl bir mülayemet ve tahammül ile mukabele fark edemiyordu.”¹⁵⁴

Hacer, babasının zorlaması ile kendisinin istemediği Fatin Bey’le evlilik yapar, bu sebepten dolayı mutsuzdur. Kendisi Necip’le evlenmek ister ama babası Necip’in akrabaları olmasından dolayı ailede böyle bir evliliğe sıcak bakmaz. İsteddiği erkekle evlenememekten kaynaklanan mutsuz bir hayat Hacer’i hırçın bir kişi yapmıştır. Çevresinde gördüğü tek mutlu çift olan Süreyya ve Suat’ı bu sebepten dolayı sevmez. Suat’ı kıskanır. Fırsatını bulduğu her an Suat’a saldırır. Suat, bu saldırılara karşı sürekli olgun bir tavır takınır ve ona karşılık vermez bununla birlikte Hacer’e üzüdür, onu kocası Süreyya’ya karşı sürekli savunur. Çünkü Hacer’in ağabeyi Süreyya kız kardeşinden hoşlanmaz, onu şımarık ve hırçın bulur. Suat, Hacer’in bu ruh halinin yaptığı evlilik sonucunda olumsuz etkilendiğini söylediğinde ve Hacer’i Süreyya’ya karşı savunmaya geçtiğinde; Süreyya, Hacer için şöyle düşünür:

“ Yok, bana öyle geliyor ki Fatin’in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olacaktı. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir afacanlık var ki, artık mazeret filan kabul etmez. Kendisini gören mektepten kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı zanneder.”¹⁵⁵

Süreyya ve Suat’ın yalıya taşınmalarını kıskançlıkla karşılar. Hatta onları mutlu bir şekilde göreceğinden korktuğu için asla onların ziyaretine gitmez. Bütün bir yazı sevmediği aile ortamında geçirir. Hatta Necip’i Suat’tan kıskandığı için, Necip’in yalıya yaptığı ziyaretlerin altında başka bir neden arar ve üstü kapalı bir şekilde Suat-Necip yakınlaşmasının dedikodusunu yapar. Necip’in yalıda olduğunu öğrendiğinde; “ *Maşallah, Allah mübarek etsin... İnsanın Süreyya gibi vurdumduymaz bir beyi olduktan sonra...*”¹⁵⁶ Demiştir. Burada mübarek olsun

¹⁵⁴ Mehmet Rauf, *Eylül*, s.28–29

¹⁵⁵ Mehmet Rauf, *a.g.e.*, s. 18

¹⁵⁶ Mehmet Rauf, *Eylül*, s. 136

derken Suat ve Necip arasında bir ilişkiyi kasteder. Hacer, Necip'in yalıda kalmasıyla ilgili kıskançlığını her fırsatta dile getirir ve Suat'a karşı iğneleyici sözler kullanır. Hacer, içi fesat dolu imalı sözler ettikçe, Suat ona karşı hissettiği merhamet duygularından uzaklaşmakta ve gizlese de ondan nefret etmeye başlar. Suat, Hacer'e neden yalıya hiç gelmediğini sorduğunda, Hacer'in şöyle cevap verir:

“ – Öyle ya, rahatsızlık ederim ziyade... Çünkü yabancı değilim a... Fakat belki yer yoktur diye korktum doğrusu... Bize yalı küçük dediler, eğer gelecek olursam sığacak yer bulamam dedim. Düşünsenize, ne fena olur? Meselâ, Necip'le ikimize bir oda... Değil mi? Zorla gibi gülüyor, küçük bir kanepede yastığıyla dizinde oynarken eğilip handelerini ve hicabını orada gizliyordu. Birden Suat'a bir muhalefet arzusu geldi. Ona istediği sözü ima edip bir izahat vererek onunla barışmak, hakikati ona anlatıp bu iftira ihtimal ve şaibesini mahvetmek arzusunu hissetti, fakat Hacer'in göz altından bakışında, kıvranışında öyle bir yılan hali vardı, gözlerinde o kadar şeytan bir hiyanet gülüyordu ki omuzlarını kaldırıp “ Ne fayda?” dedi; anlıyordu ki bir şey kazanmayacak, belki ziyan edecekti.”¹⁵⁷

Hacer, duygularını gizlemeyen, açık davranan bir kadındır. Kimle ilgili ne düşünüyorsa imalı da olsa dile getirir. Suat'a imalı sözler etmesinin yanında sevmediği kocası içinde duygularını saklamadan konuşur. Kocasını Fatin Bey, paracı, cimri, kayınpederinin tüm terslemelerine ve huysuzluğuna parası için ses çıkarmayan, vurdumduymaz bir adamdır. Parası azalacak diye, Hacer'in çocuk yapma fikrine bile karşı gelmektedir. Karısının kimi zaman Necip'e karşı aşırı ilgili davranması karşısında bile sesini çıkarmaz. Hacer, kocasına karşı ilgisiz davranır. Sadece varlığı bile onu rahatsız etmekle beraber, ev içinde kocası için hiçbir şey yapmaz. Her seferinde kocasını aşağılayıcı şekilde başkalarına anlatır. Hacer bir gün Suat'la konuşurken kocası için şöyle der:

¹⁵⁷ Mehmet Rauf, a.g.e, s.222

“ Allah aşkına bak hemşire, alnı nasıl parlıyor, börekçi çırakları gibi...” Sonra ileri çıkık, göğsüne mütemayıl başının arkasında, yakalık ile fes arasında oturunca katlanan enseyi göstererek “ Ah ne kadar öğreniyorum bilsen, kardeşim?” diye gayet mahrem bir eda-yı şikâyetle bakıyordu.”¹⁵⁸

Yine bir gün Hacer’in kocası Fatin Bey, kayın pederi ile tavla oynarken, Hacer, onun para düşkünlüğünü Suat’a şöyle anlatır:

“ Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptal gibi fikirsiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak donuyor” derdi. Babasına boyun büktükçe kızarak “ İzzet-i nefis yok ki...” diyordu. Sonra devam ederek bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söylüyor, “ Param gitmesin diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için... Babamla hoş geçinmek için ondan dayak yese yine sırtıcağına eminim...” diyerek, bir kere bir şey için onu teşvik ederken onun, “ Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta mı kalayım?” dediğini anlatarak yüzüne bakıyordu.”¹⁵⁹

Hacer’in kocasının ilgisizliği, para düşkünlüğü ve para için kendini küçültmesi Hacer tarafından öğrenilmesine yol açmakla birlikte, Hacer’in kocasından bulamadığı ilgiyi başka erkeklerde aramasına neden olur. Hacer, evlerinin penceresinde sabahtan akşama kadar gelen geçenlere, özellikle erkeklere bakmakta, onlarla ilgili yorumlar yapmaktadır. Özellikle erkeklerle ilgili yaptığı yorumlar hep beğenme, onların erkekliklerini ve fizikî özelliklerini övme yönünde olmaktadır. Hatta Suat, onun böyle eğilimleri olduğunu fark ettiğinde Hacer’in ruhunu kirli bulur. Hacer’in sevdiği bir erkekle evli olsa bile yine başka erkeklerde gözü olacağını düşünür. Hacer, karşı evin uşağına bile göz koyar. Onun fizikî özellikleri över, bu uşak dışında gülücükler yolladığı birçok erkek vardır.

¹⁵⁸ Mehmet Rauf, *Eylül*, s.224–225

¹⁵⁹ Mehmet Rauf, a.g.e, s. 227

Hacer karakterinin hayata karşı vurdumduymazlığı, hayat karşısında bir fikrinin olmaması, sığ ve çoğu fesat düşünceleri, kıskançlıkları sevmediği bir erkekle evli olmasından kaynaklanmaktadır. Evlilik hayatında mutlu olamayan Hacer, bu durumun verdiği tatminsizlikle çevresinde mutlu gördüğü insanları kıskanmakta ve bedeni olarak olmasa da bakışmaları ve düşünceleriyle kocasını aldatmaktadır.

Genç Kız Kalbi romanında Pervin'in yüksek kişiliğine, kültürlü ve idealleri olmasına karşı anlatılan diğer kadınlar eğitimi düşük, yaşamlarından memnun, gelecekte büyük beklentisi olmayan sıradan kadınlardır.

Pervin'in amcasının kızı Nigar, tutucu, egoist ve görgüsüz bir baba ile üvey bir annenin yanında sevgi görmeden büyümüş, sürekli aşağılanmış ve ihmal edilmiş bir genç kızdır:

“...amcamın bugün yirmi iki yaşında bulunan kerimesi tamam kendisinin yetiştireceği bir duhter-i asalet ve nezahettir; bu gayet zayıf ve renksiz, çakıra bakar, hiyanetle parlar gözlere malik, göğüssüz, saçları az bir kızdır. İnatçı, bütün İstanbul kızları gibi son derece dedikoduya müptelâ, anasız geçen çocukluğunun ve babasının garaibiyle muhtel olmuş, şebabının bütün seyyiatıyla alude terbiyesi, devamsızlık, tembellik, istidatsızlık yüzünden esassız, tertipsiz tahsiliyle, bu günkü genç kızlarımızın bir kısmının parlak bir numunesidir.”¹⁶⁰

Aldığı eğitim iyi değildir. Hayat ile ilgili belirli bir düşüncesi, sosyal olaylarla ilgili fikirleri ve gelecek ile ilgili hayalleri yoktur. Gününü yaşayan sıradan, bakımsız bir kızdır. Giyim kuşam konusunda zevksizdir. Kendine bakmaz, ihmalkârdır ve düzensizdir. Saçları günlerce taranmaz. Kişisel temizliğine önem vermez. Kabadır, odası da kendisi gibi pistir:

¹⁶⁰ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.93

“fevkalâde terlediği için, ter kokuları ve müteaddid taaffünat ile malamal olan yatağının kokularıyla meşbu olan odasının pencere ve perdeleri sıkı sıkı kapalı durur, burası haftalarca süpürge görmez... Hatta geçende odası süpürülürken tavanın dört köşesini işgal etmiş örümceklerin cibinliğinin içine bile ağ kurmuş olduğu meydana çıktı”

161

Bu pis odasında akşama kadar yaptığı tek şey eline dürbün alıp yoldan gelen geçenleri izlemektir.

Babası Nigar’ın her şeyine müdahale etmektedir. Dışarı çıkacağı zaman illâ babasının kılık kıyafet kontrolünden geçer.

Babası tarafından sürekli ihmal edilir. Üzerine düzgün bir kıyafet alınmaz, bu sebepten dolayı, sürekli özensiz ve bakımsız kıyafetler giyer. Dedikoduyu çok sever. Arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde sürekli dedikodu yaparlar, bunun yanında kura oyunu oynarlar. Küçük kâğıtlara sevdikleri şairlerin isimlerini yazarlar, kâğıdı katlarlar ve sırayla kura çekerler. Kurada kime hangi yazar çıkmışsa o, onun erkeği sayılır, onunla ilgili aşk hayalleri kurarlar.

Gelecekte herhangi bir beklentisi olmayan bu kız ailesine karşı da ikiyüzlüdür. Babasını, üvey annesini ve ağabeyini hiç sevmez. Onlarla aralarında herhangi bir sevgi ve saygı bağı yoktur. Ama şaşılacak yanı ise, hep birlikte iken çok mutlu bir aile tablosu çizip birbirlerine iyi davranmalarındır.

Ailesinden gizli olarak sevgilileri olmuş, onlarla birlikte gezmiş, hatta onlarla sevişmiştir. Ama ailesinin yanında mazbut bir ev kızı olarak durmaktadır.

¹⁶¹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.111

Kıskanç bir kız olan Nigar, Pervin’i sürekli kıskanmakta, Pervin ile Behiç arasındaki ilişkiyi hazmedememektedir. Mehmet Behiç, Pervin ile evlilik fikrinde olmadığını söyleyip evden gidince Nigar oldukça mutlu olmuştur.

Babası tarafından sürekli aşağılanır, herkesin içinde azarlanır, hor görülür. Böyle bir ortamda yetişen gençlerin nasıl insanlar olduğunu ortaya koymak için yazar tarafından anlatılan iyi bir örnektir. İdeal kadın ve ideal bir eşin aileler tarafından nasıl yetiştirilmesi gerektiğini yazar okurlara Nigar karakteri üzerinden verir. Nigar’ın tersi karakter ise Pervin’dir. Ailesinden iyi bir eğitim aldığı ve sevgi-saygı içinde yetiştiği için o herkesten farklı ideal bir kızdır.

Genç Kız Kalbi romanında yine; Pervin’in amcasının karısı olan Hediye Hanım, eşinin üçüncü karısıdır. Kırk kırk iki yaşlarında bakire olarak evlenmiştir. İstanbul’un saygın bir ailesinin kızıdır. Hediye Hanım, babasının ömrünün sonuna doğru evde bulunan bir halayıktan, gizli bir ilişki sonucu dünyaya gelmiştir. Babasının asıl karısı tarafından sürekli nefret ve öfkeyle, türlü kötü davranışlarla yetiştirilmiş, babası ölünce de amcasıyla yaşamak zorunda kalmıştır. Halayık kızı olduğu için de ne iyi bir eğitim alabilmiş ne de evlenmesi için bir çaba gösterilmiş, bundan dolayı da, kırklı yaşlara kadar bekâr kalmıştır.

Fizikî olarak Pervin tarafından şöyle anlatılır:

*“Kendisi ufak tefek, uzun boylu olan amcamın omuzuna müşkilatla yetişecek bir kametde, son derece esmer ve son derece zayıf bir yapıda, saçları beyazı siyahına müsavi bir derecede ve kalın telli olup ve bu cismaniyete renksiz, manasız bir de maneviyat ilâve edilirse hâsıl olacak halde bir kadındır”*¹⁶²

Evliliğinin ilk yıllarında bakımına dikkat etmesine rağmen, kocasının ilgisizliği ve aşağılamalarından dolayı kendisine bakmamaya başlamıştır. O da diğer

¹⁶² Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.118

sıg kadınlar gibi dedikoduya düşkündür. Patavatsız, düşünmeden konuşan, yanlış konuşmalarından da rahatsızlık duymayan bir kadındır.

Piyano çalmayı bilir; ama birkaç alaturka parça dışında bir şey çalamaz, Fransızca bilir ama birkaç seslenme ve hitap sözcüğü dışında Fransızca konuşamaz. Derin bir bilgi birikimi, kitap okuma alışkanlığı ve edebi bir zevki yoktur. O da üvey kızı Nigar gibi sıradan, günlük yaşayan bir kadındır.

Üvey kızı Nigar’la birbirlerini sevmezler. Ona göre Nigar; “ *pasaklı, tabiatsız, tenbel, miskin bir kız*”¹⁶³ dır. Nigar ise; üvey annesini geçmişinden dolayı aşağılamakta ve ona saygı duymamaktadır. Nigar, Hediye Hanım için şöyle düşünür:

“ *...kart, kendini beğenmiş, beceriksiz, kırk yaşına kadar kocasız kalmış, kendi gibi kadınlarla ahlâksız münasebetler perverde etmeğe alışmış, hüviyetsiz bir halayık piçinden başka bir şey değil*”¹⁶⁴

Geçmişinden oldukça rahatsızlık duymaktadır. Annesi kendisini doğurduktan sonra evden kovulmuş, zaman geçtikten sonra efendisinin ve kızının yanına uğramaya başlar; ancak Hediye büyüyünce kendisinden utandığı için annesini evden kovdurur, onu ölü bilerek asla yanına yaklaştırmaz. Herkese de annesinin ölü olduğunu söyler.

Nigar ile Hediye arasında yetişme açısından herhangi bir fark yoktur. İkisi de üvey anne tarafından sevgiden uzak, aşağılanarak yetişmiştir. Bu durum onların karakterlerinde de yansımış ve her ikisi de sıradan, herhangi bir olumlu özelliği olmayan kadın olarak anlatılmıştır.

Karanfil ve Yasemin romanında, sıg kadın tipine ait özellikleri Sacide Hanım’ın kızı Hürrem gösterir. Onun, hayattan tek beklentisi evlenmektir. Bunun

¹⁶³Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.127

¹⁶⁴ Mehmet Rauf, a.g.e, s.127

dışında aldığı eğitime rağmen kendini geliştirememiştir. Hayat ile ilgili bir düşüncesi yoktur. Eğlence düşkünüdür ancak birlikte eğleneceği bir erkek bulamamaktadır.

Arnavutköy Koleji'nden mezun olan Hürrem İngilizce ve Fransızca bilmekte, Amerika'nın en son danslarını bile kusursuz oynamaktadır. “ *Göğüssüz, kalçasız, bir baston gibi şekilsiz, bir değnek parçasına benzer kupkuru, saçları kesik bir genç kız...*”¹⁶⁵Olduğundan etrafındaki hiçbir erkek tarafından ilgi gösterilmez ve bildiği dansları sergilemek için kendine bir kavalie bulamaz. Çevresindeki çiftleri kıskanır, onların konuşmalarına imalı sözlerle eşlik eder.

Çevresinde pek seilmeyen bir kız olan Hürrem, annesi tarafından da yaşamak istediği, özgür, zevk dolu hayatın önünde bir engel, ayak bağı olarak görülür, annesi Hürrem'i evlendirip kendisinden kurtulmak ister. Düşünceleri sığ olan bu kız kendisine birkaç beyit okuyan Bülbül Cemal adında geçmişi kirli bir şairin evlenme isteğini kabul eder. Aldığı iyi eğitimin hayatında kendisine hiçbir yarar sağlamadığı bu kız, kocası tarafından malları rehine bırakılmış bir şekilde terk edilir.

Şefkat; *Halâs* romanında İclâl'in dayısı Saim Remzi Bey'in küçük kızıdır. Kıskançtır. Nihat ile İclâl arasındaki ilişkiyi kıskanır ve her defasında onların arasına girer. Nihat, İclâl'i ziyarete geldiğinde kapıya ilk o koşar. Onları asla yalnız bırakmaz. Nihat ile İclâl arasındaki en küçük bir hamleye bile engel olmaya çalışır.

Romanda fazla anlatılmamıştır; ama ne İclâl ne de Beatrice gibi derin düşünceleri vardır. Silik bir kadındır. Başkalarının mutluluklarını kıskanır. Babasının özelliklerini sergiler. Babasının verdiği davetlerde etrafındaki insanlara ilgi gösterir ve davetlerin düzenini sağlar.

¹⁶⁵Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.33

Nihat ve İclâl birlikte İzmir'e gittiklerinde kıskançlığından zayıflamıştır. İclâl ile Nihat onun takibinden kurtulmak ve iletişim kurabilmek için çoğu zaman birbirlerine mektup yazarlar.

3.8. Hayattan Büyük Beklentileri Olan Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarındaki bu tip kadınlar yaşadıkları toplumun ahlâk ve namus anlayışına, özellikle erkek egemenliğine karşı gelmektedirler. Batı kültürü ve medeniyetini, Türk kültür ve medeniyetinden üstün görmekte, her defasında Batı kültürünün toplumumuzda egemen olmamasından kaynaklanan sorunları dile getirmektedirler. Görücü usulü evlenmeye karşı çıkarlar, kadının sosyal yaşam içinde yer almayışının medeniyetimizin gelişimi önünde engel olarak görürler. Bu düşüncelerinin egemen olmadığı bir toplumda yaşamaktan kaynaklanan, toplumu beğenmeme ve kendi içlerinde yaşadıkları iç çatışma durumları vardır.

Genç Kız Kalbi romanında, romanın anlatıcısı ve başkahramanı Pervin hayattan büyük beklentileri olan bir kızdır. Onun beklentisi sadece aşık olabileceği ve evlenebileceği bir erkeği bulmak değil, daha özgür, daha medeni ve Avrupalı yaşam tarzına sahip bir kadın olarak yaşamaktır. Bu beklentiler içerisinde yaşadığı toplumu sürekli eleştirmekte, idealindeki kadın hayatının nasıl olması gerektiğini her fırsatta dile getirmektedir.

Pervin, on dokuz yaşında İzmir'de kendisini büyük bir özenle yetiştiren ailesiyle yaşamaktadır. Babası, Avrupa hayatına meraklı aydın bir memurdur. Orta halli olmalarına karşın kızına özel yabancı dil dersleri ve piyano dersleri aldirmiştir. Piyanoyu müzik kurallarına ve notalarına uygun olarak çalabilecek seviyededir. Bethoven, Şuman, Şopen, Şoben ve Şober, Çaykovski ve Brahms'ı tanır, onların eserlerini çalabilir. Ailesi onu her yönden Avrupalı gibi yetiştirmiştir. Böyle yetişen Pervin sahip olduğu medenî zevklere uygun bir sosyal hayatı İzmir'de bulamamakta ve İstanbul'a gitmek istemektedir. Onu bu yaşına kadar oyalayan en büyük şey,

babasının memuriyeti sebebiyle uzak yaşamaya mecbur olduğu İstanbul hayatına kavuşmaktı. Ona göre İstanbul; “ ...saadet, zevk yani şayan-ı gıpta hayat, ancak İstanbul’da bulunabilir, zerafet, hüsn, şıklık ancak orada tezehhür ve inkişaf edebilirdi”¹⁶⁶ dediği bir şehirdi. Yaşadığı İzmir şehrini beğenmez onu sahip olduğu medeniyet düzeyine göre dördüncü hatta beşinci sınıf bir şehir olarak görmektedir.¹⁶⁷ “ Fikrimce, yaşanılacak, mesud olunacak şehir ancak İstanbul olmak lâzım geliyordu” dediği şehre gitmesine sonunda babası izin verir ve amcasının yanına yollar.

İstanbul’a geldiği ilk andan itibaren hayallerindeki İstanbul’a uymayan bir şehirle karşılaşır ve üzülür. Şehir tamamıyla bir Şark şehridir. Beyoğlu, Galata, Rumeli, Boğaz, tüm İstanbul hayallerinden farklıdır. İstanbul’u harap ve perişan bulur.

Şehir gibi İstanbullular da, onların yaşayışları da hayal ettiği gibi değildir. İstanbulluların yaşayışını beğenmez. Kötü bulur. İstanbulluların bu kötü yaşamı güzel bulmalarına şaşır:

“İşte bir aydır bu halkın içinde, bu şehrin her tarafını gezmek şartıyla söylüyorum: İstanbul’da hayat yok... Diyebilirim ki oradaki halk yaşamıyor; gaflet ve meskenet içinde uyumuş yalnız tenebbüt ediyor... İşin mudhik ciheti eğer İstanbul halkı hayattan ve eğlenceden mahrum olduklarını bilseler, şikâyet etseler insan tahammül eder; hâlbuki orada herkeste yaşıyoruz ve eğleniyoruz fikri mevcud ki işte beni ağlatacak kadar güldüren de budur”¹⁶⁸

İstanbul’da kadınlık ölmüştür. Pervin’e göre kadınlık hiçbir yerde böylesine adifeşmemiştir. Giyim kuşam, konuşma olarak hiçbir kadın onun ölçülerinde değildir.

¹⁶⁶Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.82

¹⁶⁷Mehmet Rauf, a.g.e, s.85

¹⁶⁸Mehmet Rauf, a.g.e, s.85

Hayattan büyük beklentileri olan Pervin, yanında kaldığı amcası tarafından hiçbir şeyi beğenmediği için eleştirilir. Pervin bu eleştiri yapan amcası ve ailesini de beğenmez. Onları basit bulur. Zevkten, modadan uzak, basit bir yaşamları vardır. Birbirlerine saygıları ve sevgileri olmamasına rağmen varmış gibi göstermelerine şaşırır. Diğer İstanbullular gibi, bu aile üyelerinin de dedikoduya düşkünlüklerine, miskinliklerine çok kızar. İstanbul'un en büyük kusuru "...kibar hayatı ve kibar halkı olmamasıdır." ¹⁶⁹ Amcası ve ailesi ne kibardır ne de kibar bir hayatları vardır. Hayatında gördüğü en kaba insan amcasıdır. Patavatsız, yalancı ve egoisttir, eşini ve çocuklarını sürekli aşağılar. Çocukları da ondan farksız değildir. Kızı Nigar, sanattan, modadan anlamayan bakımsız, dedikoducu, pis bir kızdır. Amcasının Hanımı Hediye Hanım da oldukça basittir, oğlu Abdi ise ilk bakışta görünüş olarak iyidir; ama sohbet ettikçe o da diğerleri gibi kültürsüz ve tembel bir gençtir. Onların arasında kendini oldukça modern, kültürlü; ailesini ise aydın bir aile olarak görür.

Ona göre hayatta en büyük, en kutsal şey aşktır. En büyük hayali ise fikrine uygun, sevebileceği bir erkekle evlenmektir. O aşkın ancak evlilikle sonuçlanabileceğini düşünür. Evlenemeyeceği bir adamla aşk yaşamak hoppalıktır:

" Hassas, hülyakar, şiir perver her genç kız gibi ben de dünyada en büyük saadetin yalnız sevmek ve sevmekte olduğuna inanırım, indimde hayatımda en büyük, en mukaddes şey ancak aşktır, fakat hoppalık edip deli gibi rast gele bir adamı sevip de, iki gün sonrada aldandığımı anlayıp yahut bıkip dönme dolap gibi sefil ve mundar tecrübelerde sürünmek izt-i nefsimin tahammül edemeyeceği bir zillettir. Evet, ben de sevmek ve sevmek isterim, fakat isterim ki seveceğim adam aşkıma ve bana lâyük olsun ve daha isterim ki o sevdiğim adama, esefsiz, nedametsiz hayatımı ölünceye kadar geri almamak üzere vereyim " ¹⁷⁰

¹⁶⁹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.85

¹⁷⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s.83

Pervin, seveceği adamı bulmak arzusundadır. Zaten, bunun için İstanbul'a gelmiştir. O evleneceği adamı hiç görmeden, anne babasının uygun gördüğü bir erkekle evlenmek istememektedir. O, dönemin evlenme yöntemi olan görücülük usulüne çok sert bir şekilde karşı çıkmaktadır. Mutsuz evliliklerin en temel kaynağı olarak görücülüğü görmektedir. Ona göre; gençler birbirlerini tanımalı ve birbirlerine lââyık olduklarına kendileri karar verebilmelidir. Görücülük konusunda kızlarını en iyi şekilde yetiştiren, sonunda onları görücü usulü ile evlendiren aileleri eleştirmektedir:

“...itinalı terbiye ile büyüdük, gelinlik bir kız olduk, o zaman zevc olarak bizi kime verirler? Ekseriyetle görücü denilen usul ile yani başkasının fikir ve muhakemesiyle, başkasının gözüyle bizi beğenmeyi kâfi bir ihtiyat olarak telâkki edecek kadar hayat hakkında fikri az bir delikanlıya... Hemen her izdivaç bizde ekseriyetle kizb ve hile ile yapıldığı ve beş on gün geçer geçmez iki taraftan şikâyet başladığını malûm iken, hala, hala babalarımız bu hayatın en mühim meselesini adetlerimize tebean gafletle, kör körüne icra ederler”¹⁷¹

Ailelerin kızlarıyla evlenecek adamlarda yalnız mevki, yalnız servet ve yalnız namus aramalarını bunun yanında erkeğin ahlâk ve tavırları, eğilimleri ve fikirlerinin önemsenmemesini doğru bulmamaktadır. Bu bağlamda, Türk evlilik geleneklerini ağır bir biçimde eleştirmektedir. Erkeklerin, aileleri tarafından on yaşına kadar bir kız gibi üstüne titrenerek yetiştirildiğini, daha sonra okul ve toplum hayatında bu hassasiyetin gözetilmediğini ve erkeğin olumsuz yönde değiştiğini düşünmektedir.

İstanbul, Pervin'in beklentilerini karşılayamamış, aradığı modern hayatı, İstanbul'da bir türlü bulamamıştır. İçinde yaşadığı toplumun kendine uymadığı düşüncesiyle kötümserliğe kapıldığı bir anda, onu bu kötümserlikten kurtaracak olan erkeği bulmuştur. Amcasının hanımının bir akrabası olan genç şair Mehmet Behiç ile

¹⁷¹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.98

tanışmıştır. O da, Pervin gibi Avrupalıdır. Modern düşüncelere sahip, Pervin'in eleştirdiği şeyleri eleştiren, onun fikirleriyle birebir örtüşen, kadına değer veren ve kadının özgürleşmesini savunan, sanattan, modadan anlayan kültürlü, Pervin'in tam aradığı, hayallerindeki evleneceği erkektir. Müzik zevklerinin aynı olması onları birbirlerine yaklaştırır. Zamanla birbirlerine duygularını ifade ederler. Pervin aradığını bulmuştur:

“ ...kendisini anlayan ve sevdiği erkekle beraber yaşayacağı hayatın vereceği saadeti düşünerek mevcudiyetinin derin bir iştihak ve tahassür ile sarsıldığını hisseder”¹⁷²

Bu düşünceler içerisindeki Pervin'in mutluluğu çok kısa sürer. İlişkilerinin başında Mehmet Behiç, artık eve gelmez olmuştur. Çünkü Mehmet Behiç, halası Hediye Hanım'dan Pervin'in çok zengin olmadığını öğrenmiştir. Pervin için; “ Zengin olsaydı belki alırdım, kız fena da değil, hoşuma gidiyor... Fakat yaşamak için insana hayat lâzımdır, hayal değil”¹⁷³ diye düşünmesi Pervin'i çok üzmüş, bütün dünyasını, hayallerini ve düşüncelerini sarsmıştır.

O inandıklarını bulduğu bir erkeğin bile önceliğinin para olmasına çok şaşırmıştır. Bu şaşkınlık ve üzüntü ile artık nefes bile almaya zorlandığı, kirlenmiş insanların diyarı İstanbul'dan gitmeye karar vermiştir. Hemen İzmir'e dönmüştür. Yolda ailesine “beni kime verirseniz verin” diyeceği kararını alır. “...hiç olmazsa bed-baht, giryan bir hayat sürsem bile namus ve ismetle yaşamış olurum”¹⁷⁴ düşüncesindedir.

Pervin'i bu kadar yaralayan olay hayalleriyle gerçeğin tezatlığından kaynaklanmaktadır. O en başından beri hayallerinin gerçekle giriştiği savaştan her defasında hayallerinin yenilgisiyle çıkmıştır. Pervin'in bu çatışmalarında ideallerinin hep yenilmesi, Türk toplumunda kadın özgürlüğünün, kadının bireyselleşmesinin,

¹⁷² Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s. 101

¹⁷³ Mehmet Rauf, a.g.e, s.135-136

¹⁷⁴ Mehmet Rauf, a.g.e, s.140

toplumda yer almasının önünde birçok engeller olmasından, o dönemde medenîleşmenin şekli olarak algılanıp, zihni medenîleşmenin gerçekleşmemesinden kaynaklanmaktadır.

Harabeler romanında Selma karakterinin hayattan büyük beklentileri vardır. Selma iyi eğitim almış, yabancı dil bilen, müzikten ve edebiyattan anlayan örnek bir kadındır. O, yaşadığı toplumu beğenmez, yeri geldikçe sürekli eleştirir. Daha medenî ve aldığı eğitimi hayatında uygulayabileceği, okulda öğrendiği Batı kültürünü yaşayabileceği bir toplum içinde yaşamak ister. Selma'nın hayattan en büyük beklentisi ise, büyük bir batağın içerisine giren ailesinin bu bataktan çıkmasıdır. O, kirlenmiş aile fertleri arasında temiz kalmak ister. Köşkte yaşayan Fahir Bey'in kızları İclâl, Nermin, Kamuran ve kendi kız kardeşleri Necla ve Müzehher'in kirlenmiş hayatları arasında kendini korumak ister. Köşkte yaşayan kızlar arasında kendini sürekli onlardan ayrı tutar ve bundan dolayı köşkte en yalnız kişilerden biridir. Güzel bir kız olmasına rağmen geri plânda kalan Selma bu durumdan dolayı rahatsızdır. Genç kâtip Nuri Süha, önce Selma'nın kız kardeşi Mübeccel'i beğenir, ondan hoşlanır, ancak Mübeccel başka birini sevdiği için Nuri Süha'yı kabul etmez. Nuri Süha, daha sonra köşkte Mübeccel'den sonra seilmeyi hak eden ve kirli ilişkileri olmayan Selma'ya ilgi gösterir. Nuri Süha, Selma'yı bu kirlenmiş aile içinde saf ve masum bulur. Nuri Süha, Selma'nın ailenin kurtuluşu için çaba sarf etmesine saygı duyar ve Selma'nın ailenin durumuna üzülmeye, onun ailenin diğer kızlarından tamamen farklı bir davranış sergilemesine hayran kalır. Selma'nın bu tutumu Nuri Süha'yı kendisine bağlar. Kirlenmiş bir dünyada temiz kalmayı başaran bu kıza âşık olan Nuri Süha, Selma'ya duyduğu saygıdan dolayı, köşke gelen haczi kaldırır.

Selma, ailenin diğer kızlarından farklı bir kız olduğunu, köşkün yanmasından sonra aile büyüklerini yalnız bırakmayarak da gösterir. Köşkün yanmasından sonra kiralanan küçük bir köşkün zevk ve eğlence hayatına uygun olmadığını bahane eden İclâl, Müzehher, Nermin, Kamuran ve Necla köşkü terk ederken, kendisi gibi kirli bir hayat yaşamamak için direnen Mübeccel ile köşkte kalmayı tercih eder. Onun en büyük beklentilerinden biri olan ailenin kurtuluşu için yeni köşkte kalır.

Romanın sonunda Selma yine ailesinin hayatını düzene sokmak için fedakârlık yapar. Nuri Süha ile evlenme kararı almalarına rağmen, Nuri Süha'nın hâlâ Mübeccel'e âşık olduğunu anlar. Evleneceği adamın kız kardeşine âşık olmasının gelecekte büyük sorunlara yol açacağını düşünür ve kız kardeşi ile Nuri Süha ilişkisinin önünü açmak için Kıbrıs'ta öğretmenlik yapacağını sebep göstererek İstanbul'dan ve Nuri Süha'dan ayrılır. Selma, hayattan beklediği güzelliklere erişebilmek için kendi hayatından fedakârlıklarda bulunur. Sevdiği adamdan ve sevdiği şehirden ayrılır. Hayattan beklediklerini ise gerçekleştiremez. Ne istediği gibi Batılı bir hayata kavuşur ne de ailesi düştüğü bataktan çıkabilir.

3.9. Eğlence Düşkünü Kadınlar

Mehmet Rauf'un romanlarında vazgeçilmez olan sosyal faaliyet çay davetleri ve balolardır. Romanlarında birçok kadın düzenlenen bu eğlencelere gitmekten hoşlanır. Bazı kadınların ise romanlarda tek görevi düzenlenen bu davetlere katılmak, insanların tanışmasını sağlamaktır. Eğlence düşkünü kadınlar, katıldıkları davetlerde, dedikodu yapar, içlerindeki eğlenme isteklerini tatmin ederler. Bu tip kadınlar çevrelerinde saygı ve sevgi gördükleri için bütün eğlence davetlerine davet edilirler.

Menekşe romanında zevk ve eğlence düşkünlükleri ile ön plâna çıkan Münevver Hanım ve İclâl Hanım'dır. Bu iki kadında hayatı sadece zevk ve eğlence olarak görürler. Eğlence ortamlarında, düzenlenen davetlere katılmak bu iki kadın için âdeta bir görevdir. Az çok edebiyat bilgileri olan bu kadınların birkaç gazetede yazıları çıkmış, roman kahramanı Hüseyin Bülent Bey ile tanışmaları da bu sayede olmuştur. Romancı olan Hüseyin Bülent Bey'in hayranı olan bu kadınlar, Hüseyin Bülent Bey'le mektuplaşırlar. Mektuplarında sürekli sevebilecekleri erkeği bulamadıklarından bahsederek âdeta Hüseyin Bülent Bey'e aşk davetinde bulunurlar. Münevver Hanım evli olmasına rağmen Hüseyin Bülent'e sevebileceği bir erkek

bulduğunda o erkeğin ayakları altına her şeyini atabileceğini söyleyecek kadar ileri gider. Hüseyin Bülent Bey’de bu kadınlarla mektuplaşmaktan büyük zevk alır

Karanfil ve Yasemin romanında Doktor Cevdet Kerim Bey’in karısı Saraylı Hanım eğlence düşkünü bir kadındır. “ *Saraylı Hanım, latife-guluğu, laubaliliği, güzelliği ile*” ¹⁷⁵ Doktor Cevdet Kerim Bey’in Nişantaşı ve çevresindeki zengin ailelerle samimi ilişkiler kurmasını sağlamıştır. Çevresinde sevilen ve aranan bir kadındır. Fizikî özellikleri ile ilgili roman kahramanı Samim’in şöyle tespitleri olmuştur:

“ Saraylı Hanım’ın beyaz saçlarla muhat geniş çehresinde, iri siyah gözleri son derece şeytanetle parlar, kısaca boyuna ve şişmanlığına rağmen vücudu gençlere mahsus cevvaliyetle kanardı ” ¹⁷⁶

İstanbul çay davetlerinin aranan ismidir. Görmüş geçirmiş bir kadındır. Davetlerin ve eğlence ortamlarının kurallarını bilir. Her davete katılır. Herkesi gizli yönleriyle tanır. Çevresindeki insanların ilişkilerini, evlilikleri çok iyi bilir. Herkesle ilgili bir yorumu, bir bildiği vardır. Hatta Kadri Paşaların çay davetinde romanın başkahramanı Samim’le tanıştıktan sonra onu koluna takar ve davetteki herkesi anlatır, kimisiyle tanıştırır. Romandaki birçok karakteri onun ağzından, onun bakış açısından tanırız.

Neşeli, her sözünü gülerek söyleyen, erkeklerle bile konuşurken gayet rahat konuşan, şakacı bir kadın. Kimin ne söylemek istediğini hemen anlar. Gayet zekidir. İnsanların bakışlarından bile hislerini anlar. Bu özellikleriyle İstanbul cemiyet hayatında aranan bir kadındır. Saraylı Hanımsız bir çay, bir eğlence düşünülemezdi.

Dedikoduyu çok sever. Neredeyse bütün İstanbul’un zengin ailelerinin evine girip çıktığı için hepsiyle ilgili dedikoduları bilir. Samim’e de sürekli Kadri Paşaların evinden dedikodular aktarır. Samim merak ettiklerini hep ondan öğrenir.

¹⁷⁵Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.15

¹⁷⁶Mehmet Rauf, a.g.e, s.15

Çöpçatan bir kadındır. Katıldığı davetlerde bekâr kadınlarla erkekleri tanıştırır. Herkesi çok iyi tanıdığı için de bu işi oldukça iyi yapar. Samim’e Pervin’i kaçırmamasını, muhakkak onunla evlenmesini söyler ama Samim, Nevhiz’le ilgilendiğinden onu bu konuda çok dikkate almaz. Sonunda da mutsuz olur. Saraylı Hanım herkesin huyunu çok iyi bildiğinden Samim’e de Pervin’i uygun bulur.

Yeni düzenin eğlence hayatına oldukça düşkündür. Sevmediği insanların davetlerine bile eğleneceği için katılır:

“ A,oğlum, bana eğlence lâzım... Eğlence nerede ben orada... Ben lâkırdıcı bir kadını... Konuşup gülünecek şeylerden ve yerlerden pek hoşlanırım. Bu çaylar benim için bilsen ne büyük bir eğlence oluyor. Bir kere insan türlü tuhaf maskara adamlar görüyor, türlü meraklı esrara vakıf oluyor. Bu yaştan sonra benim için başka nasıl zevk olur? ”¹⁷⁷

Saraylı Hanım, romandaki diğer kadınlardan farklıdır. O da Avrupa hayatını sever, İstanbul’da yaygınlaşmasını ister, o da eğlence düşkünüdür; ama insanların Batılı yaşam uğruna düştüğü iğrençlikleri ve komiklikleri eleştirir. Bazı genç kızların eğlence ve para uğruna düştüğü durumları kabullenemez onlara üzülür. Onları bu yola düşüren erkeklere çok kızar. Kocasından boşanmış ve eğlence hayatını devam ettirebilmek için paraya ihtiyacı olan Feriha için şöyle düşünür:

“ Fakat zavallılar düşünmüyorlar ki, Feriha ne yapsa mahvolmaya, düşmeye mahkûmdur; bir kere onun kanına bu hayatın zehri karıştı mı karışmadı mı? Artık felâh yoktur... İşte meselâ onun en muhtaç olduğu paraya hiç acımayan çapkın bir herif çıkar, bin türlü oyun ile kızın kanına girer, kandırır, mahveder, bırakır! Bak kızın nasıl burnuna sokulmuş, iğrenç bir sülük gibi nasıl yapışmış ”¹⁷⁸

¹⁷⁷Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.121

¹⁷⁸ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.26

Eğlence hayatına düşkün olmasına rağmen bu hayatın kötü yanlarını, bu hayatta kötü yola düşenlerin eleştirisini de yapar. Bu yeni hayatın zehirli yönleri olduğunu da kabul eder. Bu yönleriyle ahlâkî meselelere de değinir.

3.10. Aradığı Mutluluğu Bulan Kadınlar

Bu tip kadınlar hayatlarındaki tüm zorluklara rağmen toplum baskısına direnerek, toplum baskısını hiçe sayarak istedikleri erkeklerle mutlu bir beraberlik sağlamışlardır. Görücü usulü evliliği hiçe saymışlar, aşk yaşadıkları erkeklerle evlenmişlerdir.

Nerime; *Genç Kız Kalbi* romanında Pervin'in İstanbul'da tanıdığı bir kadındır. Evli bir erkekle gönül ilişkisi olmuş onu çok sevmiş, sevdiği adam karısından boşanınca onunla evlenmiştir. Fizikî olarak:

“...Levend, mevzun kametli, lâtif endamlı, zerafeti nazik ve ketum, hüsnü calib-i dikkat derecede rakik bir genç kadın”¹⁷⁹dır

O, yaşadığı toplumda diğer kadınlardan farklı olarak görücü usulü ile değil, tanışıp severek evlenmiştir. Kocasının ilk evliliğinden dolayı kocasına üzülmede, hiç sevemediği, uyuşamadığı bir kadınla evli kalmasını toplum baskısına ve adetlere bağlamaktadır. Kendi tanıdığı, sevdiği bir adamla evlendiğinden dolayı çevresinde kiskanılmakta, bu kıskançlık ona hakaretlere varan saldırıların olmasına neden olmaktadır. Çünkü o toplumun değer yargıları, gelenekleri dışında ve o dönem aslında çoğu kızın hayalinde olan kendisini seven ve onun da sevdiği bir kişiyle evlilik yapmıştır. Sevgisi ve sevdiği adam için her şeyi göze almıştır. Çevre baskısını önemsememiştir.

¹⁷⁹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s. 96

Çevresinde evliliğine ve özellikle eşine karşı oldukça fazla eleştiri almakta, çevresindeki kadınlar kocasının kendisini aldattığını söylemektedir. O, bu lâflara asla kulak asmaz ve her defasında kocasını çok sevdiğinden ve ona güvendiğinden dolayı savunur. Eleştiri yapanları tanımadıkları bir erkeğin hakkında karısına nasıl olurda dedikodu yaptıklarını anlamaz, bu sebepten ötürü onlara çok kızar.

Nerime için aşkın önemi ve büyüklüğü evlilikle sonuçlanmasındır. Onun için önemli olan sevdiği ve sevildiği kişi ile aşkını evlilikle sonuçlandırmaktır. Erkeğin daha önce evli olması, maddî durumu önemli değildir. Bu konuyla ilgili olarak şu görüşleri savunur:

*“ Bugün ki mes’udum, saadetten kanatlanmış gibiyim, bana gelip “size yazık oldu” diyorlar. Beni bu kadar mes’ud eden bir erkekten başka ne isteyebilirim değil mi? Bu erkek vakıa benden evvel başka bir kadınla tehhül etmiş ve iki çocuğu olmuş... Bu elbette olmasa daha iyi olurdu, fakat bizim aşkımız gibi büyük aşklar önünde bunlar ne aciz mâniyalardır”*¹⁸⁰

Nerime, çevresindeki insanlar ne düşünürse düşünsün, çocuk sahibi ve boşanmış bir erkekle evli olmasına rağmen aradığı mutluluğu bulmuştur. Toplumun ön yargılarına kulaklarını kapatmış, âşık olduğu adamla evlenmiştir.

Karanfil ve Yasemin romanında aradığı mutluluğa kavuşan tak kadın Yezdan’dır. Yezdan, Pervin’in kocası Şeref Bey’in en büyük yeğeni, Nazlı Hanım’ın büyük kızıdır. Babası öldükten sonra annesi Nazlı Hanım tarafından yetiştirilir. Avrupa modasını iyi takip eder, oldukça şık giyinir. Sıcak bir kadındır, davranışlarıyla ve gülüşleriyle karşısındakileri etkiler:

¹⁸⁰ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s 100–101

“ Bu kalçalarının, omzunun, göğsünün dolgunluğuna rağmen, vücudunun harici hattındaki rikkatle nazarı hemen cezbeden, yuvarlakça çehresinde daima mütebessim dudaklarıyla, daima handan gözleriyle görünür görünmez hoş giden, lâkırdıya başlar başlamaz insanı tesir eden tatlı mevcutlardandı. Pertev’in mübalâğa ile sarf ettiği sıfatların hepsine, daha daha çok yükseklerine hakkıyla malikti. İstanbul’un en eski, en asil ve en zengin bir hanedanının en mutena bir çiçeği olduğu için pek büyük bir itina ile terbiye edilmiştir. Büyük bir servet, nihaysiz bir şefkat içinde büyümüş olan iki hemşire, Pertev’in tarifine göre yalnız nükteperver, şık, zarif, müstesna olmakla kalmıyorlar, son senelerin en münevver, en müzehher bir Türk genç kızı numunesini irae ediyorlardı.”¹⁸¹

Kadri Paşa’nın oğlu Pertev’in Yezdan’ı örnek bir Türk kızı olarak düşünmesi kuşkusuz ona âşık olmasından kaynaklanmaktadır. Yezdan ile Pertev Kadri Paşa’nın Beykoz’daki konağında birbirlerine iyice yakınlaşırlar. Çıkılan kır gezisinde sanki nişanlı bir çiftmiş gibi kol kola gezerler. Pertev’e âşıktır ve onunla evlenir. Onlarla aynı zamanda evlenen Pervin ve Şeref çiftiyle Avrupa’ya balayına giderler. Yezdan, Pertev’le o kadar mutludur ki aradığı aşkı bulmuştur. Hatta sevdiği adamla evlenemeyen Pervin onların mutluluğu karşısında kendi mutsuzluğuna üzülür ve İstanbul’a döner:

“Sonra bu Avrupa seferi... Yanımda birbirini severek yaşayan Yezdan ile Pertev numunesi dururken, sevmediğim bir adamla bu seyahatten bir zevk almak benim için mümkün müydü?”¹⁸²

Yezdan aradığı mutluluğu Pertev’de bulmuştur. Romanda, aradığı aşkı bulup mutlu olan tek kadın Yezdan’dır. Şüphesiz onun mutlu olmasının sebebi Pertev’le tanışarak ve anlaşarak evlenmesidir. Batı eğitimi almış olan Pertev kendisi gibi Batı eğitimi almış modern bir kızla anlaşarak ve âşık olarak evlenmiştir. Yezdan müzikten

¹⁸¹ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s.37

¹⁸² Mehmet Rauf, a.g.e, s 227

anlamakta, nota ile piyano çalmaktadır. Edebiyata meraklı ve sürekli Batılı eserleri okuyan bir kızdır. Giyimine, şıklığına önem veren ve alışverişlerinde oldukça fazla para harcayan bu kız, tüm özellikleriyle Pertev'in aradığı özelliklere sahiptir. Duygu, düşünce ve yaşayış olarak birbirlerine uyan bu çift mutlu bir evlilik yaparak, yazara göre romanda modern Türk ailesine bir örnek oluşturur.

3.11. Aradığı Mutluluğu Bulamayan Kadınlar

Mehmet Rauf'un romanlarında bu tip kadınlar sahip oldukları olumlu özelliklere rağmen yaptıkları yanlış evliliklerden dolayı mutsuz bir hayata sahiptirler. Hayattan zevk almaya çalışırlar, her şeyden mutlu olmayı başarırlar, ama en büyük mutsuzlukları olan evlilikleri onların yaşam sevinçlerini de yok eder.

Kâbus romanında Nigar'ın kardeşi Celâl Bey'in karısı Halet aradığı mutluluğu bulamayan bir kadındır. Halet karakteri, romanda mutlu bir evliliği olmasına rağmen kocasını aldatan Nigar karakterini ön plâna çıkarmak ve onu daha iyi anlatmak için anlatılan bir karakterdir. Nigar, mutlu bir evliliğe sahipken sırf heyecan ve macera için kocasını aldatır, Halet'in ise, mutsuz bir evliliği ve her an kendisini küçük gören bir kocası varken, o kocasını aldatmayı düşünmez. Halet ve Celâl Bey'in evlilikleri zıt karakterli iki insanın yaptığı bir evliliktir. Eğlenmekten hoşlanmayan gülümsemeye bile tahammülü olmayan kaba ve oldukça kötü bir koca ve tam tersi eğlemeyi, gülmeyi seven Halet. Aralarındaki bu zıtlıklar çift arasında sürekli kavgaların yaşanmasına neden olur. Celâl Bey, sürekli karısı Halet'i horlamakta, hatta ona şiddet uygulamaktadır. Romanda anlatıcı Aziz Nihat, Halet için şöyle düşünür:

“ Haletçik o kadar mazlum bir hilkatte idi ki bu müfteris muamelelere karşı ancak tebessümle şikâyet eder ve ancak nazarıyla feryad ederdi.

Bu kadar tahammüle karşı canavar sükûn kesbedeceğine daha derin bir iltihabla daha kudurur, daha akur bir vahşetle daha saldırır.”¹⁸³

Yazarın *canavar* diye nitelendirdiği kocası Celâl Bey’i aldatmayı bir kez olsun bile düşünmeyen Halet, mutsuz evliliğini ve kendisini döven kocasını kabullenir. Celâl Bey’in kadınlar için düşüncesi, eşine uyguladığı şiddetin nedenidir. Kadının temelinde zehirli tohumlar olduğunu düşünen Celâl Bey, kadınları tehlikeli bulur.

“ *Samimî olarak bir erkeği seven bir kadın hiçbir zaman görülmemiştir. Kadın aşkının künhünde mutlak bir zarar tohumu vardır. Cinsler arasındaki münasebette erkek ne kadar uluv-i cenab, ne derece necabet gösterirse göstereceği, kadın sevken, cinsen, mizacen yalancı, gaddar ve haindir.*”¹⁸⁴

Sadece karısı Halet için değil, yaratılmış bütün kadınlar için hiç iyi düşünceleri olmayan Celâl Bey karısıyla sürekli kavga eder. Bir gün Celâl Bey, karısı ile kavga ederken, Halet’in kafasına sürühi atar ve onu yaralanmasına neden olur. Halet, yataklara düşecek kadar yaralanır. Halet gördüğü şiddete rağmen, kocasından çocuğunun mutluluğu ve geleceği için ayrılmaz. Birkaç kez onu terk edip, babasının evine gitmeyi düşünse de asla ona ihanet etmeyi düşünmez.

3.12. Hayatın Zorlukları Karşısında Yılmayan Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarında çoğu özellikleriyle güçlü bir portre sergileyen kadınlar, sevdiklerinin ihanetine uğradıklarında sevmedikleri bir erkekle evlenmek zorunda kaldıklarında ya da sevdiklerinin ölmesiyle birlikte hayata karşı direnme güçlerini kaybederler. Sosyal ilişki, eğitim ve güzellik yönünden güçlü olan bu kadınlar zorluklar karşısında mücadele etme gücünü gösteremez. Romanlarda ruhî

¹⁸³ Mehmet Rauf, *Kâbus*, 30 Kânunusani 1928

¹⁸⁴ Mehmet Rauf, a.g.e

olarak güçsüz olan kadın başkahramanların anlatımını güçlendirmek için, onların ters karakterleri olan, hayatın zorluklarına karşı yenilmeyen ve mücadele eden kadın karakterler anlatılmıştır.

Bu tip kadınlara en güzel örnek *Ferdâ-yı Garâm* romanında zayıf bir kişilik yapısı gösteren Sermed'in zayıflıklarını anlatmak için zıt karakter özellikleri gösteren Nevber karakteridir. Sermed'i hassaslaştıran Nevber'in güçlü kişiliğidir. Romanın erkek başkahramanı Macit ile olan ilişkisi Sermed'in kıskançlık yaşamasına neden olmuştur. Nevber'in, Macit ile olan yakınlığı, Sermed'de de Macit'e karşı hislerin oluşmasına yol açar. Bu özelliği ile yönlendirici bir karakterdir. Macit'e olan yakınlığı Sermed'de kıskançlığa yol açmış, Sermed'de bu kıskançlıklar sonunda Macit'i sevdiğini anlamıştır.

Nevber, beyaz tenli, biraz şişman hayat dolu bir kadındır. Genç yaşta, üç senelik evliyken kocasını kaybeder ve kimsesiz kalır. Macit'le Sermed'in akrabası olduğu için onların yanında kalmaya başlar. Kocasını kaybetmiş olması ve kimsesizliği onu hayata karşı soğuk bakmasına yol açmaz. O, tam tersi neşesini, yaşama hevesini kaybetmez. Aşkının yarınından korkan ve ölmek isteyen Sermed'e karşın, daha büyük ve somut acılar yaşayan bu kadın asla ölmeyi düşünmez. Mücadeleden korkmayan, ne istediğini bilen güçlü bir kadındır. Hayatın getirdiği zorluklarla mücadele ederek hayata tekrardan intibak edebilen, Suat gibi en küçük bir zorluk karşısında yılmayan bir kadındır. Her olaydan gülünç bir şey bulan, her yaştan farklı kişilerle hemen anlaşabilen sosyal bir kişiliktir. Her şeyden hiç çekinmeden dalga geçebilecek yönler bulan ve bu özellikleriyle de Macit'in iyi anlaştığı bir kadındır.

Fizikî ve ruhî yönüyle Sermed'in tam tersi olan Nevber'in Sermed'le ortak yönleri ise; kültürlü oluşudur. Yabancı dergileri okumasından yabancı dil bildiği anlaşılır. Bununla birlikte roman, hikâye, şiir okur ve piyano çalar. Bu özellikleriyle romanda baskın olmaması onun güçlü kişiliği ile ortaya çıkması hiç şüphesiz Sermed'in sıkıntılı ruh halini zıt bir karakterle daha iyi belirginleştirmek amacı taşıdığını gösterir.

3.13. Zengin Konak Kadınları

Zengin konak kadınları, her zaman zenginlik içerisinde, geniş ailenin yaşadığı konaklarda yetişmiş kadınlardır. Zenginliklerine rağmen gösterişten uzak, sade bir yaşamı seçmişlerdir. Bu tip kadınlar mutavazilikleri ile çevrelerinden saygı görürler. Çok iyi eğitim almasalar da sahip oldukları ailenin içerisinde başta görgü kuralları olmak üzere birçok konuda kendilerini yetiştirmişlerdir.

Karanfil ve Yasemin romanında; Samim'in arkadaşı, Pertev'in annesi, Kadri Paşa'nın karısı Saadet Hanım, yazları Beykoz'daki konaklarında, kışları ise Nişantaşı'ndaki köşklerinde yaşayan İstanbul'un en saygın, en zengin ailelerinden birisine mensup orta yaş üstü bir kadındır. Eğlence hayatına düşkün değildir. Bu sebepten dolayı romanda eğlence hayatına düşkün olan Saraylı Hanım, Saadet Hanım için şöyle düşünür:

*“Paşa da Allah için son derece iyi adamdır... Ne yapayım ki zavallı adamcağız lâyük olduğu kadına düşememiş. Hanımefendi manasız, tatsız, tuzsuz bir kadındır.”*¹⁸⁵

Mensubu olduğu aileye yakışır şekilde nazik, konuşurken karşısındakine iltifatlar eden bir kadındır. Yeni düzenin getirdiği yeniliklerden, çay daveti düzenlemekten ve ev dekorasyonundan pek anlamadığı için böyle işleri kızlarına, bilhassa Pervin'e yaptırmaktadır. Çay davetlerinden anlamayıp, çay davetleri vermelerinin sebebi ise kızlarına kendilerine lâyük bir koca bulmaktır.

Saadet Hanım romanda fazla anlatılmamıştır. Ancak o kocası gibi Batı hayranı, eğlence ve zevk düşkün bir kadın değildir. Ama dönemin gereklerini yapar, kocasının da bu konudaki isteklerine karşı çıkmaz. Eski düzen kadınıdır.

¹⁸⁵ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s 20

Saadet Hanım'ın küçük kızı, Pervin'in kız kardeşi, Şadan da romanda fazla anlatılmamıştır. O da annesi gibi zengin bir konakta yetişmiştir. Sarı saçlı, “*on sekiz yaşlarında, güzel gibi, değil gibi bir genç kız*”¹⁸⁶ O da ablası gibi naziktir; ama onun gibi sıcak ve cana yakın değildir. Saraylı Hanım, Şadan için; “*Küçük kerime Şadan da pek anası gibi değilse de o da soğukçadır...*”¹⁸⁷ Diye düşünür. Çay davetinde Şadan'la da tanışan Samim ile Saraylı Hanım arasında Şadan ile ilgili olarak şöyle bir konuşma geçer:

“*...Pervin Hanım'la konuştum, pek hoş bir hanım.
—Küçük Şadan hiç öyle değildir. Çehre pek fena değildir ama soğuktur, alımsızdır.*”¹⁸⁸

Şadan'da konaklarda yetişmiş, zenginlik içinde büyümüş ve Batı eğitimi almıştır. Ailesi ona, kendi ailelerine yakışacak kültürlü, zengin bir damat bulmak için çay davetleri düzenlemektedir.

Defîne romanında Doktor Şâkir Feyzi'nin bulmak için büyük tehlikelere giriştiği definenin asıl sahibi Hâdiye Hanım Abdülhamit döneminin en gözde paşası Abdüssamet Paşa'nın kızıdır. Zengin bir ailenin kızı olarak konaklarda büyümüş, annesi öldükten sonra da babası tarafından büyük bir sevgi ve ilgiyle yetiştirilmiştir. İyi bir eğitim alması için “mürebbiyeler, piyanistler, muallimler” eve çağrılmıştır. O da Mehmet Rauf'un diğer kadın karakterleri gibi piyano çalar ve yabancı dil bilir. Konağın zenginliği içinde görmüş geçirmiş, eğitilmiş bir hanımefendidir.

Hâdiye Hanım'a ders vermek için eve gelen Çerkez Râci Bey, Hâdiye Hanım'ın zenginliğinden faydalanmak için onu kandırmış, kendisine aşık etmiş, Abdüssamet Paşa bu ilişkiye karşı çıktığından dolayı Hâdiye Hanım'ı Paris'e kaçırmaya ikna etmiştir. Babası Hâdiye Hanım'ı affetmez ama ölümüne yakın kalbi

¹⁸⁶ Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, s 48

¹⁸⁷ Mehmet Rauf, a.g.e, s 20

¹⁸⁸ Mehmet Rauf, a.g.e, s. 21

yumuşar ve kızına servetini ona bıraktığını bildiren bir mektup bırakır. Mektup Hâdiye Hanım'ın eline geçmez, kocası Râci Bey mektubu ondan saklar.

Hâdiye Hanım, kocasının kendisiyle serveti için evlendiğini anladığında ondan boşanır. Fransa'da Türk sefaretinde görevli bir memurla evlenir, 1.Dünya Savaşı çıkınca kocası ve kızı Suzan ile birlikte İstanbul'a yerleşir, çok geçmeden ikinci kocası ölür ve kızıyla birlikte yaşamaya başlar. Onlar için oldukça zor günlerdir. Paraları bitmiştir, mücevherlerini de satmışlardır. Hizmetçisiz yaşayamamaktadır. Paraları olmamasına rağmen hizmetçileri çalıştırmaya devam eder. En zor günlerinde Doktor Şâkir Feyzi karşlarına çıkar, Hâdiye Hanım'ın babasından kalan defineyi bulur. Zengin hayatına bu sayede geri döner. Ödül olarak Şâkir Feyzi ile kızını evlendirir.

Hâdiye Hanım, romanda diğer kadın karakterler gibi fizikî ve psikolojik açıdan fazla işlenmemiştir. Sadece romanın iki bölümünde kendisinden şu cümlelerle bahsedilir:

*“... insanı ilk hamlede kibarlığı, asaleti ile teshîr eden, söz söylemeye başlayınca, sesinin halâveti, tavrının letâfeti, şahsının şî'riyeti ile meclûb ve meftûn bırakan bir nâdire-i cihandır. Ancak otuz beşle kırk arasında gösteriyordu. Zevkime göre tek bir kusuru var; biraz şişmanca, fakat ipek bir mahlûktur”*¹⁸⁹

*“... Küçük, nağme-feza bir sesi vardı. Câzibesi insanın rûhunu hemen kavrayan sıcak bir dalga ile talâtum eden, gözlerinden derin bir merak şerâresi ateşlenen, pür-heyecan ve âteş bir mahlûk”*¹⁹⁰

Kendisinden bu kadar az bahsedilen Hâdiye Hanım'ın bir özelliği de Mehmet Rauf'un diğer romanlarındaki kadınlardan farklı bir şekilde evlenmesidir. Hâdiye

¹⁸⁹ Mehmet Rauf, *Define*, s.17

¹⁹⁰ Mehmet Rauf, a.g.e, s.17

Hanım babasının istememesine rağmen aşık olduğu Râci Bey'le kaçarak evlenmiştir. Ama bu evlilikte mutlu olmamıştır.

Kan Damlası romanı, *Define* romanının devamı olduğundan Hâdiye Hanım Kan Damlası romanının da bir karakteridir. Bu romanda define olayından sonra beş buçuk sene geçmiş, kızı Suzan, Şâkir Feyzi ile evlenmiş, paralarıyla İstanbul'un en gözde konağını almışlardır. Hâdiye Hanım'da onlarla mutlu yaşamaktadır. Ancak hapse yolladıkları Hüsrev hapisten çıkmış ve intikam almak istemektedir. Sırayla cinayetler işlenir. Önce süt nine Sıdika Hanım Şâkir Feyzi'nin konağında vahşice öldürülür. Bir gece Hâdiye Hanım'da öldürülmek istenir, yatağına "sıra sende" yazılı bir kâğıt bırakılır. Zaten kalbi ve vücudu hassas olan Hâdiye Hanım bu olayın etkisiyle felç geçirir. *Kan Damlası* romanında da Hâdiye Hanım fazla işlenmemiştir.

3.14. Zayıf Karakterli Kadınlar

Bu kadın tipi, varlıklı ailelerde, yabancı mürebbiyeler ile birlikte büyüyen, onlardan yabancı dil ve musiki öğrenen bunun yanında örgün eğitim alamadığı için sosyal olarak gelişmemiş, bu sebepten dolayı hayatın zorlukları karşısında direnemeyecek kadar zayıf kişilik özellikleri gösteren kadınlardır. Bu kadınlar; paylaşımına kapalı, duygularını içinde yaşayan, mücadele yönü oldukça zayıf kadınlardır.

Ferdâ-yı Garâm, romanında Sermed karakteri Mehmet Rauf romanlarında bu kadın tipine örnek bir kadındır. Sermed, zengin bir ailenin kızı olarak Yeniköy'de bir köşkte büyümüştür. Bütün çocukluğu ve genç kızlığı amcasının başka vilâyetlerde çalışmasından dolayı tahsili yarım kalmasın diye Sermed'lerin yanına bıraktıkları oğlu Macit'le geçmiştir. Miss Morgan adında İngiliz bir mürebbiye tarafından yetiştirilmiştir. Bundan dolayı, İngiliz etkisi kılık kıyafetine ve zevklerine yansımıştır. Tüm vaktini evdeki mürebbiyesi ile onunla birlikte olmadığı zamanlarda da odasında kitap okuyarak geçirmiştir. Örgün bir eğitim almadığı için sosyal açıdan gelişmemiş, bu nedenlerden dolayı oldukça melânkolik, içine kapanık ve duygusal

bir insandır. Zengin bir ailenin tek kızı olarak yabancı mürebbiyelerle yetiştirilmesi kişiliğini etkilemiş, zorluklar karşısında onu güçsüz, zayıf bir kişiliğinin olmasına sebep olmuştur. Romanın sonunda Macit ile olan aşklarının ilk sıcaklığı geçtiğinde birbirlerini eskisi gibi sevmeyeceklerini düşündüğü için birlikte ölme ve bu aşkı en güzel yerinde ölümle sonlandırma fikri Sermed'den çıkmıştır. Çünkü o şimdiye kadar hiçbir şekilde herhangi bir zorlukla mücadele etmemiş ve yaşayabileceği bir zorlukla mücadele edemeyeceği için zayıf bir kişilik yapısı göstererek ölümü tercih etmiştir.

Romanda anlatıcı Macit olduğu için Sermed bir aşğın gözünden anlatılmıştır. Oldukça güzel, zarif ve zevki bir kızdır. Oldukça güzel giyinir. Giysileri İstanbul'un en seçkin mağazalarından alınır. Bir kadında, çirkinliğe ve kötü giyime tahammül edemediği için kendi süslenmesi ve giyinmesine aşırı özen gösterir. Bu işler için oldukça uzun zaman harcar:

“Sermed’de güzel giyinmemin sanatı değil, dehâsı vardı. Bir düğün, bir ziyafet, bir kabul, her ne vesile ile olursa olsun, odasında bir müddet gaybûtten sonra meydana çıktığı zaman bütün nazarları hayran bırakırdı. O zaman her şeyde, saçlarının bir kıvrımında, yakasının bir hattında, omuzlarının bir dalgasında, her şeyde nâdir, nefis, hiçten bir zerâfet görülürdü. Kimi zaman, bunlar pek fark edilmeden geçerdi; ama sonra bütün bu zarifliklerin bütün şîirlerini okuma inceliğine sahip olanlar rast gelirdi; o zaman tebrikler, övgüler dolu sözler yağardı. En ihmâl edilmiş kılığında öyle mâsum güzellikler toplanırdı ki, bu ancak doğuştan zarif olanlara özgüdür. Bununla birlikte, bütün zarifliklerin, özenlerin üstünde genç kızın yüzünde hüznü kederli bir örtü görünürdü; bir örtü ki, gözyaşlarıyla nemli...”¹⁹¹

¹⁹¹ Mehmet Rauf, *Ferdâ-yı Garâm*, s. 39

Sermed, kişilik olarak Aşk-ı Memnu'daki Nihâl'e benzer. Bu özellikleriyle Sermed ve Nihal, mürebbiyelerinden iyi eğitim almış, zarif ve kırılgan, duygusal genç kızlardır. Sermed, Mehmet Ruf'un Eylül romanında Suad'ın Necib'e aşık olması gibi aynı ortamı paylaştığı Macit'e hiç fark etmeden sonradan aşık olur. Küçüklüklerinde birbirleriyle hiç anlaşamayan Sermed ve Macit büyüdüklerinde birbirlerine âşık olurlar. Küçüklükleri, sürtüşmelerle, atışmalarla ve bazen kavgalarla geçen Sermed ve Macit hiç fark etmeden birbirlerine âşık olurlar. Her ikisi de giyimlerine hastalık derecesinde bağlıdır. Macit bir boyun bağına bağlamak için saatlerini harcayabilir. Giyimlerine verdikleri önem, okuma zevkleri bu gençleri birbirlerine aşık olmalarını sağlamıştır. Mehmet Rauf, Sermed ve Macit'in giyim zevkleri ve giyimlerine verdikleri özenden yola çıkarak o dönemin Tanzimat'tan sonra ortaya çıkan soylu İstanbul ailelerinin yaşantısını anlatmıştır.

Ailesinin bütün sevgi ve ilgisi üzerinde olduğundan, Sermed hırçın büyümüş bir kızdır. Fransız hayranı olan Macit ve İngiliz mürebbiyesinin etkisiyle İngiliz zevklerine sahip Sermed bu sebepten dolayı da sürekli kavga etmekte, Macit, Sermed için "Miss Charming" diye takılmaktadır. Bunun yanında Sermed'in bu hırçınlığına sebep olan halasının kızı Nevher'dir. Romanda, Sermed'i daha iyi anlatmak için Sermed'in tam zıttı bir karakter olarak anlatılan Nevher, mücadeleci, inatçı ve tuttuğunu koparan güçlü bir kadındır. Bir ara Macit'e âşıktır. Ancak, Sermed'in daha zarif bir kız olmasından dolayı Macit tarafından fark edilmez.

Macit'in ailesinin İstanbul'a dönmesinden sonra, Macit, Sermedlerin evinden ayrılır. Ancak bu ayrılık onu çok derin yaralar. Sermed'e olan aşkıdan dolayı sürekli ağlamaktadır. Sermed ise; şimdiye kadar kardeş bildiği Macit'e aşık olduğundan dolayı perişandır ve bu olayı aklına bile getirmemeye çalışır. Eskisi gibi değildir artık. Önceden her şey onun için bir mutluluk kaynağıken şimdi hiçbir şeyden mutlu olamamaktadır. Hatta içinde bulunduğu durumdan dolayı kadın olmaktan bile nefret etmekte "erkek olsaydım daha mesud olurum" diye düşünmektedir. Macit, ailesinin yanında kalmaya başladıktan sonra ağır bir hastalık geçirir. Mehmet Rauf burada hastalık motifini kullanarak sevgiliden ayrılmanın yol açtığı hastalık ve ona kavuşmanın sonunda gelen hastalıktan kurtulma hali. Öyle ki

hastalığının tedavisi için ameliyatı kabul etmeyen Macit, Sermed yanına geldiğinde ona hislerini açıklar, Sermed bir nebze olsa huzur bulur ve Macit'i ameliyata ikna eder. Ameliyat sonrası iyileşme döneminde, Macit'in yanında Sermed vardır. Ona güç verir, aşkları daha da ilerler. Ancak, Sermed'in zayıf kişiliği bu aşkı kaldıramaz. Aşklarının hararetinin bitip de eski heyecanını yitireceğine dayanamayacağını belirterek birlikte ölmeye karar verir. Bu kararında da Macit'i ikna eder:

“Düşünüyorum ki, sevdikten sonra aşkın kalbimizde söndüğünü görmek, unutulmak, dahası hafife alınmak, ölümün bile dindiremeyeceği acılar doğurur. Bugün artık sevmediğinizi ya da sevilmediğimizi görmek... Oh, bu dudaklar, bu vücudlar bunlara mütehammildir; bugün size söylenen sözleri, belki yarın ötekine de sıkılmaksızın söyler; bugün sizin olan vücut, yarın belki hoşlanmayarak bir başkasının olur... Fakat kalp. O pâk, o yalnız bir aşkla pâk kalmak ister. Hâlbuki bu mümkün değil... O halde... Ne yapayım bu aşkı. Dünyada bir ferdâ-yı garâm kadar acıklı ne vardır acaba? Bana gelince... Benim için bir aşk vardır. Ölümde aşk. Ancak severken ölürsek ferdanın tahakkümünden kurtulabiliriz. İşte bu. Hayatın saadeti mümkünse, severken ölmektir”¹⁹²

Birbirine seven iki genç, aşklarının başında marazî kişiliklerinden dolayı gelecekte korktukları için bindikleri sandalda ölüme doğru yol alırlar.

3.15. Cinsel İsteklerini Ön Plânda Tutan Kadınlar

Mehmet Rauf romanlarında, kadın-erkek arasındaki ilişki kadınlar tarafından bakıldığında, cinsellikten uzak sadece duygusal yönü ağır basan bir ilişkidir. Kadın sevebileceği, kendisine saygı göstereceği, güveneceği bir erkek ararken, cinsel

¹⁹² Mehmet Rauf, *Ferdâ-yı Garâm*, s 73

isteklerini belirtmez. Cinsellik, sadece erkek tarafından düşünölen; ama romanlarda açıkça ve romana hâkim olacak şekilde anlatılmayan bir unsurdur. Cinsel istekler sadece erkeklerin hayallerinde vardır. Mehmet Rauf'un romanlarında birçok erkek kadını tasvir ederken onun cinsel yönden çekiciliğini de anlatır.

Romanlarda cinsel ilişkinin açıkça ve en ince ayrıntısına kadar anlatıldığı tek eser “ *Bir Zambağın Hikâyesi*’dir. Romanın anlatıcısı erkek kahraman bir gün eski bir dostunun evine misafirliğe gider. Burada kendilerine hizmet eden genç bir kız görür ve onu çok beğenir. Genç kızın anne ve babası erken yaşta öldüğünden dolayı teyzesinin evinde yaşamak zorunda kalmıştır. Bu evde evin hanımları tarafından sürekli aşağılanmakta, azarlanmakta ve hatta fiziksel şiddet görmektedir. Erkek kahraman genç hizmetçi kızını her yönüyle inceler. Fizikî özellikleri dışında onu cinsel yönüyle de tasvir eder:

“... bu kızın incecik bedeni üzerinde o kadar güzel ve şuh bir çehresi var idi ki, sapının üzerinde el değmemiş güzelliğiyle, ihtişamlı sallanan bir zambakta bile belki bu letafet bulunamaz. Sonra, bu masumluğundan şüphe olmayan kızın bakışları o kadar vaatkar ve pür-heves idi ki,”¹⁹³

Erkek kahraman kızın güzelliğini bir zambağa benzetir ve eserde kendisinden Zambak diye bahseder. Erkek, ilk başta kızın yaşının küçük olmasından dolayı cinsel isteklerini bastırır; ancak onu inceledikçe bu konudaki istekleri artar:

“...üstündeki blûzun göğsünde, memelerinin hizasına denk gelen ciheti o kadar dikkat ve tahrik edici kıvrımlara sahip, o kadar güzel çiçeksi bir resim çiziyordu ki; yürürken, büyük iki krizantem şekliyle göğsünü sarıp sarmalamış olan iki inci meme o kadar akılları baştan çıkarırcasına deviniyordu ki, bir anda bu taze, dipdiri zambak vücudun akılları baştan alıcı sarhoşluğuyla susamış, bu gonca

¹⁹³ Mehmet Rauf, *Bir Zambağın Hikâyesi*, s.13- 14

*dudakların davetkâr renk ve buhuruyla divane, bütûn varlığım, bu dipdiri ve ihtirasla dolu bedenim hâkimi olmak fırtınalarının şimşek ve gök gürüldeyişlerine tutulmuş olduğu halde yalnız uzaktan, uzun ve anlamlı bakışlarla bakışarak ayrılmıştık.”*¹⁹⁴

Erkek kahramanın bu ilgisi karşısında ilgisiz kalmayan Zambak her hareketiyle erkek kahramanı tahrik etmektedir. Gece olduğunda onun odasına gider ve onunla sevişir. Erkek kahraman kızın cinsellik konusunda oldukça bilgisiz olduğunu düşünür. Kız kendi vücudunu tanımamakta, bu bilgisizliği de erkek kahramanın ilgisini çekmektedir. Erkek kahraman kızın evine alacağına ve hizmetçilik yaptığı evden kurtulacağını söyler. Erkek kahraman bu vaadi ile genç kız kendisine iyice bağlamıştır. Zambak, erkek kahramanın evine geldiğinde kendisi için alınmış şık kıyafetler ve kokular bulur.

Zambak, erkek kahramanın evine yerleştikten sonra, cinsel bilgisizliğini, erkek kahramana sorduğu sorulara aldığı cevaplarla giderir. Kadınlığını fark eder. Erkek kahraman, Zambak'ı cinsel yönden istediği olgunluğa erdirdiğinde onunla birlikte olur. Romanda çiftin birliktelikleri oldukça açık bir dille anlatılmıştır. Anlatım pornografik öğeler taşımaktadır. Açık seçik bir anlatım Zambak'ı cinselliğe karşı heveslendirir. Erkek kahramanla yaşadığı ilişkiden memnundur ve devamını ister. O da, erkek kahraman gibi cinsel isteklerinin esiri olmuş, erkek kahramanın ona sunduğu şık hediyeler bu esareti pekiştirmiştir.

Zambak, erkek kahramanla yaşadığı cinsel ilişkiden sonra “sevici” kelimesi üzerinde konuşur. Her konuda bilgisiz olan Zambak bunun kadınların kadınlara duyduğu cinsellik eğilimi olduğunu öğrenince başından geçen bir hikâyeyi erkek kahramana anlatır. Hizmetçilik yaptığı teyzesinin evine gelen Erenköylü bir hanım varmış. Bu kadın gayet güzel olmasına rağmen erkeklere ilgi göstermez ve onların tekliflerini geri çevirmiş. Hatta büyük teyzesi bir gün o kadın için, kardeşine “*Bırak şu mundar sevici karyı...*”¹⁹⁵ Demiş. Hatta bu kadın Zambak'a o kadar çok ilgi ve

¹⁹⁴Mehmet Rauf, *Bir Zambağın Hikâyesi*, s.14

¹⁹⁵ Mehmet Rauf, a.g.e, s.30

yakınlık göstermiş ki Zambak o zaman bu kadının ilgisini anlayamamış. Olayı oldukça ilginç bulan erkek kahraman bu kadını çok merak eder ve adını sorar. Zambak'ın verdiği cevap karşısında oldukça şaşırır. Bu kadının daha önce hoşlandığı ve kendisine karşılık vermediği kadın olduğunu öğrenince hemen kurnaz bir plan kurar. Bu plânında Zambak'ı da kullanan erkek kahraman Zambak'ın ağzından kadına buluşmalarını bildiren bir mektup yazar. Zambak'a zaten ilgisi olan kadının cevabı gecikmez. Buluşma günü geldiğinde Zambak plânlanan şekilde kadınla cinsel ilişkiye girer ve belirlenen sürede erkek kahraman da iki kadının yaşadığı cinsel ilişkiye dâhil olur.

Zambak karakteri yaşadığı mutsuz bir hayatın ve acıların, erken yaşta anne ve babasını kaybetmenin verdiği bilgisizlik ve hayat zevklerinden uzak yaşamının bir sonucu olarak, erkek kahramandan öğrendiği kendi vücudu ve cinselliği ile cinsel isteklerini ön plânda tutmuş bir roman karakteridir.

Bir Zambağın Hikâyesi'nde Zambak'ın eş cinsel ilişki yaşadığı kadın da cinsel isteklerini ön plânda tutan seksül bir tiptir. Kadınlardan hoşlanan “*erkeklerden pek irite olan*”¹⁹⁶ bu kadın erkek kahramanın romanın başında kendisine gösterdiği ilgiyi geri çevirir ve eserde daha sonra kendisinden bahsedilmez. Ancak romana, Zambak'ın sevicinin ne olduğunu sormasıyla tekrar dâhil olur. Bu kadını, cinsel olarak arzulayan erkek kahramanın plânı ile daha önce kendisinden hoşlandığını anlayan Zambak eş cinsel bir ilişki yaşar. Bu ilişki yine romanda oldukça müstehcen ifadelerle anlatılmıştır. Bu eş cinsel ilişki sonunda erkek kahramanda kadınların arasına katılarak toplu cinsel ilişki yaşamışlardır.

3.16. Hayatına Yön Veremeyen Kadınlar

Mehmet Rauf'un romanlarındaki bu tip kadınlar yaşamak istedikleri zengin ve lüks hayata kavuşmak için sırf parası için âşık olmadıkları erkeklerle birlikte

¹⁹⁶ Mehmet Rauf, *Bir Zambağın Hikâyesi*, s.30

olurlar. Düşmüş kadınlardan farklı olarak bu tip kadınlar birlikte oldukları erkek tarafından sevilir, istedikleri imkânlar sağlanır. Bundan dolayı da hayatları hep bu erkeklerin elindedir. Kendi hayatlarına yön veremezler. Parası için birlikte oldukları erkekler, onlar adına kararlar alır. Hayatlarına başkaları yön veren bu kadınlar, bu durumdan dolayı sonunda mutsuz olurlar. Çünkü kendi istekleri ile birlikte olduğu erkeklerin istekleri farklıdır.

Son Yıldız romanında âşık olarak evlenemeyen ve yaptığı evlilik ile aradığı mutluluğu bulamayan Perran'ın hayatına yeni aşk maceraları yön verir. Kendi hayatına kendi iradesi ile yön veremez. Perran'ın hayat düzeni birlikte olduğu erkeklerle birlikte çizilir Lüks ve eğlence düşkünü, Avrupa meraklısı bir kadın olan Perran, fizikî olarak romanda şöyle tasvir edilir:

“ Bu küçük çehre her an bin bir sual nevazişiyle alevlenen, bütün müşahede ve muhavere cereyanlarına göre renkten renge, manadan manaya giren küçük etli dudaklarıyla bir şiir, bir cazibe harikası idi. Fakat asıl şahsî mana ve ifadesini veren şey gözleri idi. Bahr-i muhitlerin ölçülmez derinliklerinde uzak ziya huzmeleriyle mevcelenen müphem gölgeli bir renkle ne sarı ne yeşil denilemeyecek, daha doğrusu şimdi bu şimdi öteki iltimayla dalgalanan bu gözler, renklere göre şimdi saf ve masum, şimdi şeytan ve pür hud'a, sonra mülatıf ve pür buse, daha sonra en sermest bir teslimiyetle bayılan, fakat hemen şuh ve pür işve bir nedametle tereddüt eder gibi rehavetlenen, gayri mahsus handeleri...”¹⁹⁷

Perran'ın hayatına yön veren birçok erkek vardır. Perran hem evlidir, hem zengin bir adamın metresidir hem de gençliğinde âşık olduğu adamla yıllar sonra tekrar bir aşk yaşamaktadır. Hayatında aradığı bütün özellikleri aynı erkekte bulamayan Perran bu üç erkeğin arasında, doyumsuz ruhunun kurbanı olur. Gençliğinde Fuat'a âşık olan Perran, Fuat'ın savaşa gittikten sonra öldüğü haberini

¹⁹⁷ Mehmet Rauf, *Son Yıldız*, s. 8–9

alır. Daha sonra annesinin baskısıyla ve evde kalma korkusuyla Şefik Nuri ile evlenir. Ancak bu evlilik ona mutluluk getirmez. Asalak bir tip olan kocası Şefik Nuri para için her şeyi yapabilecek ve her şeye göz yumabilecek karakterde bir adamdır. Kocasının kötü bir kişiliğe sahip olması, maddî sıkıntılar ve lüks merakı Perran'ı zengin bir adam olan Fahri Cemal'e yakınlaştırır. Perran, evliliğini ve metresi olduğu Fahri Cemal ile ilişkilerinin başlamasını şöyle anlatır:

“ Validem bir gün bana Şefik Nuri'nin zevce olarak kabulünü teklif etti. Ailemizi sefaletten kurtarmak için bir koca lâzım ise... Ha Şefik Nuri, ha başkası. Hepsi musavi değil miydi? Sevmeyecek, sevemeyecek olduktan sonra her erkek benim için birdi. Validemin intihabını kabul ettim ve evlendim. Fakat zahiren şayan-ı kabul evsafa malik görünen bu adam, adîliğini ilk ayda gösterdi. Validem vefat ettiği zaman artık evde buldukça her fırsatta beni haşlayan ve geceleri ekseriya sokaklarda, başka kadınların yanında geçirerek beni yarı aç, yarı tok sürükleyen bir koca oldu. Beş sene, beş uzun felâket, mihnet senesi böyle geçti. Ben, genç kalbimin bütün emellerini artık gömüş, gözümü dünyaya kapamış, âdeta bir rahibe hayatı sürüyordum. Sefalet, mahrumiyet, yalnızlık beni soldurmuş, zayıflatmış, harap etmişti. Sonra bir gün mühim bir dava meselesinden kocam, Fahri Cemal Bey'i gördü. Dava kazanıldığından aralarında samimiyet peyda oldu”

198

Fahri Cemal Bey ve Perran'ın kocası Şefik Nuri arasındaki samimiyet Perran ile Fahri Cemal Bey'in yakınlaşmasına da zemin hazırlamıştır. Oldukça zengin olan Fahri Cemal, uzun yıllar sefaletten bıkmış olan Perran için bir kurtuluş yolu olur. Aralarında bir ilişki başlar, bu ilişkiden de kocası Şefik Nuri'nin haberi olur. Kocası bu ilişkiye sıcak bakar. Fahri Cemal'in zenginliğinden sadece Perran değil kocası da istifade eder, Fahri Cemal'in sahip olduğu gazetede Şefik Nuri'ye de sus payı niteliğinde bir iş verilir. Fahri Cemal, Perran'a lüks hayatın anahtarını verir ve onu

¹⁹⁸ Mehmet Rauf, *Son Yıldız*, s.482–483

zenginlik içinde yaşatır. Çok pahalı bir apartman dairesi tutar, içini son moda en pahalı mobilyalarla döşetir ve hizmetçiler tutar. Perran uzun yıllardır yaşadığı sefaletten kurtulur, en şık kıyafetleri giyerek, kendisine zengin bir çevre oluşturur. Bu metres ilişkisi de Mehmet Rauf'un diğer romanlarında yaşanan yasak aşklar gibi gizli değildir. Perran- Fahri Cemal ilişkisini başta Perran'ın kocası olmak üzere tüm çevresi bilmektedir. Fahri Cemal Bey'in zenginliği çevrelerinde bu ilişkiye olumsuz yorum yapacakların ağzını bir şekilde kapatır.

Perran iyi bir eğitim almasına rağmen Şefik Nuri ile yaptığı evlilikten sonra High School ve Sörlere'de kazandığı yeteneklerini unutmak korkusu ile sürekli kitap okur. Bu evlilik okulda tanıdığı Avrupalı hayatı ona vermez, içinde sürekli lüks içinde yaşamının, Avrupalı gibi olmanın hevesi vardır. Bu hevesini ise Fahri Cemal karşılar. Perran, sırf bu sebeplerden dolayı Fahri Cemal'e büyük bir minnet duyar. Onun her isteğini kabul eder.

Perran'ın lüks içindeki hayatını karıştıran ise eski sevgilisi Fuat İlhami olur. Savaşta öldüğünü düşündüğü Fuat İlhami'nin karşısına çıkması Perran'ın duygularını altüst eder. Maddî hırslarını tatmin etmenin zirvesindeyken karşısına gerçekten sevdiği erkeğin çıkması Perran'ın gelgitler yaşamasına sebep olur. Çünkü Fuat İlhami, Perran'ın yaşadığı hayat ve ilişkileri hakkında bilgi sahibi değildir. Gerçeği anlatırsa Fuat İlhami'yi kaybedeceğini düşünür. Perran, para ve gerçek aşk arasında tercih yapamaz. Her ikisinden de vazgeçemeyen Perran, sevdiği adam Fuat İlhami, ona maddî imkânlar sağlayan metresi Fahri Cemal'i ve hayatını karartan kocası Şefik Nuri'yi yalanlarıyla idare etmeye karar verir. Ancak yalanlar üzerinden idare ettiği bu ilişkiler Perran'ı yorar, eski neşesini kaybeder. Perran'ı sürekli genç bir erkeğe kaptıracağı korkusu yaşayan Fahri Cemal ise Perran'ı çevresindeki genç erkeklerden uzaklaştırmak ve onu kaybetme korkusunu yaşamamak için Perran'a Avrupa seyahatine çıkmayı teklif eder. Perran, Fuat İlhami'den ayrı kalmayı göze alarak bu teklife evet der. Ancak yolculuklarının ilk gününde pişman olur. Fuat İlhami ise Perran hakkındaki gerçekleri Perran'ı kıskanan komşusu Neriman'dan öğrenir. Fuat İlhami, Perran hakkındaki gerçekleri öğrenince ona Perran'dan nefret eder. Perran ise mutsuzluğunu fark eden metresi Fahri Cemal ile seyahati yarıda keserek İstanbul'a

döner. Fahri Cemal, Perran'ın başka bir erkeğe âşık olduğunu anlamıştır artık, tek amacı Perran'ı aşığı ile yakalamaktır. Perran'a verdiği büyük maddî imkânlarla rağmen kendisine ihanet etmesini bir türlü hazmedemez ve Perran'ı ve aşığını öldürmek ister. Perran ise Fuat İlhami ile görüşmek için plânlar yapar. Fuat İlhami ile görüşme fırsatı bulduğunda hemen onun yanına gider. Ancak gerçekleri öğrenen Fuat İlhami, Perran'ı reddeder. Onu iğrendiğini söyler. Perran, Fuat İlhami'nin bu düşüncelerinden sonra elindeki en güçlü erkeği de kaybetmemek için Fahri Cemal'e gider, ancak Perran'ın başka bir erkeğe âşık olduğunu öğrenen Fahri Cemal'de Perran'ı istemez. Hayatındaki bütün erkekler Perran'a sırt çevirir. Yalan üzerine yaşadığı ilişkileri çıkmaza giren Perran, kocasının yanına gittiğinde ise, onun başka plânlar düşündüğünü öğrenince iyice mahvolur. Kocasını Perran'ı Adana'ya götürmeye karar vermiştir. Kocasına karşı çıkan Perran, boşanmak istese de boşanma hakkı olmadığı gerçeği ile yüzleşir. Kocasının kararlarına uymak zorundadır. Perran son çare olarak Fahri Cemal'in affediciliğine sığınır. Ona kocasından ayrılacağını ve kendisiyle evleneceğini söyler. İhanete uğramanın verdiği kızgınlıkla Fahri Cemal, Perran'ı tekrar reddeder. Perran çaresizlik içinde hayatındaki üç erkeğinde kendisine darbe vurmasının acısıyla intihar etmeyi düşünür. Kendisini tramvayın önüne atar ama ölmez. Arkasından ise kendi içinde iç hesaplaşmalar yaşayan Fahri Bey gelmiştir. Fahri Bey ne yaparsa yapsın Perran'ı bir gün kaybedeceğine ve ne olursa olsun bundan sonra Perran'ın mutluluğu için çaba göstermeye karar verir. Tramvayın yanında sular içinde yaşayan Perran'ı alır ve onun Fuat İlhami ile mutluluğu için her şeyi yapacağını söyler.

Perran'ın zenginliği için yaşadığı aşk, gerçek aşk karşısında yenilir. Perran bütün lüks ve şatafat içerisindeki hayatını bir kenara atıp gerçek aşkı için imkânsızlıklara razı olur. Kendi hayatına yön verememesi, onu intihara kadar sürükler. Kendi hayatını yine başkası tayin eder. Fahri Bey'in razı göstermesiyle sevdiği erkeğe kavuşur.

3.17. Anadolu Kadınları

Mehmet Rauf romanlarında mekân olarak İstanbul seçildiğinden dolayı, İstanbul dışında, Anadolu'da yaşayan kadınlar ayrıntılı bir şekilde anlatılmamıştır. Bununla birlikte köylü kadın olarak sadece *Halâs* romanında Hacı Molla adlı bir kadından bahsedilmiştir.

Halâs romanında, Mehmet Rauf, Milli Mücadele'ye katılmak için kahramanı Nihat'ı, bir türlü Anadolu'ya götüremediğinden Anadolu kadınının cesaretini, vatanseverliğini, korkusuzluğunu, milli mücadeleye verdiği desteği, Üsküdar'ın Bulgurlu köyünde oturan bir kadın üzerinden anlatmıştır.

Hacı Molla Üsküdar'ın Bulgurlu köyünde oturan, Anadolu'ya gidip, Milli Mücadele'ye destek vermek isteyenlere köylü kıyafeti temin eden köylü bir kadındır. Oldukça vatansever olan bu kadın, ülkesinin düşman işgalinden kurtulması için kendi üzerine düşen görevi yapmaya çalışır. Ümmet-i Muhammed'in öcünün alınması için sürekli dua etmektedir.

Hacı Molla, kocasını Teselya Muharebesinde, büyük oğlunu Balkan Harbi'nde, küçük oğlu ve damadını da büyük savaşta kaybetmiştir. Ailesindeki bütün erkekleri savaşlarda kaybettiğinden dolayı her iş onun üzerine kalmıştır. Korkusuz, metanetli bir kadındır. Nihat, Ankara'ya gideceği zaman Hacı Molla'ya kendisine köylü kıyafeti temin etmesi için gitmiştir.

Nihat'ı yakalamak için eve gelen ve İngilizler için çalışan bir Rum bakkalı eve almak istemeyen Hacı Molla, korkusuzca onunla mücadele edip, sonunda onu etkisiz hale getirmiştir. Yaşlılığına ve kötürüm olmasına rağmen kendinden beklenmeyen bir güç göstermiştir.

Hacı Molla'nın yanında kızı Ayşe'de Anadolu'ya gidecek vatanseverlere yardımcı olmaktadır. Hacı Molla'nın en büyük yardımcısıdır. Ayşe, Hacı Molla kadar korkusuz ve cesaretli değildir.

Anadolu'ya gidecek insanların köylü kıyafeti bulmak için uzak köylere gitmeleri ve bu köyde bir kadın kahraman anlatılması Mehmet Rauf'un Milli Mücadele ile ilgili Anadolu'ya dair canlı tanıklar bulamaması sonucunu doğurabilir. Çünkü eserde bizzat savaş, savaşın içinden, halkın mücadelesi halkın içinden anlatılmamıştır. Bütün olaylar başkalarından duyularak aktarılmıştır. Anadolu'yu ve Anadolu kadını tanımadığından İstanbul'da bir köyde Anadolu kadınının, Milli Mücadele azmi anlatılmaya çalışılmıştır. Romanın belki de en büyük eksiği de bu noktadır. Milli Mücadele romanı, mücadelenin içinde değil, İstanbul'da ve İzmir'de başkalarından ve gazetelerden okunan haberlere göre anlatılmıştır. Milli Mücadelede içinde bizzat herhangi bir roman kahramanı yer almamıştır. Romanda, onların mücadeleye katılmak için yaptıkları başarısız girişimler anlatılmıştır.

3.18. Hizmetçi Kadınlar

Define romanında olayın başlamasını sağlayan kişi Hacı Hanım'dır Asıl adı Şehriyar'dır. Abdüssamet Paşa'nın konağında kâhya olarak çalışmıştır. Evlendikten sonra binbaşı olan kocasıyla Erzurum'a yerleşmiştir. Çevresinde sevilen ve sayılan bir kadındır. Romanın başkahramanı Doktor Şâkir Feyzi'yle tanışması hastalığı ile başlar. Hastalandığında Şâkir Feyzi tedavisini yapar, kendisiyle ilgilenir. Zamanla aralarında sevgi ve saygı artmış, samimiyetleri ilerlemiş, Hacı Hanım doktora "oğlum", Doktor Şâkir Feyzi'de Hacı Hanım'a "oğlum" diye hitap etmeye başlamıştır.

Hacı Hanım'ın hastalığı ilerlediğinden, ölmeden önce hayatının en büyük sırrını Doktor Şâkir Feyzi'ye açıklar. Kendisinde daha önce çalıştığı konağın sahibi Abdüssamet Paşa'nın servetinin şifrelerle bildirildiği yeri belirten bir kitap olduğunu

ve bu kitabı Paşa'nın kızı Hâdiye Hanım'ı bulup ona ulaştırmasını söyler. Bu noktadan sonra romanının asıl konusu başlar.

Hacı Hanım güvenilir bir kadındır. Paşa etrafında ondan başka güvencenek biri olmadığından şifreli kitabı Hâdiye Hanım'a vermesi için Hacı Hanım'a emanet bırakır. Hacı Hanım güvenilirliğini ise yıllarca bu kitapta yazılanları okuyup defineyi aramayı gösterir. Olumlu özelliklere sahip olan Hacı Hanım romanın başında ölür. Romanın devamı olan *Kan Damlası*'nda kendisinden saygı ve sevgiyle bahsedilir.

Sıdika Hanım ise hem *Define* romanında hem de *Kan Damlası* romanında vardır. Suzan'ın sütninesidir. Hâdiye Hanım ve Râci Bey ayrıldıktan sonra Râci Bey'in yanında yaşar. Suzan'ı çok sevdiğinden dolayı sürekli Hâdiye Hanım'ın evine Suzan'ı göremeye gider. İki ev arasında ilişkiyi sağlayan tek kişi odur. Hâdiye Hanım Sıdika'ya çok güvenir. Şâkir Feyzi'nin gelişinden ve defineden bahseder. Sıdika Hanım'da bu olayı patronu Râci Bey'e anlatır. Durumu öğrenen Râci Bey bu işi halletmesi için kendisinden daha zalim, cani kardeşi Hüsrev'i görevlendirir. Hüsrev Şâkir Feyzi'ye ve özellikle Suzan'a zarar vermeye başladığında ise yaptıklarından pişman olarak, Şâkir Feyzi'ye yardım eder. Hüsrev'in kaçırdığı ve hapsettiği Suzan'la Şâkir Feyzi'nin kaçmasına yardım eder. Polise Hüsrev'in yaptıklarını anlatır, onun ve adamlarının hapse girmesini sağlar.

Kan Damlası romanında ise Sıdika Hanım Şâkir Feyzi ve ailesinin yanında yaşamaya başlar. Onların konağında kendisine bir oda verilmiştir. Kan Damlası romanı Hüsrev'in hapisten çıktıktan sonra intikam almak için önce Sıdika Hanım'ı vahşice öldürtmesiyle başlar. Sıdika Hanım Hüsrev'in hapse girmesine yardımcı olduğu için öldürülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MEHMET RAUF ROMANLARINDA KADIN PROBLEMLERİ

4.1 Evlilik ve Kadın

Mehmet Rauf'un hemen hemen tüm romanlarında evli çiftlerin evlilik usulleri eleştirilmiş, romanlarda gerçekleşen aldatma olayları yapılan yanlış evliliklere bağlanır. Evde kalma korkusu, aile baskısı kadınların tanımadıkları ya da ortak zevklerinin, hayata bakış açılarının ortak olmadığı erkeklerle evlilik yapmalarına neden olur. Mehmet Rauf'un romanlarında evlilik kurumuna yapılan en büyük eleştiri de görücülük usulüdür. Sosyal hayattan soyutlanmış kadınların en büyük beklentisi âşık olabilecekleri, kendilerini anlayan, ileri görüşlü erkeklerle evlenmektir. Sosyal hayatın kısıtlamaları arasında tanışarak sevdikleri erkekle evlenemeyen kadınlar, evliliklerinde mutsuz olmuşlardır. Bu kadınların birçoğu eşlerini aldatır, aldatma sebebi olarak da eşleriyle ortak zevklerin olmamasını ve eşlerinin kendilerini ihmal etmelerini sebep gösterirler.

Toplumunu oluşturan ana merkez aile kurumu, özellikle kadınlar tarafından istenmeyen görücü usulü ile kurulurken, mutsuz aileleri ortaya çıkarır. Savaş ve savaş sonrası yaşanan ahlâk bunalımı, mutsuz evliliklerin içine düştüğü sıkıntıları da ortaya çıkarır. Kadınlar, yaşanan değişim ile sosyal hayatın içerisine girmeye başlar, edindikleri çevrelerde birçok erkekle tanışır ve eşlerini diğer erkeklerle kıyaslayarak ihaneti kendilerine hak olarak görürler. Aileler bu şekilde zarar gördükçe de toplum ahlâkî olarak çöküntü yaşamaya başlar. Batılı zengin hayatın özellikle başkent İstanbul'a hızlı bir şekilde kontrolsüz olarak gelmesiyle, lüks düşkünü kadınlar para uğruna sevediklerini eşlerini aldatırlar.

Aileleri tarafından iyi eğitim almış kızlar, aldıkları modern eğitime karşın, istemedikleri erkeklerle evlendirilmeye, en başta evde kalma korkusuyla razı olmuşlardır. Görücülük usulüne en büyük eleştiriyi ise, *Genç Kız Kalbi* romanının başkahramanı Pervin yapmıştır. Pervin bu yolla yapılan evliliklerin kısa bir süre sonra mutsuzluğa yol açacağını, aileleri tarafından en iyi şekilde yetiştirilmelerine rağmen, evliliklerinin hüsrarla sonuçlandığını şu sözlerle ifade eder:

“ Anam, babam beni evvelâ en muazzez, en nazik bir oyuncak gibi süslemek, yalnız kendi mahviyetlerini, kendi nahvetlerini, kendi azametleri, kendi iftiharları için tezyin etmek istediler ve bütün başkalarının çocuklarına faik, emsalsiz bir çiçek gibi yetiştirmek için çalıştılar; terbiye ve tahsilime kemal-i itina ile lisanlar, piyanolar öğrettiler. Bu lisanlar, piyanolar kimin için? Yalnız kendileri için mi? Hâlbuki kendileri o lisandan bir şey anlamazlar, o piyanoya biganidirler; yegâne olarak istiyorlardı ki herkes bana ve kendilerine gıpta etsin. En parlak, müstesna bir evlât olarak gösterileyim. Düşünmelidirler ki bu memlekette ne kadar yegâne ne kadar müstesna olursak o kadar bed-baht olacağız; düşünmelidirler ki bizi yaşayacağımız hayata, beraber ömür geçireceğimiz kocalarımıza göre terbiye etmek ve büyütmek lâzımdır. Yoksa böyle adetlere esir olacak kadar aciz ve zayıf olduğca bu muhit içinde bizi bed-baht ve giryan etmekten başka bir şey yapmak kendileri için mümkün olmayacaktır. Sonra en mühim mesele: böyle terbiye ve tezyin ettikleri bir kızı, bu kadar itina ve takayyüdle naz ve nimet içinde büyütülmüş bir evladı, tam dikkat ve himmet lazım olduğu, tamam mesut olması lazım gelen bir sine gelince, “ Hayatımız başka türlü harekete müsait değildir”, diye terk ve ihmâl ediyorlar: bize ruhumuzun kabul edemeyeceği muhnik, renksiz, siyah bir hayat ile ekseriyetle hiçbir cihletle bize zerre kadar layık olmayan kocalar veriyorlar.

Bu itinalı terbiye ile büyüdük, gelinlik bir kız olduk, o zaman zevce olarak bizi kime verirler? Ekseriyetle görücü denilen usul ile, yani

başkasının fikir ve muhakemesiyle, başkasının gözüyle bizi beğenmeyi kafi bir ihtiyat olarak telakki edecek kadar hayat hakkında fikri az bir delikanlıya... Hemen her izdivaç bizde ekseriyetle kizb ve hile ile yapıldığı ve beş on gün geçer geçmez iki taraftan birden şikâyet başladığını malûm iken, hâlâ, hâlâ babalarımız bu hayatın en mühim meselesini adetlerimize tebean gafletle, kör körüne icra ederler.”¹⁹⁹

Genç Kız Kalbi romanında Pervin’in söylediği bu sözler âdeta yazarın diğer romanlarında eşlerini aldatan ya da evlilikleri mutsuz olan bütün kadınların kaderidir. Yazar, Pervin’in ağzından diğer romanlarındaki aldatma olaylarının ön hazırlığını yapar ve aldatmaları böylelikle bir nedene bağlar. *Eylül*’de Suat’ın Süreyya’yı Necip’le, *Karanfil ve Yasemin*’de Nevhiz ve Pervin’in kocalarını Samim’le, *Harabeler* romanında Süheyla’nın kocasını aldatmak istemesi, yine *Harabeler*’de Zahide Hanım’ın kocasını aldatması, *Son Yıldız*’da Perran’ın kocası ve metresi Fahri Cemal’i aldatması hep bu sebepten olur. Hepsisi de görücü usulü ile evlenmiş, zamanla kocaları tarafından ihmal edilmiş, kocaları ile ortak zevk ve paylaşımları kalmamış ya da hiç olmamış kadınlardır. Mutsuz evlilikleri, bu kadınların hepsini kendileriyle ilgilenen başka erkeklerle bir ilişki yaşamalarına neden olmuştur.

Kadının sosyal hayat içerisinde yer almasını isteyen ve kadının Batılı tarzda değişimini arzulayan Mehmet Rauf, geleneklerin oluşturduğu görücü usulünü kadın karakterler üzerinden yıkıcı bir şekilde eleştirirken alternatif olarak da Batı’daki gibi tanışarak, arkadaş olarak, evlilik öncesi birlikte zaman geçirerek evlenmeyi telkinde bulunmuştur. Romanlarında bu usulle evlenen çiftler mutluluklarıyla örnek gösterilir. *Karanfil ve Yasemin* romanında Yezdan evlenmeden önce flört ettiği Pertev’le mutlu bir evlilik yapar, bu evliliğin çiftlere getirdiği mutluluk örnek gösterilerek, görücü usulü ile evlenenlerin mutsuz olmaya mahkûm oldukları yaşanan olaylarla ortaya çıkarılır.

¹⁹⁹ Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, s.97-98

Mehmet Rauf, romanlarında kadınların yaşadığı problemleri Batı medeniyetinden uzak yaşayan Türk toplumunun örf ve adetlerine bağlayarak özellikle görücü usulünü eleştirir. Kadınların ihanetlerini her romanında haklı göstererek, erkekleri suçlar. Erkeklerin evlendikleri kadınları ihmal edişlerini, onlara kötü davranmalarını kadınlara bahane olarak sunar.

4.2. Eğitim ve Kadın

Mehmet Rauf romanlarında çoğu kadın iyi bir eğitim almıştır. Hemen hemen hepsi özellikle müzik alanında yeteneklerini eğitim ile geliştirmiştir. Genelde ailelerinin özel hocalar tutmasıyla eğitilen kadınlar, o dönemin özellikle Batılı eğitim veren okullarında da eğitim görmüştür. Bütün romanlarda birçok kadın piyano çalar. Batılı müzisyenlerin bestelerini çalan kadınlar, bestekârların hayatlarını bilecek kadar da iyi bir teorik eğitim almışlardır. Müziğin yanında bütün kadınlar edebiyatla ilgilenirler. Meslekî eğitim dışında, daha çok güzel sanatlar alanında eğitim alan kadınların hiçbiri herhangi bir iş kolunda çalışmaz. Özellikle iyi eğitim almalarına rağmen toplumda çeşitli kısıtlamalarla karşılaşmaları onları rahatsız eder. Kadınların eğitimleri Batı tarzında olduğu için aldıkları eğitimi toplumda kullanamadıklarından kaynaklı olarak şikâyetleri vardır.

İyi eğitim almalarına rağmen evlilik konusunda Batılı usullerle evlenememekten dolayı sürekli toplumu eleştirirler. Bu durum onlarda yaşadıkları toplumu beğenmemelerine neden olur. Sürekli Batı'yı yücelten kadın kahramanlar toplumun değişimi konusunda hemfikirdir. Batılı gibi yaşamak, eğlenmek, toplum içinde kendilerine de yer verilmesini isterler. Mehmet Rauf, toplumun değişimi için öncelikli olarak kadının değişimini savunur, bunun da kadının eğitilmesiyle olacağına inanan yazar bu fikirlerini kadın kahramanlar üzerinden okuyucuya aktarır. Romanlarındaki kadın kahramanların birçoğunu müzikle, edebiyatla yakından ilişki içerisine sokar.

Garâm-ı Şebâb romanında ismi belirtilmeyen kadın kahraman *Nesim-i Edeb* isimli edebiyat dergisine abone olacak kadar edebiyatı yakından takip eder. Bunun dışında piyano çalar. *Ferdâ-yı Garâm* romanında Sermet çok iyi piyano çalmakla birlikte günlerinin büyük bir kısmını özellikle Batı edebiyatı eserlerini okuyarak geçirir, elinde sürekli gazete ve dergi bulunur. *Eylül*'de ise Suad, okuma meraklısıdır, ayrıca Necip'le ilişkilerinin başlamasına neden olan müzik de en önemli yeteneğidir. Çok iyi piyano çalan Suad, Batılı bestekârların eserlerini çalar. Mehmet Rauf romanlarında eğitim konusunda topluma en büyük eleştiriyi yapan kadın ise, *Genç Kız Kalbi* romanının Pervin karakteridir. Edebiyatla ilgilenen, piyano çalan Pervin, iyi eğitim almasına rağmen erkeklerin eğitimsiz olmasından dolayı toplumda istediği konumda olamamaktan şikâyet eder. Aldığı eğitim onun yaşadığı toplumu beğenmemesine neden olur. *Menekşe* romanında başkahraman Bülent Bey'in edebiyatçı olmasından dolayı bütün kadınlar edebiyata ilgilidir. Özellikle bu romanda Madam Saryan Türk Edebiyatını yakından takip eder. *Karanfil ve Yasemin* romanında Nevhiz; müzik, edebiyat, yabancı dil ve resim alanında eğitim almıştır. Yine bu romanda Sacide Hanım'ın kızı Hürrem Arnavutköy Koleji'nden okumuş ve yabancı dil bilmektedir. Yezdan ise, Batı edebiyatı eserlerini kendi dillerinden okuyacak kadar iyi bir dil eğitimi almıştır. Feriha ise, Sörler'de eğitim görmüş tahsilli bir kızdır. *Böğürtlen* romanındaki Müjgan ise, Sörler'de eğitime başlamış ancak babası ölünce bırakmak zorunda kalmıştır. Ayrıca Müjgan o kadar çok kitap okur ki kitap okumak için günlerce odasından hiç çıkmaz. *Son Yıldız* romanında Perran, High School ve Sörler'de eğitim almış bir kadındır. Kitap okumayı ihmal etmez. *Harabeler* romanındaki bütün kadınlar; Mübeccel, Selma, Müzehher, Necla Arnavutköy Koleji'nde eğitim almışlardır. *Harabeler* romanındaki Selma'nın diğer bütün romanlardaki eğitim alan kadınlardan farklı olarak aldığı eğitimi meslekî açıdan değerlendirmesidir. Selma Kıbrıs'ta öğretmenlik yapmak için müracaat eder ve müracaatı kabul edilir, öğretmen olur. *Define* romanında Hâdiye Hanım, babasının evine getirttiği hocalardan eğitim alır. *Halâs* romanındaki İclâl de Arnavutköy Koleji'ni bitirir, yabancı dil bilir.

Romanlardaki bütün kadınların iyi eğitilmiş, özellikle müzik ve edebiyat alanında bilgili olmaları toplum içinde yer edinmelerinin önünü açmaz. Onlar dar

çevrelerinde ve özellikle kendi içlerinde sıkıntılarını müzik ve edebiyatla gidermeye çalışırlar. Aldıkları iyi eğitimi şikâyet ettikleri toplumun gelişimi için kullanmazlar. Bazen söylemleri feminist izler taşısa da sadece kendi içlerinde yaşadıkları bir mücadeleden söz edilebilir. *Halâs* romanındaki İclâl dışında toplumu değiştirmek ya da ülkenin içinde bulunduğu zor durumdan çıkması için herhangi bir faaliyet gösteren kadın yoktur.

4.3. Giyim ve Kadın

Mehmet Rauf romanlarında ideal olarak anlatılan bütün kadınlar şık giyinmektedir. Romanlarda kadın tasviri yapılırken giyimleri bu tasvirlerde önemli bir yer tutar. Giyim kadının içerisinde bulunduğu sosyal çevreyi yansıtır.

Romanlarda birçok kadın günlük kıyafetlerinde oldukça sade ve zariftir. Özel gecelerde, düzenlenen davetlerde ise Avrupa modasının en şık kıyafetlerini giymek için âdeta birbiri ile yarışır. İyi eğitim almış, görgülü kadınlar düzenlenen davetlerde zarif giysileriyle tasvir edilirken, bu kadınların tersi karakterlerinde olan kadınlar ise oldukça açık giysileri ile basitliği temsil ederler. Yanlış Avrupalılaştırmış kadınları anlatmak için giydikleri giysiler de eleştirilir. Açık giysiler giyen ve uyumsuz aksesuarlar takan bu kadınlar buldukları ortamda sürekli dedikodu malzemesi olurlar.

Günlük giysilerde ise yine Avrupa modası takip edilir. Sade, ama zarif giysiler kadınların tercihidir. Bununla birlikte eğlence ortamlarında oldukça açık giyinen kadınlar, dış mekânlarda çarşaf giymektedirler. Çarşafı ise oldukça sadedir. Giyim konusunda yaşanan dış ve iç mekân zıtlıkları ile ilgili herhangi bir şikâyet romanlarda yer almamıştır. Kadınların çarşafı içerisinde açık kıyafetler giymeleri o dönem de yaşanan değişimin ve Avrupa özentisinin içinde bulunduğu durumu ortaya koymaktadır. Kadınların mevcut düzenden rahatsızlığını vurgulamak

için çarşaf içinde açık kıyafetler giymeleri toplumun, özellikle kadının Avrupalı olma yolunda yaşadığı değişimi ortaya koymaktadır.

Avrupa'da yaşamış birçok erkek kahraman kadınların Avrupalı hemcinsleri gibi giyinmesini isterler. Avrupalı gibi giyinen kadınlara sürekli iltifatlarda bulunurlar.

Avrupa modasının giysileri ise oldukça pahalıdır. Kadınlar özellikle Beyoğlu'ndaki mağazalardan giysilerini alırlar. Avrupa modasını bu mağazaların dışında kadın dergilerinden de takip ederler. Romanlarda özellikle lüks düşünüş kadınların en büyük zaafı ise giysidir. Pahalı Avrupaî giysileri alabilmek için birçok kadının erkeklerle ilişki yaşadığı romanlarda sürekli karşılaşılan bir durumdur.

Mehmet Rauf, özellikle kadın konusunda duyarlı bir kişiliğe sahip bir yazardır. Çıkardığı *Süs* ve *Mehâsin* dergilerinde de kadınlarla ilgili süslenme, giyim, moda, saç modelleri ile ilgili yazılar yer almaktadır. Romanlarındaki kadın kahramanları ise Mehmet Rauf'un kadınların nasıl giyinmesi gerektiği konusunda kişisel düşüncelerini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Türk Edebiyatında kendi alanında ilk olduğu için *Eylül* romanı ile tanınan Mehmet Rauf, edebiyatın her türünde eserler vermiş bir yazardır. Özellikle Servet-i Fünûn topluluğu içerisinde adını duyuran yazarın edebiyat ile olan ilişkisi daha çocukluğunda gittiği tiyatro oyunları ile başlar. Askeri okulda roman yazma denemeleri içerisinde bulunur, mensur şiirleri ile edebiyat alanında kendi yeteneklerini geliştirir. Yazarın edebiyat dünyasında tanınması ise Halit Ziya ile tanışmasıyla başlar. Halit Ziya ile olan arkadaşlığı onun Servet-i Fünûn içerisinde yer almasını sağlar. Daha önce hikâye türünde eserler vermiş olan yazar, birkaç acemi romanından sonra Servet-i Fünûn topluluğu içerisinde iken, alanında bir ilk olması itibarıyla günümüzde de okunan ve ilgi gören *Eylül* romanı ile adını duyurur. *Eylül*, roman karakterlerinin psikolojik tahlilleri çerçevesinde yasak bir aşkı konu edinen bir romandır. Suat ve Necip arasındaki yasak aşkın kahramanlar üzerindeki psikolojik etkisi derinlemesine irdelendiği için romanı aşk romanı olma özelliğinden çıkarıp, psikolojik bir roman özelliği kazandırır.

Yazar, daha sonra yazdığı romanlarında *Eylül*'de yakaladığı başarıyı yakalayamaz. Özellikle *Bir Zambağın Hikâyesi* romanı, Mehmet Rauf'un ahlâk kurallarını zorlayan pornografik bir roman özelliği taşır. Bu romanı Mehmet Rauf'u edebiyat çevrelerinde, porno romancısı yazarı diye anılmasına yol açar. *Eylül* ile çıktığı zirveden *Bir Zambağın Hikâyesi* ile inmeye başlar. Mehmet Rauf romanlarının kahramanları aşk, heyecan, zevk ve eğlence meraklısı tiplerken *Bir Zambağın Hikâyesi* ile cinsel dürtülerinin yön verdiği, cinselliği hayatlarının merkezine alan tipler olur. Bu romanda önemli olan aşk değil cinselliktir. Yazarın bundan sonra yazdığı romanları ise, aşk merkezli romanlardır. Romanların gelişimini aşk ilişkileri belirler. *Eylül*'de başarılı bir şekilde verdiği fert psikolojisini bu eserlerinde veremez. Mekân olarak İstanbul'un kullanıldığı romanlarında sosyal çevre İstanbul sosyetesidir. Bu çevreye bağlı insanların Tanzimat'tan sonra başlayan ve Meşrutiyet ile zirveye çıkan değişim sürecinde değişimlerini, Batı kültürüne hayranlıkları ile beraber değişen aile yapıları içerisinde yaşanan çoğu yasak aşkları konu edinir. Abdülhamit dönemindeki sıkı yönetimin, sosyal hayatı kısıtlayan

uygulamaları ve yaşanan savaşların, yabancı kültürün İstanbul'un ruhuna işlemeye başladığı dönemde değişen ahlâk anlayışı ve yarattığı ahlâkî sorunları bu romanlarda kahramanlar üzerinden görmek mümkündür. Sürekli yaşadıkları toplumu eleştiren ve Batı kültür ve toplumunu yücelten kahramanlar, eğlence, zevk ve para uğruna büyük bir ahlâk sorunu içerisinde yaşarlar. Kadınlı erkekli eğlenceler, içki, kumar, aldatmalar, fuhuş değişen İstanbul sosyetesinin içine düştüğü zorluklardır.

Roman kahramanlarının birçoğu Batı'yı görmelerine karşın, Batılılıktan anladıkları tek şey zevk ve eğlence hayatıdır. Düzenlenen davetlerin Batı'daki örnekleri gibi olması için büyük çaba harcarlar. Batı deneyimlerini ve aldıkları iyi eğitimi bu çevrelerde değerlendiren kahramanların, birikimlerini ülkenin, toplumun refahı ve geleceği için kullanmak gibi dertleri yoktur. Bundan dolayı romanlarda sosyal meselelere değinilmez. Ancak büyük bir mesele olarak romanlarda kocalarını aldatan kadınların hepsinin evde kalma korkusu ile görücü usulü ile evlenmeleri gösterilir ve roman kahramanları sürekli bu evlenme yöntemini eleştirirler. Türk kültürünü eleştirdikleri en büyük nokta da budur. Görücü usulünün mutsuz evliliklere neden olduğu, çiftlerin birbirlerini tanımadan evlendikleri için ortak zevklerinin olmamasının sonucu olarak çiftlerin birbirlerini aldattığı sonucu birçok romanda işlenmiştir.

Roman kahramanlarının en büyük idealleri ise Batı kültürünün hâkim olduğu bir toplumda yaşamaktır. Ancak bu ideali gerçekleştirmek için yaptıkları tek şey eğlenceler düzenlemektir. Mehmet Rauf'un yarattığı bu tiplerde en büyük kırılma noktası ise son romanında gerçekleşir. Milli Mücadele'yi anlattığı son romanı *Halâs*'ın kahramanları ülkenin ve toplumun her açıdan Batı'nın işgaline uğradığını belirterek Batı tesirinden kurtulup öz Türk kültürü içerisinde yaşamayı isterler. Yazarın mekân değişikliğine gittiği bu romanında olayların büyük bir kısmı İzmir'de gerçekleşir. Roman kahramanları ideallerini gerçekleştirmek, Türk milletini işgalden kurtarmak için fiili çalışmalar yaparlar. Ancak bir kurtuluş dönemini anlatmasına rağmen bu romanda da aşk, romana yön veren en önemli unsurdur. Aşk ilişkileri çerçevesinde, Türk Milli Mücadelesi anlatılmaya çalışılır.

Çalışmamıza konu olan Mehmet Rauf romanlarındaki kadınlar ise genel olarak bütün romanlarda hemen hemen aynı özellikleri gösterir. Kadınlar eğitilidir, dönemin en iyi okullarında eğitim almış, okula gidemeyenler ise, ailelerinin tuttuğu özel hocalarla yabancı dil başta olmak üzere musiki ve edebiyat eğitimi almıştır. Romanlarda idealize edilmiş bütün kadınlar güzel, eğitilmiş ve yüksek karakter sahibidir. Bunun dışında birçok kadının müzik bilgisi oldukça gelişmiştir. Ancak n- bu kadınlar Türk müziğine ilgi duymazlar. Batı müziğini ve Batı müzik âleti olan piyanoyu çok iyi bilirler. Batılı bestekârların eserlerini ve hayatlarını çok iyi tanır. Bununla birlikte romanların erkek kahramanları da Batı müziğini bilirler. Kadınlar ile erkekler arasındaki en büyük ortak nokta olan Batı müziği bu kişilerin arasında aşkın gelişmesine en büyük aracı olur. Çiftler arasındaki aşk ilişkisi müzik sohbetleri ve piyano başında söylenen şarkılarla gelişir. Aşk yaşayan kadınların bazıları evli olmalarına rağmen başka bir erkekle aşk ilişkisi yaşamakta herhangi bir sakınca görmezler. Aldatma durumu *Eylül* romanı kadın karakteri Suat dışında diğer kadınlar üzerinde herhangi bir üzüntü ve vicdan azabı yaşatmaz. *Kâbus* romanı dışında da aldatmanın sonu cinayetle bitmez. Diğer romanlarda yaşanan aldatmalarda aldatılan koca karısına karşı ilgisiz olduğu için bu durumun haberinde bile olmaz.

Kadınların hepsi sevebilecekleri ve kendilerini de seven bir erkek idealleri içerisinde iken, erkekler de kadınlardan farklı değildir. Her iki cins de âşık olabilecekleri ideal çiftini aramaktadır. Bundan dolayı Mehmet Rauf'un romanlarında aşk en hâkim duygudur. Yaşanan aşklar roman karakterleri için en büyük mutluluktur. Kimisi bu aşkı bulur, kimisi bulamaz, âşık olduğu kişinin aslında aradığı kişi olmadığını öğrenir âdeta ölüm halini yaşar. Sonuç olarak aşk kişilerin gelişimi üzerindeki en baskın güçtür. Bu gücün etkisi ile *Ferdâ-yı Garâm* romanında olduğu gibi aşkın güzelliğini hiç kaybetmemesi için intihar eden çiftler de vardır.

Çalışmamızda Mehmet Rauf'un romanlarında yer alan kadınların özelliklerini ve yaşadıkları dönemin kadınlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Yine çalışmamız, Mehmet Rauf'un romanlarından yola çıkarak kadına bakış açısını ve Türk medeniyetinin gelişimi için kadına yüklediği görevleri ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

A. Mehmet Rauf'un Basılan Romanları

1. Ferdâ-yı Garâm, Selanik Matbaası, İstanbul, 1329 (1909)
2. Eylül, Özgür Yayınları, İstanbul, 2009
3. Bir Zambağın Hikâyesi, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2008
4. Genç Kız Kalbi, Arma Yayınları, İstanbul, 1997
5. Menekşe, İstanbul Teshil-i Tıbaat Matbaası, İstanbul, 1331 (1915)
6. Karanfil ve Yasemin, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2002
7. Böğürtlen, Akşam Matbaası, İstanbul, 1926
8. Son Yıldız, Gündoğdu Matbaası, İstanbul, 1927
9. Defîne, Gündoğdu Matbaası, İstanbul, 1927
10. Kan Damlası, Amedi Matbaası, İstanbul, 1928
11. Halâs, Arma Yayınları, İstanbul, 1998

B. Gazetelerde Tefrika Edilen Romanları

1. Garâm-ı Şebâb, İkdâm Gazetesi, 7 Ağustos 1312- 18 Ağustos 1312, İstanbul
2. Harabeler, Cumhuriyet Gazetesi, 22 Temmuz 1926- 27 Nisan 1927, İstanbul
3. Kâbus, İkdâm Gazetesi, 30 Kânunusani 1928- 4 Mart 1928, İstanbul

C. Diğer Kaynaklar

AKŞİT, Elif Ekin, “Osmanlı Feminizmi, Uluslar arası Feminizm ve Doğu Kadınları”, Doğudan, No: 7, Eylül 2008, s.84-91

AKYÜZ, Kenan, Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1999

ARIKAN, Gülay, “ Osmanlılarda Tanzimat Döneminde Kadınlarla İlgili Gelişmeler” Tanzimat’ın 150. Yılı dönümü Uluslar arası Sempozyumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994

AYATA, Yunus, TONGA, Necati, “ Psikolojik Roman, Romana Yansıyan Yazar ve Türk Edebiyatındaki Bazı Örnekleri Üzerine Bir İnceleme”, İlmî Araştırmalar, Sayı 25, Bahar, 2008 s.3

AYDIN, Hakan, “Kadın: Selanik’te Yayımlanan İlk Kadın Dergisi Üzerine Bir İnceleme”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 22, 2009

BAKIRCIOĞLU, Ziya, Başlangıcından Günümüze Türk Romanı, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1983

BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, Cilt 2, İstanbul 1978

BELGE, Murat, Edebiyat Üstüne Yazılar, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998

BİRECİKLİ, İhsan Burak, Yüzüncü Yılında II. Meşrutiyet'in İlanı Üzerine Bir İnceleme, Akademik Bakış, Cilt 2, Sayı 3, Kış 2008, s.211–226

BİRİNCİ, Ali, Müstehcenlik Tartışmaları Tarihinde Bir Zambağın Hikâyesi, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1991

COŞKUN, Erdoğan, Mehmet Rauf, Toker Yayınları, İstanbul, 1976

ÇAHA, Ömer, Sivil Kadın (Türkiye'de Sivil Toplum ve Kadın), Vadi Yayınları, Ankara, 1996

ÇAKIR, Serpil, Osmanlı Kadın Hareketi, Metis Yayınları, İstanbul, 1996

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman, Basın Tarihimizde Parazitler, İstanbul, 1967

ÇIKLA, Selçuk, “ Üç Anket Çevresinde”, Yedi İklim, Ocak-Şubat, 2002, s.53–60

_____ “Halid Ziya ve Mehmet Rauf'un Hayatları ile Romanları”, Dergâh, s.14–17

ENGİNÜN, İnci, Servet-i Fünûn Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006

GÖLE, Nilüfer, Modern Mahrem, Metis Yayınları, İstanbul, 1998

KANTARCIOĞLU, Sevim, “Modern Roman Teknikleri ve Mehmet Rauf'un Eylül'ü”, Milli Kültür, Ağustos 1981, s. 44

KAPLAN, Leyla, II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Kadınlarının Özgürleşme Hareketi, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999

KERMAN, Zeynep, “ Eylül Romanında Musiki” Milli Kültür, Mayıs 1981, s.20

KONGAR, Emre, Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2008

KORKMAZ, Ramazan, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınevi, Ankara, 2006

KURNAZ, Şefika, Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839–1923), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997

KUTLU, Şemsettin, Servet-i Fünûn Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981

NACİ, Fethi, Yüzyılın 100 Türk Romanı, Adam Yayınları, İstanbul, 1999

ORTAYLI, İlber, Osmanlı Toplumunda Aile, Pan Yayıncılık, İstanbul, 2000

ÖZBALCI, Mustafa, Mehmet Rauf'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997

ÖZER, İlbeyi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yaşam ve Moda, Truva Yayınları, İstanbul, 2009

RAUF, Mehmet, Edebi Hatıralar, Kitabevi, İstanbul, 2008

TARIM, Rahîm, Mehmet Rauf Hayatı ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000

_____ Mehmet Rauf'un Anıları, Özgür Yayınları, İstanbul, 2001

TEKELİ, Şirin, Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, Birim Yayınları, İstanbul, 1982

TEKİN, Mehmet, Roman Sanatı 1, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2001

TÖRENEK, Mehmet, Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf, Kitabevi, İstanbul, 1999

UŞAKLIGİL, Halid Ziya, Kırk Yıl, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1987

_____ Sanata Dair III, Türk Şair ve Edipleri, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955

ÜNALAN, Yasemin, "Mehmet Rauf'un Kadın Dergileri; Mehasin ve Süs", Erciyes Üniv. Türk Dili ve Edb. A.B.D, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2007

YALÇIN, Hüseyin Cahit, Edebi Hatıratlar, Akşam Kitaphanesi Neşriyatı, İstanbul, 1935

_____ Edebiyat Anıları, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1999

